

CW

NYABHASKARAK

న్యాయభాస్కర.

చ. 4278 క
1990

ఇత్యయం బ్రహ్మనంవీయాభిధ

లఘుచంద్రికాఖండవహుపః.

భూమండలమండనాయమాన

మహీశూరపురవరాధిపతి

Tel 1432

శ్రీకృష్ణరాజమహారాజసార్వభౌమ,

సభాసంభాషితైశ్రీమచ్ఛేషార్థవంశ

ముక్తాఫలాయమానైః.

యాదవాచలనివాసరసికైః.

అనంతాచార్యైః.

విరచితః.

శ్రీమద్రామానుజసిద్ధాంతసారకలితానుబంధః.

నిరాకృతవోషకంధః.

చన్నపుర్యాం

నాగరాజవేంకటేశ్వగిరిరాయసామ్నా

స్వీయలక్ష్మీవిలాసముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రాపితః.

శకాబ్దః.

౧౯౨౧

(౧)

పుట-	పద్య	అశుద్ధం	శుద్ధం
౧	౧౦	మూర్ఖిన్	మూర్ఖిన్
౧౧	౫	యూర్థ	యూర్థ
౧౧	౧౦	కారార	కార
౧౨	౫	ఇశు	ఇతిశు
౧౩	౯	బనచేన	బనెన
౩౬	౩	రీత్యా	రీత్యా
౩౭	౧౫	త్యేతరాం	త్యేతరాం
౩౮	౧౬	సాన	సాన
౩౯	౨౦	జానా	జానా
౩౯	౬	వృతి	వృతి
౪౦	౯	క్రీత్యా	క్రీత్యా
౪౦	౨౦	సదైవ్య	సదైవ్య
౪౨	౧౦	శుద	శుద్ధ
౪౨	౧౮	పక్షే	పక్షే
౪౬	౧౦	మార్థిక	మార్థిక
౪౬	౧౫	న్యస్తో	న్యస్తో
౫౨	౧౮	భాపవా	భావా
౫౪	౧౪	వహ్న	వహ్ని
౭౩	౧	మాపద	మాసాద
౭౫	౭	తతాదృ	తాదృ
౭౬	౧౬	త్రైకాలి	త్రైకాలి
౭౬	౨౦	అప్రస	అప్రస
౭౭	౨౦	స్వీత్ర	స్వీత్ర
౭౯	౨౦	మీతః	మీతః

(౨)

పుట	పజ్జి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౮౧	౨౦	నసస్తీ	నసస్తీ
౯౨	౧౦	సిద్ధి	సిద్ధి
౯౪	౪	జాన	జాన
౯౭	౧౩	ప్రమాంయా	ప్రమాంయాం
౯౭	౨౧	కథా	తథా
౧౦౨	౨	వ్యాకతా	వ్యాపకతా
౧౦౩	౧౩	కారణి	కారణ
౧౦౪	౯	విదోధి	విరోధి
౧౦౮	౨౧	భావిత	భావిత
౧౧౧	౧	బుద్ధి	బుద్ధి
౧౧౧	౨౧	జానో	జ్ఞానో
౧౧౨	౪	పపన్నె	పపన్నె
౧౧౫	౧౧	నోపవ	నోప
౧౧౮	౧౧	మస్త్యేవేతి	మస్త్యేవేతి
౧౧౯	౧౨	వారె	వారె
౧౧౯	౧౬	వారె	వారె
౧౧౯	౧౭	నైవ	నైవ
౧౧౯	౧	ఉపవాత	ఉపవాత
౧౧౯	౧౧	సాధ్య	సాధ్య
౧౧౯	౧౬	సంక్రమా	సంక్రమా
౧౧౯	౨౧	తుచ్ఛాకార	తుచ్ఛాకార
౧౧౯	౩	నిష్ఠాయాం	నిష్ఠాయాం
౧౧౯	౭	బ్రహ్మ	బ్రహ్మ
౧౧౯	౧౭	అజ్ఞానంవా	అజ్ఞానంహి

(3)

పుట.	పత్రి.	అశుక్తం.	శుక్తం.
౧౫౨	౧౯	యుగదితకేవలారేవ.	భాగదితరేవకేవల
౧౫౩	౨౧	దూప	దూప
౧౫౪	౨౧	దూమ	దూమ
౧౫౫	౫	నక్షత్ర	క్షత్ర
౧౫౬	౫	త్రైర	త్రైవ
౧౫౭	౫	నిరాస్త	నిస్తార
౧౫౮	౧౫	భిశా	భిశా
౧౫౯	౩	యత్స	యత్సం
౧౬౦	౯	ఖటా	ర్ఖటా
౧౬౧	౧౯	అస	అస
౧౬౨	౧౯	పాయ	రూప
౧౬౩	౧౪	స్మరణ	స్మరణ
౧౬౪	౫	వప	వప
౧౬౫	౨౦	కతా	తాక
౧౬౬	౯	చైత్య	చైత్య
౧౬౭	౧౦	స్వాస్యస్వాస్యః	స్వాస్యస్వాస్య
౧౬౮	౨౧	బోధ	బోధ
౧౬౯	౧	రూక	రూపక
౧౭౦	౧౪	రేచ	రేణచ
౨౦౧	౧౬	పభాసి	భాసి
౨౦౨	౧౯	త్వంధా	త్వతధా
౨౦౩	౧౦	ప్రితి	ప్రతి
౨౦౪	౫	మతి	మత
౨౦౫	౧౫	వ్యాతక	వ్యాపక

శ్రీమదైవమః

స్వామిభాస్కరగ్రంథః.

—శ్లోక—

శలాకాదిహైర త్యాజలనయది మాలాసహచరీ

జగజ్జన్మస్థేను ప్రశయమయలీలామృతరసా

శ్రుతిశ్రేణీసద్ధానిభిరగుణరత్నాకరతయా

యమత్యైభృద్భాగేవలసతిజనన్యాత్రిజగతాన్,

యన్వస్త్రీశనఖాంకురమృతిరురీస్వర్గోకకలగ్లిలి నీసంసారా
నలతాపలోపకలనేప్రాధింసమాథౌకతాన్ - యత్రేంద్రాద్వి
ముఖావళిపరిలసత్పాథోజమాలాయలేది శ్రాతత్రచపజ్రమా
లివితతిర్హంసప్రపంచాయతే || కలశజలధికన్యాపాదపౌధోరు
హాభ్యాంసురపతిసుకుటోద్యతాంతికింజల్కితాభ్యామ్ - అనవర
తకృతాభ్యాముద్ధివాణ్యాపురాణ్యాపరమిహభువనానా
న్సుంగళంనైవజానే || నిగమాంతజలధిచంద్రోనిర్మలగుణనీలయ
లక్ష్మణమునీంద్రఃపద్యాన్భాన్యతంద్రోనిష్ఠుఃపహిమాన
యాసాంద్రః || అరంధ్రసన్న్యత్రహఃసేమనంతగుణగుంభితాన్మ
అపూర్వమాలారిమన్యేహరిపూర్వావార్యపరంపరాం శేష
ర్యవంశవార్ధింమరంతాచార్యకోవిదఃకరోతివిమనాంప్రత్యై
కుతుకాస్త్వామిభాస్కరమ్.....

శ్యామభాస్కర గ్రంథః.

అత్రాద్వైతవాదినోవసంత్యనుమానాగమాదిభిరగతో.
 మిథ్యాత్వసంధ్యతేతి - విమతం మిథ్యాన్యశ్యత్వాజ్ఞాత్యాత్మరి
 చ్ఛిన్నత్వాచ్ఛక్తిరూప్యవదితీతావద్విధ్యాత్వసాధకమనుమా
 నమ్ తత్రచవిమతమితిపక్షగ్రహణమయ్యుక్తమ్ - విమతత్వస్య
 సంశయవిషయత్వరూపస్యవిషయతాసంబంధేనసంశయరూప
 స్యవాపక్షతావచ్ఛేదకత్వే అవచ్ఛేదకావచ్ఛేదేన సాధ్యసిద్ధేరు
 ద్వేష్యత్వేబ్రహ్మతుచ్ఛయోర్పాధాత్ - విషయత్వమాత్రస్య
 పక్షతావచ్ఛేదకత్వసంభవేతత్రసరిశయనిరూపితత్వవిశేషణ
 స్యవ్యర్థత్వాద్విషయతాసంబంధేనసంశయస్యపక్షతావచ్ఛేదక
 తాకత్వేనశయత్వసుబకజ్ఞానత్వాతేతి క్తభాగవైయ్యర్థ్యాచ్ఛ-
 తతపవసామానాధికరణ్యేనసాధ్యతాపక్షోపనిరస్తః-యత్తువిమ
 తపదంవిమతివిశేషవిషయతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నపరమ్ తథాచ
 విమతివిశేషవిషయతావచ్ఛేదకీభూతంబ్రహ్మప్రమాతిరిక్తాబా
 ధ్యత్వేనసంతాదాత్మ్యపత్వేనవివిచ్ఛిన్నత్వమేవ పక్షతావచ్ఛే
 దకమ్. అత్రచావచ్ఛేదకావచ్ఛేదేనసాధ్యసిద్ధేరుద్వేష్యత్వేనామా
 నాధికరణ్యేనసాధ్యసిద్ధావపీసద్ధసాధనమితిమతేషు క్తిరూప్యా
 భౌతద్వారణాయప్రథమంసత్యంతమ్. తుచ్ఛేబాధవారణాయ
 ద్వితీయంసత్యంతమ్ - బ్రహ్మణిబాధవారణాయవిశేష్యమ్ - ఉ
 క్తంహిదీనిసోమి కాయామ్ - అతపవతి సాదీనా అవచ్ఛేదకా
 వచ్ఛేదేనానుమితావప్యం శతస్సిద్ధసాధనస్య దోషత్వమంగీకు
 ర్వంతోద్ధ్వనిత్యావర్తనాయశబ్దానిత్యతానుమానైవశ్లాత్క
 రంపక్షేనివేశయంతితి-యదిచపక్షతావచ్ఛేదకావచ్ఛేదేనసా

ప్రమాణిరి క్తేత్యాదిప్రధనువిశేషణనోపాదేయమితరవిశేష
 ణస్వయంతురుచ్చేబ్రహ్మణిచబాధవారణాయోపాదేయమే
 వ - సామానాధికరణ్యేనసాధ్యసిద్ధేరుద్దేశ్యత్వేతుబ్రహ్మప్ర
 మాణిరిక్తాబాధ్యత్వమేకమేవపక్షవిశేషణమితి - తన్న - ప్రశం
 చ సత్యత్వవాదిభిఃకైరప్యనిర్వచనీయస్యశుక్తిరూప్యస్యోత్ప
 త్యనభ్యుపగమేనసామానాధికరణ్యేనసాధ్యసిద్ధేరుద్దేశ్యత్వేపిసి
 ధ్ధసాధనానవతారేణప్రధనువిశేషణవైయ్యర్థ్యాత్ - భట్టభా
 స్క - రాదిభిశ్చక్తాసత్యస్వైవరజతస్యోత్పత్తిస్త్వికారేణతన్నతే
 మిథ్యాత్వాసిద్ధ్యాసిద్ధసాధనానవతారాత్ - వాదితీత్యసిద్ధ
 సాధనస్యదోషత్వే - అనుమానమాత్రోచ్చేదాపత్యప్రతవా
 దిమత ఏవతస్యవక్తవ్యత్వాత్ - యనసిభట్టభాస్కరానుయా
 యినాకేనచిద్యదితస్యమిథ్యాత్వముచ్యతేతదాతేనసహవివాద
 దశాయాంతాదృశవిశేషణంసార్థకమ్ - యద్వాశుక్తిరూప్యమి
 థ్యాత్వవాదినోభట్టభాస్కరానుయాయినకీస్యచిదభావేపిన
 తుతిః - యేసర్వమేవసత్యమితివచంతితాన్ప్రతిదృష్టాంతసిద్ధ్యర్థం
 శుక్తిరూప్యేమిథ్యాత్వంప్రధనుంప్రసాధ్యతద్విన్నేమిథ్యా
 త్వముక్తానుమాసేనసాధనీయమితి - శుక్తిరూప్యేసిద్ధసాధనం
 స్యాదితీతద్వారగతయోక్తవిశేషణంసార్థకమితి - తన్న - కంచ
 నవాచినంప్రకల్ప్యప్రకల్పితవాదినుతేసిద్ధసాధనవారకత
 యోక్తవిశేషణసార్థకేబ్రహ్మప్రమాణిరిక్తాబాధ్యభూతమి
 థ్యాభూతరజతవాదినోపికల్పనసంభవేనతన్నతేసిద్ధసాధనవా
 రణార్థందిశేషణాంతరదానప్రసంగేనానవస్థాపారాత్ - తా

ర్థకౌపపాదననుష్యయు క్తమ్-ప్రాతిభాసికస్యధిచ్ఛేదస్యబ్ర
హ్మణ్యపిసంభవేనస్వసమానసత్తాకవిచ్ఛేదవత్స్వనైవవిద్ధిన్న
త్వమిత్యనేనవివక్షణీయతయా ప్రాతిభాసికేపివిచ్ఛేదస్యవ్యా
వహారికత్వేనస్వసమానసత్తాకవిచ్ఛేదవత్స్వయాపపక్షతావచ్ఛే
దకాక్రాంతత్వాభావాదేవతద్వారణాత్ - అభావస్యధిక
రణస్వరూపతాపక్షేసిద్ధసాధనసంభవేపిభిదగరజతంబ్రహ్మప్ర
మాతిరిక్తాబాధ్యమితి భ్రమేతాదృశాబాధ్యత్వవిశిష్టరజతస్యే
వానిర్వచనీయస్యోత్పత్త్యాఉక్తవిశేషణేనతాదృశరజతావా
రణాదుక్తసిద్ధసాధనస్యదుర్వారతా - నచోక్తభ్రమేతాదృ
శాబాధ్యత్వవిశిష్టస్యశుక్త్యాదేరేవతాదాత్మ్యేనభావన్నతువి
శిష్టరజతోత్పత్తిరితి - నోక్తదోష ఇతి వాచ్యమ్ - అన్యోన్యస్తి
న్నన్యోన్యాత్మకతామన్యోన్యధర్మాంశ్చాధ్యస్యేత్యధ్యాసభా
ష్యరీత్యాతాదాత్మ్యేనధర్మధ్యాసస్థలేధర్మసంసర్గాధ్యాసస్యా
పిభవద్భిరభ్యుపగతత్వేనతాదృశాబాధ్యస్యతాదాత్మ్యేనాధ్యా
సేతాదృశాబాధ్యత్వసంసర్గస్యాప్యధ్యాసావశ్యకతయాఉక్త
విశేషణేనతాదృశరజతావారణాత్ - నచేనంరజతంబ్రహ్మప్ర
మాతిరిక్తాబాధ్యమితి భ్రమస్యాపరోక్షత్వాసంభవాత్ప
రోక్షత్వమేవవాచ్యమ్-తథాచపరోక్షేఅన్యథాఖ్యాతేరేవస్తి
కారాత్మాశ్చప్రాతిభాసికానంగీకారాన్నోక్తసిద్ధసాధనావ
కాశ ఇతివాచ్యమ్ - పరోక్షేఅన్యథాఖ్యాతేకారేతాదృశా
న్యథాఖ్యాతినీరూపితవిషయతానాందితాదాత్మ్యరూపాణాం
విశేష్యతాప్రకారతాయాపత్వసంభవాత్ - నహిభవద్భిర్వి
శేషతాతలపకారతాతాదికవారికాదినుగణానామిందో

భనుచిత్రాదాత్మ్యానామేవప్రకారతావిశేష్యతాదికాపశ్యాత్ - తథాహిషకస్యారసర్వస్యతాదాత్మ్యాపన్నచిద్యుక్తా
 శుక్త్యాదితాదాత్మ్యావచ్చేదేనరసతాదితాదాత్మ్యం శుక్త్యాది
 తాదాత్మ్యావచ్చేదేనతదభావశ్చనర్తకేషుతే అగ్రమూ
 లాద్యవచ్చేదేనసంయోగదభావవత్ - అగ్రేవ్యక్తశ్చ సంయో
 గీత్యగ్రావచ్చేదేనవృక్షేనంయోగానుభవవదిదంరజతంజా
 నామీత్యనుభవేన ఇనంచిత్రాదాత్మ్యావచ్చేదేనరజతచిత్రాదా
 త్మ్యాభావాత్ - తత్రావచ్చేదేనకీఘాతతాదాత్మ్యం విశేష్య
 తా అవచ్చేద్యచిత్రాదాత్మ్యంచప్రకారతేజిభవచ్ఛిద్ధాంతా
 త్ - పరోక్షే అన్యధాభ్యాసేనకారేహ్యదోషహిమానిత్యను
 మితేహ్యదవిశేష్యత్యావచ్ఛిన్నవహిన్నప్రకారతాకత్యానుప
 పత్తి - హ్యగవహిన్నభ్యాసంయేచితస్తాదాత్మ్యేతయోరేవ విశే
 ష్యతాప్రకారతాయాపతానిర్వాహాయమిదోవచ్చేద్యావచ్చే
 నకభావస్యవాచ్యత్యేనహ్యదతాదాత్మ్యావచ్చేదేనచిత్రాదా
 త్మ్యేనవహేనరసత్పత్తేతయోర్భిన్నదేశత్యేనావచ్చేద్యావ
 చ్చేనకభావాసంభవాత్ - ఉక్తయ్యుక్త్యేవపరోక్షభ్రమేష్య
 నిర్వచనీయార్థస్సానీతోదైవ్యతేనీకృజడత్వనిరుక్తా ఇనంరజతమ
 హరిజానామీత్యనుసంధీయమానంయద్జ్ఞానవిషయత్వంతస్యా
 శ్రయంతరానుపపత్త్యా నిర్వచనీయార్థసిద్ధేర్వశ్యమాణశ్వా
 త్ - అతపవపరోక్షభ్రమేష్యనిర్వచనీయార్థసిద్ధిర్నివా
 భ్యాతంచేనంలఘుదంద్రకాయాం - దేశాంతరస్థస్య రజతాదే
 న్నమేభావేతదియచిహ్నాదేన

దశమభాగానామకంఠేతి - త త్రాన్యంపరోక్షాపరోక్షసాధా
 రణధీమాత్ర వాశ్యమంతకరణావచ్చిన్న సాక్షిజైతన్యనిష్ఠుంస్వి
 తీయంచాపరోక్షజ్ఞానవాశ్యంవిషయావచ్చిన్న బ్రహ్మజైతన్య
 నిష్ఠమితి - సిద్ధికారమతమపాస్తం - అసత్త్వాపాదకాజ్ఞానస్య వి
 షయావచ్చిన్నజైతన్యనిష్ఠత్వాభావేతత్పరిణామభూతవన్న్యా
 దేర్హదావచ్చిన్నచిత్త్యనుత్పత్త్యాహృదోపహిమానిత్యనుమితే
 ర్హదాం శేవహిన్మత్ర కారకత్వానుపపత్తేర్మహ్నీనందాది
 భిన్నాక్తానుపపత్త్యాద్వివిధమప్యజ్ఞానంవిషయావచ్చిన్నచిన్నిత్య
 మేవస్వీకృతమిత్యలంప్రాసంగికేనఽపి - బ్రహ్మజ్ఞానోపిత
 ధ్వంసప్రతియోగిత్వాత్సాధనంధుర్వాపరం - బ్రహ్మజ్ఞాన
 వత్తేషడిం ద్రియవేద్యత్వేనబ్రహ్మధ్వంసప్రతియోగీతిభ్ర
 మస్యాపరోక్షకూపతాయా అసి సంభవాత్ - తాన్మత్ర ప్రా
 తిభాసికస్యధ్వంసప్రతియోగిత్వాభావప్రకారకబ్రహ్మజ్ఞాన
 బాధ్యతయాతదతిరిక్తాబాధ్యత్వాత్ - యత్తుబ్రహ్మన్యవిష
 యకజ్ఞానాబాధ్యత్వమేవోక్తవిశేషశార్థస్తథాచధ్వంసప్రతి
 యోగిత్వాదేబ్రహ్మన్యధ్వంసప్రతియోగిత్వాభావవిష
 యకజ్ఞానబాధ్యత్వాద్వారణమితి - తన్న - తథాసత్త్వాశ్రయా
 సిద్ధ్యాపత్తేః - ప్రపంచస్య బ్రహ్మన్యవిషయకజ్ఞానబాధ్యత్వా
 త్ - అధ్యస్తంప్రత్యధిస్తానసాక్షాత్కారత్వేనైవబాధకత్వే
 నేయంశుక్తిరయంఘట ఇత్యాదిసమూహాలంబనస్య శుక్తిరూప్య
 బాధకతావదహం బ్రహ్మఘటోవివా శీత్యాదిసమూహాలంబన
 స్సాపిప్రపంచబాధకత్వేబాధకాభావాత్ సహిశుక్తిరూప్యా

క్రిత్యతత్సమావాధికగణసంఖ్యాపరిమాణాదివిషయక త్వేనాబా
ధకత్వప్రసంగాత్ - నచబ్రహ్మసాక్షాత్తారత్వేనప్రపంచ
బాధకత్వే అహమజ్ఞ ఇత్యాదిరూపస్యే దానీంతనస్యపిబ్రహ్మ
సాక్షాత్తారస్య బాధకతాపత్రితిబ్రహ్మన్యో విషయకత్వం
బాధకతావచ్ఛేదకేనివేశ్య మితివాచ్యమ్. జాతిత్వేనశుక్తిత్వా
వగాహిన ఇయంజాతిమతీజ్ఞానస్యశుక్తిరూప్య బాధకతానా
రణాయనిరవచ్ఛిన్నశుక్తిత్వవిషయతానిరూపిత విషయతా శాలి
జ్ఞానత్వేనబాధకతావదజ్ఞానాదివిశిష్టబ్రహ్మజ్ఞానస్యప్రపంచ
బాధకతావారణాయేతరవిషయత్వా నిరూపితా త్యవిషయతా
శాలిజ్ఞానత్వేనబాధకతాయావక్తివ్యత్యాల్ - నచలాఘవా
దజ్ఞానాదివిశిష్టత్వజ్ఞానవారణాయ బాధకతావచ్ఛేదకకోటా
బ్రహ్మన్యోవిషయకత్వ నివేశనంయుక్తమితి వాచ్యమ్. తథాస
త్యాత్వవిషయకనిర్వికల్పకస్యే వతాదాత్మ్యసంబంధేనాత్మప్ర
కారకాత్మవిశేష్యకజ్ఞానస్యోపిబాధకతాయాదుర్వా రత్వా
త్ - తస్యోపాత్మన్యోవిషయకత్వ రూపబాధకతావచ్ఛేద
కాక్రాంతత్వాత్ - సమూహంబనాత్మకస్య పూర్వోక్తబ్ర
హ్మసాక్షాత్తారస్య బాధకత్వప్రసంగాచ్చ - విద్యా రణ్యా
దిభిస్సమూహంబనజ్ఞానస్యోపి బాధకత్వాంగీకారాత్ - ఉ
క్తంచత్రైర్ధ్యానదీపికాయాం - నబుద్ధిమర్తయద్బుద్ధోఽగుటత
త్వస్యవేదితా - ఉపమృద్వానిశేచ్ఛద్ధింధ్యోతాసౌనతుతత్వ
విదితి - తత్వజ్ఞానస్యేతరవిషయకత్వ రాహిత్యా యబుద్ధిమర్త
నంవాపేక్ష్యతే - ఇతరవిషయకస్యోపితత్వ విషయకత్వసంభ

శ్యామభాస్కరగ్రంథః.

ట ఇత్యాదిజ్ఞానమాహార్యత్వాన్నజ్ఞానాంతరవిరోధితభావన్త్యే
 తేప్యైశ్చసమూహాలంబనమాహార్యత్వాన్నప్రపంచబాధకమ్-
 ఘటతనభావవిషయతయోరివదైవితాదైవతవిషయత్వయో
 రనాహార్యజ్ఞానేవిరుద్ధత్వాత్-అథవిశేష్యతావచ్ఛేదకతాసం
 బంధేనఘటభేదప్రకారకానాహార్యజ్ఞానోత్పత్తాఘటత్వనిష్ఠ
 విషయతాసంబంధేనజ్ఞానస్యప్రతిబంధకత్వాదాద్యయోర్విష
 యతయోర్యుక్తస్తాదృశోదేశవిరోధః - అంత్యయోస్తుకుతఇతి
 నేకదైవతత్వేనబ్రహ్మజ్ఞానోత్తరమేవాహంబ్రహ్మజ్ఞాన
 స్యాన్నతేస్తత్కాలేఅదైవతత్వేనబ్రహ్మణోద్భవసంస్కార
 సత్త్వేనతనైవదైవతధీవిరోధిత్వేనాంశ్యయోరపితయో
 రుక్తవిరోధస్యయుక్తత్వాత్-శుక్తిశ్చంద్రజితభేదన్యాయమిత్యా
 కారణోద్భవసంస్కారస్యశుక్తీరజతమిత్యాదిజ్ఞానేప్రతిబంధ
 కత్వవద్వివేచనాభావోబ్రహ్మనిష్ఠోజ్ఞానాద్యభావోబ్రహ్మని
 ష్ఠిత్యాకారణోద్భవసంస్కారస్యపిబ్రహ్మరూపసదాత్మకం
 ద్వితీయంసదజ్ఞానమిత్యాదిప్రతిబంధకత్వాత్ - నచసత్తాదా
 త్మ్యవిషయీశుద్ధోతాదృశసమూహాలంబనేఉక్తసంస్కార
 స్యాప్రతిబంధకత్వేనతదన్వత్తాబాధకాభావఇతివాచ్యమ్ -
 సదస్యవిషయతాయాస్పృశాదాత్మ్యవిషయతానిరూపితత్వని
 యనుస్యాస్యత్రవ్యవస్థాపనాదేవంచబ్రహ్మస్యవిషయకజ్ఞాన
 స్యాహార్యత్వేనాబాధకత్వాన్నాశ్రయాసిద్ధిరితి - తన్న-ద్వివే
 చనాభావోబ్రహ్మనిష్ఠిత్యాద్యుద్భవసంస్కారస్యద్వివేచన
 తావచ్చిన్నేసత్తాదాత్మ్యవిషయజ్ఞానప్రతిబంధకతాయాః

న్యాయభాష్యరంగం.

విజ్ఞానస్యాహార్యత్వా సంభవాత్ - నచమూలాభావోబ్రహ్మణి
 తత్ ఇత్యాచ్యుచ్చన్నసంసారోపిసూర్యను ప్రతిపాద్యమ్ - దృశ్య
 త్వస్యా స్యా యవంతోధర్మాస్తత్తదవచ్ఛిన్నా భావవిశేషబ్ర
 హ్మ విషయకసంస్తారసత్వే ప్రమాణాభావేనయద్ధర్మా వచ్ఛి
 న్నా భావవిషయకసంస్తారసూర్య సుసిద్ధస్తద్ధర్మావచ్ఛిన్నే స
 త్తాదాత్మ్యవగాహిణి అహంబ్రహ్మస్య తత్తద్ధర్మా వచ్ఛిన్నస్య
 నిర్వాణిపమాహాబంబరస్యా నాహార్యస్యసంభవాత్ - అతస్మి
 వ ఏకమేనాద్వి తీయమితశ్చ స్యర్థవిచారావసరే ఇనంపదస్య
 ద్వైతత్వావచ్ఛిన్నభోధక త్వేతదవచ్ఛిన్న బ్రహ్మణ్యైశ్వర్యక
 స్యద్వైతత్వావచ్ఛిన్నప్రయోగితాకాభావబోధస్యోక్తశ్చైత
 వాక్యజన్యస్యాహార్యత్వాపరిత్యాశం క్యేనంపదస్యదృశ్యత్వా
 వచ్ఛిన్నభోధకత్వేనదృశ్య విశేషే బ్రహ్మణ్యైవ తత్వావచ్ఛి
 న్నా భావబోధస్యోదృక్వాచ్యుత్పత్త్యా నాహార్యత్వ మిభవ
 తామేవసమాధానంసంగచ్ఛతే - భిన్నరూపేణతత్తదభావావ
 గాహిజ్ఞానయోగపిబాధ్య బాధకభావస్యై కాతేహోక్తశ్చైతజ
 న్యబోధస్యాహార్యత్వంచుత్పరిహర - ఏవంవిధ్యాత్వానుని
 తేస్తద్ధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణేతద్ధర్మావచ్ఛిన్నా భావవిషయక
 త్వేనాహార్య త్వేపియథా అజ్ఞానాదివిరక్తత్వంతథోక్తసమూ
 హాబంబనాత్కకబ్రహ్మసాక్షాత్కారస్యా హార్యత్వే పి ప్రపంచ
 బాధకతాసంభవాచ్యేత్యుక్తాశ్చ యోసిద్ధిర్నర్హరా - ఏతేనస
 శ్చ కారకజ్ఞానాబాధ్యత్వనేహోక్తవిశేషణార్థ బ్రహ్మణ్యైవ
 పితధ్వంసప్రయోగిత్వస్యధ్వంసప్రయోగిత్వాభావ
 ర్కజ్ఞానబాధ్యత్వాద్వారణమితినిరస్తమ్ - ఇనంతావచ్ఛిన్నే

తత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకభేదేనాయంస ఇతిభ్రమసిద్ధే
 సిద్ధసాధనావారణాత్ - తస్యసోయమితే తేదంతోపలక్షితస్వ
 దూషణిషయకనిర్వికల్పకనీబాధ్యత్వేనసప్రకారకజ్ఞానాబాధ్య
 త్వానపాయాత్ - అహరిబ్రహ్మ ఘటోదినానీతి ఘటాం శేన
 ప్రకారగ్రంథానంజగతస్తాదృశజ్ఞానబాధ్యత్వేనాశ్రయాసి
 త్తేషు - నచోక్తసమూహాలంబనస్యాపిప్రపంచబాధకత్వే త
 మేవవిదిత్వాతిఘృత్యమేతితిశ్రుత్యా ఆత్మాన్యవిషయకజ్ఞాన
 స్యాపిద్యా నివర్తకత్వాక్రివిరోధ ఇతివాచ్యమ్ - అన్నమేవభు
 క్త్యాత్మప్రిపేషమాసోఽతీత్యాదావన్నే తరబోజనత్వానవచ్చి
 న్నాన్నభోజనత్వావచ్చిన్నజనకతాత్మప్రిమానిత్యాద్యర్థక
 త్వవత్తమేవేత్యాదేరాత్మాన్యవిషయకత్వానవచ్చిన్నాత్మజ్ఞా
 నత్వావచ్చిన్నజనకతాత్మక్రిమానిత్యర్థకత్వేనావిరోధాత్
 ఉక్తశ్చతౌపూర్వకాతీనత్వాద్దకస్యాపిల్బపస్తాత్పర్యవశాన్
 తుణయాజనకత్వార్థకత్వాత్ తత్రచాత్మానమిద్వితియాం
 తార్థాత్తవిషయకత్వాన్వితవిదిధాత్వస్థస్యాభేయతయాతద్విశే
 షణతాపన్నస్యాత్మవిషయకత్వవిశిష్టవేదనత్వస్యచావచ్చిన్నత్వ
 సంసర్తేణాన్వయాదాత్మవిషయకత్వావచ్చిన్నతాదృశవేదనని
 స్థజనకతాలాభాదేవకారణచాన్వయోగవ్యవచ్ఛేదార్థకేనా
 త్మాన్యవిషయకత్వస్యావచ్చిన్నత్వసంబన్ధావచ్చిన్నాభావస్యతా
 దృశజనకత్వేబోధాత్ - నచసామాన్యతోన్వయోగవ్యవచ్ఛేద
 స్యాత్తసిద్ధ్యా అన్వయోగేవ్యవచ్ఛేదేచైవకారస్య కంఠశశ్చ
 క్తి - ప్రకృతేచాన్వయోగోన్వయవిషయకత్వమేవవివక్షితమ్ పు
 నఃకేవలం ఇత్యాదావన్యసమవేతత్యాదికమివ - తద్గుట

కాన్యతేపాత్మ భద్రార్థ స్యాన్యత్వా నవచ్చిన్న ప్ర కియోగితాక
త్వసంబంధేనాన్యయాదాత్మాన్య విషయకత్వా నవచ్చిన్న త్వ
లాభ ఇతివక్తవ్యమ్ - తచ్చర సంభవతి - ఏకత్రవి శేష
ణతయాన్విత స్యాన్యత్వ వి శేషణతయాన్య యాయో
గే నాత్మానమితిత్వితీయాగవి శేషణ స్యాత్మనఉక్తా
న్యతేపి శేషణత్వాసంభవాదితివాచ్యమ్ - పృథివ్యా మేవగం
ధ ఇత్యాకాసప్తమ్యర్థవి శేషణతాపన్న స్యపృథివ్యా దేవేకా
రార్థే అన్వయవదేవకారస్థలనియంత్రితప్రసన్నతీతై చిత్రాన్
దేవప్రకృతేభితథాన్వయసంభవాత్ - నవపృథివ్యా మేవగం
ధ ఇత్యా దౌపృథివ్యాదేస్సప్తమ్యర్థేవకారార్థయోగ్యు కపదే
వాన్వయానోక్త క్రమ్యత్ప్రతిసంహావావశ్యక తేతివాచ్యమ్ - స
ప్తమ్యరేపృథివ్యాదేరన్వయప్రయోజకసామగ్రాః ప్రా
థమికతేనప్రధమంతాదృశజోధానుత్పాదేబిజాభావాత్ -
ఏవకారార్థావిషయకతద్వోదేతత్సమభివ్యా హృతైవ కారధి
యోగిరోధితేచగ్ధాగవాత్ - ఉక్తస్థల ఇవతమేవేత్యా దావపి
యుగపదన్వయాంగీకారసంభవాచ్చవస్తుతస్తదాదిన్యా యేనై
వకారస్యసమభివ్యాహృతపదార్థ తావచ్ఛేదకావచ్చిన్నాన్య
యోగవ్యవచ్ఛేదేశక్రిస్వీకారాన్నకోపిదోష ఇతిబోధ్యమ్ - సి
ద్ధాంతేచతమేవేత్యాదేస్తంవిదిత్యైవేతియోజనయోద్దేశ్యతా
వచ్ఛేదకసమానాధికరణత్వంతాభావాప్రతియోగిత్వయా
పాయోగవ్యవచ్ఛేదపరైవచారేణ - శంఖిపాండర ఏవేత్యా
దౌపాండర తేపిశంఖత్వవ్యాపకత్వబోధవత్తద్విషయకజ్ఞాన

శ్యామభావతత్వంధి

హేతు త్వేషివిరోధాభావాత్ - నకర మేవంవిద్వా న మృత ఇ
 హభవతి - నాన్యఃపంథా అయ నాయనిత్యత ఇతి (శు) త్యాజ్య
 హ్మజ్ఞానానుబతసాదగు గ్రామ్యమోక్షప్రయోజకత్వాభావప్ర
 తీసాదనాత్తద్భావ హేతుక త్వేషుక్తిత్య హ్య చకత్వం ప్రాప్త
 మేవనాన్యఃపంథా ఇత్యాదే ర్మ హ్మజ్ఞానాన్యస్య హేతుత్వా
 భావపరత్వంతునసంభవతి - బ్రహ్మజ్ఞానాన్యస్యజీవభగవప్ర
 సాదాదేర్శోక్ష హేతుతాయాస్సిద్ధాంతసద్ధత్వా త్ తేభావత
 మేవేత్యాదేరుక్తార్థక త్వేస్సానుపజీవిమానాంతర గ్రాహ్య
 ర్థకత్యుదాహరణ్య తానసంభవతీతిహాన్యమ్ - ఉక్త(శు) తే
 ర్థవత్త తేవ్యసూర్వస్వాసంభవస్యతల్యత్వాత్ - తమేవైకం
 జానధాత్వానమిత్య సేవప్రాప్తార్థత్వాత్ - యదివభేదాన్నే
 తేదేకస్య మపీతిసూ త్రోక్తన్యాయేనప్ర తిప త్తృభేదావ
 సూర్వత్వోపపత్తిత త్తచ్ఛాభాధ్యాయవల(శు) తస్యతస్య వా
 క్యస్యాసూర్వత్వాత్ స్వబోధనీయపురుషగతాజ్ఞానాదివిరోధి
 నాస్వానుపజీవి నామా నాంతరేణా గ్రాహ్యర్థత్వవై
 వాసూర్వతాదాపత్వాత్ - తమేవవిదిత్యేతివాక్య మేవయేన
 ప్రధనం శ్రుతంతంప్రతితస్యాసూర్వతానిర్వాహత్ - తమే
 వైకంజానధత్వాదేస్వానుపజీవిమానాంతర త్వేషిస్వబోధనీయ
 పురుషగతాజ్ఞానాదివిరోధిత్వాదావాదిత్యుచ్య తేత దా స్వా
 కమప్య కర్తి త్వేషాసూర్వత్వోపపత్తితితిత్యుక్తమ్ - తథాచ
 సూర్వోక్తబ్రహ్మసాక్షాత్కారస్య సమూహాబలనాత్మకస్య
 ప్రపంచబాధక త్వే పున్యక్త(శు) తివిరోధాభావాదాత్త యాసి
 ద్ధిగుర్వారా - నచ బ్రహ్మన్యవిషయక త్వవచ్ఛిన్నప్రయోజ

కతానియపిత స్రయోశ్యతావత్సవోష్టపాదానాన్యతర త్వవ
 చ్చిన్నా భావకాన్యత్వమేవోత్తాబాధ్య త్వాంతార్థః - శుక్తిసూ
 చ్యతమపాదానాన్యతరత్వవచ్చి న్నా భావస్యశుక్తివిషయక
 న్నావచ్చిన్న స్రయోజకతాకత్వాచుక్తధ్వంసప్రతియోగిత్వ
 స్యేకంతావచ్చి న్నా నుయోగికతత్వా వచ్చిన్న స్రతియోగిక
 భేదస్యాపితాదృశత్వాద్వ్యాఖ్యేతి - యద్వా బ్రహ్మన్య విశి
 ష్టాన్యత్వమేవతదర్థః - వై శిష్ట్యంచస్వసమానాధికరణభేదప్ర
 తియోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధావచ్చిన్న స్వనిష్టావచ్ఛేదకతాక
 ప్రతియోగితాక భేదవత్వసంబంధేన - స్వాభికరణతాన్య విష
 యకా ప్రామాణ్యజ్ఞానానాస్కందితనిశ్చయత్వసంబంధేన. భే
 దప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాన్యనిష్టావచ్ఛేదకతాకప్రతియో
 గిరాక భేదవత్వసంబంధేన - స్వనిష్టావచ్ఛేదక తాన్య పూర్వత్వ
 స్వప్రయోజకాజ్ఞానసమాసకాలీనత్వాన్య తంసంబంధావచ్చి
 న్నా - తథాచశుక్తిరూప్యాదేరుక్తసంబంధేనశుక్తియ దివి శిష్ట
 త్వాచుక్తధ్వంసప్రతియోగితావచ్ఛేదధ్వంసప్రతియోగితావ
 భావవిశిష్టబ్రహ్మవిశిష్టత్వాద్విశిష్టబ్రహ్మణశ్చశుద్ధబ్రహ్మభిన్న
 త్వాచుక్తభేదస్యచతత్రేయంతోపలక్షితస్వరూపవిశిష్టత్వా న్నో
 క్తసిద్ధసాధనావకాశోనవాతశ్రయో సిద్ధిశ్చేతి వాచ్యమ్ - నా
 నాజ్ఞానపక్షేఽక్రవిశేషణేనశుక్తిరూప్యాదిపారణోప్యేకాజ్ఞాన
 పక్షేఽతదపారణాత్ తత్పక్షే శుక్తిజ్ఞానకాలేపిశుక్తిరూప్యా సా
 దానాజ్ఞానసర్వాత్ - నానాజ్ఞానపక్షేపి బ్రహ్మత్వోపలక్షి
 తానుయోగికజ్ఞానత్వోపలక్షితప్రతియోగిక భేదేబ్రహ్మవజ్ఞా
 నమితిభ్రమసిద్ధేనత్యంజ్ఞానమిత్యే దిశోధకవాక్యజన్యధిబా

శ్రీసద్గోపాధనస్య ముక్తార్థాత్మ - ఏతేన ప్రస్తుతానిరవచ్చి
న్న విషయతానుభవజ్ఞానాభ్యాత్మ మేవోక్తవిశేషణార్థః - ఏ
రవచ్చిన్న విషయతానుభవజ్ఞానాభ్యాత్మ మేవోక్తవిశేషణార్థః - ఏ
శ్రీరథ్యాదిజ్ఞానస్య పన్ని ప్రవర్తవచ్చిన్న ప్రకారతాత్మే పిశు
క్తరూప్యాదానసద్గోపాధనం న వాచ్యతే యోగోద్ధితే తిరత స్తమ్
యదపి జీవత్వబ్రహ్మ త్వాద్యు పలకీత బ్రహ్మనిరూపిత విషయ
తానుభవజ్ఞానాభ్యాత్మ మేవోక్తవిశేషణార్థ ముత్తమ తానుభవ
వాక్యజన్యజ్ఞానవిషయత్వస్య సత్య త్వాద్యు పలకీత బ్రహ్మనిరూ
పిత స్వేపిజీవత్వాద్యు పలకీతానిరూపిత త్వేన నోక్త భేదసిద్ధసాధ
నమితి - తన్న - ద్విత వాదిను జీవీవత్వబ్రహ్మ త్వాద్యు పలకీత
బ్రహ్మ నిరూపిత విషయతాయా లిప్త సద్ధేః - సమానాకారజ్ఞా
నేషు విషయతా భేదస్యో పా మూలక త్వే న పత్యంజ్ఞానమిత్యా
దివాక్యజన్యబోధస్య తత్వమసిత్యాది వాక్య జన్యబోధానవిలక్ష
ణాకారతయా తాత్పర్యబోధస్య జీవత్వాద్యు పలకీత బ్రహ్మనిరూ
పిత విషయతాకారసామ్యాదుక్త సిద్ధసాధనస్య ముక్తార్థాత్మా
త్ - ఏతేన సహకారవాక్యజన్యతానవచ్చేదకీభూతవిషయతా విశి
ష్టా స్యత్వ మేవార్థః - తై శిష్ట్యం న స్వ సమానాధికరణభేదప్ర
తియోగీతావచ్చేదకత్వసంబంధావచ్చిన్న స్వనిష్టావచ్చేదకతాక
ప్ర తియోగీతా భేదవత్వసంబంధేన - స్వాధికరణతాస్య నిరూ
పకా ప్రామాణ్యజ్ఞానానాస్కంది తనిశ్చయత్వసంబంధావచ్చి
న్న భేదప్ర తియోగీతావచ్చేదకతాస్వనిష్టావచ్చేదక తాకప్ర
తియోగీతా భేదవత్వ సంబంధేన - స్వనిష్టావచ్చే దకతాతోక్తా
న్యోతగసంబంధావచ్చిన్నా తథావతాత్పర్య భేదస్యోక్తసంబంధే

నమహావాక్యజన్యతానవచ్చేదకేనూతనత్యామిత్యా తిబోధీయవి.
 వయలూతిశిష్టత్వాద్వారణమితిగ్రహ్యం - మహావాక్యసాంప
 రత్పురణవ్యభోధేవ్యభిశారవారణాయావ్యవహితోత్తరత్వస్య
 జన్యతావచ్చేదకత్వేవిషయతానవశేషయోజనవిరహేణన్య
 హావాక్యజన్యబోధీయవిషయతాయా అపితాద్యవ్యాకృతజన్య
 తానవచ్చేదకత్వేవాశ్రయాసిద్ధేః - నచనమహావాక్యజన్య
 జ్ఞానవిశిష్టాన్నిత్యమేవోద్భవిశేషతార్కః జ్ఞానవైశిష్ట్యంతా
 ధేయతాసంబంధేన - ఆధేయతాస్పనిష్ఠావచ్చేదకతాగ్రహ తి
 యోగితాకభేదవత్వసంబంధేన - స్వనిష్ఠావచ్చేదకతాప్రమా
 ర్పత్వస్యప్రయోజకాజ్ఞానపమానకాలీనత్వాన్యతరసంబంధా
 వచ్చిన్నా - మహావాక్యత్వంచభేదబ్రహ్మభేదతాత్పర్యకత్వే
 నాదైవత్యభినుతత్వమ్ - తథాచబ్రహ్మత్వోపలక్తితేజ్ఞానత్వా
 ద్యుపలక్తితభేదస్యనమహావాక్యజన్యంయచ్చేదకవాక్యజన్య
 జ్ఞానముక్తాధేయతాసంబంధేనతద్విశిష్టత్వాన్నిసేధస్తాధనమితి
 వాచ్యమ్ - తథాసతితత్వమసిత్యాదివాక్యజన్యనిర్వికల్పకథికారే
 విన్యమానంయన్ ఘటాదిజ్ఞానముక్తాధేయతాసంబంధేన - ప్ర
 పంచస్యగద్విశిష్టత్వేవాశ్రయాసిద్ధేః - నచకథాబిదద్వైతన
 ర్శనంకదాచిద్వైతనర్శనంనపునర్యగభద్రేవోభయమ్ సం
 తమసంబంధముల్లాలోకయోనివిరోధాచితివివరణోక్తేస్తత్కాలే
 ఘటాదిజ్ఞానంనసంభవతి తివాచ్యమ్ - తథాపితత్కాలేనత్యా
 దిశోధకవాక్యజన్యభిసంభవేనతాదృశభియమాదాన్యాశ్ర
 యాసిద్ధేః - నచావ్యవహితోత్తరత్వసంబంధేనమహావాక్యవి
 శిష్టాన్యన్యజ్ఞానముక్తాధేయతాసంబంధేనతద్విశిష్టాన్యత్వమే

చార్థః తథాదమోహవాక్యజన్యశీకారీనన్యకోఠకవాక్యజన్య
జ్ఞానస్యావ్యవహితోత్తరత్వసంబంధేనకుహోవాక్యజన్యత్వ
తదన్యత్వాభావాదన్యత్వప్రతిగిహిత్యమివనున్య
కారప్రప్నజ్ఞానబాధ్యతదవ్యవహితేపూర్వవృత్తిప్రాతిభాసి
కేసిద్ధసాధనాత్ - తస్మాత్తాదయతానంబంధేనకుహోవాక్యా
వ్యవహితోత్తరవృత్తిర్న జ్ఞానవిజ్ఞానన్యత్వాత్ - యత్తున్యజ
న్యధ్వంసప్రతియోగ్యజ్ఞానప్రయుక్తత్వసంబంధేనధ్వంసవి
ష్టావ్యత్యస్యాపపక్షవిశేషణత్వత్వాదృశప్రాతిభాసికన్యత్వా
వృత్తి-తాదృశప్రాతిభాసికన్యమూలాజ్ఞానధ్వంసజన్యధ్వంసప్ర
తియోగ్యజ్ఞానప్రయుక్తత్వాదృశప్రాతిభాసికోపాదానా
జ్ఞానస్యావిరవాచారవ్యవసమానవిషయకత్వేతన్నాశ్యత్వా
యోగాజ్ఞానేతథదాదికుహోవాద్యంతరానామివమూలాజ్ఞాన
నాశనాశ్యతాయామివయుక్తత్వాదితి - తన్న - మివనుభవన్య
శప్రాతిభాసికోపాదానాజ్ఞానేసిద్ధసాధనావాతనాత్ - ఏత
త్తాదృశజ్ఞానస్యమిథ్యాత్వేనత్వేతనుతేసిద్ధత్వాభావాన్నత
ప్రసిద్ధసాధనసంభవః - యద్వాన్యజన్యధ్వంసప్రతియోగిత్వ
స్వజన్యధ్వంసప్రతియోగ్యజ్ఞానప్రయుక్తత్వాన్యతరసంబం
ధేనధ్వంసవిజ్ఞానత్వస్యవిషయోక్తదోషవారణమితివా
చ్యమ్ - జీవేతథదాదికుహోవాదిపదాగ్రానాంబేక్షబహిర్భా
వాపక్షే - స్వజన్యధ్వంసప్రతియోగ్యజ్ఞానత్వస్యాన్యతరసం
బంధములకత్వేన్యజ్ఞానస్వపక్షబహిర్భావాపక్షక్షే - జ్ఞానస్యా
పిన్వప్రాతిభావధ్వంసరూపత్వేనాజ్ఞానస్యోక్తసంబంధేనజ్ఞా
నాత్మకధ్వంసవిజ్ఞానత్వేనతదన్యత్వాభావాత్ - నచస్యావచ్చి

నామభాస్వరగ్రంథః

స్మ జనకతానిహపితస్య తావన్నాశప్ర వియోగితావిశిష్టస్య
 సంబంధేనధ్వంసత్వవిహీనస్యత్వమేవనివేశ్యమిహదోషః - జ్ఞాన
 స్యధ్వంసత్వేనస్యశ్రేణిధ్వంసహేతుత్వాభావాత్ - ప్రవియోగి
 తావిశిష్టత్వంచస్వాశ్రయత్వస్వాశ్రయాజ్ఞానప్రయుక్తత్వా
 న్యతరసంబంధేనేతివాచ్యమ్ - ఏవమప్యుక్తప్రాతిభాసికేసర్థ
 సాధనస్యమర్వాతత్వాత్ - జ్ఞానేనాజ్ఞానధ్వంసస్యతాదృశా
 జ్ఞానధ్వంసేనదృశ్యాంతరధ్వంసస్యచభవతాంమతేనంగీకారా
 త్ - తథానతితత్వజ్ఞానజన్యస్యావిద్యాధ్వంసస్యతాదృశధ్వంసజ
 న్యస్యదృశ్యాంతరధ్వంసస్యచనాశకాభావేనముక్తాత్యయోపరి
 శేషాపత్యావిద్యాన్నామయాపాద్విముక్తత్వత్వనిమిత్తాభావ
 తేఃధ్వంససామాన్యస్యైవమానంగీకారేచాశ్రయాసేధేః - స్ప
 ష్టంచేదనుద్వైతిసిద్ధిరీకాయాంబిందురీకాయాంచ - ఏవమ
 సతిబోధవారతాయనత్తదాత్మ్యవత్సనివేశనమిత్యప్యయ
 త్తమ్ - అసత్త్వైత్యనంగీకర్తృమతేఅసతిబాధాయోగాత్ - త
 నంగీకారపత్యేపిసాధ్యభావవదనతోబోధత్వాసంభవాత్ - స
 త్విశేష్యకసాధ్యప్రకౌతక్ప్రతీదిజనకాజ్ఞాననాశకతాయ
 ప్రాప్తౌపావచ్చిన్నవిషయకత్వావచ్చిన్నాతప్రాప్తౌపావచ్చిన్న
 త్వస్యైవబోధలక్షణత్వాత్ - అసద్విషయకాజ్ఞానస్యభవన్న
 తేఅనంగీకారేణతద్విషయకజ్ఞాననివర్తకత్వాభావా
 త్ - నచయప్రాప్తౌపావచ్చిన్నవిషయతావ్యాపకాపక్షవిశేష్య
 కసాధ్యప్రకౌరకౌనుమితప్రతిబంధకతాతప్రాప్తౌపావచ్చిన్న
 త్వమేవబోధత్వమితిసాధ్యభావవదనతోప్యుక్తబోధత్వంసం

భావతీతివాచ్యం-భవన్తే అభావమాత్రస్య కేవలాన్వయితయా
 తిప్ర సం గేవతస్య కార్యజనకత్వాసంభవేన ప్రబంధకతాయాః
 కారణేభూతాభావప్రతియోగితా రూపత్వా సంభవాత్తజ్జనకా
 జ్ఞాననాశకతారూపత్వస్యావశ్యకత్వాత్ - నచమిథ్యాత్వే ఘ
 టకాభావస్యపారమార్థికత్వపక్షే జాన్మశాభావస్యైవ కేవలా
 న్వయితేపివ్యావహారికాభావస్యా తథాత్వేనానతిప్రసంగా
 త్ - కార్యజనకత్వంసంభవతివ్యావహారికాభావస్యమిథ్యాత్వ
 ఘటకతేపి లోకసిద్ధవిశేషణతానామన్యతమత్వేన కారణతా
 వచ్చేదకసంబంధత్వాంగీకారాన్నాతిప్రసంగ ఇతికారణేభూ
 తాభావప్రతియోగితారూపమేవ ప్రతిబంధకత్వం బాధశరీరే
 నివేశయితుంశక్యత ఇతివాచ్యమ్ - తథాసతిపర్వతోవహ్నిమా
 న్గూమాదిత్యాదౌప్రాతిభాసికవహ్నిభావవత్పర్వతస్యాపి
 బాధత్వాచిత్రేస్తద్జ్ఞానస్యాపినిరుక్తప్రతిబంధకత్వా
 క్రాంతత్వాత్ తజ్జనకాజ్ఞానవాశకత్వవిభేదేతునాతి
 ప్రసంగః ప్రాతిభాసికస్యాజ్ఞానావిషయత్వాత్
 యగ్రూపావచ్చిన్నవిషయితాలస్యమితిప్రతి
 బంధకతావచ్చేదికాస్వసమానసత్కారకరూపవత్వస్యవి
 వక్ష్యతేప్రాతిభాసికవహ్నిభావవత్పర్వతస్యవారణేషుసా
 ధ్యాభావవదసతోబాధత్వకథనమయుక్తమేవ అసతికస్యా అపి
 సత్తాయా అభావాత్ - సతేనైవప్రకృణోబాధోఽపినిరస్త్యమిథ్యా
 త్యాభావస్యవ్యావహారికతేవస్యైవ హ్యసమసత్కారత్వాభా
 వాత్ శుద్ధస్యజ్ఞానావిషయత్వపక్షే బాధలక్షణస్యైవ సాంభ
 వాచ్చ - అస్తునాయధాకథంచిద్బాధస్తథాపిసత్తాదాత్మ్యవ

స్వామిభాగ్యరంగంభా.

త్వంవ్యర్థమేన స్వసమానసత్తాకనిశ్చేదనత్వకా సదిద్భిన్నత్వా
భావాదేవతద్వారణాత్ - బ్రహ్మతాదాత్మ్యరూపస్యభవత్కభి
మకసత్తాదాత్మ్యస్యసత్యత్వవాదిను తేప్రపంచే అస్మికారేణ
తాదృశవిశేషణోపాదానస్యసందిగ్ధాసిద్ధిసంపాదకత్వాత్ప్రకీం
చ- ప్రాతీతికవ్యావృత్తరూపేణపక్షతావశ్యేనకఃకోటాసత్తా
దాత్మ్యపువేశేనైవప్రాతీతికసత్తాదాత్మ్యవత్ప్రాతీతిభా
సికస్యవ్యావర్తనాద్బ్రహ్మప్రమేత్యాదివిశేషణవైయ్యర్థ్యం
భవన్తేసత్తాదాత్మ్యత్వరజతత్వములత్వపటత్వాదికంఘ్రి
విధమ్- ప్రాతిభాసికమాత్రవృత్తివ్యావహారికమాత్రవృత్తి
తదుభయసాధారణంచేతి - ఏవంచోభయసాధారణసత్తాదా
త్మ్యత్వేనసత్తాదాత్మ్యన్నివేశ్యప్రాతిభాసికేసద్ధసాధనసంపా
దనస్యతద్వారకవిశేషణాంతరోపాదానస్యచప్రత్యుశనాద్ధీతి
న్యాయగ్రస్తత్వాత్ కించోభయసాధారణసత్తాదాత్మ్యత్వేన
సత్తాదాత్మ్యస్యపక్షణావశ్యేనకములకత్వేననశుచ్ఛవ్యావృత్తికి
శశవిషాణంసదితిభ్రమసంభవేనశశవిషాణాదావసిప్రాతీతిక
స్వసత్తాదాత్మ్యస్యసంభవాత్ - నశశశశవిషాణాత్కానప్రాతీతి
కసత్తాదాత్మ్యసంభవః అనుయోగియూపేణపడిణనుమానావి
ద్యాయాఏవతన్నిష్ఠసత్తాదాత్మ్యరూపేణపరిణనుమానత్వని
యమేనాలోకయూపేణావిద్యాయాఅపరిణనుమానత్వాదలోకని
ష్ఠతాదాత్మ్యరూపేణావిద్యాయాపడిణోమాసంభవాత్ - శు
క్తిరూప్యాదిరూపేణపడిణనుమానావిద్యాయాఏవతన్నిష్ఠస
త్తాదాత్మ్యరూపేణపరిణనుమానత్వాచక్రనియమస్యానపవా
దత్వాదితివాద్యమ్ - సత్ప్రతియోగికతాదాత్మ్యస్యోక్తినియ

ముప్పి కారేణాళి కామ్యుత్తిత్వేసిసననుయోగికారక ప్రతియోగిక
 తాదాత్మ్యస్వాళికసాధారణ్యేకువిరహేత్ - సమ్రాపేణవ
 గణనమానాదిద్యోవిరహేణతాదృశతాదాత్మ్య స్వా నుయోగి
 తరిణామ్యవిద్యో కార్యత్వ భావాత్ - యదపిసననుయోగిక
 తాదాత్మ్యస్వోత్తరీత్యాఅసత్సాధారణ్యేపినకుతిస త్ప్రతియో
 గికతాదాత్మ్యస్వోత్తరీత్యాతాపచేనకముటకత్వాదితి - తనపిన -
 అనుయోగితానంజంభేనన త్ప్రతియోగికతాదాత్మ్యస్వపక్షతా
 వాచేనకముటకత్వేనై వబ్రహ్మణిబాధపారణేవిద్భిన్నత్వ విశే
 షణవైత్యోగ్యోత్ సర్వస్వస్వోత్తరీయోగికతాదాత్మ్య ను
 యోగితాదాత్మ్య భావాత్ - ప్రతియోగికానుయోగితాన్య తరసం
 జంభేనతాదృశతాదాత్మ్యస్వముటకనాన్వీర్యస్వబ్రహ్మణిబా
 ధసంపాదనస్య ప్రత్యుత్తరీత్యాతాదాత్మ్యస్వోత్తరీత్యాత్ - సత్ప్రతి
 యోగికతాదాత్మ్యనివేశే తత్ప్రయోగిసద్భవ - ఇదంపదా ర్థేర
 జాన్వేనబ్రహ్మణివృత్త్యే మాత్రస్యతాదాత్మ్యే వాద్యస్తత
 యాద్యదంపదార్థేజతప్రతియోగికతాదాత్మ్యస్వోత్తరీత్యా
 దృశ్యప్రతియోగికతాదాత్మ్య స్వోత్తరీత్యాసంభవేపి ముటాదిన్య
 త్యేసమ్రాత బ్రహ్మణిసంభవస్య సాత్తత్యత త్ప్రతియోగిక తా
 దాత్మ్యస్వోత్తరీత్యాకారేప్రమాణాభావాత్ - యత్తు ఇదంరజతరజ
 తమిదమితిజ్ఞానద్యయ్యవరస్వరవై లితుణ్యో నిర్వాహయప్రధ
 మప్రతితేరినంపదార్థేరజతతాదాత్మ్యవగాహిత్యంబ్విధీయ
 ప్రతితేరజతతే ఇదంతాదాత్మ్యవగాహిత్యం స్వీకర్తవ్యంత
 తానుటస్సన్ సత్త్వ ఇతిప్రతితిన్యాయానురోధేనసతీ ముటాది
 తాదాత్మ్యమివముటాహాసత్తాదాత్మ్యనివసిధ్య తే - తస్మా -

ఉపనీతంబు శేషణతయోవభాసత ఇతివదద్ధి నైకాయకాదిభిః
 ప్రథమప్రతితేస్వికారేపిద్వితీయప్రతితేరనంగీకారేణ తా
 దృశప్రతితేరప్రామాణికత్వాత్ - ప్రామాణికత్వే పివిష
 యితావైలక్షణ్యేనైవజ్ఞానవైలక్షణ్యనిర్వాహణతద్ధర్మవిలక్ష
 ణవిషయకల్పనసౌఖ్యము క్తత్వాత్ - అన్యభానుటవద్భూతలం
 ఘటభూతలసంయోగా ఇతిజ్ఞానయోర్వైలక్షణ్యనిర్వాహాయ
 తత్రాపివిలక్షణవిషయకల్పనాశక్త్యేనచ ప్రథమజ్ఞానసంబంధ
 ధవిధయాభాసమానస్యసంయోగస్యసంబంధోఽప్యభికోభాసతేన
 తుసమాహాబంబరరూపచరమజ్ఞాన ఇతివిషయవైలక్షణ్యోదే
 వోభయోర్వైలక్షణ్యమీతిపాచ్యమ్ - సంయోగాదిప్రతియో
 గికసంబంధమాదాయాసినమాహాబంబర సంభవాత్ - నచసం
 యోగసంసర్గకవిశిష్టబుద్ధాసంయోగఃస్వయాపత ఏవభాసతేన
 తుసంయోగత్వేనసంబంధపదార్థస్యపిసంబంధవిధియాస్వయాప
 తోభానాశకమాత్ - ఉక్తసముహాలంబనేచసంయోగత్వేన
 సంయోగోధికోభాసత ఇతిసంయోగస్వయాపాధికపదార్థభా
 నాభానాభ్యామేవతయోర్విశేష ఇతివాచ్యమ్ - ఏవమపిఘట
 వద్భూతలంసంయోగశ్చ ఘటభూతలసంయోగా ఇతిజ్ఞానయో
 ర్విశేషానిర్వాహో - యత్తు-విషయతావైలక్షణ్యోద్దేశవైల
 క్షణ్యోపపాదనేఽపిహిర్విషయమాత్రవిలోపాపత్త్యాసాకార
 వాదాపత్తిః - అయంఘటః అయంపట ఇతిజ్ఞానానామ్నిభోవై
 లక్షణ్యయహితేషాంవిషయాశివరస్థగంభిన్నాఃఘటపటాది
 రూపా ఉపగమ్య నైతదుత్తముగయనాచారే - అరేనైవవి

నేన- ఘటాది హావేణ అభిన్నో దియాంవి శేషః - నిరాకారత
 యాజ్ఞానధర్మరూపా కారేణఘటాదిహావిషయ తాస్థానీ యేన
 హీనతయా - తథావఘటాదికంవిషయితాస్థానీయం జ్ఞాన ధ
 ర్మో జావాద్భిన్నా భిన్నతయాభాద్వైర్యమవ్యతేన త థా-కర
 తు జ్ఞా నానత్యంతభిన్న ఎవ విషయోజా నవై లక్షణ్య సం
 హాదక ఇతిస్వి కార్యంతథాచేదంరజతం - తజతమిదమితి ప్ర
 తీత్యైర్వైలక్షణ్య నిర్వా హాయరజతప్ర తియోగి చేదంప్ర తి
 యోగికతాదాత్మ్యద్వయమివ ప్ర కృ లేపిసుబస్పన్ సన్ ఘటఇతి
 ప్ర తీతద్వయవై లక్షణ్యాయతాదాత్మ్యద్వయమావశ్యకమితి-
 తన్నావిషయితావై లక్షణ్యా జ్ఞానవై లక్షణ్యే పి- విషయితా
 వై లక్షణ్యస్యవిషయవై లక్షణ్యా ధీనతయాబహిర్వి షయవిలో
 పాశ్చత్యనవకాశాత్-స్వతోవ్యాప్త త్విషయితాకల్పనస్యైవ
 బౌద్ధమత ప్ర వేశాపాదకత్వాత్-విషయవ్యాప్తత్త్విషయితాక
 ల్పనస్యైతథాత్వాత్ - అన్య ధాభవతామపిబౌద్ధమత ప్ర వే
 శాప త్తైర్దుర్వారత్వాత్ - భవద్భిరపిజ్ఞాన విషయయోస్సంబం
 ధభూతస్య విషయిత్వ స్యస్వీ కారాత్ - తచ్చ చిత్రాదాత్మ్య
 రూపం జ్ఞావాద్భిన్నా భిన్న మితిభవత్ప్ర ద్ధా న్తాత్ - జ్ఞానవై
 లక్షణ్యస్యసాక్షాద్విషయవై లక్షణ్యా ధీనత్వా భావేపిపరంప
 ర. మాతదదీనత్వా దేవార్థేనై వెత్యసౌ్యకవత్తైః - నిరాకార
 తయైత్యసౌ్యపిన్వతోవ్యాప్తత్త్విషయితాశ్చాన్యతయైత్యధాత్
 నచవిషయవై లక్షణ్యాద్విషయితా వై లక్షణ్యంతద్వైలక్షణ్యా
 న-జ్ఞానవై లక్షణ్యమితి, త, తాడి కల్ప నాపెక్షయా సాక్షా

హాచ్యమ్ - యత విషయవై లక్షణ్యా ద్దానవై లక్షణ్యంన సో
భవతియథాస్థానోక్తి కయోర్మటవక్త్యా తలంఘటభూతల సం
యోగో ఇతిసమూహాఃలంఘనవిశిష్టబుద్ధ్యేః తత్ర విషయితాసువి
శేష్యతాత్వావికమఖండంకల్పయిత్వా తాన్మ శవిషయితావైల
క్షణ్యాదేవజ్ఞానవై లక్షణ్యోపపాదనాత్ - తత్రాపివిలక్ష
ణవిషయకల్పనే - ఘటపటానియాపనానాపదార్థవిషయస
మూహాఃలంఘన విశిష్టబుద్ధి భేదేనాసంతవిషయకల్పనాపత్రైః -
తనపేక్షయావిశేష్యతాత్వాదేరఖండస్య కల్పనోలాగువాత్ -
అత ఏవనిశేష్యేవిశేషణమితిత్యజాయమానాత్తత్ క్షణవి
శిష్టఘటవానితిజ్ఞానాద్విశిష్టవైశిష్ట్యవగాహినస్తత్ క్షణవిశి
ష్టఘటవానితిజ్ఞానస్యవై లక్షణ్యోపపత్తిఃవిశిష్టవైశిష్ట్యవగాహి
జ్ఞానీయతత్ క్షణనిష్ఠవిషయతాయామవచ్ఛేదకతాత్పర్యాపాతీ
ఖండధర్మస్యకల్పనాత్ - విశేష్యే విశేషణమితి జ్ఞానీయతత్
క్షణనిష్ఠవిషయతాయాంచతనకల్పనాత్ ఏవ శుభవక్త్రన్య
యమితిగీత్యాత్ క్షణఘటత్వభయవిశిష్టవైశిష్ట్యవగాహిజ్ఞా
నాత్ ఘటత్వవిశిష్టతత్ క్షణప్రకారకస్య విశిష్టవైశిష్ట్యవ
గాహిజ్ఞానస్యవై లక్షణ్య నిర్వాహాతత్ర ప్రథమజ్ఞానోప
యనిష్ఠప్రకారతానికూసితవిశేష్యతాయానిరవచ్ఛిన్నత్యా
త్ - ద్వితియజ్ఞానైవ - క్షణనిష్ఠప్రకారతానికూసితవిశేష్య
తాయాఘటత్వావచ్ఛిన్నత్యాత్ - యత్తు - విశిష్టవైశిష్ట్య
వగాహిజ్ఞానేవిశిష్టస్యవిషయత్వాత్ విశేష్యే విశేషణమితి
త్వాజ్ఞానేకేవలస్య విషయత్వాత్ విషయవై లక్షణ్యాదేవతత్

క్రత్యేక్షణికత్వా పత్యైబాన్ధమతప్ర వేశాపత్యై త త్తత్ త్త
 నివిశిష్టస్వభిన్నత్వాక నచ కేవలస్వస్థి త్వాన్న దోషకతి - వా
 చ్యమ్ - కేవలయాపస్య త త్తత్ త్తాన సంబంధిన్నే భేదాపత్యై
 త్తాన సంబంధి త్వేకాలసంబంధిత్వా భావేనతుచ్చత్వాపత్యై -
 ఏవంవిశిష్ట కేవలయో ర్భేదవిశిష్టసత్తానస త్తేతి ప్రత్యయాభుత్తి
 శ్చ - యత్తు - సమానవిభక్తి ప్రతియోగ్య నుయోగి వాచక పదస
 మభివ్యాహృతనభో అభేదవిరోధిత్యవిశిష్టస్వరూపసంసర్గ భే
 ద ప్రకారకవాబ్ధబోధజనకత్వారసమానవిభక్తిక ప్రతియోగ్య
 నుయోగి వాచక పదస మభి వ్యాహృతనభిప్రతియోగివిరో
 ధిత్యవిశిష్టస్వరూపసంసర్గ కాభావబోధజనకత్వాద్విశిష్టసత్తానస
 త్తేన ప్రత్యయః-విశిష్టశుద్ధయో ర్భేదాభేదాంగీకారేణాభేదవి
 రోధిత్యవిశిష్టస్వరూపసంబంధేన భేదవిరహాత్ - విశిష్టసత్తానస
 త్తేతి ప్రత్యక్షిక ప్రత్యయస్యాపినాపత్తిః తాదృశ ప్రత్యయ
 ప్త్య క్తస్వరూపస్యై వసంసర్గత్వాత్ - అభివ్యమాన ప్రతితేగ
 భిలాపజన్యబోధసమానాకారత్వా దితి - తన్న - వృత్తేనకపిసం
 యోగ కతి ప్రత్యయస్యేభ మత్వాపత్యేన ప్రస్వరూపసంబం
 ధే ప్రతియోగివిరోధవిరహాత్ - నచ త త్తాప్యే కావచ్చేదేనై
 కాభిరణాప్యత్తిత్య రూపవిరోధో స్థితివాచ్యమ్ - తథాపి నేహ
 నానాస్థితిజన్యబోధస్య భ్రమత్వాపత్యేర్భేదాభేదయోః
 భగ స్పరంవిరుద్ధత్వేనవిశిష్ట కేవలయో ర్భేదాభేదాంగీకారస్యా
 యుక్తత్వాచ్చ - యదపితద్వ తేతద్వటసంయోగాదపి త్వేపితద్వ
 టస్తద్వటవానిత్యీధీర ప్రమాకిరతుభూతలానాతద్వటాదీ ప్రకార
 కథీ ప్ర మేలివ్యతస్థాసిద్ధయేవిశిష్టధీమాత్రే విశేష్యే విశేషణ

స్వభేదసమానాధికరణసంబంధోవిషయ ఇతి కల్ప్య తేతథాచ
 సరిహిత స్థ తేతస్యసంయోగాదిన త్వేపితస్యేదసమానాధికరణ
 సంయోగాదినరబంధస్యాసత్వాహ్నోక్తీః ప్రమా - తథాచ
 సత్తావిశిష్టన త్వేత్య భేదసంసర్కకప్రత్య యేవివిశేషణభేదసమా
 నాధికరణాభేదస్యైవసంసర్కత్వావశ్యకత్వాద్విశిష్ట కేవలయో
 ర్భేదాభేదసిద్ధిరితి - తన్న - విశిష్టకేవలయోర్భేద కేవలఘ
 తేతద్వ్యక్తిత్వవిశిష్టఘటభేదస్యసత్వేనవిశేషణభేదస్య సంసర్క
 తావచ్చేనకత్వాంగీకారేపిత స్థటస్థస్థటవానిత్యాదిబుద్ధేఃప్ర
 మాత్యవారణాసంభవాత్ - విశేషణస్థప్రతియోగితానీరూపిత
 వ్యవిశిష్టానుయోగితాయావిశిష్ట బుద్ధివిషయత్వాంగీకారేనైవత
 థ్థటస్థస్థటవానిబుద్ధేః ప్రమాత్యస్యావశ్యంపారణీయత్వా
 త్స్వస్తి తస్యప్రతియోగికత్వవిశిష్టనిరూపితసరిబంధానుయో
 గితావిరహాత్ - తత్ప్రతియోగికత్వవిశిష్టనిరూపితసరిబంధాను
 యోగితాయాస్తాధికరణతాయాపత్వాత్ - ఘటాభావాదిస్థితే
 త్వభేదేస్యాధారాధేయభావాంగీకారాన్లుటాభావస్తద్వాని
 తిప్రవీణేప్రమాణ్యనిర్వాహత్ - విశేషణభేదస్యసంబంధతా
 వచ్చేనకత్వ పక్షేచఘటాభావోఘటాభావవానిత్యాదిబుద్ధేః
 ప్రమాత్యనుపపత్తిః ఘటాభావేతద్భేదవిరహాత్ - యత్తు
 ఘటాభావోఘటాభావవానిత్యాదౌఘటప్రతియోగీకాభావ
 త్వమాత్రేణవిశేషణత్వేతేనైవయాపేణనవిశేష్యత్వంకింతుఘట
 విరోధ్యభావత్వాదియాపేణయథాహిమానుహంబాసామిత్యా
 దాయాపభేదేనైవకర్తృకర్తృతా అన్యథా అత్యంతాభేదే పర

భవాత్ - తథామానభేదేనైవవిశేష్య త్వ విశేషణత్వే ఉక్త
 జ్ఞానస్య క్రియేతే ఉక్తకల్ప నానురోధాత్ - ఘటాభావస్త
 ద్వానిత్యాదౌపేకయాపిశిష్టస్యైవఘటాభావపదతత్పదాభ్యా
 ముల్లేభేషుబర్హకత్వా ద్వివిశేషితయాపేక్షైవశాబ్దోపి శేష్య
 తాతథాచభిన్న రూపాభ్యాంఘటాభావాదౌతద్వేదసంభవేన
 భేదవిశిష్టవిశేషణతాసంబంధస్య భానాద్విశిష్టధీమాత్రే భేద
 విశిష్టసంబంధస్య భాననియమోనవ్యాహత ఇతి - తన్న - పరస
 మవేతక్రియాజన్యఫలశాలిత్యశరీరే ఆత్మంతికభేదస్యైవము
 టకత్వాత్ - అన్యథామామహంజానామితివన్తానుహంగచ్ఛా
 మీత్యాపక్షేః - ఘటాభావస్తద్వానిత్యాదౌప్రకృంత వాచి
 తచ్ఛబ్దస్యైకత్వవిశిష్టఘటాభావపరామర్శకత్వ సంభవేనతా
 దృశఘటాభావస్యైవవిశేషణత్వాద్విశేషణభేదస్యసంసర్తా
 వచ్ఛేదకత్వాసంభవాత్ - నచప్రకృంతత్వంన సూభివ్యా
 హృతశబ్దోపస్తాభ్యుత్పత్తేనప్రత్యయాంతోపస్తాప్యైకత్వవి
 శిష్టఘటాభావస్య సతచ్ఛబ్దేనపరామర్శ ఇతివాచ్యమ్ - సుంద
 రోదేవచ త్రస్తమానయేత్వాదౌసౌన్దర్యవిశిష్టజేవన తస్యతచ్ఛ
 బ్దేనపరామర్శ్యత్యనేనసూభివ్యాహృతశబ్దజన్యజ్ఞానవిషయత్వ
 స్యైవప్రకృంతతాదూపత్వాత్ - ఎవంసత్తావిశిష్టసత్తానీలాఘ
 టత్రత్యాదౌభేదాభేదయోర్ద్వానమంగీకృత్యవిశిష్టశుద్ధయోర్గుణ
 గుణ్యాదీ నాంపభేదాభేదాంగీకారేనైకస్మిన్నసంభవాదిత్య
 ధికరణవిరోధః - తత్రభావాభావరూపవిరుద్ధధర్మాణామేక
 త్రాసంభవస్యప్రతిపాదనాదిత్యలంప్రసక్తానుప్రసక్త్యా
 తస్మాద్విశిష్టశుద్ధయోర్భేదాసంభవాద్విశిష్టవైశిష్ట్యగోపి

జ్ఞానస్యవిశేషేష్యవిశేషణమితిజ్ఞానాదైవ్యలక్షణ్యస్యవిషయితా
 వైలక్షణ్యదేవవాచ్యతయాసామ్యుటస్యస్మిన్నిజ్ఞానయోర
 పిషిషయితావైలక్షణ్యదేవవైలక్షణ్యనిర్వాహత్వత్ప్రత్యయో
 గికతాదాత్మ్యాంతరేనూనాభావాదాశ్రయాసిద్ధిర్నిర్వారా-
 యనవిజ్ఞాతోఽస్మిన్ ఇతి ప్రతీత్యాజ్ఞాన ప్రత్యయోగిక విషయ
 తాసంభంధస్యఘటాదౌస్థత్వాన్నాశ్రయాసిద్ధిసత్తాదాత్మ్యం
 హి చిత్తా పజ్ఞానస్య విషయతారూపంతాదాత్మ్యమ్ - అత
 ఏవఘటచటావిరూపభిషయభేదేనతాదృశసత్తాదాత్మ్యవంత్య
 ఘటప్రామాణికరికపాలాదినిష్ఠవిషయతారూపసత్తాదాత్మ్య
 నావచ్చిన్నస్యకపాల్ఘటవానిజ్ఞానీయఘటాదినిష్ఠవిషయ
 తారూపసత్తాదాత్మ్యస్య తంతాస్థినిష్ఠవిషయతారూపసత్తా
 దాత్మ్యవచ్చిన్నేనఘటాదినిష్ఠవిషయతారూపేణసత్తాదా
 త్మ్యేనాభేదాసంభవాత్ - నహితార్కికాదిభిరపితత్వద్విష
 యత్వావచ్చిన్నవిషయతానామైక్యముచ్యతేఇతి- తన్న - వృ
 త్తిజ్ఞానీయసంబంధానాంవిషయవిష్టానాంవిశేష్యతాదిరూపత్వ
 స్యావశ్యంవాచ్యతయాతైవేవవిషయతావ్యవహరనిర్వాహాదు
 క్తసత్తాదాత్మ్యానాంవిషయతారూపత్వకల్పనేప్రమాణాభా
 వాత్ - నచసుఖాదేస్సాక్షిభాస్యతేవేతత్రవృత్తివిషయతావి
 రహేణతయావిషయతావ్యవహరనిర్వాహాత్తత్రవిషయ
 తావ్యవహరనిర్వాహాయసత్తాదాత్మ్యస్యవిషయతారూపత్వ
 మావశ్యకమితివాచ్యమ్ - అవచ్ఛేదకభేదభిన్నానామనంతానాం
 సత్తాదాత్మ్యవాంతేషాంవిషయతాత్వస్యచకల్పనాపేక్ష
 యానుభూదిసలేపివ తికలవసేగివముకశానిత్ - అనంతా

సుఖాదిస్మరణానుపపత్తేః - వృత్తినాశస్యైవసంస్కారత్వా
 త్ - అనుమిత్యాదివృత్తినాశస్యతత్సత్త్వా వృద్ధియాపస్యసు
 ఖాదివిషయకత్వేనస్మృతిహేతుతాయాః కచ్చత్వాత్ - నచత
 త్రవృత్త్యస్తీకారేసిసుఖాన్యవచ్ఛిన్నమైవస్యనాశస్యైవసంస్కా
 రత్వం సంభవతీతివాచ్యమ్ - తాదృశచైతన్యనాశస్య సుఖాది
 విషయకత్వస్మృతిహేతుత్వాదీనాంకల్పనేగౌరవాత్ - జడత్వ
 నిరుక్తౌస్మృతినిర్వాహేర్తంసుఖాదిస్థలేవివృత్తిస్తీకారావశ్యక
 తాయాభవచ్ఛిరేవప్రతిపాదితత్వాచ్చేతిదిక్ - నచఘటస్సన్ని
 తిప్రసీత్యైవసత్ప్రతియోగికతాదాత్మ్యంఘటాదాసిద్ధ్యతీతి
 కంప్రమాణాంతరగవేషణయోగివాచ్యమ్ - భవదభిసతతాదా
 త్మ్యస్యమర్షి సూపగ్నాత్ - యదపితాదాత్మ్యంవిశేషణవిశే
 ష్యాభ్యామతిరిక్తంపదార్థాంతరంనైయామకమతేననువాయ
 వదితి - తన్న - తాదృశతాదాత్మ్యస్యప్రతియోగ్యసయోగి
 భ్యాంసంబంధాంతరకల్పనేతాన్యశసంబంధాంతరస్యాపిప్రతి
 యోగ్యసయోగిభ్యాంసంబంధాంతరంతస్యాపితథేత్యనవస్థా
 ప్రసంగాత్ - యదిచతాదాత్మ్యద్వయమాభ్యుపగమ్యతే - త
 యోశ్చపరస్పరంసంబంధరాస్తీక్రియతేతదాఅన్యోన్యాశ్చ
 యః - తాదాత్మ్యత్వయస్తీకారేచచక్రకప్రసంగః - తాదా
 త్మ్యస్యప్రతియోగ్యసయోగిభ్యాంస్వసూపమేవసంబంధ
 త్యభ్యుపగమేచాత్మాశ్రయః - యత్తుతాదాత్మ్యమేకంసంబం
 ధిభ్యామతిరిక్తంనైవప్రతీయమావత్వాత్ - కల్ప్యతేతస్య
 కాసంబంధస్యసంబంధతానుపపత్త్యాసంబంధాంతరోపగమే అ

న్యాయాశ్రయోద్దిభయాన్వేరవాచ్యస్యైత ఏనఘటాదీనంబంధ
 త్వము సేయ తేస్యతో వ్యావృత్త విశేషణత్ - తత్త్ర వాన్వాశ్ర
 యదోషోగత్యంత రాభాపొల్లాగువాచ్యసహ్యతే - తత్త్ర ఏవహ
 ద్వాదశకారేణోపనినా మహాభావస్యస్య వృద్ధిత్యస్యకారే త
 త్త్రాశ్రయేపలాగువము క్తమితి - తన్న - సాదాత్మ్యం త హ
 త్థాంతరీక్షాభ్యుపగమ్యానస్యస్వతస్సంబంధ త్న తత్త్రాశ్రయస్య
 త్తత్తాభ్యుపగమాపేక్షయావిశేషణస్వరూపస్యైవితేహోగీ కా
 రస్యయుక్తన్వాత - విశేషణవిశేష్యభ్యామపిరిక్తసంబంధస్యస
 నువాచ్యాభ్యుపగమాచ్యసామ్యాననవద్ధి తేరితిమూత్ర కారైశ్చ
 వనిరస్తత్వాచ్య - యదపివిశిష్టశుద్ధోపహితా బ్రహ్మసత్త్వే
 విశిష్టశుద్ధయోసా దాత్మ్యగ్నీలగుటయోరపి నై వతాదాత్మ్యం
 ఏకదేశసా సాధ్యా క్షేపకావభావేన విశిష్టశుద్ధోపహితాయా
 నీల గుహామ్యుపహితానూశ్చసత్త్వాయా విక్యాద్యన్న త్వేనత్య
 భిన్న సత్త్వా కత్వంతాదాత్మ్యమితత్త్వ తుజాత్ - సత్త్వావిశిష్ట
 సత్త్వానీలాగుట ఇత్యాదిప్రత్యయేనావృత్తాదాత్మ్యమైవ త
 భావమితి - తన్న - తథాసత్త్వేకదేశస్థానాయాపరసాదీనాను
 పితాదాత్మ్యాశుత్యానూశుతస ఇతిసమానాభిరణ ప్రత్యయో
 పత్తేరితి - ఏనంబ్రహ్మ నిబాధవారణాయదీద్యన్న త్వనివేశన
 మిత్యప్యయుక్తమ - చిత్తప్రప్రియోగితాకభేదస్యచిద్గటా
 భయోనిభేదయాపస్యబ్రహ్మణ్య పిసంభవాత్ - చిత్త పర్యా
 వ్తావచ్ఛేదకతాక్రమ తియోగితాకభేదనివేశేపగుటత్వేనచిత్త
 వాన్నేతిప్రతీతిసాక్షిక భేదస్యవ్యభిచరణభత్వా వచ్చిన్నావచ్ఛే
 దక రాకస్యబ్రహ్మణ్యపిసంభవేనతదవ్యావృత్తేః - నచ చిత్త ని

ప్రావచ్చేదక తానిరవచ్చిన్నా గ్రా హ్యే తినదోష ఇతి వాచ్యం
 తథాపిచిత్తావచ్చిన్నఘటనిష్ఠప్ర తియోగితాకస్యచిత్తేనఘటో
 నేతిప్ర తితిసాక్షికస్యవ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నప్ర తియోగితా
 కభేదస్యావారణాత్ - చిత్తావచ్చిన్న చిన్నిష్ఠప్ర తియోగితా
 కభేదనివే శేపిచిత్తేనవిద్ధట్టాభయన్తేతిప్ర తితిఃప్రయ భేదా
 న్యావృత్తేః - నచతాదృశభేదస్యనచిత్తపర్యాప్రావచ్చేదక తా
 కప్ర తియోగితాకత్వంకింతుచిత్వతాదృశో భయత్రైతమ భ
 యుపర్యాప్రావచ్చే దకతాకప్ర తియోగితాకత్వ మితిప్ర తి
 యోగితావచ్చేదక తాపర్యాప్తివివేకాదేవ తద్ధ్వన్యప్రతిః - అ
 కవాతాదృశభేదప్ర తియోగితాయాదేభయపర్యాప్తత్వస్యేకా
 రాద్విత్తావచ్చిన్న చిత్పర్యాప్తప్ర తియోగితాక భేదనివే శా
 ద్ధ్వన్యప్రతితివాచ్యమ్ - విజ్ఞానుద్ధయోర్యేనస్యభ వన్త తసి
 ద్భయాయాచిత్వవిశేష్టప్ర తియోగిత భేదస్యచిత్పర్యాప్తనిర వచ్చి
 న్నావచ్చేదక తాకచిత్పర్యాప్తప్ర తియోగితాక తేనతాదృశ
 భేదస్యనుద్దచిత్తాభారణాత్ - వచన్త్యోపలక్షితప్ర తి యో
 గికభేద సేవనివేశ్యతేతన్ని వేశశ్చస్య పర్యాప్రావచ్చే దకతాక
 త్వస్యావృత్తిత్వోభయసంబంధేనచిత్వఃశిష్టాయాప్ర తి యోగి
 తాతన్నియాపక తేన - తథాచవిశేష్టప్ర తియోగికభేదోపలక్షి
 తప్ర తియోగికభేదయోరై వలక్షణ్య నిర్వా హాయువిశేష్టభేద
 యప్ర తియోగితాయాపి శేషణచి శేష్యభయవృత్తిత్వ స్తేకా
 రాదుక్త రీత్యానివే శేతద్ధ్వన్యప్రతితివాచ్యమ్ - సేవనుపప్రా
 తిభాసిచిచ్ఛేదావాచ్యవృత్తేః - సైవసమానసత్కాచిచ్ఛేదని వే శే
 పి అభావస్యాధికరణస్య యాపత్వేనపార మార్థికే బ్రహ్మ నిష్ఠే

ఘటాదిభేదేదిత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగీతాకత్వస్య ఘటత్వావ
 చ్చిన్న ప్రతియోగీతాయాంవాచిత్యావచ్చిన్న త్వస్య ఘటత్వ
 నిష్ఠావచ్చేదకతాయాంవాచిత్యపర్యావృత్త్యస్య భ్రువసంభవేన
 తత్తత్ప్రమవిషయాభూతభేదానామేవాన్యత్వే - అభావ
 స్యాధికరణస్వరూపత్వాభావపక్షేప్యానదోషః యానుభవో
 నిత్యత్వంఽపిపండిత్యా అపృథక్తేషాంపృథగివావభాసం
 త ఇతిపంచపాదికానురోధేనాచందాదీవాంశుద్ధస్వరూపత్వస్య
 తద్ధర్మత్వస్యవాంగీకారేణతాదృశధర్మేస్య సమాససత్తా కేది
 త్వావచ్చిన్న ప్రతియోగీతాకత్వేనత్వాదిభ్రమమూదాయదోష
 సంభవాత్ - స్వసమాససత్తాక భేదవత్త్వనిభేతేనైవ బ్రహ్మ
 వ్యావృత్యభేదేదిత్వప్రతియోగీకత్వనివేశవైయర్యాత్ - బ్ర
 హ్మప్రమేత్యాదివిశేషణన్వయవైయర్థ్యస్య ఘాత్యముక్త
 త్యాత్ - సత్తాత్రైవిధ్యస్యైవైతనుతాస్థిత్యే నిసందిగ్ధాని
 తేషాం - యఃపివిమతపదంసంశయవిశేషవిషయపరం తథాచ
 బ్రహ్మప్రమేత్యాద్యనుగతకర్తావచ్చిన్నవిశేష్యకసంశయః
 పృథివీత్వజలత్వాదిరూపనావాధర్తావచ్చిన్నవిశేష్యకసమూ
 హాలంబనసంశయోవాచిషయతాసంబంధేనపక్షతావచ్చేదక ఇ
 నికల్పాంశరం గదపిచ - బ్రహ్మప్రమేత్యాద్యనుగతరూపా
 వచ్చిన్నవిశేష్యకసంశయాపేక్షయాతాదృశరూపస్థైర్యవలఘు
 త్వేనపక్షతావచ్చేదకత్వసంభవాదితరాంశోపాజానస్యానని
 షః ప్రయోజనకత్యాత్ - సచతద్యక్తిత్వేనతాదృశసంశయస్య
 పక్షతావచ్చేదకత్వాన్నిగౌరవావకాశ ఇతివాచ్యం పురుషభే
 దేనకాలభేదేనచభిన్నానాంతాదృశసంశయవ్యక్తివాం ముద్ధే

భగవద్గీతా ప్రకరణము - తథాచన్యప్రకారకథివిశే
 ష్యతావ్యాపకీభూతాభావప్రతియోగిత్యసత్తాదాత్మ్య
 యుసాధ్యమ్ - ఏవమిదన్వయాహతి - సత్త్వసత్త్వత్యోభురన్వ
 తవిరహయావత్తాభావాత్ - శుక్తియాప్యన్యప్రకారకథివిశే
 ష్యతావ్యాపకీభూతాభావప్రతియోగిత్యసత్తాదాత్మ్యస్య
 సత్త్వస్య సాధ్యవికలతాన్వప్తాంతస్యేతి - తన్న - దృష్టాంత
 చక్షుసాధారణస్యైకస్యస్వస్యాభావేనస్వపదేనచక్షుః పా
 దానోద్వప్తాంతేసాధ్యజైకల్యన్యన్వప్తాంతస్యోపాదానపక్షేబా
 ధస్యమవాచరన్వాత్ - నచస్వపదేనచక్షుఃపాదానోపసాధ్య
 మైకల్యం చక్షుఃప్రకారకథివిశేష్యతావ్యాపకత్యక్త్యశుక్తియా
 త్యోభావేనత్వానేపన్వప్తాంతోపాదానోపసాధ్యస్యైక
 కథివిశేష్యతావ్యాపకత్యస్య పక్షాభావేనన్వాదోపాద్యమ్ -
 తథానుతివిశేష్యతావ్యాపకాభావప్రతియోగిత్యనూత్తస్య
 సాధ్యసుతకత్వసంభవేనస్వప్రకారకథిచర్యంతన్యవ్యర్థ
 త్వార - అఖింశాభావసుతకతయోతత్వాత్ క్యేష్వగ్రాంతనా
 త్ అన్యప్రకారకథివిశేష్యతావ్యాపకత్వన్యాన్యాభావేనోపా
 పినన్యాన్యావిభూతాత్ - నచస్వప్రకారకథివిశేష్యతావిశేష్య
 తాదాత్మ్యేభియసంబంధేనకించిద్విశేష్యతానేననదన్విలక్షణ
 త్వమ్ - విశేష్యతావైశిష్ట్యం చన్యసమానాధికరణభేదప్రతి
 యోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధావద్విన్నస్వనిష్టావచ్ఛేదకతాత్
 ప్రతియోగితాకభేదవత్వసంబంధేన - స్వాధికరణతాస్పృహా
 సంబంధావద్విన్నాభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాచసత్తాదా
 త్యసమానాధికరణస్వనిష్టప్రతియోగితాకభావత్యాసంబం

భావచ్చిన్నా - తథాచన్యస్తాంతేషునీచయోనుగతస్యైకస్య
 స్యత్వస్యభావేనసక్షుతితివాచ్యమ్ - తథాసత్యపసిధాంతా
 త్ - అన్యథితాభేదతాదాత్మ్య దిసంబంధానంగీకారాత్ -
 ఉక్తహేతుగుణు ద్వికాణాం - భేదాసహిష్ణుకతాదాత్మ్యభేదా
 స్తేషకల్యంతాభేదతాదాత్మ్యదిసంబంధాసంభవాదా - తచచ
 యోగిత్వాత్తావచ్ఛేదకత్వచ్చిన్నేనుబత్వాద్యవచ్చిన్నస్యభేదోస్య
 వచ - త్యుచ్యో - సహితగుణుల్యో - జ్యోతిషోదేవతలంభవాత్త
 థావతాతాత్మ్యసంభవః - యద్యా ఆధేయత్వస్వస్మృతియో
 గిత్వోభయసంబంధభేదాభావవిశిష్టత్వేవసదసద్వి - అనుబంధం
 ఆధేయతాతాత్మ్యప్రకారకధివిశేష్యతావిశిష్టత్వ - అనుబంధావచ్చి
 న్నా - విశేష్యతావైశిష్ట్యంచ స్య సమానాధికరణభేదాత్త
 యోగితావచ్ఛేదకత్వ సంబంధావచ్చిన్నస్య నిష్ఠానచ్ఛేదకతాక
 ప్రతియోగితాకభేదవత్వసంబంధేనస్వాధికరణతాభేదాత్త
 యోగితావచ్ఛేదకతావస్వరూపసంబంధావచ్చిన్నా - తథాచ
 నాననుగమ ఇతివాచ్యమ్ - ఏవమపి జగత్లోగ వాచివ దివృత్తి
 త్వమాదాయసాధ్యపర్యవసానసంభవేనమిథ్యాత్వేసిద్ధ్యా - అ
 ధాణంతరస్యచవాణగత్వాత్ - నచవృత్తిమత్వంపక్షతావచ్ఛే
 దకకోటోనివేశ్యాభాణం తే ర వారణమ్ - సంభ
 వతితివాచ్యమ్ - తథాసతివృత్తిమత్వవి
 శేషతేనైవానర్థ్యత్వానోభాధవారణసంభవేన పక్షాంశే
 నతాదాత్మ్యస్యవిచ్ఛిన్నత్వస్యచవ్యథతావత్తే - నచస్వా
 దికతణితావ్యాపకాభావప్రతియోగిత్వసత్తాదాత్మ్యోభయ
 స్యసాధ్యత్వాంగీకారాన్నావృత్తిత్వమాదాయాధాణంతరమ్ -

అప్పు తేరక్షికరణానుసితే తిరివాచ్యమ్ - అసత్వ ముదాయా
 థాంతరవాదేనామోపాత్తస్య సాధ్యకోటి ప్రాప్త్యుపపత్తిరే
 వ్యవస్థాస్యవ్యభావ్యాచితేరసతే వికల్పానుసితే - అస్త
 తస్య తస్య స్వప్రకారకధివేశ్య తావ్యా తావ్యా ప్రాప్తి
 యోగిత్యుమాత్తస్య సాధ్య త్వే పి నాసత్వ మోదాయా థాంతర
 ప్రాసక్తి - పక్షతావచ్ఛేదక తావచ్ఛేదావచ్ఛేదావచ్ఛేద ప్రాప్తి
 త్వేన తావచ్ఛేదక తావచ్ఛేదక తావచ్ఛేదక తావచ్ఛేదక తావచ్ఛేదక
 వ్యాపకీభూతాభావ ప్రాప్తియోగిత్య స్యానుమిత్య వాచానే
 వానుమితేరస త్వే పర్యవసానాసంభవాత్ - సనుపృథగీర్వధు
 తావచ్ఛేదక తావచ్ఛేదక తావచ్ఛేదక తావచ్ఛేదక తావచ్ఛేదక
 త్వేన పక్షతావచ్ఛేదక త్వే పక్షతావచ్ఛేదక త్వే పక్షతావచ్ఛేదక
 తయా సాధ్య కోటోపపత్తిరేవాత్మ్యా వివేశే స్తత్త్వ మా థా
 థాంతరమితద్వా రితాయితన్ని వేన మూల్య కమితత్త్వ
 హి సత్తాదాత్మ్య సుపిత పక్షతావచ్ఛేదక తావచ్ఛేదక తావచ్ఛేదక
 ధృతా - కేవలస్వప్ర కారకధివేశ్య తావ్యా పక్షీభూతాభావ
 ప్రాప్తియోగిత్య స్వేచ్ఛేత్రధానత్య సతివాధాప్ర సక్త్యా పక్ష
 కోటోపపత్తిరేవాత్మ్యా వివేశే స్తత్త్వ మా థా
 తిపాదన మనుచితమ్ - కింతు కేవలస్వప్ర కారకధి వేశ్య తా
 వ్యాపకీభూతాభావ ప్రాప్తియోగిత్య స్యాధ్య త్వే సత్త్వ మాధాయా
 థాంతరవారణాయ పక్షకోటోపపత్తిరేవాత్మ్యా వివేన మితివక్తు
 ముచితమ్ - అత్యవధిద్వితాతక్ష గ్రంథేనామోమివహ్మ్య స
 మవహితాజన్య త్వే సతివహ్మి పక్షవహితాజన్య త్వే సత్త్వ
 న్న స్యాదిమూల్య త్తతార్థే విపర్యయోపపత్తి సమవహితజ

వ్యక్త్యేషుర్వపసానపారశేనకహ్ని సేవహహితవ్యర్థమాత్ర-
 త్వపసాయిత్రానివాహకాయవక్తు సమవహితాజవ్యవ్యేనకు
 త్విశేషణీయ ఇత్యుక్త యదీహ క్షరీత్వా అథాంతరవార
 కతయై హపశుకోహతద్వి శేషణమాథక్య కుంగీకృత్య సాధ్య
 కోహతచ్ఛరీత్యాగశ్చియతేదాద్విగీయమిత్యావ్యేవత్వ మా
 తాదోమా ఇహానుసూధేయాః - కిరకసప్తదాత్వ్య సుఖితపక్ష
 తావత్ప్రేదకావచ్ఛిన్నై సదసద్విలక్షణత్వస్య సాధ్య త్వాంగీకా
 రోనుచిత ఏవ - తథాంగీకృగంహితలఘుచంద్రి కాయాం తత్ర
 మాధ్యమ శేషక్రియాపాద్యదావిదయావ్యంసదిత్యాకారక భ్ర మే
 గతత్ర సత్ప్రతియోగిక తాదాత్మ్యవగాహనాన్తాధ్య దీకా
 ప్రతిన్యాయప్రయోగేబాధస్సత్తాదాత్మ్య సుఖితపక్ష తావ
 త్ప్రేకకాక్రాంతశేషక్రియావ్యే సదసద్వి లక్షణత్వ రూప సాధ్య
 స్యాభావాదిక్యాశంక్యమాత్మై వరనివాదనీయ్యభ్యావ్య నభ్య
 పగమేనేనంరూప్యంసదిభ్ర మేపితత్ర సత్తాదాత్మ్యాభావాత్
 అసగ ఏవసత్తాదాత్మ్య స్యాసతిశు క్రియావ్యేభావాంగీ కారా త్ర
 స్యా క్షుక్షణావచ్ఛేదకాక్రాంతత్వాభావాన్నబాధితపరిహా
 రస్యకృగత్వత్ - అత్ర మాధ్యకప్రతిన్యాయప్రయోగేబా
 దిత్యేపిసయ్యుక్తమ్ - యత్రేవతద్వయేసాధ్య చిరహస్తత్రైవ
 బాధస్య వక్తవ్య త్వాత్ - యథావిధిన్న త్వానుపాధానేప్ర
 హ్లానిబాధశు క్రియావ్యేతుమాధ్యమ శేసాధ్యవిరహేసిస్యగుతే
 తస్యాలికత్వావ్యై కారేణసాధ్యబాధాత్వ్య యగుమమానేక
 తంప్రతిసాధ్యస్య సాధయతుంయుక్తత్వార్ - అన్యథావియ
 దాది ప్రపంచేనత్యతాసాధనేపరమతరీత్యాబాధప్రసంగాత్

ప్రతివాదికిత్యా బాధస్య విజిగ్ముక భాసామాన్యే సత్వే న
తాదృశానుమానమా త్రోచ్చే దాప త్రేమాధ్వ మితేసత్తాదా
త్వయాపపక్షతావచ్చే నకాక్రాంతత్వే సత్తాదాత్వయా
పాసద్వి లక్షణత్వసుతితసాధ్య స్యతత్ర బాధోక్తేర్వాప్యహత
త్వాచ్చ తేనస్వ ప్రకారకధీవిశేష్య తావ్యాపకీభూతా
భావప్రతియోగిత్వ కాలసంబంధిత్వభయంసాధ్య మిత్యపి
నిష్పం ఆవృత్తిత్వ మాదాయసాధ్య పర్య వసాన సంభ వేనా
భాంతరకాదేర్మవాదరత్వాత్ - నచావృత్తిత్వ స్యప్ర త్య
క్షబాధితత్వాత్తత్రపర్య వసానంనసరిభవతితివాచ్యమ్ - అస
త్వస్యాపిప్రాత్యక్షబాధితత్వే నతత్ర పర్య వసానానం భవేన
తాదృశాభాంతరవారణాయోపాత్తస్య సత్తాదాత్వయా వత్స
స్యవృక్షత్వాత్ - యదపిసద్భేదాసద్భేదోభయంవాసాధ్యమ్ -
తత్ర సత్త్వావచ్ఛిన్న భేదస్యనజ్ఞా నానివర్త్యత్వయాపసత్త్వావ
చ్ఛిన్న ప్రతియోగితాక భేదత్వే ననివేశః - తథానతి అసద్భేద
స్యజ్ఞాననివర్త్యత్వేతరాంతస్య బాహ్యైర్ధ్యాత్ జ్ఞానోచ్చే
ద్యత్వయాపజ్ఞాన నివర్త్యత్వస్యవక్ష్యమాణీత్యా సర్వ వాదిన
న్ముతస్యైకస్యాభావేనతదభావస్యైకయాపత్వా భావాత్ -
జ్ఞానానివర్త్యయాపసద్భేద నివేశేన్నత్వ తే బ్రహ్మమాత్రవిష
యకతత్తద్ధీ విషయత్వస్యలఘోరేవావచ్ఛేదకత్వ సంభవేనత
త్వమనియతస్యజ్ఞానానివర్త్యత్వస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేద
కత్వేనతదవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాక భేదా ప్రసిద్ధేషు నాల్ప
క్షణీవిషయత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాక భేదత్వేనసిద్ధసాధనా
పక్షేగింతు సత్యంసంభవంవాచ్య మిత్యా కారకస్య పరాభ్యు

శ్చేదకత్వా సంభవకథనానావిత్వాత్ - నచ బ్రహ్మతుచ్ఛభి
 యమా త్ర విషయకధీవిషయత్వస్యజ్ఞానానివ ర్త్యత్వసమ సీయా
 తత్వాత్ తదపేక్షయాలఘుత్వాచ్చజ్ఞానానివ ర్త్య త్వస్యాప
 శ్చేదకత్వాసంభవకథనలయుజ్య త ఇతివాచ్యమ్ - తుచ్ఛస్య వి
 కల్పాఖ్య వృత్తివిషయ త్వే సిధీవిషయత్వాభావా ద్ప్ర హణశ్చ
 తాదృశవృత్తివిషయత్వాభావేనోభయో రేకజ్ఞానవిషయత్వాసం
 భవాత్ - నచై వనుపి బ్రహ్మమాత్ర విషయకధీవిషయత్వతు
 చ్ఛవిషయకవికల్పాఖ్యవృత్తివి శేషవిషయత్వాన్యతరయాపలఘు
 ధర్మ సమనీయతగురుధర్మ త్వాద్జ్ఞానానివ ర్త్యత్వస్యన ప్ర తియో
 గితావశ్చేదకత్వసంభవ ఇతివాచ్యమ్ - వికల్పాఖ్య వ్య త్రిత్వ
 స్యాప్యనుగతానతి ప్ర సక్తస్య లఘుభూతస్యా భావేనతద్వ టిత
 స్యా నేక భేదఘటితస్యచ ఉక్తాన్యతరత్వస్య జ్ఞానానివర్త్యత్వా
 పేక్షయాలఘుత్వాసంభ వాత్ - జ్ఞాననివర్త్యత్వసామాన్యభా
 వస్యస్వయాపతస్తన్వ్యక్తి త్వేనవా లవశ్చేదక త్వేకారవాప్ర స
 త్తే శ్చజ్ఞాననివర్త్యత్వాభావస్య స్వయాపతోవశ్చేదకత్వస్యన్వితి
 యమిథ్యా త్వేభవద్భి రెవోక్త త్వాత్ - జ్ఞాననివర్త్యత్వస్యచప
 త్యమాణరీత్యానుగమసంభ వాచ్చ - కింత్విత్యాదికమ ప్య యు
 క్తంస్యనుతసిన్ధ బ్రహ్మామాత్ర విషయకనిర్వికల్ప క బోధీయవి
 షయత్వైద్వేషమతసిన్ధువత్ ప్రపంచవి శేష క సత్త్వత్వ ధర్మ
 తావశ్చేదకక వాచ్యత్వ చ కాదకబోధీయముఖ్యవి శేష్యత యా
 స్సత్వంసర్వంవాచ్యమితివాక్యజన్య బోధీయప్ర కారతా వి శే
 ష్యతాభిన్నవిషయతా త్వేనానుగతయా పేణనివేశంసంపాద్యతా
 ద్ధృ శవిషయతానిషనిరవచ్చి నా వశ్చేదక తాక శేషసంస దే

తున్యపదాభిప్రాయాద్యశబ్దయతాయాజాత్యఖండోపాధ్య
 త్రిక్తతయాస్వరూపతోభావాభావేనస్వరూపతోవచ్చేదకత్వా
 సంభవోత్థాద్యశబ్దయతానిష్ఠనిరవచ్చిన్నావచ్చేదకత్వాప్ర
 సిద్ధ్యాసాధ్యాప్రసిద్ధిః - నచసత్యత్వవ్యాచకతోవచ్చేదకం
 యత్తాద్యశబ్దానియవిశేష్యతావృత్తిరూపంతదవచ్చిన్నావచ్చే
 దకతాకభేదత్వేనవచ్చేదస్యనిశేషాన్నదోషఇతివాచ్యమ్ - త
 తాసతసత్యత్వావచ్చిన్నభేదత్వేనైవనిపేశోచిత్యాగుత్యత్వస్య
 సిద్ధ్యాత్వాభావయావచ్చేనాత్మాశ్రయతోస్వగులేబ్రహ్మాని
 పృతన్వ్యక్తిత్వాపేక్షయాతాద్యశబ్దయతాత్వవిశిష్టస్యగురు
 త్వేనసత్యత్వవ్యాచకతావచ్చేదకీభూతతాద్యశబ్దయతాత్వా
 వచ్చిన్నావచ్చేదకతాకభేదాప్రసిద్ధ్యాసాధ్యాప్రసిద్ధేశ్చబ్రం
 హ్మసిద్ధతాద్యశబ్దోధీయముఖ్యవిశేష్యతాయాస్వరూపతోవ
 చ్చేదకత్వోపపత్త్యాసాధ్యాప్రసిద్ధినిరణేవసిద్ధసాధనస్యదు
 ర్పారత్వాత్ - తాద్యశబ్దోధీయవిశేష్యతాయావిశేష్యభేదేన
 భిన్నతయానుటాదినిష్ఠాయాతాద్యశబ్దోధీయముఖ్యవిశేష్యతా
 తన్నిసౌరవచ్చిన్నావచ్చేదకతాకభేదస్యపటాహాద్వైతవా
 దిభిరభ్యుపగమాత్ - భవన్నతేబ్రహ్మానిష్ఠాయాతాద్యశబ్దో
 ష్యతాయాస్వరూపతోవచ్చేదకత్వవర్ణనాదినిష్ఠాయాప్ర
 స్యాఅపిస్వరూపతోవచ్చేదకత్వసంభవాత్ - నచతాద్యశబ్ద
 క్యసన్యభోధీయతాద్యశబ్దయతానిష్ఠనిరవచ్చిన్నావచ్చేదకతా
 కభేదకూటవత్సన్యోసద్వైతతున్యసహితస్యసాధ్యత్వాంకా
 రాన్యసిద్ధసాధనంపటపనిష్ఠతాద్యశబ్దయతానిష్ఠనిరవచ్చి
 న్నావచ్చేదకతాకభేదాభావేనఉత్తకూటవత్సనుబిత్సాధ్య

స్వాభావాదితివాచ్యమ్ - స్వమతేతాదృశజ్ఞానవిశేష్యత్వ
 సైక్యకత్వేనతాదృశభేదకూటస్యాప్రసిద్ధ్యాసాధ్యప్రసిద్ధ్యా
 పత్తేఃనచస్వమతేపితాదృశవాక్యజన్యనామేవబ్రహ్మవిషయ
 కనిర్వికల్పత్వకబోధానాంబహుశాంసంభవాత్తత్తజ్ఞానవిశే
 ష్యత్వావచ్చిన్నభేదకూటప్రసిద్ధిసంభవః - అథవాతాదృశ
 జ్ఞానీయముఖ్యవిశేష్యతాత్వసమానాధికరణానవచ్చిన్నావచ్చే
 దకతాకభేదత్వవ్యాపకాధేయతానిరూపకతాయావపసాధ్య
 త్యాన్నసిద్ధసాధనంనాపిస్వమతేఅప్రసిద్ధిరితివాచ్యమ్ - అక్ష
 ణాగ్రహణినాతాదృశవాక్యజన్యబోధవిశేష్యత్వస్యప్రపంచ
 భవన్తలేపిసంభవేనతాదృశవిశేష్యతానిష్ఠానవచ్చిన్నావచ్చేద
 కతాకభేదకూటసాధనేబాధాపత్తేః - నచలక్షణాగ్రహజన్య
 తాదృశవాక్యజన్యబోధీయముఖ్యవిశేష్యతానిష్ఠానవచ్చిన్నావ
 చ్చేదకతాకభేదకూటస్యసాధ్యముటకత్వాన్ననుపపత్తిరితివా
 చ్యమ్ - స్వమతసిద్ధస్యనిర్వికల్పకబోధస్యాసంగ్రహణసా
 ధ్యప్రసిద్ధేర్ముఖ్యార్థత్వాత్ - తాదృశబోధస్యవిశిష్టవా
 చకానాంసత్యాదిపదానాంస్వరూపేలక్షణాగ్రహజన్యత్వా
 త్ - యదిచసత్యాదిపదలక్షణాగ్రహజన్యోనోక్తినిర్వికల్పక
 బోధఃకీంతుశక్తిగ్రహజన్యవపవిశిష్టవాచకానాంపదానామేక
 దేశపరిత్యాగేపివిశేష్యయోగ్యక్తుచక్తితయోగేవాభేదాన్వ
 యావిరోధాత్ - యత్రశక్యతావచ్చేదకభిన్నరూపేణోపస్థితి
 స్తత్రేవలక్షణాయాస్సవసానిధ్యత్వాత్ ప్రకృతేచశక్యస్వరూ
 పమాత్రోపస్థిత్యాంలక్షణావిరహాత్ - అతఏవతినందమయాధిక

రణశ్రీభాష్యేలభోచ్యేతసమానాధికరణప్రవృత్తానా మేకా
 ర్థప్రతిపాదనపరతయావిశేషణాం శేతాత్పర్యాసంభవాదేవ
 విశేషణనివృత్తేః వస్తుమాత్రైకత్వప్రతిపాదనాన్నలక్షణా
 ప్రసంగఇత్యనూదితమిత్యచ్యతేతదాపిభవన్తతేనత్యంస
 త్వాంవాచ్యమితివాక్యజన్యసప్రకారకబోధీయవిషయత్వస్యా
 ప్యుక్తానుగతకూపాక్రాంతతయాతాదృశవిశేష్యతాయాశ్చస
 త్యత్వోపహితపవనత్వాత్తతాదృశవిశేష్యతానిష్ఠావచ్ఛేదక
 తాకభేదఘటితకూటాభావేనచక్షుతావచ్ఛేదకాక్రాంతతత్త
 బాధోమవారః - తన్మనుప్రకారకప్రతీతతద్దమోపహి
 తస్యవిషయస్వంతశుద్ధస్యేతిభవతాంసిద్ధాంతాత్ - యత్తు
 శుదాధికతావచ్ఛేదకవిశిష్టపరత్వసూన్యతద్వాక్యతాత్పర్యవి
 షయలక్షణాగ్రహజన్యబోధవిషయరానిష్ఠానవచ్ఛిన్నావచ్ఛేద
 కతాకభేదనివేకాన్నోక్తబాధః తాదృశవాక్యజన్యస్యనివికల్ప
 కబోధస్యసంగహేపినప్రకారకబోధస్యాసంగహేదితిన్నత
 ధానతినత్యత్వవానిమతతిత్యాతాదృశబోధాప్రసిద్ధ్యాసాధ్య
 ప్రసిద్ధేః నిష్ప్రకారకబోధస్యతైరినుపగమాత్ సప్రకార
 కబోధస్యచవిశిష్టపరత్వసూన్యతద్వాక్యతాత్పర్యవిషయత్వా
 భావానన్యథాసత్యత్వోపహితవినిబాధాపత్తేమవారత్వా
 త్ - నచవిద్విన్నతస్యపక్షతావచ్ఛేదకాంతప్రదిప్తత్వేననో
 క్తసత్యత్వోపహితచితస్తాదృశపక్షతావచ్ఛేదకాక్రాంతత్వ
 మితివాచ్యంశుద్ధచితబాధవారణాయోపాత్తస్యచిద్విన్నతస్య
 స్యశుద్ధచిద్దేదయాపత్తేనసత్యత్వోపహితచితస్తాదృశపక్ష
 తావచ్ఛేదకాక్రాంతత్వనష్టాఘాత్ - శుద్ధోపహితయోభేదః

దన్యభవత్సిద్ధాంతసిద్ధత్వాత్ - నచమిథ్య త్వవద్భేదోప
హితచిత్తిమిథ్యత్వ రూపసాధ్య భావేనబాధవారణాయోప
హితానుచహితసాధారణవిద్భేద స్వైవపక్షతావచ్ఛేదకత్వా
నోక్తభాద ఇతివాచ్యంతథాపిసత్యంసంపాదం - వాచ్యమితివా
క్యత్వ తితాత్వ త్యేవ్యా వహారికసత్యత్వో పలక్షితఘటాదిస్వ
రూపవిషయకనిర్వి కల్పకబోధస్య గంధవశీపు ధవీత్యా దివా
క్యాదంధాద్యపలక్షితస్వ రూపవిషయకనిర్వికల్ప కబోధస్వేవ
దునివా రతయా తాదృశబోధస్యచభవదుక్తరీత్యా లక్షణాగ్
హజన్య త్వేనతాదృశబోధీయముఖ్య విశేష్య లానిష్ఠనిరవచ్ఛి
న్నా వచ్ఛేదకతాక భేదస్యప్ర పంచేఅభావేనబాధాప త్రేమన్
వా రత్వాత్ - నచబ్రహ్మన్య విషయకత్వనిష్ఠ కారకత్వో
భయాభావవత్సంతాదృశ వాక్యజన్యబోధనివేశ్యతే - తథాచ
తాదృశ వాక్యజన్యస్య వ్యావహారికసత్య ల్పేపలక్షిత ఘటాదివి
షయకబోధస్య నిరుక్తభయాభావవత్స్వ విశేషణేన వ్యాప్తి
త్వానోక్తభాద ఇతివాచ్యమ్ - ఏవమపిసత్యంసంపాదంవాచ్యమి
త్యా కారకజ్ఞానవిషయతావ్యక్తేర్థావరూపత్వో బృహ్మణశ్చ
భావరూప ధర్మానాధారత్వాత్తద్వద్భేదఘటితలక్షణస్యబృహ్మ
ణేన త్వేపియథాసత్యత్వోపపత్తిస్తద్వత్ప్రపంచస్యేసిసత్యత్వో
పపత్త్యా అథాంతరస్య దుర్వారత్వాత్ నచభామతీకారస్య
వాచస్పలేర్నితేశుద్ధస్య పృత్తివిషయత్వా నంగీకారేపివివరణ
కారమితేశుద్ధేవ్య జ్ఞాననివారకవృత్తివిషయత్వాంగీకారాత్త
న్మతాభిప్రాయేనోక్తలక్షణస్య వ్యాఖ్యానాన్నానుపపత్తిగితి
వాచ్యం శుద్ధస్య భావరూపరూపా నానావచనానా

భూప్యస్యలక్షణస్యలక్షణచంద్రికాదినువ్యాఖ్యాతత్వే నోక్తరి
 త్యాసద్భేదనివేశనేపూర్వోత్తరసందర్భాశుద్ధ్యర్థాత్
 లక్షణచంద్రికాయాంహిబృహదానీధర్మకర్తృత్వాత్ సత్త్వాసత్త్వ
 రూపధర్మద్వయశూన్యత్వేనమిత్థ్యాత్వాపత్తిరిత్యాశంక్యబృ
 హదానీభావరూపధర్మానాశ్రయత్వేష్యసత్త్వస్యప్రకారకధీ
 విశేష్యతావ్యాపకీభూతాభావప్రతియోగిత్యాభావరూపత్వేన
 తాదృశాభావరూపధర్మాశ్రయత్వే విరోధాభావాదుక్తాతి
 వ్యాప్తిపరహత్ - అభావస్యచాధికరణీభూతబృహదానీ
 త్వేనస్వభిన్నధర్మశూన్యత్వరూపనిరశేషత్వకుంతకత్వాభా
 వాదితిపరిహారస్యకృతత్వాత్ నచమిథ్యాభూతంసర్వంకృత్య
 మితిస్వాభ్యుపగతప్రతీతివిషయత్వాభావః స్వమతేబృహదానీ
 పరమతేతుప్రపంచేష్యస్తీతితద్వద్భేదఘటితలక్షణేణాత్మ
 గ్యానోక్తౌక్తాంతరమితివాచ్యంతాదృశప్రతీతివిషయత్వా
 భావస్యశుద్ధసాధారణతయాతదవచ్చిన్నభేదఘటితలక్షణస్య
 తుచ్ఛేననిప్రసంగేన అసద్వేలక్షణ్యాంశవైయర్థ్యాత్ - తా
 దృశాభావే అసద్భిన్నత్వవైశిష్ట్యనివేశ్యతత్సార్వకల్యోపపా
 దనస్యప్రక్షాళనాద్ధీనిత్యాయేనాయుక్తత్వాత్ - నచసద్భి
 న్నంసర్వమాత్మభిన్నమిత్యాకారకవృత్తివిశేషవిషయత్వస్యతు
 చ్ఛసాదారణస్యాభావః - స్వమతేబృహదానీశ్చైవసత్యత్వవాది
 మతేప్రపంచేపీతితద్భేదఘటితలక్షణేనోపిదోషఇతివాచ్యం
 తాదృశవృత్తేర్వికల్పరూపత్వేప్రపంచభావస్యస్వమతేపీత
 త్రాసంభవేనతద్విషయత్వాభావస్యప్రపంచసాదారణతయా
 బాధప్రసంగాత్ తస్యానీరూపత్వేతద్విషయత్వాభావః

మచ్చే పినశ్వేనలనదే వ్విలక్షణ్యాంశవైయథ్యాత్ - నచవృత్తి
 మైవకాచినస్తకరణవృత్తిరుపేయతేయత్ర ప్రపరిసతుచ్ఛయో
 రుభయోరపివిషయతేతివాచ్యమ్ - సద్భిన్నంసర్వమాత్మభిన్న
 మితిజ్ఞానవిషయత్వాభావవచ్ఛేదస్య తాదృశవిషయత్వే కర్మక
 సానేనసిద్ధసాధనాత్ తాదృశశ్రమవిషయత్వస్య ప్రపజ్ఞే
 అస్త్య భిరప్యంగీకారాత్ ప్రమాత్వస్యచాభయానుమతస్యై
 కస్యాభావేనప్రమావిషయత్వాభావనివేశాసంభవాత్ - ఏ
 తేనసత్యంసర్వంవాచ్యమితివాక్యజన్యబోధస్య నిరుక్తముఖ్యవి
 శేష్యతాసంబంధావచ్ఛిన్నాభావ ఏవనద్వైలక్షణ్యమితిపక్షో
 పినిరస్త్య తాదృశబోధస్యాసార్వకాలికత్వే నవిషయతాసంబం
 ధావచ్ఛిన్నతదభావస్యసత్యత్వవాదికులేపికదాచిత్సంభవేనసి
 ద్ధసాధనాపత్తే - నచనిరవచ్ఛిన్నవిశేషణతానంబంధేన తాచ్చ
 శాభావస్యసాధ్యముటకత్వాన్నసిద్ధసాధనతేతివాచ్యమ్ తథాపి
 తాదృశవిషయతాసంబంధస్యవృత్త్యానియామకత్వేనతత్సంబంధా
 వచ్ఛిన్నాభావాప్రసిద్ధ్యాసాధ్యాప్రసిద్ధ్యపత్తేవృత్త్యానియా
 మకసంబంధస్యాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాంగీకారేపివిష

యతాయావిషయతాత్వే నసంబంధతాయాః ప్రామాణికత్వే
 నీవిశేష్యతాప్రకారతాభిన్నవిషయతాత్వే నసంబంధతాయా
 అప్రామాణికతయాతాదృశభావాప్రసంగ్యా సాధ్యా ప్రసిద్ధిర్దు
 త్వాశేతిదిక్.

ఇతి శేషకులతలకస్య యానవాద్రినివా సరసికస్యా నం
 త్యాగ్యస్యకృతాన్యాయభాస్య రేసదనద్విలక్షణత్వ హాపమిథ్యా
 త్వభంగోద్వితీయః ❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖

యదపి నేహనా నేతి శ్రుత్యరైవివదమానం ప్రతిపాధ్యాం
 తరముక్తం ప్రతిపన్నోపాధౌ త్రైకాలికనిషేధప్రతియోగిత్యం
 పారమార్థికత్వాకారేణోక్తనిషేధప్రతియోగిత్యం వామిథ్యా
 త్వం ప్రతిపన్నోపాధౌ న్యప్రకారకధీవశేష్యే సర్వత్రధర్మ
 నిత్రైకాలికస్యసర్వదావిద్యమానస్యా త్యంతాభావస్య ప్రతి
 యోగిత్యమిథ్యా త్వమిత్యర్థః యేనసంబంధేనయద్రూపవిశేష్ట
 సంబంధితయాయన్యద్వాతంతగ్నరిబంధతద్రూపావచ్ఛిన్నంత
 న్నప్రోక్తాభావస్య ప్రతియోగిత్యం నివేశ్య అన్యథాసంబంధా
 తరదూపాంతరావచ్ఛిన్నముక్తప్రతియోగిత్యమాదాయ సిద్ధ

సాధనాపత్తేతథాచస్యనిష్కప్రకారతావిశిష్టప్రతియోగితావ
 త్వంమిథ్యాత్వమితిఫలితం ప్రతియోగితాయాం ప్రకారతావై
 శిష్ట్యంచస్వావచ్ఛేదకథర్కసంబంధోభయావచ్ఛిన్నత్వస్వవిశిష్ట
 భావీయత్వోభయసంబంధేన - అభావేస్సవైశిష్ట్యంచస్వసమా
 సాధికరణభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధావచ్ఛిన్నస్వ
 నిష్టావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకభేదవత్వసంబంధేనస్వాధిక
 రణతాస్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రకారతానిరూపితవిశేష్యతా
 సంబంధావచ్ఛిన్నానతుస్వనిరూపితవిశేష్యతాసంబంధావచ్ఛి
 న్నా - తథానివేదేగజతమాన్యశుక్త్యాదినిష్కవిశేష్యతానిరూపి
 తరజతనిష్కయత్కీంభిత్వకారతామాదాయసిద్ధసాధనాపత్తే
 భేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాచస్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నా
 అత్రచస్వపదవిశేషానుమానేరజతత్వవిశిష్టపరంవినుతంమి
 థ్యాదృశ్యత్వాదిత్యనేనవిశేషచక్షుకానుమానస్యసామాన్యచ
 క్షుకానుమానస్యచవివక్షితత్వాత్ - వియన్తిథ్యానవాచ్యుధివీమి
 థ్యానవేతిప్రత్యేకంవావిప్రతిపత్తిరిత్యాదివావిశేషచక్షుకా
 యాఃబృహప్రమాతిరిత్యైత్యాదివాసామాన్యచక్షుకాయాలపి
 విప్రతిపత్తిరైర్వైతసిద్ధాదాప్రదత్తితత్వాత్ తత్రరజతత్వ
 విశిష్టంతాదాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్నరజతత్వావచ్ఛిన్నప్రకార
 తావిశిష్టప్రతియోగితాశ్రయఃకృత్యత్వాద్భువదివిశేషానుమా
 నం రజతత్వేనఘటోనాస్తీతిప్రతినిష్ఠాభావమాదాయఘ
 ఠేసాధ్యస్యప్రసిద్ధత్వాత్ - బృహత్ప్రమాణాధ్యత్వవిశిష్టస
 త్తాదాత్మ్యవిశిష్టవిచ్ఛిన్నత్వసమానాధికరణరూపంతాదా
 త్వంసంబంధావచ్ఛిన్నసాధనావచ్ఛిన్నప్రకారతావిశిష్టప్రతి

యోగితాసమానాధికరణంతాదృశచిచ్ఛిన్నత్వంవాతాదృశప్ర
తియోగితావచ్ఛేదకందృశ్యవృత్తిత్వాచ్చుక్తిరూప్యత్వవదితిసా
మాన్యానుమానంచ ప్రాచాన్యతేస్వత్వస్యానుగతతేనతత్పక్ష
మఖలంబ్యసామాన్యానుమానకథవాద్యస్తానైశుక్తిరూప్యతేస్వ
పదేనతదేవోపాదాయసాధ్యనిర్వాహఃపక్షేచఘటత్వాదికం
చిచ్ఛిన్నత్వంవాన్యపదేనోపాదాయసాధ్యముపపాదనీయమితి
ఏవంపారమార్థికత్వావచ్ఛిన్నతాదృశప్రతియోగిత్యంమిథ్యా
త్వమితికల్పేసస్వనిష్ప్రకరతావిశిష్టప్రతియోగిత్యమేవమి
థ్యాత్వం - ప్రకారతావైశిష్ట్యంచస్వావచ్ఛేదకసంబంధావ
చ్ఛిన్నత్వస్యావచ్ఛేదకధర్మసమానాధికరణత్వస్యవిశిష్టాభావీ
యత్వైతత్ప్రతియసంబంధేన - అభావేస్యవైశిష్ట్యంపూర్వో
క్తసంబంధేనైవ అత్రాపి ప్రాతిభాసికవ్యావహారికసాధార
ణఘటత్వావచ్ఛిన్నంసర్వంతాదాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్నఘ
టత్వావచ్ఛిన్నప్రకారతావిశిష్టప్రతియోగితావద్దృశ్యత్వా
త్ ప్రాతీతికఘటవత్ ఇతిపశేషానుమానంవ్యావహారికఘట
మాత్రవృత్తిఘటత్వావచ్ఛిన్నంతునపక్షఃతాదృశఘటత్వసమా
నాధికరణతాదృశప్రతియోగితాయాః ప్రాతీతికఘటేనతే
నైతదనుమానాత్ ప్రాకృన్విధ్యాప్రసిద్ధ్యాపలేఖ్యత్వాప్ర
మేత్వాదివిశేషణత్రయవిశిష్టరూపంతాదాత్మ్యసంబంధావ
చ్ఛిన్నస్వావచ్ఛిన్నప్రకారతావిశిష్టపారమార్థికత్వావచ్ఛిన్న
ప్రతియోగితాసమానాధికరణందృశ్యవృత్తిత్వాచ్చుక్తిరూప్య
త్వవదితిసామాన్యానుమానంచబోధ్యం అత్రచ ప్రతియోగి
తాయాం ప్రకారతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వానుపా

దా నక సాలాదా సంయోగాది సంబంధేన ఘటాదేర్భ్యో త్వరభా
భావతత్ప్రతియోగిత్యస్య ఘటాదా సిద్ధిమాదాయఘటాదేశా
రమార్థికత్వస్య కాశేభ్య ర్థాంతరంస్యాదత స్తస్మి వేశోపచితా
మార్థిక త్వస్య ఘటాదాస్యే కాశేలేనయా పేణ కథంక పాటాదా
సంయోగేనాపి ఘటాదేర భావసిద్ధిః త్యధికరణధర్మాతద్వి న్నా
భావనాది నాపి విశేషయాపేణ సామాన్య భావస్యే కాశేపీసామా
న్యయాపేణ విశేషా భావాస్యే కాశాదతితి నాచ్యమ్ - ప్రకృతా
నుమానబలేనైవ తాదృశా భావసిద్ధ్యేక్తార్థాంతరస్యాచత్తేషవం
తాదృశ ప్రతియోగితాయాం శ్రుతా రతావచ్ఛేదకమాపసా
మానాధికరణ్యా నివేశేఘటాదేఃపార మార్థిక త్వే విహారమార్థ
కత్వేవశుక్తియాప్యా దేర్భ్యో భావస్తాదృశా భావమాదాయా
ర్థాంతరంస్యాదిత్యత స్తస్మి వేశభ్యేతస్మి - ప్రతిపన్నచక్రస్యస్య
ప్రకారకదీపశేష్యార్థకత్వేనీర్వికల్పకమాత్రవిషయూఘాతే
సోయంకకార త్తితివాక్యజన్య భానుపిషయప్రాతిభాసికేనా
యంస త్తిజ్ఞానబాధ్యే వ్యాప్తి సోయం దేవదత్త త్తితి హాక్యది
వోక్తవాక్యనిరీర్వకల్పకబోధస్య భవదనునతత్త్వోత్ సచా
వ్యాప్తికలక్షణస్యైవమామణంనోక్తసాధ్యనిర్వచాస్యప్రాతి
భాసిక సామాన్యస్య పక్షాహిన్యా తత్వేనోక్తప్రాతిభాసికే
బాధానవతారాదితివాద్యం ప్రతిపన్నో సాధానీత్య దేవుక
లమిథ్యా సోధారణలక్షణయాపత్త్యస్యా విభవద్యే త్వ పంచిత
త్వాత్ - సాధ్యనిర్వచనయాపత్తేపితాదృశ ప్రాతిభాసికేదియ
క్తసాధ్యాభావవర్జిత్యత్వహేతోర్వ్యాభిచారస్య దుర్వార

శాస్త్రీయభాషై ర్మగ్ధః

[illegible]

నాపాధికత్వస్య పాధిక భేదేపిసంభవ్యా లయంభేదః పాధిక
 క భవిషమాపాధికరణ ప్రతీతిసత్వే నాపాధికత్వా వచ్చిన్న భేద
 రూపస్య స్యనాపాధికత్వస్య తాదృశ భేదేసంభవత్ - మిథ్యా
 త్వ ముట కాభావస్య పారమార్థిక తాపక్ష్యత్వం తాభావఘటిత
 త్యాపకత్వస్యైవసంభవత్ మిథ్యాత్వ ముట కాభావస్య వ్యా
 వహారిక త్వేపితాదృశ తాభావస్య సర్వస్య సత్వేపిలంక సిద్ధాభావీ
 యవిశేషణతా నామస్య తను త్వేన వ్యాపక తానుట కాభావసం
 బంధతయానివేశంసంపాద్యాత్వం తాభావఘటిత వ్యాపక తాని
 ర్వచనస్య భవద్భిఃస్వనుతేనహరిత స్వేనతాదృశ వ్యాపకత్వనివే
 శస్యవిరుద్ధత్వాచ్చ నచ మిథ్యాత్వ ముట కాభావస్య పారమార్థి
 కతాకల్పే పిశుక్తిరూప్యే వ్యావహారికాభావఘటిత మిథ్యాత్వ
 స్యైవవక్తవ్య తయాతత్రా వ్యాప్తిరిత్యన్యంతాభావఘటిత
 వ్యాపక తానివేశంసంభవతి ఏవంస్వాప్సార్థస్య స్వాప్న ని
 షేధేనబాధనర్య సేవతత్ర ప్రాతిభాసి కాభావఘటిత స్యైవత
 స్యవక్తవ్యతయాతత్రా ప్యవ్యాప్తిరితి వాచ్యంభేదఘటిత వ్యా
 పకతాపక్షమాలంబ్యత్రైకాలికత్వ నివేశేతత్తోభయత్రా
 వ్యాప్తిశ్చైవ్యాత్ వ్యావహారికాభావాదనిరుక్తత్రైకాలిక
 త్యాభావాత్యత్త్రైకాలికత్వంకాలత్రయసంబంధితత్వంకా
 లత్వవ్యాపకత్వపర్యవసితమ్ - తచ్చవ్యావహారికేష్య భావే
 నానుపపన్నం ముక్తాకాలానభ్యుపగమనకాలత్వ వ్యాపకతా
 యాస్తత్రాక్షరేతితి - తన్న - నిరుక్తత్రైకాలికత్వస్యాప్య

వ్యవస్థాభావసాధారణ్యేన తాదృశభావమాదాయోక్తాంతరౌ
 హరక త్వేన అవ్యావర్తికత్వాపత్తే - స్వాప్న గజాదావన్యా
 ప్రైశ్చావారణాత్ తత్ర స్వాప్న తదభావఘోషితమిథ్యా త్వస్య
 పపాదనీయత్వేన తాదృశభావనియక్తత్ర కాలికత్వా భావా
 త్ - యదీచ్ఛేత్ కాలికపూర్వనిరవచ్ఛిన్న విశేషణతాసంబంధ
 ఘోషితవ్యా పకతాలాభాయ - తథాచోక్తాంతరవారణసు
 వ్యాప్యవ్యవస్థాభావస్య తాదృశసంబంధే వ్యాపకత్వా భావా
 త్ - స్వాప్న జాదవపినావ్యాధి నిస్తత్ర తాదృశగజాభావే
 అక్రవ్యాపకత్వసంస్థా నిత్యుచ్యతే - తదపిభావస్య నిరవచ్ఛి
 న్న విశేషణతాసంబంధేన వృత్తేరసామాన్యకత్వేన తేన సంబం
 ధే ఘటాదినుద్భవస్య ప్రతియోగ్యప్రసిద్ధ్యా ప్రసిద్ధి కత్వేన
 ఘటాద్భేద తాభావప్రకారతానిరూపితనిరుక్తవ్యాపకతాశ్ర
 యతాదృశభావప్రతియోగిత్వేన సామాన్యకత్వత్వంతర్గత
 ప్రపంచస్వామిభ్యోక్తావత్యాతాంతరస్య ముక్తాంతరత్వాత్ న
 చస్యప్రకారకధీనిశేష్యతాసమానాధిరణభేదప్రతియోగితా
 నిరూపితనిరవచ్ఛిన్న విశేషణతాసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతా
 శూన్యత్వేన నిరవచ్ఛిన్న విశేషణతాసంబంధేన వృత్తిత్వమేవ
 తాదృశవ్యాపకత్వఘటాదేర్చోక్తసంబంధేన వృత్తిత్వా భావ
 వాన్మోక్షదోష ఇతివాచ్యమ్ - తథాసనిస్సాప్న గజాభా
 వ్యాప్త్యాపత్తే తత్ర స్వాప్న గజాత్కాభావమాదాయమిథ్యా
 వ్యవస్థాభావచ్ఛిగు పపాదనాత్ ఏవం నిషేధపరస్యాన్యంతాభా
 వపరతయోవ్యాఖ్యానమపినయ్యుక్తంభేదప్రతియోగితాయా

భేదసహిష్ణుతాదాత్మ్య వచ్చిన్న త్వ భావాత్ - భేదాసహి
 మ్మతాదాత్మ్యస్యచభవద్భిరసయోకారాత్ - తాదృశ ప్రతియోగి
 తామాదాయార్థాంతరానవకాశాత్ - యత్తుతాదృశభేద ప్రా
 యోగితాయా అప్రసిద్ధత్వేపి ప్రకృతానుమానేనైవ భేదనియమి
 తతాదాత్మ్యసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాసిద్ధిమాదాయా
 ర్థాంతరవారణాయాత్యంతాభావత్వ నివేశనమావశ్యకేమితి
 తన్న - తేనసంబంధేతదధికరణే - తత్సంబంధా వచ్చిన్న భేద
 భావస్యైవమిథ్యాత్వరూపత్వేనాత్యంతాభావత్వా నివేశేపి స
 మిహితసిద్ధ్యాఅర్థాంతరానవకాశాత్ - అత్యంతా భావత్వము
 టితమేవమిథ్యాత్వ మితినిర్బంధాభావాత్ - తథాసంసంస్థా
 భావపరతయాతాదృశపదస్య వ్యాఖ్యా పాంతర్యాసంగిత్వాచ
 త్తే - సంసరాభావోవానివేశ్య ఇత్యనెనతాదృశపక్షపాదవిభ
 వద్భి రవలంబనాత్ ఏవంసంసర్గాభావనివేశ పక్షేధ్వంసప్రతి
 యోగితామాదాయార్థాంతరావేత్తిశ్చభవతామదుర్వారాస్యా
 త్ - యత్తు-ధ్వంసస్య త్రైకాలికత్వాద్య భాహిద్వారణమితా
 తన్న - ప్రకృతానుమానబలేనైవ త్రైకాలికత్వాదివేత్తిశ్చైవ
 సాదిప్రతియోగితాసిద్ధ్యాపత్తేః ఏవంప్రతియోగితాయాంస్య
 బంధవిశేషావచ్చిన్న త్వ నివేశనసమయి క్తమ్ - దృష్టాన్తేనాధ్య
 వైకల్యాపత్తేవిశేషానుమానేవ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న భావ
 ప్రతియోగితామాదాయముటాదేనృష్టాన్తేకృతత్వాత్ - తాదృ

శత్రు తియోగితాయాశ్చ సంబంధానవచ్చిన్న త్వాత్ - నచఘటత్వాదివిశిష్టపటాన్యవగాహిజ్ఞానఘటత్వాదినాఫటాద్య భావావగాహిజ్ఞానయోగప్రతిబద్ధప్రతిబద్ధకభావసత్త్వాత్తాదృశప్రతిబద్ధప్రతిబద్ధకభావస్యచ - సంబంధవిశేషనియంత్రితత్వానురోధేనవ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నప్రయోగితాయానుపిసంబంధావచ్చిన్నత్వమావశ్యకంవ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావజ్ఞానస్యవ్యధికరణధర్మప్రకారేణతన్వతాజ్ఞానవిరోధిత్వంచదిధితికారానుమతంతేనబాధగ్రంథే - లాఘవోపసీతకాంచనమయత్వాదినావహ్నీన్యనుమితితోధితయాకాంచనమయత్వావచ్చిన్నసహ్యభావస్యహేత్వాభావత్వోక్తేరితివాచ్యం - ఉక్తయుక్త్యావ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నప్రతియోగితాయాసంబంధావచ్చిన్నత్వస్యగదాధరాదిభివ్యవసాపితత్యేపితాదృశయుక్తైః భవస్సింధాంతవిరుద్ధత్వాత్ భవస్సింధాంతేఘటత్వవిశిష్టపటవానితిజ్ఞానంకాంచనమయవహ్నీమానిజ్ఞానంతప్రాతిభాసికవిషయకమన్యథాఖ్యాతేర్థవచ్చిరనంగీకారాత్తాదృశప్రాతిభాసికవిషయకజ్ఞానయోశ్చ తాన్వశప్రాతిభాసికాభావవిషయకజ్ఞానస్యైవవిరోధిత్వంయుక్తమ్ - నోక్తవ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావజ్ఞానస్యైతి - నచఘటత్వపటత్వోభయావచ్చిన్నప్రకారతాశాలిబుద్ధిప్రతిఘటత్వావచ్చిన్నపటనిష్ఠప్రతియోగితాకాభావజ్ఞానత్వేనప్రతిబద్ధకతయావ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావజ్ఞానస్యే పుష్కలప్రతిబం

ధకతావచ్చేదకదూపాక్రాంత స్వేనశుభింధకత్వండుర్వార
 మితివాచ్యంతధానశిఖుట త్వేనపటవానితిబుద్ధాఘట త్వేనపటజ
 లోభయంవాస్తీ జ్ఞానస్య పప్రతిబంధకతాపర్తిరిత - తద్వా
 రణాయతమభిగూవచ్చిన్నప్రకారతాశాలి మోతమభయప
 ర్యాపావచ్చేదకతాక ప్రతియోగితాకాభావజ్ఞాన స్వేనైవప్ర
 తిబంధకత్వస్య కవ్యతయాయ ధిరణధర్మావచ్చి న్నా భావ
 జ్ఞానవ్యాప్తి తేఘట త్వేనపటాభావస్యఘటత్వ మూత్రావచ్చి
 న్నప్రతియోగితాకత్వాత్ నచతాదృశవ్య ధిరణధర్మావచ్చి
 న్నా భావస్యాపితమభియావచ్చి ప్రతియోగితాకత్వమేవ
 శ్యకమన్యథా దానస్య ప్రతిబంధక నిష్పనుపపత్యాతస్య భేద
 త్వకథనాసంగత్యాపత్రైస్తథాచతాదృశప్రతిబంధక ప్రతిబంధక
 భావస్యసంబంధపిశేషనియంత్రితత్వా సురోధనిరాదృశప్రతి
 యోగితాయా అపిసంబంధావచ్చిన్నత్వసాధ్య నిసాధ్యవైకల్య
 మితివాచ్యమ్ - ఏవనుపిసాధ్యవైకల్యస్య దుర్వారత్వాత్ రజ
 తఘటోభయాభావమాదాయరజతాదృశసాధ్యవారిణాయ
 ప్రకారతావచ్చేదకధర్మపర్యాపావచ్చేదకతాకత్వస్వేనైవప్ర
 తియోగితాయానివేశనీయతయారజత త్వే - ఘటాభావీయప్ర
 తియోగితావ్యావర్తనాత్ తాదృశప్రతియోగితాయారజతత్వ
 ఘటత్వోభయావచ్చిన్న త్వేనతాదృశప్రకారతావచ్చేదకీభూ
 తరజతత్వపర్యాప్తావచ్చేదకతాకత్వా భావాత్ - ఏతేస్వా
 వచ్చేదకసంబంధావచ్చిన్నత్వస్థానస్వానవచ్చేదకసంబంధాన

వచ్చిన్న త్వనివేశ్యపూర్వోక్తసాధ్య వైకల్యమునుగోరిన ననిష్ఠా
 రః - కింజరజతస్య సత్యతాముచగమ్య తదా శ్రయత్వే న ప్రతి
 యమా తేతదవయవేతత్సామాన్య భావానుభవమపి యత్నాను
 మావజ్జలనై వరజతత్వావచ్చిన్న ఘటనిష్ఠ ప్రతియోగిత్యన్యరజ
 తేసిద్ధ్యాపత్యర్థాంతరంబుగా రంభసారమార్థికత్వా వచ్చి
 న్ను ప్రతియోగి తాఘటిత సాధ్యే పారమార్థికత్వే నశుక్తిహా
 ప్యా త్యంతాభావమాదాయదోష వారణాయత గ్రా పపామా
 నాధికరణ్యనివేశవద్ ప్రాపితన్ని వేశ్య మితివాచ్యంతథాసతి
 సాధ్య ప్రసిద్ధ్యాపత్యైరజత త్వే నఘటాభావ ప్రతియోగితా
 యారజతత్వసామానాధికరణ్యవిరహాత్ - పారమార్థికత్వా వ
 చ్చిన్న రజతత్వ సమానాధికరణాభావప్రతియోగితాయాః
 ప్రాతీతికరూప్యే ప్రసిద్ధత్వే నపారమార్థికత్వ ఘటితసాధ్యక
 త్వేసాధ్య ప్రసిద్ధివిరహేణతత్కల్పేతాదృశవిశేషణోపాదా
 వసంభవాత్ - రజతత్వావచ్చిన్నాభావస్యచరజతావయవసా
 ధారణరజతత్వావచ్చిన్న ప్రకారతానిరూపిత విశేష్య తావ్యా
 పకత్వా భావాత్ - తాదృశాభావ ప్రతియోగితామా
 దాయశుక్తిరూప్యే పితృభిముకత్వే సాధ్య ప్రసిద్ధ్యసంభవాత్
 అథాత్ర రజత త్వేన కేవలఘటాభావప్రతియోగితాయాఃరజ తేత
 సంభావితతయోతాదృశ ప్రతియోగితామాధాయార్థంతరాన
 వశాశేనరజత త్వేనరజతఘటాన్యతరాభావ ప్రతియోగితామా
 దాయరజత త్వే నరజతఘటోభయాభావప్రతియోగితామా
 దాయవార్థంతరంబాచ్యమ్ - నాన్యః - సత్యత్వ వాదిషు తే

రజతావయవేరజతసామాన్యాభావస్యేవోక్తాన్యతరాభావస్యా
 ప్యసత్వాత్ రజతప్రకారకధీవిశేష్యతావ్యాపకత్వాభావాత్
 తత్ర తత్త్విన్దోచరజతస్య సత్యతాభంగస్య మర్వారత్వాత్ - నాం
 త్యః - నిరుక్తప్రతియోగితాదూపసాధ్యే అవ్యాసజ్యవృత్తిత్వ
 విశేషణేన పర్యాప్తే సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధత్వే పగమేన
 వాతాదృశోభయాభావమాదాయార్థాంతరవారణసంభవా
 దితి చేన్న - తథాప్యైక్తప్రకారన్వయస్య పారమార్థికత్వఘ
 టితసాధ్యేపి సంభవేన తత్ర సామాన్యాధికరణ్యనివేశవైయర్థ్యం
 దుర్వారమ్ - తత్కల్పేపి పారమార్థికత్వే న కేవలశుక్తిరూప్యా
 భావప్రతియోగితాన్వయస్య సుతే అసంభవేన పారమార్థికత్వే శుక్తి
 రూప్యఘటాన్వయతరాభావస్యకపాలాదిసాధారణఘటప్రకార
 తానిరూపితవిశేష్యతావ్యాపకత్వాభావేన వ్యాసజ్యవృత్తిప్ర
 తియోగితాకంకేవలాన్వయిరంపారమార్థికత్వే నఘటశుక్తి
 రూప్యోభయాభావమాదాయార్థారి తరస్య వక్తవ్యతయాని
 రుక్తోభయాభావప్రతియోగితాయాంఘటత్వసామాన్యాధికర
 ణ్యసత్వే నయథాశ్రుతతద్విశేషణేన వారణాయోగాత్ స
 ర్యాప్తిన్వయగర్భసామాన్యాధికరణ్యనివేశ్యవారణస్య కర్త
 వ్యతయాతదపేక్షయా పర్యాప్తిసంబంధేన సాధ్యతాయాప
 వయుక్తత్వాత్ - ఏతేన ప్రథమసాధ్యే సాధ్యాప్రసిద్ధిభయేన
 సామాన్యాధికరణ్యనివేశాసంభవాత్ రజతత్వేన రజతఘటోభ
 యాభావమాదాయార్థాంతరవారణాయరజతత్వావచ్ఛిన్నో

క్తాభావ ప్రతియోగితాశుశ్చత్వమ్ - పక్షేషి శేషణ నేయంపా
 రమార్థ కిత్వస్థుతిత్వస్య త్వియసాధ్యేచ - సామానాధిక రణ్యని వే
 నేపి ప్రా త్తీతిస్థు శేషాధ్య ప ఏదీనంభ వేనలఘునా సామానా
 ధిక రణ్య ని వే శేషై వత ద్వా రణసంభ వామ క రీత్యా పక్షేషి శేష
 ణోపాదా నోగౌర వావృలఘునా సామానాధిక రణ్యేషి శేషణేనైవ
 ప రమార్థ కిత్వే సఘ కరూప్యా భావ ప్ర తియోగితా మాదా
 యార్థాం తరం వారణ్యమితి తరం - ఉభయ ప్రపర్యాప్తి
 సంబంధే సాధ్యత్వాగ్గో ర్తేనై వార్థాంశం వారణసంభ వేతద
 గ్ధంశి శేషణంతరీపా వానానాన్విత్యాత్ - ప్రధనుసాధ్యే ప
 త్తీతిత్వ శేషణోపాదానై ఆశయానై సర్వా రస్వాత్పు -
 రజతత్వే రణసంభ వాభియా భావస్య క్తాధిక రణ్యత్వావచ్ఛిన్నా
 భావనానివాంతు తేషు ఏదీత్వే భిన్నాంతరీత్యధిక రణ్యత్వావ
 చ్ఛిన్నా భావసంభవ్యే చ్ఛిన్నాంతరీత్యేషు త్వియోగితాశుశ్చ
 త్వస్య రణ కేలసంభ వాత్ కాల-వారణ్యత్వస్థుతితి సాధ్యక
 త్వేత్యే న్యాత్తయః - సారమార్థ కిత్వస్య మిత్వాత్వా భిన్నా
 పర్యాత్ సారమార్థ కిత్వస్య పరమార్థ కిత్వ త్తేషి వని
 పేదస్యవ క్తవ్యతీయావసాచుత్తిశ్చ - ఆర్థాంతరీత్యేషు
 రమార్థ కిత్వస్య ప్ర పంచేత్వమ్యుపాదా త్వే నైత్ర తదభావస్యమ
 రు పపాదర్యాత్ యోగ్యాపేణయోగ సుబంధేనయ త్రయత్సం
 బధ్య తేనత్ర తస్మాదాధావచ్ఛిన్నా భావానాగ్గౌర పక్షేషి
 క రణ్యత్వావచ్ఛిన్నా భావమోదాయసాధ్యే పక్షస్యర్థముక్తప

తావలంబనాత్ ఆరోహితపారమార్థికత్వవత్ప్ర పంచస్వరూపే
 తతదభావాసంభాత్ - యత్తుపారమార్థికత్వం ప్ర కృతేమిథ్యా
 త్వాభావంకన్తుజ్ఞానానివ ర్తమాత్రవిశేష్య కథీనభావవిషయ
 తాసంబంధేనతదవచ్ఛిన్న స్య ప్రయోగిస్వస్మ సవశనాన్నా
 న్యోన్యా శ్రయిపారమార్థికత్వస్య తద్భటతిమిథ్యా త్వాఘ
 టితత్వాత్ నచోక్తిధియస్తద్వ్య కర్తృసః కేశాసంభవః - ఇతా
 ర్థానుమానైత కాదిసర్వనామశబ్దే సాధ్యనిరతస్యసాంప్ర దా
 యికత్వాత్ తద్వ్య కర్తృశబ్దజ్ఞానాపేక్షయాః సూక్ష్మత్యా
 దేతదవశేష్య తాసంబంధే ప్ర పంచస్వప్రయోగితా గ్ధా
 వావచ్ఛేదకత్వాత్ - నాపితాదృశధీ త్వేనతస్యనిర్వృత్తత్వాన్వ
 పేక్షయానుగుళ్యే త్వేన తే రూపేణధియః ప్రయోగితావచ్ఛే
 దకత్వస్మనివేశయితానశక్యత్వాదితవాచ్యుతాదృశధీత్వసం
 ఖీతిజ్ఞానీమావచ్ఛేదకతాయా ఏవనివేశితాదృశధీస్వస్మిన్
 రుత్వేపిక్షితిరహత్ - సచైవం ప్ర పంచస్య తాదృశపారమా
 ర్థికత్వ వత్వేసిస్మాగ్దృషణపుష్టితాన్వశపారమార్థికత్వరూపధీ
 వ్య క్తరూపేణతత్త్వేనటాదేననీధిరీశే అభావసత్వేననీధిసాధ
 నమితవాచ్యమ్ - అనవచ్ఛిన్నైకావచ్ఛేదకతాయా ఏవనివే
 శాత్ స్వరూపతస్తత్త్వేనతేవచ్ఛేదకత్వేనసంభవాత్ సచప్ర
 పంచస్యమిథ్యాత్వసంశయకాలే ప్ర కృతానుమానస్యావ తారిక
 తథాచతత్కాలేతాదృశధియః ప్ర పంచశేష్య కత్వస్యసం
 గ్ధతయా ప్ర పంచవతీతాదృశధీరూపేణ ప్ర పంచస్యా భావ

జ్ఞాతుమశక్య ఇతివాచ్యమ్ - ఉక్తధీరూపేణ ప్ర పంచవత్సరం
 యత్ర నిరీకతంతత్రై వత గ్రూపేణ ప్ర పంచాభావస్య జ్ఞాతు
 మశక్య త్వేన ప్ర పంచైతాద్య శధీసంశయ ప్ర యు కైతాద్య శధీ
 రూపేణ ప్ర పంచస్య బృహ్మణీసంశయై సత్య పిత గ్రూపేణ తత్ర
 తస్యా భావజ్ఞానే భాధ కాభావా ద్దాహ్య సంశయస్య ప్ర తిబరి
 ధకత్వ పతేపి పత్యక్షం ప్ర త్వేవ తస్మి కా రాదనుమిత్యాత్మ
 కోక్తా భావజ్ఞా నైతదస్మి కా రాదితి తన్న ప్ర పంచ సత్య తామ తేపి
 ఘటపటాదివి శేష్యకధీరూపాణాం ఉక్తపారమార్థికత్వా నాం
 భిన్న భిన్న తయా చాలినీ న్యాయై న పటాదివి శేష్య కధీరూపపార
 మార్థిక త్వేన ఘటాద్య భావమాదాయ సిద్ధసాధనాత్ నచ తాద్య
 శదీత్వ వ్యాపకనిరవచ్ఛిన్నా వచ్ఛేదక తాకత్వ మేవ పారమార్థి
 కత్వావచ్ఛిన్న త్వంతథాచ ఘటాదైః పటాదివి శేష్యకధీరూపయ
 త్కించిన్మా రమార్థిక త్వేన అభావమాదాయ సిద్ధసాధనస్య నావ
 కాశః - తదీయ ప్ర తియోగి తాయాః పారమార్థికత్వ సామాన్యా
 నవచ్ఛిన్న త్వేన తాద్య శధీత్వ వ్యాపకావచ్ఛేదక తాకత్వాభా
 వాత్ - పారమార్థికత్వ సామాన్యే న ఘటాద్య భావస్య చ సత్య
 త్వవాదిమ తేలసిద్ధత్వాదితివాచ్యం అవచ్ఛేద కానుగముకరూపా
 భావే భిన్న భిన్నా వచ్ఛేదకవ్యక్తీనాం స్వరూపత ఏకావచ్ఛేదక
 తాశ్రయత్వా సంభవాత్ దణ్డాదివ్యక్తీనాం దణ్డత్వా దినానుగ
 తానామైవై కావచ్ఛేదకత్వ సంభవాత్ తథాచ స్వ సులేపిజ్ఞా
 నానివర్త్య భూతబృహ్మమాత్ర విషయక ధియానుపిబహు త్వేన

తామృతశీతవ్యాపకనిరవచ్చిన్నావచ్చునకల్పానుభవభాషా
 ధ్యానుభవభాషాత్రై - నీలంకుటగతపారమార్థికత్వతఃస్వగత
 పారమార్థికత్వోభాభ్యాంప్రమేయభామాన్యాభావమాదా
 యసిద్ధసాధనందుర్వారత - ఘటాదావేకైకపారమార్థికత్వ
 సత్వేపియావత్పారమార్థికత్వాభావేనయావత్పారమార్థిక
 త్వవచ్చిన్నప్రతియోగితాయాస్తద్భవశీతవ్యాపకనిరవ
 చ్చిన్నావచ్చేదకతాకత్వస్యాపిసంభవాత్ - నచయావద్విపార
 మార్థికత్వానితత్తవవచ్చిన్నస్వప్రకారకధీవిశేష్యతావ్యాప
 కాభావప్రతియోగిత్వకూటవత్త్వస్య సాధ్యత్వానోక్తసిద్ధ
 సాధనావసరః - ఘటాదిగతపారమార్థికత్వేనఘటాదేరభావ
 స్యప్రసిద్ధావపిఘటగతపారమార్థికత్వావచ్చిన్నతామృతప్రతి
 యోగిత్వస్యాపిఘటాంతర్గతత్వేనతస్యఘటాదాసత్యత్వభావి
 భిరనంగీకారాత్తదావత్తద్భవశీతవ్యాపకసమానాధికరణభేదప్రతి
 యోగితానవచ్చేదకత్వమేవాక్తసాధ్యంపర్యవసితం - కేదప్రతి
 యోగితావచ్చేదకతాచాదేయతాసంబంధావచ్చిన్నాతథే
 యతాచస్వనిష్ఠతామృతప్రతియోగితానిరూపితనిరవచ్చిన్నావ
 చ్చేదకత్వసంబంధావచ్చిన్నేతివాచ్యమే - ఏవనుపసవికల్పక
 థియామేవజ్ఞానానివర్తమాత్రవిశేష్యకధీత్వరూపానుగత
 రూపాక్రాంతతయానిర్వికల్పకస్యతతననాక్రాంతత్వేనోప
 హితమైవస్యేబాధానుభవై - తామృతశీతావపారమార్థికత్వస్యో
 పహితమైవత్వేనసంభవాత్జ్ఞాననివర్త్యానిష్ఠయకత్వరూపంజ్ఞా

నానివర్తమాత్ర విశేష్యకర్తృనిరుచ్యా కర్తృమానస్యస్వమతేనిర్వి
 కల్పకమాత్ర వృత్తిత్వాదుత్తదోషవారణేపిజ్ఞానంనర్హంప్ర విష
 యకమితివాదినామ్మ తేజ్ఞానమాత్రవృత్తిజ్ఞాననివర్త్యస్వ విషయ
 కత్వేజ్ఞాననివర్త్యవిషయకధియోచనసిద్ధ్యాసాధ్యాయ స
 ద్ధాపతైః - నచస్వ విషయకత్వస్వభిన్న త్వోభయసంబంధా
 వచ్చిన్న జ్ఞాననివర్తనిష్ఠప్రతియోగితాకాభావవిచ్ఛేదీత్యేనతా
 దృశోభయసంబంధావచ్చిన్న జ్ఞాననివర్తనిష్ఠావచ్ఛేదకతాక
 ప్రతియోగితాకభేదవర్ధితేననాపారమార్థికత్వచూర్ణభూ
 తాధియోగసుగమన్యుతాదృశధీత్వోచలక్షిత నిష్ఠనిరవచ్చివా
 వచ్ఛేదకతాకతాదృశప్రతియోగితస్వస్వసాధ్యత్వాంశికారాన్న
 సాధ్యప్రసిద్ధిరితివాచ్యమ్ - ఏవమసితాదృశధీరూపపారమార్థి
 కత్వేనిరుక్తపక్షతావచ్ఛేదకాక్రాంతేబాధస్యదుర్వారత్వత్ -
 తాదృశధీరూపపారమార్థికత్వస్వస్వస్థివిషయతాసంబంధేన
 సత్వేనతేనరూపేణస్వస్వ నిష్ఠేతాసంభవేనయావన్నిపారమా
 ర్థికత్వానితావదవచ్చిన్న ప్రతియోగితాకూటవత్వస్వనిరుక్త
 ధేయతాసంబంధేనతాదృశధీత్వవ్యాచకత్వచర్యవసితస్వసా
 ద్యస్యతక్రాభావాత్ నచస్వభిన్నతాదృశధీత్వవ్యాచకత్వ
 మేవసాధ్యనితినోక్తబాధః - ఏకధీరూపపారమార్థికత్వస్వత
 దస్యధీరూపపారమార్థికత్వాంతరేణనిష్ఠేధమాదాయసాధ్యచ
 ర్యవసానసంభవాదితివాచ్యమ్ - ఏవంసత్యనసుగమాపతైః -
 చక్షుభూతఘటాదివ్యక్తివామేవస్వపదేనోపాదేయత్వాత్

నచతాద్యశీత్యవ్యాపకత్వమేవసాధ్యమ్ - వ్యాపకతానుటక
 కేదప్ర తియోగితావచ్చే దక తాచాభేదతా సంబంధావచ్చి
 న్నా - అభేదతాచస్య నిష్కతాద్యశ్చ త్ప్ర తియోగితానిరూపితవి
 రవచ్చిన్నా వచ్చేనక త్యాభావస్వభిన్న త్వో భయా భావవత్వ
 సంబంధావచ్చిన్నా - తథాచస్వభిన్న తాద్యశీతీయాపపారమా
 ర్థికత్వేస్య నిష్కతాద్యశ్చ త్ప్ర తియోగితానిరూపితనిరవచ్చిన్నా వ
 చ్చేనకత్వస్యైవవత్వేనతదభావాభావేనస్వాత్మక పారమార్థిక
 త్వేచస్వభిన్న త్యాభావేనోక్తభయాభావవత్వస్య తాద్యశీత్య
 వ్యాపకతయా తాద్య శోభయాభావవత్వసంబంధావచ్చిన్నా
 భేదతాసంబంధేనవ్యాపకత్వ పోక్తపారమార్థికత్వే పిసత్వా
 దితివాచ్యమ్ - ఏవమపితాద్యశ్చ పారమార్థిక త్వత్వ కథియామే
 కస్యా అన్యయాతస్యా అప్యన్యయాతస్యా అప్యన్య యూనిషే
 ధప్ర తియోగిత్యస్య తాచ్యత్వే నానుమిదివిషయానవస్థాయా
 దుర్వారత్వాత్ - యత్తుజ్ఞానానివ ర్త్య త్వ మేవపార్థమార్థిక
 త్వంతన్ని స్థవిశేషణతాసంబంధావచ్చిన్నా వచ్చేనక తాకతా
 ద్యశ్చ త్ప్ర తియోగిత్యమేవసాధ్యమతో నానవస్థాజ్ఞానానివ ర్త్యత్వ
 యాపేణస్వ స్వేతరనకలదృశ్యా నాన్ని షేధప్ర తియోగిత్యసం
 భవాత్ తస్యా భావీయవిశేషణతాసంబంధేనస్వ ప్రిన్న చ్యుస
 త్వాత్ లాఘవాత్తదేవనివేశ్య త ఇతి తన్న జ్ఞాననివర్త్య త్వ
 స్యమిథ్యా త్వ వాదివాంజ్ఞాననివర్త్యః ప్ర చంచ ఇతిప్ర తి
 తేభేదాభేదనియతత్వంబస్మి కుర్వాణానాంభవత్వాంజ్ఞాననివ

త్వత్వాభావస్యజ్ఞాననిజత్వభేదస్య చాత్ర చుచునిష్ఠతయాశ్చ
 నిష్ఠప్ర తియోగితాయాంవ్యధికరణతయావచ్చేదకత్వాసంభ
 వాత్ నచ ప్ర తియోగ్య నధికరణవృత్తిత్వ విశిష్టజ్ఞానవత్త్వ
 త్వాభావస్య ప్ర పంచేభావాత్తస్య వ్యధికరణతయావచ్చేదక
 త్వసంభవ ఇతివాచ్యం ప్ర తియోగ్యధికరణత్వాభావస్య తదవ
 ద్విన్న భేదస్యచాక్షరీత్యా ప్ర పంచేపిసంభవేన ప్ర తియోగ్య
 నధికరణవృత్తిత్వవిశిష్టజ్ఞాననివత్త్వత్వాభావస్యాపి ప్ర పంచే
 సంభవాత్ పూర్వక్షణవృత్తిత్వ విశిష్టతదభావనిష్ఠావచ్చేదక
 తాక ప్ర తియోగితామాదాయసిద్ధ సాధనవారణాయస్య యావ
 తోవచ్చేదకత్వస్యైవ నివేశనీయతయోక్తాభావస్య ప్ర తియో
 గ్యనధికరణవృత్తిత్వవిశిష్టతాదృశాభావ త్వేనవ్యధికరణతయావ
 చ్చేదకత్వసంభవేస్యయావత స్తవసంభవాచ్చ నచవిశిష్టస్యాతితి
 క్తతామాతే ప్ర తియోగ్యనధికరణజీగూతబృహ్మవృత్తిత్వవిశిష్టతా
 దృశాభావస్య ప్ర పంచేభావాత్ స్వయావత ఏవవ్యధికరణతయా
 వచ్చేదకత్వసంభవ ఇతివాచ్యంతభావతిసుతూదివృత్తిత్వవిశిష్ట
 తాదృశాభావస్య పటాదినిష్ఠ ప్ర తియోగితాయానుష్య వచ్చేదక
 కత్వసంభవేనపూర్వోక్తరీత్యాసిద్ధసాధనవారణాయతాదృశా
 భావావద్భిన్న ప్ర తియోగితామాదవత్వస్యైవ సాధ్యతార్య
 త్వేనభావతావస్థ్యత్ కించచారమాధికత్వములత్వేభాభ్యాం
 పటాద్యభావమాదాయసిద్ధసాధనమున్నురిహరమ్ - తాతమా
 ర్థికత్వతత్వాప్రావచ్చేదకతాకతాదృశ ప్ర తియోగితత్వస్య సాధ్య

త్యే చ సాధ్య ప్ర సిద్ధిః - ప్ర తియోగి విశేషణభావస్య గర్భ
 స్యాపివ్యధికరణభ వ్య వర్జిన్నా భావప్ర తియోగితావచ్చే వక
 తాయాగధాధరాదిభిర్యవస్థాపితత్వాదితిదిక్-యనపిప్ర తివ
 న్నో పాధావిత్వాదేః - స్వ సమానాధికరణాభావప్ర తియో
 గిత్వమర్థః - నచై వంప్రా తిభాసీకాభావమాదాయసిద్ధ సాధ
 నమ్ - అభావేస్వాన్యూనసంతాకత్వస్య విశేషణత్వాత్ - న్యూ
 నసంతా కత్వంచ అభావస్య ప్రా తిభాసీకనిష్ఠంయద్వ్యావహ
 రికపారమార్థికాన్యతరప్ర తియోగికత్వంచ్యవ్యావహారికని
 ష్ఠంపారమార్థిక ప్ర తియోగికత్వంతత్ - తథాచ వ్యావహారిక
 పారమార్థికాన్య తదనిష్ఠంయ త్ప్రా తిభాసీకాభా వప్ర తియో
 గిత్వంచ్య పారమార్థికనిష్ఠవ్యావహారికాభావప్ర తియోగి
 త్వైవైకస్య దృశ్య స్వ సమానాధికరణాభావప్ర తియోగిత్వంతదే
 వమిథ్యాత్వమ్ - వ్యావహారికఃపారమార్థికో వాయంఘటఃస్వ
 సమానాధికరణ ప్రా తిభాసీకాన్యంతాభావప్ర తియోగితి జ్ఞా
 నకాలే ఏతద్ధృమిథ్యాత్వవ్యవహారాభావాత్ పారమార్థిక
 మిదంపారమార్థికాన్య స్య స్వ సమానాధికరణాభావస్యప్ర తి
 యోగిజ్ఞానకాలేషానమిథ్యే తివ్య వహారాభావాచ్చ తదన్యసి
 త్వంతంప్ర తియోగిత్వ విశేషణంననుపారమార్థికత్వ మ్మిథ్యా
 త్వంతథాచమిథ్యాత్వఘటితమిథ్యాత్వమిత్యాత్మాశ్రయఃజ్ఞా
 నగవర్త్యత్వాభావరూపంపారమార్థికత్వమేవఘటఃమిథ్య కా
 వపితతి ఘటితస్యప్ర కృతమిథ్యాత్వస్యమిథ్యాత్వ లక్షణత్వా

వ్యాయభాస్ర ర గ్రంథః

సుపపత్తిః జ్ఞాననివర్త్యత్వాన్యస్యతైయథ్యాదితేషు గూఢా
 ప్రాగభావాదాధూమానేరివజ్ఞాననివర్త్యత్వస్యోక్తప్రతియో
 గిత్యేవిశేషణత్వాత్ అవినాశిత్యయాపస్యపాతమార్థికత్వస్యప్ర
 కృతేనివేశసంభవాచ్చ - ప్రాతిభాసికనిష్ఠంయత్ స్వసమా
 నాధికరణాభావప్రతియోగిత్యంవినాశినిష్ఠంయదప్రాతిభాసి
 కస్య స్వసమానాధికరణాత్వంతాభావస్యప్రతియోగిత్యంత
 యోరన్యోరవత్వంవిధ్యాత్వమితరునిష్ఠుర్న ఇతి - తన్న - పా
 రమార్థికైబృహ్మణీప్రాతిభాసికాభావప్రతియోగిత్యమాతా
 యమిథ్యాత్వాచ్యుజ్ఞానాంతాయప్రాతిభాసికాభావప్రతి
 యోగితాభేననివేశస్యావశ్యకత్వేపితాదృశప్రతియోగితా
 యాంనిష్ఠాంతవిశేషణవైయథ్యాత్ నచతతనిష్ఠాంతసుపా
 నానెస్యాఘ్నగజాద్యైథ్యాత్వప్రవహతానుపపత్తిః సృశ్య
 త్వహేతోస్తతస్యభిచారాపత్తిశ్చప్రాతిభాసికాభావంస్వ
 స్మైప్రతితమాదామైవమిథ్యాత్వస్యవక్తవ్యత్వాత్ స్వస్మై
 చవ్యావహారికాభావస్యప్రత్యయోదివాజ్ఞానాసంభవాదింద్రి
 యాణాముపరతత్వాత్ అభావేనుభూయమానప్రత్యక్షత్వ
 స్యాపలాపెస్సాస్మాభావానాంస్వరణాదేర్వక్తుమశక్యత్వాత్
 లభరథానిత్యాదిస్వస్మైపరార్థస్పష్టప్రతిపాదకశ్రుతిశ్చ
 తాదృశస్వస్మైదృష్టగజతదభావయోరుభయోరిపప్రాతిభా
 సికత్వావశ్యకత్వాదితివాద్యమ్ - స్వాఘ్నగజాదాదిద్యమానై
 ప్రాతిభాసికాభావప్రతియోగిత్యేప్రాతిభాసికాభావప్రతి

యోగితాభిష్ట త్యాభావేపితాదృశ ప్రతియోగితాభేదస్య ప్రా
 తిభాసకస్యైవ తాదృశ ప్రతియోగితేన తేన ప్రాతిభాసకా
 భావ ప్రతియోగితాభేదవిశేష ప్రాతిభాసకాభావ ప్రతియోగి
 త్వజ్ఞానాదేవతద్దశాయామిత్యైవ వహరనిర్వాహాత్ -
 అన్యథావ్యావహారికపారమాధికాన్యతరనిష్ఠత్వం ప్రతియోగి
 తాయాన్నివేశ్య తాదృశవిశేషణవిశేష ప్రాతిభాసకాభావ
 ప్రతియోగితాభేదస్య వ్యావహారికస్యైవ మిథ్యాత్వలక్షణముట
 కత్వేస్వస్మిన్ ఇందియాణాముపరతత్వేన తాదృశవ్యావహా
 రికభేదఘటితమిథ్యాత్వస్య ప్రత్యక్షానంభవేన మిథ్యాత్వవ్యా
 వహరనిర్వాహాత్ - జాగ్రత్కాలికన్యవహరస్య చ వ్యావహా
 రికాభావఘటితమిథ్యాత్వేనైవ నిర్వాహాత్ - యత్తుస్మాద్మగ
 జాదీనామతీక్రవ్యావహారికాభావకల్పనెకారవాజ్ఞాగ్రదశా
 యానుషిప్రాతిభాసకభరస్స తాదృశాభావఘటితమేవ మిథ్యా
 త్వం ప్రతీయత ఇతి - తన్న - యతో జాగరే ఇహే దానీం
 స్వాప్నోగజోనాస్తీతి చాక్షుషావిప్రశ్యయోస్వాప్నోగజాభా
 వోనభాసతే తస్మాదైంద్రియకత్వేనైంద్రియజన్యజ్ఞానేభానా
 నర్హత్వాత్ - తస్య జాగ్రత్కాలేభాద ప్రసంగేన తమ్బుద్ధే
 భ్రమత్వాపత్తేఽకింతుస్వాప్నగజాది ప్రతియోగికోవ్యావ
 హారికోభావ ఏవ భాసతే తథాచ తాదృశగజాదేర్వ్యావహారి
 కాభావస్యైవ ప్రత్యేనెకారవనిర్వాహాత్ - యదపియస్య చైత్ర

నోక్తాంతరమ్. ప్రాతిభాసికావచ్చేదేనతాన్యకాభావప్ర
 త్యయోగితాయాముక్తభేదసత్వేపితద్విశేషాధికరణత్వస్య వ్యావ
 హారికఘటాదావసంభవాదితివాచ్యమ్ - తథాసతిపారమార్థి
 కనిష్ఠత్వావచ్చిన్నప్రతియోగితాకభేదావచ్చిన్నాథేయతాని
 ధూపితాధికరణత్వమాత్రస్యసాధ్యతయైవసర్వసామాంజస్యేతది
 తరాంతరైర్ధ్యస్యదుర్వారత్వాత్ తస్మిన్-తదన్వృత్తిత్వావ
 చ్చిన్నభేదావచ్చిన్నాథేయతానిహూపకత్వాసంభవేనఘటా
 దాసారమార్థికత్వేపారమార్థికత్వావచ్చిన్నభేదావచ్చిన్నాథే
 యతానిహూపితాధికరణత్వస్యఘటాదావసంభవాత్ - అఖం
 దాభావఘటకతయాకథించిదితరాంతస్యసార్థక్యోపపాదనసం
 భవేపి ప్రాతిభాసికాభావప్రతియోగితాయాముపి ప్రాతి
 భాసికాభావప్రతియోగితాత్వావచ్చిన్నభేదస్యవ్యాప్యవృత్తే
 రేవప్రకృతానుమానబలెనసిద్ధిమాదాయార్థాంతరందుర్వారం
 తేనసంబంధేనతదధికరణేతత్సంబంధావచ్చిన్నతదత్యంతాభా
 వసంభవవత్తస్మిన్ అపితద్భేదసంభవావిరోధాత్ - కించ -
 ఘటాద్యధికరణేతదత్యంతాభావాసిద్ధావపిఘటాభావాధికరణ
 ఏవఘటాద్యధికరణతాసిద్ధిమాదాయార్థాంతరందుష్పరిహరమ్
 నచస్వాధికరణతావ్యాప్యకాభావప్రతియోగిత్యంవివక్షితమితి
 నోక్తాంతరమితివాచ్యమ్ - స్వాధికరణేతదత్యంతాభావాసి
 ద్ధావపిస్వాధికరణతాసమానాధికరణభేదప్రతియోగితావచ్చే
 దకేఽప్యభావేతాన్యకభేదప్రతియోగితావచ్చేదకత్వావచ్చిన్న

భేదసిద్ధిమాహాయార్థాంతరస్యదుర్వా రత్వాత్ - ఏతేనప్రా తి
 భాసికనిష్ఠంయత్ స్వసమావాధికరణాభావప్ర తియోగిత్వంవి
 నాశినిష్ఠంయదప్రా తిభాసికస్య స్వ సమావాధికరణాత్వంతా
 భావస్యప్ర తియోగిత్వంతదన్యతరవత్వమ్విధ్యాత్వ మితినిష్క-
 ర్ష ఇత్య పినిరస్తమ్ - ప్రా తిభాసికనిష్ఠ ప్రాతిభాసికా భావ
 ప్ర తియోగితాయాఘటాదాసిద్ధిమాహాయార్థాం తర స్యా నా
 యా సేనసంభవాత్ - ఏవంఘటాదెర్థానబాధ్యత్వా భావరూ
 పపారమార్థికత్వ సద్భా వేపివినాశిత్వాంకీకారమాత్రేణనిరు
 త్తసాధ్యసిద్ధ్యార్థాంతరంతదవస్తమేవ - నతవివాశి త్వేనస్వస
 మావాధికరణాప్రా తిభాసికాభావ ప్ర తియోగిత్వ మేవమి
 ధ్యాత్వమితితస్మిన్కథమర్థాంతరమితివాచ్యమ్ - సత్యత్వవా
 ధిభిరనంగీకృతత్వమాత్రేణతస్యమిధ్యాత్వ రూపత్వేన్య సమా
 వాధికరణాప్రా తిభాసికాభావప్ర తియోగిత్వ మాత్రస్యైవ
 తథాత్వసంభవేనవి నాశినిష్ఠత్వనివేశవై య్యర్థ్యాత్ యుచితస్వ
 మతేమిధ్యా త్వ వ్యవహార ప్రయోజకంయ ద్రూ పంతదేవసా
 ధ్యంతాదృశాభావప్ర తియోగిత్వ మాత్రంనతాదృశం - ప్ర తి
 యోగినిపారమార్థికత్వ జ్ఞానదశా యాం తాదృ శాభావప్ర తి
 యోగిత్వజ్ఞానేపిమిధ్యాత్వవ్యవహారానభ్యు పగమాదిత్యు చ్య
 తే - తదావి నాశినిష్ఠత్వ విశేషితమపితత్తదేవవినాశిత్వ జ్ఞానే
 పిపార మార్థికత్వజ్ఞానసంభవాత్ జ్ఞానబాధ్యత్వా భావరూప
 పార మార్థికత్వేనవి నాశిత్వ స్యా విరోధాత్ - అత్రమిధ్యాత్వ

శ్లోకానిభాష్య రత్నంభరము.

ముద్రాః శ్రీ పంచాభావో వ్యావహారికపారమార్థికోపదేశః
 షాంపక్ష్యయమ్ - తత్తాద్యపక్ష్యమపశున్నపంచాభా
 వస్యవ్యావహారిక తేజతాద్యశాభావస్యోపేక్షకృతానుమానేనా
 త్యంతాభావబోధనాత్ తాద్యశాభావప్రతియోగిని ప్రపంచే
 నిషేధాపేక్షయా అధికసవ్యస్యో పత్తే ప్రపంచస్య బ్రహ్మధ
 ర్మికస్వాభావాభావబోధకమిథ్యా త్వా నుమానాదిరూపప్ర
 మాణకత్వాత్ తద్ధర్మికస్వాభావసత్తాదీకసత్త్వపక్షియద్యద్ధర్మ
 కిస్వాభావాభావబోధక ప్రమాణకంత తద్ధర్మికస్వాభావసత్తా
 కసత్తాకమితి వ్యాప్తియధారజతే నేదంరజతమితి భ్రమోత్తరమి
 నం నారజతమితి ప్రత్యక్షప్ర మిత్యుత్పత్తారజతస్వంరజతధర్మిక
 స్వాభావా భావబోధక ప్రమాణకంరజతధర్మికర జత త్వా
 భావగతప్రాతిభాసికసత్త్వా పేక్షయాధికసత్తాకమ్ - ఇద్దం చ
 ప్రపంచాపేక్షయాతన్నిషేధస్య - న్యూనసత్తాకత్వాన్నా
 న్యూనసత్తాకాభావనువృత్తిమిథ్యా త్వ సంభవః - యత్తుద్వంస
 ప్రాగ్భవాధికరణేత్యంతాభావనునంగీకర్తవ్య తాం ప్రాచా
 న్యేతేషువిధ్వంసావచ్చిన్నకపాలనిష్ఠప్రాతిభాసికఘటేషా
 ర్హ్వక్తన్యాప్తేర్వభిచారకతాన్యశకపాతేషుబూత్వంతాభావ
 స్వోభావేనతాదృశకపాలనిష్ఠప్రాతిభాసికఘటేతద్ధర్మికస్వా
 భావాభావబోధక ప్రమాణకత్వేన త్వే పితద్ధర్మికస్వాభావస
 త్తాధికసత్త్వాభావాదతత్తత్వవ్యభిచారవారణాయస్వాభావా
 బోధకత్వేనతిస్వాభావాభావబోధకత్వయాపంచస్వాభావాభావ

మాత్ర బోధకస్య మాచదకకోటానివేశ్యంతభావ - ఘటద్వంసా
 వచ్చిన్నకపాలేఘటతదన్యంతాభావాన్యతరత్వా వచ్చి న్న
 భావ గ్రాహక ప్రత్యక్షాదిప్రమాణస్యఘటా భావ గ్రాహ
 కత్వేనఘటాభావా గ్రాహకత్వవిశిష్టఘటాభావాభావ గ్రా
 హకత్వ యావఘటాభావాభావమాత్ర గ్రాహకత్వా భావా
 న్న వ్యభిచారః : ఏవంబృహస్పతిప్రపంచాభావా భావబోధక
 న్యమిథ్యాత్వానుమానస్య సహనానే త్యాదిశ్చ తేషామప్రపం
 చాభావబోధకత్వాత్ మాత్ర పదార్థఘటితనిరుక్తాపాదకస్యై
 వప్రపంచే అనత్వాన్న స్వాభావానికసత్తాకత్వాపత్యా తా
 త్వికత్వాపత్తిరితి : తన్న - ఉక్తిరిత్యామాత్రపదార్థస్వాపాద
 కకోటానివేశేపిఘటద్వంసావచ్చి న్న కపాలనిష్ఠ ప్రాతిభాసిక
 ఘటేవ్యభిచారాగోచారణాత్ - తాదృశకపాలేఘటాభావాబో
 ధకస్యఘటాభావాభావమాత్ర బోధకస్య కపాలేఘటాభావో
 నాస్తిత్యాకారకస్యాపి ప్రత్యక్షాదిప్రమాణస్య సంభవాత్,
 ఏవంబృహస్పతికాశాభావో నాస్తిత్యాకారకస్యా కాశాభావ
 మాత్ర మిథ్యాత్వ గ్రాహకస్యాపి ప్రమాణస్య సంభవేనతాదృ
 శప్రమాణస్యబృహస్పతిస్వాభావాబోధకత్వేనతిస్వాభావాభా
 వబోధకతయాతాదృశప్రమాణకత్వయాపాపాదకస్యా కాశా
 దిప్రపంచేపిసత్వేనతత్తత్త్వమ్నాతాకాశాభావాపేక్షయాధిక
 సత్త్వాపత్తిశ్చావారణాత్ - ప్రత్యేకమాకాశాభావత్వేనవ్యవ
 చ్ఛిన్న పక్షకమిథ్యాత్వానుమితేరాకాశత్వా వచ్చి న్నే మిథ్యా

త్వా వగాహిసముహూలంబనమా హయాః - కదాచిత్ సంభ
 వేపిసర్వ దాతాద్య కాసుమితిరుక్త సముహూలంబనమాపై వజా
 యత ఇత్యేత్రమానాభావాత్ నచయోగ్యాన్ని వ్యవశేష్యతాని
 రూపితస్వాభావనిష్ఠ ప్రకారతాశాలిప్రమితికాన్యత్వే సత్యము
 నిష్ఠావ్యవశేష్యతానిరూపితస్వాభావాభావప్రకారతాశాలిప్ర
 మితిక స్పృతన్నిష్ఠస్వాభావాపేక్షయాధికసత్తాక ఇతివ్యా
 ప్ర్యంగీకారానోక్త క్షదోషన్వయావకాశః - తాన్మౌళికపాలనిష్ఠ
 ఘటస్యకపాలధర్మికస్వాభావప్రకారక ప్రమితికత్వాద్వియ
 దాదేశ్యబృహ్మధర్మికస్వాభావప్రకారక ప్రమితికత్వేనతా
 దృశప్రమితికాన్యత్వస్థుటితాపాదకాభావాదితివాచ్యమ్ - త
 ధాసత్వక్తవ్యాప్తైరేవాప్రసిద్ధ్యాపత్తేః - రజతేనెదంరజత
 మితిభ్రమోత్తరమిదం నారజకమితిప్రమితిస్థలేషిరజతత్వస్యర
 జతధర్మికస్వాభావప్రకారక ప్రమితికాన్యత్వాభావాత్ - రజ
 తేపిసంబంధాంతరమాపాంతరావచ్చిన్నప్రతియోగితాకరజత
 త్వాభావస్యప్రమితత్వాత్ - నచస్వావచ్చిన్నయత్సంబంధా
 వచ్చిన్నస్వాభావత్వావచ్చిన్నాభావప్రకారకయధర్మికప్ర
 మితికోయోధర్మస్థతన్నిష్ఠతత్సంబంధావచ్చిన్నస్వావచ్చిన్నా
 భావాపేక్షయాధికసత్తాకవృత్తివృత్తిరిణియమైనదోషఃసమవా
 యావచ్చిన్నరజతత్వావచ్చిన్నాభావాభావప్రకారకరజత
 ధర్మిక ప్రమితికత్వస్యరజతనిష్ఠసమవాయావచ్చిన్నరజతత్వా
 భావాధికసత్తాకత్వస్యచరజతత్వేనత్వాదితివాచ్యమ్ - తథాస

త్యక్తకపాలనిష్ఠఘటస్య త్రిప్రాతిభాసికఘటత్వేవ్య భిచారా
 త్ - తత్రస్వావచ్చిన్న సమవాయసంబంధావచ్చిన్నా భావా
 భావప్రకారకకపాలవిశేష్యక ప్రమితకత్వస్యసత్వేపితాదృశక
 పాలనిష్ఠసమవాయావచ్చిన్న ఘటాభావాధికసత్తాకత్వవిరహా
 త్ ఉక్తరీత్యామాత్రసద్ధానివేశేభిన్ క్రవ్యభిచారవారణసం
 భవః - తత్రకపాలవిశేష్యక సమవాయావచ్చిన్న ఘటత్వావ
 చ్చిన్నా భావప్రకారక ప్రమిత్యసత్వే నతతాదృశ ప్రమితకా
 న్యత్వస్యాపితాన్య శఘటత్వే సత్త్వాత్ కపాలేసమవాయేనఘ
 టానాస్తీతి ప్రతీతేస్తన్న తే ప్రమాత్వా సంభవాత్ - ధ్వంస
 స్యసామాన్యథర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వస్యప్రాచీనై
 రంగీకారేపిసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వస్యాంగీకా
 రాత్ - తస్మాత్ స్వాభావప్రకారప్రకారకయద్ధర్మిక ప్రమితీకో
 యోభావస్యస్వాధికసత్తాకస్య ప్రతియోగ్య ధికరణవృత్తిరితి
 వ్యాప్తిరంగీకార్యా తత్రచనోక్తఘటేవ్య భిచారః - తాదృశక
 పాలేసమవాయావచ్చిన్న ఘటాత్యంతాభావస్యఘటస్యచ ప్రా
 తిభాసికత్వేపితాదృశఘటాభావాధికసత్తాకస్య ఘటధ్వంసస్య
 సత్త్వాత్ - ప్రాచీనమతేఘటాత్యంతాభావస్య ఘటతథ్వంస
 తత్త్వాగభావైతత్త్రితయ ప్రతియోగికత్వాంగీకారాత్ - ఏ
 వంచప్రపంచా భావస్యాపిస్వాభావప్రకారకబృహ్మవిశేష్యక
 ప్రమితకత్వాత్ స్వాధికసత్తాకప్రపంచవద్వృత్తిత్వాత్ తత్త్వా
 ప్రపంచస్యపారమార్థికత్వాపత్తిర్దుర్యారా ప్రపంచాభావ

న్యాయభాష్య రత్నంధుః

స్యపారమార్థికతాపక్షోః యుక్తః అదైవతహాసః - నచత
 స్యబృహస్పరూపత్వా న్నా దైవతహాసరితివాచ్యం అథావత్స
 విశిష్టయాపేణాభావస్యబృహస్పరూపత్వాసంభవాత్ - కేవల
 యాపేణబృహస్పరూపత్వాస్మికారస్యవ్యర్థత్వాత్ నచభావాభా
 వయోగ్యో రోధభంగార్థంవిషమనత్తాకత్వస్యోవశ్య కితయా అ
 భావస్యవిశిష్టస్యపారమార్థికత్వా సంభవాదైత్యా దౌష్ట్యాప
 న్న కేవలయావస్యకత్వేనకారణిహాచ్యంతే తత్ప్రతియోగికా
 త్వంతాభావత్వయాపేక్షైవాభావస్యప్రతియోగివిరోధిత్యే నవి
 రోధభంగార్థం సేవైవయాపేణప్రతియోగిభిన్న సత్తాకత్వస్య
 వశ్యకత్వాత్ తదస్వీకృత్య కేవలబ్రహ్మయాపేణభిన్నసత్తాస్మి
 కారస్యవ్యర్థత్యేనాభావస్యబ్రహ్మ స్వరూపత్వాస్మికారస్య విఫల
 త్వాత్ - ఏవంతద్ధర్మావచ్ఛిన్నా నికరణిష్టాభావీయతద్ధర్మా
 వచ్ఛిన్న ప్రతియోగీత్వస్యసాధ్యత్యేనృష్టవైసాధ్య వైకల్యం
 శుక్తిరూప్యత్వావచ్ఛిన్నా నికరణే సారమార్థికత్వా కారణతే
 రభావాంగీకారేపిశుక్తిరూప్యత్వావచ్ఛిన్నా భావాంగీకారా
 త్ - నాస్తిసాసేన్న భవిష్య తీతిప్రతియమాన తై కొలికనిషే
 ధం చుతిస్త్య యాపేణాపణ్యుయాప్యుపారమార్థికత్వా కారణ
 ప్రాసాభాసికంవాప్రతియోగీతిభవచ్ఛి ద్ధాన్తాత్ - యత్తునా
 స్తివాసేన్న భవిష్య తీతిబాధజ్ఞానేనాకికపరమాధ్యరజతస్యైవ
 స్వరూపేణనిషేధప్రతియోగిత్వా వగాహనేభ్రమబాధయో
 భిన్నవిషయకత్వరూపవైయనికరణ్యా పక్షః - అప్రసక్తప్రతి

షేధాపత్తిశ్చ-శుక్లావ్యా వహారికరూప్యస్య తాదాత్మ్యేనజ్ఞాత
 త్వరూపశ్చ సక్తైరభావాత్ అతః ప్రా తిభాసికస్యై వస్వరూ
 పేణనిషేధః - నచైవం త్రై కాలికనిషేధం ప్ర తిస్వ రూపేణా
 పణిస్థం పారమార్థికత్వా కారేణ ప్రా తీతికం వాప్ర తియోగీ
 త్యాచార్యవచనవిరోధ ఇతివాచ్యం అస్యాచార్యవచనసంపరమా
 ర్థలౌకికరజతతాదాత్మ్యేన ప్ర తీతం ప్రా తిభాసికం రజతం ప్ర
 తియోగీత్యర్థః తచ్చస్వ రూపేణ పారమార్థిక త్వే నవేత్య నాస్థా
 యాంపాశబ్దః - నచైవం తిపణిస్థరూప్యమిత్యస్య ప్రా తీతికర
 జతేవ్యావహారికరజతతాదాత్మ్యేన ప్ర తీతత్వబోధకస్య తద్వచ
 నే ఉపాదానం వ్య ర్థమితివాచ్యమ్ - పురోవృత్తితాదాత్మ్యేనై
 వరజతం ప్ర తీయత ఇతినని యమాః - పారమార్థికరజత తాదా
 త్మ్యేనాపి ప్ర తీయత ఇతి ప్ర తిపాదయితుం తమపాదానాదితి -
 తన్న-ఇదం రజతమితి భ్ర మే ప్రా తీతికేవ్యా వహారికరజతతా
 దాత్మ్యభావాంగీకారస్య విఫలత్వాత్ నచ సగ్రజత ప్రా ప్తిరై
 భవ్యతీచ్ఛావతః తత ప్ర వృత్తిర్వాహాయత త్తాదాత్మ్య భావ
 మాకర్ష్యకమితివాచ్యమ్ - వ్యావహారికరూప్యనిష్ఠత్వోపలక్షిత
 స్య రజతత్వస్య ప్రా తీతికరూప్యే పిస్వీ కారాఘ్నక్తితస్యేదం
 త్వాదేరివ సత్యస్యా పిత త్ర ప్ర త్య యాచ్చ స గ్రజతమితి ప్ర త్య
 యోపప త్తైర్వా వహారికరూప్యస్య ప్రా తీతికే తాదాత్మ్యరో
 పస్వీ కారస్య వ్యర్థత్వాత్ - తం వినా పున్యక్త ప్ర వృత్త్య పపక్షైః
 నచ వ్యావహారికనిష్ఠరజత త్వా దికం ప్రా తీతికేనస్వీ క్రయతే

ప్రాతీతికానవివ్యావహారికరజతాదికార్యా పత్యై ప్రాతీతిక
ప్రాతీతికస్యై వరజతత్వా దేస్సంబంధః - కల్పితేతథాచ
వ్యావహారికేనుగూతంయద్రజతత్వాదితద్వి శిష్టవిషయకేచ్ఛా
వతాంప్రాతీతికే ప్రవృత్తినిర్వాహయోక్తతాదాత్మ్యా రోప
ఆవశ్యక ఇతివాచ్యమ్ - వ్యావహారికరజతాదినిష్ఠరజతత్వాదైః
ప్రాతీతికవ్యావృత్తత్వేరజతవిశిష్టవైశిష్ట్యావగాహిబుద్ధారజ
తత్వావచ్ఛిన్న ప్రకారనిష్ఠయస్య భ్రమప్రమాసాధారణ్యేనై
కహేతుతాయాఃకించిద్ధర్మావచ్ఛిన్న విశేష్య కరజత ప్రకారకని
శ్చయస్య భ్రమసాధారణైక ప్రతిబధ్య ప్రతిబంధకభావస్య రజ
తాదిలింగకానుమితౌతల్లింగకపరామర్శాదేర్భ్రమసాధారణ్యే

నైకహేతుతాయాశ్చానుపపత్యై - వ్యావహారికత్వవిశిష్టకార
ణకూటస్యై వఫలోత్పత్తివ్యావృత్తాన్వీ కారణ ప్రాతీతికా
ద్వ్యావహారికరజతాదిజన్యకార్యా పత్యైవారణసంభవాత్ న
చరజత భ్రమసామాన్యే వ్యావహారికరజతతాదాత్మ్యా భానా
తాదృశరజతత్వస్య ప్రాతీతికవ్యావృత్తత్వేసివ్యావహారికమా
త్రవృత్తిరజతత్వా వచ్ఛిన్న విషయతాయా ఏవతాదృశ భ్రమే
షుసత్వాదేకహేతుతాదినిర్వాహసంభవ ఇతివాచ్యంవ్యావ
హారికరజతస్యోపస్థి కృష్టత్వే నతత్తాదాత్మ్యా స్యప్రాత్య ఓక
భ్రమేభానాసంభవాత్ భవద్భిర్జ్ఞానలక్షణాశ్చ త్యా సక్తైర
స్వీకారాత్ - జ్ఞానలక్షణయాతస్య భానోపగమేచాన్యథాభ్యా

త్యాచతైః యత్తు ప్రాతీతికతదుత్పత్తికాలోత్తరకాలముత్పన్నై
 వదూరస్థత్వాదిదోషేణసన్నిహితస్యానదిష్టానస్యాపివ్యావహారి
 కస్య తాదాత్మ్యరోపాదృప్తః - వ్యావహారికరజతస్యేంద్రియా
 సన్నికృష్టత్వేపితదరిశేస్త్యుతిహాపభ్రమసంభవ ఇతి తన్న ఏ
 కత్ర తాదాత్మ్యేవా రోపితస్య ప్రాతిభాసికస్యాన్యత్ర తాదా
 త్మ్యేనారోపాసంభవాత్ విషమసత్తాకయోస్తాదాత్మ్యేనభాన
 స్థలెస్సోపాదానాజ్ఞానవిషయత్వనియమాత్ స్వోపాదానాజ్ఞా
 ననివర్తకజ్ఞానవిషయ ఏవతాదాత్మ్యరోపాచ్య-వ్యావహారికర
 జతాంశేస్త్యరణాత్మకస్య జంరజతమితిజ్ఞానస్యాభ్యుచగమేల
 నిర్వచనీయరజతోత్పత్తికల్పనంవ్యర్థమ్ - గ్రహణస్తరణాత్మక
 జ్ఞానద్వయేనైవప్రవృత్త్యాదినిర్వాహాత్ ప్రాభాకరైరపిజ్ఞా
 నద్వయీవిషయతయోర్నిరూప్యనిరూపకభావస్య కల్పనా
 త్ - తస్మాత్స్వాచార్యోక్తైర్వ్యర్థకల్పనమయుక్తమేవేతిపూ
 ర్వోక్తసాధనతైకల్యందుర్వారమ్ - యదపినిరుక్తమిథ్యాత్వం
 నేహనానాస్తికించనెతిశ్రుత్యాబోధ్యత ఇతితన్న తాన్మశశ్రు
 త్యాబృహ్మణిప్రపంచాభావబోధనసంభవేపితాదృశాభావేప్ర
 పంచసామానాధికరణ్యస్యప్రపంచాన్యూనసత్తాకత్వస్యప్రతి
 యోగ్యవచ్చేదకదేశకాలావచ్ఛిన్నత్వావచ్ఛిన్నవృత్తికాన్యత్వ
 యోరన్యతరస్యచబోధనాసంభవాత్ యత్తాత్మశ్రుతావిహే
 తీదంచదన్యత్వసామాన్యవిశిష్టబృహ్మచరంయస్మిః ప్రపంచపరిణ
 జ్ఞానా ఆకాశశ్చప్రతిష్ఠితః ప్రాణస్య ప్రాణమిత్యాదిపూర్వ

వాక్య గణస్య పంచజనశబ్దస్య ప్రాణశబ్దస్య చక్షుశస్య సామా
 న్యే లాక్షణికత్వాత్ - యథాయస్య బృహ్మ చక్షుత్రం చోదేభ
 వతః సన ఇతి వాక్యగణబృహ్మ క్షుతశబ్దయోశ్చ రాచరసామాన్య
 లక్షకత్వ ముక్తం సూత్రకృతా అత్తాచ రాచరగ్రహణాదితి -
 నానాపదస్య చబృహ్మభిన్నం తస్య తవస్తుసామాన్యంచ - కిం
 చనేతినిపాతస్యార్థః - తస్య చనత్కరైశ్చ తియోగితయాన్వయః
 అసభాత్వార్థ ఆధేయతా ఆశ్రయత్వ మాఖ్యా తార్థ సభాచబృ
 హ్మభిన్న వస్తుసామాన్యభావోద్వేపితకాలావచ్ఛిన్నదైవితవ
 స్సృష్టానిరూపితాధేయతాశ్రయ ఇతిబోధః లటిః ప్రకృతశబ్ద
 ప్రయోగాధికరణకాలసూపవర్తమానకాలార్థకతయాఉక్తవా
 క్యాధికరణకాలస్యచదైవతాధిరణకాలసూపతయాతదవచ్ఛి
 న్నత్వస్యసభాత్వార్థాధేయతాయాంభానసంభవాత్ అగవా
 ఇహేతీనంపదస్యదైవితవస్తుత్వాపరితయాతాదృశబృహ్మణ
 ఏవోద్దేశ్యత్వేనోద్దేశ్యతావచ్ఛేదకకాలావచ్ఛిన్నత్వస్యదైవ
 తాభావాన్వితసపమ్యార్థాధేయతాసూపవిధేయభానసంభవా
 త్ మిథ్యాత్వఘటికస్యప్రయోగ్యావచ్ఛేదకదేశాద్యవచ్ఛిన్న
 త్వస్య భాననిర్వాహః నిరవచ్ఛిన్నవిశేషణతాఘటితమిథ్యా
 త్వమితిపక్షేనిరవచ్ఛిన్నవిశేషణతాసంబంధావచ్ఛిన్నాధేయ
 త్వమేవాసభాత్వార్థః - నచోకతిత్యాప్త పంచాభావేప్రపంచ
 సామానాధికత్యాదిలాభసంభవేపిత్రనాన్యూనసత్తాకత్వ
 లాభ ఇతిహేత్యన్ - దృశ్యవచిదృశ్యాభావః అప్రాతిభాసి

కః శుభ్రమితత్వాత్ యాగాదిధర్మవత్ బృహదప్యేత్యను
మానేన అప్రాతిభాసికత్య భావసంభవాత్ . తథాబోక్తాను
మితిసహకృతతాదృశ శ్రుతిజన్యబోధోద్ధరణమననైవమిత్యాత్మ
నిశ్చయసంభవ ఇతి . తన్న నభిసమభివ్యా హృతయాదృశవా
క్యాద్యధర్మత్వవచ్చిన్నే యద్ధర్మావచ్చిన్న ప్రకారకబోధోనుభవ
సిద్ధః . సజ్జననుభివ్యాహృతతాదృశవాక్యా త్తదగ్ధావచ్చిన్నే
తద్ధర్మావచ్చిన్నా భావబోధస్య ప్రతియోగ్యభావాన్వయాదు
ల్యయోగ జేమామితిన్వాయసిద్ధతయోనభిసమభివ్యా హృ
తోక్తశ్రుతివాక్యాత్ బృహదప్యే నానాపదాన్ధైర్వైకవత్
బృహత్పత్రిత్యన్వబోధేననభిసత్వేతాదృశవాక్యాన్నానాప
దార్థితాదృశబృహత్పత్రిత్వా భావబోధస్య యుక్తత్వాత్ . న
భిర్భవేష్యకబోధస్య ప్రామాణికత్వాత్ . భూతలేనఘట
ఇత్యాదౌఘటాద్యభావేభూతలవృత్తిత్వాన్వయబోధోపగమేషు
ధివ్యాంగంధోనజల ఇత్యాదివ్యాజన్యబోధస్యగంధాద్యేకవిశే
ష్యకత్వానుభవవిరోధః . తన్న లేనజల ఇత్యేతోగంధాభావ ఏ
వజలవృత్తిగోప్రకారకబోధోపగమేనత స్మృతీతావభావస్యై
కవిశేష్యతయాపునీవ్యాంగంధ ఇత్యాదితత్వేర్థ్యే శేష్యకబో
ధానుష్ఠానాన్వయతయోరేకవిశేష్యకబోధజనకత్వా సంభావా
త్ . ఏవంభూతలేఘటోవాస్తిత్వాదావ భావస్య భూతలాస్తి
త్వవిశేష్యత్వేతాదృశాదభావైక్యేననుబంధస్య . ఘటానస్తి
త్వాదాస్తివదనాద్యనుపతతిస్తే . నచభవన్త్యేపిఘటోవాస్తి

ఘటానైవ భిక్షానైవ తాపానైవ ప్రతియోగితయా తథా
 వివిశేషణత్వ మేవనతుఘటవిశేషణత్వ మితీకథమాభ్యా తాంత
 స్య ఘటాదీచదసమానవచనకత్వ మితివాచ్యంవిశేషణపదస్య
 సామ్యత్వాద్భవిశేష్య చదేవేవస్వార్థవిశేష్య నిరూపితార్థవిశే
 ష్యపదేనాపిసమానవచనకత్వ నియమాంగీకారాత్ నచఘటాన
 సై భిక్షాదావస్తిత్వాభావస్య ఘటాదావస్య యోగుగమే ఏక
 ఘటవతిఘటాన సై భిక్ష్యవహోహస్యాత్ ఘటేతదేవాస్తిత్వస
 త్వేనద్విత్వాద్యవచ్చిన్నే పతత్ర తదభావాసత్వాదితివాచ్యం -
 ద్విత్వాద్యవచ్చేదేన ప్రత్యేక్యత త్వేనతదవచ్చే దేవాభావస
 త్వేభాధకవిరహాత్ పితృస్యాతిత్త్వా దేవచవిశేష్య వృత్తి
 ప్రతియోగికవిశిష్టానుయోగి కాభావానంగీకారేపిగుణజైశ్చన
 త్రానాస్తిత్వా దివ్య వహోరసిర్వాహః - నచసామాన్యా దౌసమ
 వాయేనఘటానాస్తిత్వాదౌసామాన్యాదినిరూపితసమవాయసం
 బంధావచ్చిన్న వృత్తిత్వాప్రసిద్ధ్యాతదభావబోధానంభవేనతా
 దృశవాక్యాత్ సమవాయావచ్చిన్న ఘటాద్య భావేసామా
 న్యాదివృత్తిబోధస్యావశ్యకతయాతద్వచక్తశ్చ తివాక్యాద
 ప్యభావేబద్ధవృత్తిత్వ బోధసంభవ ఇతివాచ్యం ప్రాతిభాసి
 కపదార్థగుణంగీకర్వతాం - నైయాయికానాంన భర్తవిశేష్య
 కబోధస్యతాదృశవాక్యాదావశ్యకత్వేపిభవతాంతదవావశ్యక
 త్వాత్ సామాన్యాదినిరూపితసమవాయావచ్చిన్నవృత్తిత్వస్యా
 పిప్రాతిభాసికస్యప్రసిద్ధిసంభవాత్ - భూతలేఘటానాస్తితి

జాత్యాత్ కథావిదభావనిశేష్యకభూతలవృత్తిత్వా దిచ్రకార
 కస్యకదాఽత్ నుమతిశేష్యకభూతలవృత్తిత్వా భావప్రకారక
 స్యచబోధస్యస్వీకారేతాదృశసమభిప్రాయపరజ్ఞానాదీనాంకార
 ణతాన్యయాపత్త్యాగౌరవాత్ - ఉభయసాధారణకార్యతావ
 చేదైక్యైక్యస్యకథంబిత్సంభవేపితాన్యభావక్యథర్మి కన్యైకధవా
 క్యార్థతాత్పర్యజ్ఞానస్యపుధక్కారణత్వాత్ కారణతాథిక్య
 స్యమర్పారత్వాత్ - ఉక్తశ్చ తిజాక్యాత్ తాన్వర్యవశాద్వై
 తాభావేద్వైతవస్థుత్పత్తిత్వబోధాగౌరవసంభవేపిసో
 క్తిమిథ్యస్యబోధసంభవఃసంబంధంతరావచ్ఛిన్నదైవతాభా
 వనివయకరయతాదృశబోధనిర్వాహత్ - నచనిషేధస్యప్ర
 సక్తిసూర్యకల్పేనయస్మిన్మంచవచంబజనా ఆకాశశ్చప్రతిష్ఠిత
 ఇతివాక్యేతాదాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వబోధకప్రతి
 స్థితపదేనతాదాత్మ్యసంబంధేనద్వైతస్యప్రసక్తత్వాత్ త
 త్సంబంధావచ్ఛిన్నాభావబోధఏవోక్తవాక్యతాత్పర్యవిషయ
 ఇతితాదృశబోధనిర్వాహాయతాదాత్మ్యేనేతిపదమధ్యాహర్త
 వ్యమితివాచ్యంతాదాత్మ్యనేత్యత్రావచ్ఛిన్నత్వస్యతృతీ
 యార్థత్వేతస్యనానాపదార్థాభావసంసర్గవిధయాభాసమానే
 ప్రతియోగిత్వేన్వయాసంభవేనావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక
 త్వస్యనభిర్థాభావాన్వయిరపవశ్యతీయాథతాయాఉపగత
 వ్యతయాకాలికాదీసంబంధావచ్ఛిన్నదైవతత్వావచ్ఛిన్నాభా
 వావ్యావర్తనాత్ కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నదైవతాభావస్య

நாயுடு கருத்து

కానికసంబంధావచ్చి న్ను దైవతాదికర్మస్వరూపాత్మక
యోభావస్తస్యనునీయత త్వేనతదభిన్నతయాతాదాత్మ్యవచ్చి
న్న ప్రతియోగితాకత్వానపాయాత్ - నచతాదాత్మ్యవచ్చి
న్న దైవతత్వావచ్చి న్ను ప్రయోగితాసంబంధేనైవనానా
పదార్థస్యసభిర్ధన్వయః - తాదాత్మ్యేనైవచదసవభివ్యాహా
రస్యతాదృశసంసర్గకభోధేనియానుకత్వాన్న తస్యవైయర్థ్య
మితివాచ్యమ్ - ఏకమపిదైవతత్వావచ్చేనకదేశకాలావచ్చి
న్న తస్మాభివ్యాహారానిర్వాహణతత్ ఘటితమిథ్యాత్వభో
ధానిర్వాహత ఉదేశ్యతావచ్చేనకకాలావచ్చి న్ను తస్యఃఫ
యోభావోపగమేష్యనిర్వాహత - దైవతవస్త్వలక్షణాదేన
పదార్థేన ప్రత్యుద్ధాతేయతాయావిధేయతయాన్వయబోధాసం
భవాత్ - ఉదేయాత్వస్య ప్రకారత్వానియత త్వేనవిశేష్యత్వస్య
విధేయత్వావిరోధిత్యేపి - సీఘటభిత్వాదితోఘటాదేశ్యకని
లవిధేయకాన్వయబోధానుదమున ఏకమిదంఘటకపదార్థ
యోఃపరస్పరముదేశ్యవిదేయభావేవాన్వయబోధస్యాప్యిచ్ఛ
న్నత్వార్ అత ఏవేన్మశబోధతాత్పర్యేణ ఏకమిదంఘటకప
దయోఃప్రయోగే ఏకప్రసరతాభంగిదోషభిశాచికావద
న్తి - అత ఏవచవషట్కర్తుః ప్రధమభక్ష్యాభ్యా ర్థభక్ష్యో
జ్ఞేనేనప్రాధన్యస్యఃఫేయత్వంమాషయిత్వా ప్రాధన్యశే
ష్టభక్ష్యణస్య విదేయత్వంమిమాంసకైః - సిద్ధాంతితంయత్తే ఏక
మిదంఘటకపదార్థయోఃపరస్పరముదేశ్యవిదేయభావేన అన్య

యహోధానంభవేపినతుతి - ఉక్తశ్చ తావిహేననన్తన్యర్థోని
 రూపితత్వం అసహత్వర్థశ్చాథేయత్వ మేవంచసుబంధాత్థేదై
 తవిశేష్టబృహ్మ నిరూపిత త్వేతిజన్తాత్థాసధాత్వద్ధాథేయత్వ స్మవి
 థేయతయాన్వయబోధస్వీకారాన్నానుపపత్తితి - తన్న - వి
 శేషణీభూతవిభ క్త్యర్థోదేశ్యకవిశేష్య భూతతిజన్తార్థవిధేయక
 బోధస్యాన్వయప్రాకృత్యత్వాత్ తయోరుదేశ్యవిధేయభావస్యా
 యుక్తత్వాత్ - అగ్రా వచ్చిన్నో వృక్షస్సంయోగో ఆద్యక్షణా
 వచ్చిన్నో ఘటాగంధభావనా ఇత్యా దౌదేశకాలయోరు
 దేశ్యతావచ్చేదకత్వస్థల ఏవోదేశ్యతావచ్చే దకదేశాద్య వచ్చి
 న్న త్వభావస్య ప్రామాణిక త్వేచ్ఛస్య త్త తద్బోధేమానాభా
 వాచ్చ - యత్వత్తద్వైతకత్వావచ్చేదక దేశకాలవిశేష్టత్వైత
 వచ్ఛప్తాణ ఏవేనంతర్బద్ధత్వాన్న దోష ఇతి - తన్న తాన్య
 శవిశేష్టస్యసూర్య కుశ్రక్రాంతత్వాత్ యస్మిన్ పంచపంచజ
 నా ఇన్య త్త పంచజనశబ్దస్యత్వైతావచ్చేదక దేశకాలయోగ్లా
 క్షణికత్వాంగీకారస్యే త్యంతమనుదితత్వాత్ పంచజనశబ్దస్య
 ద్వైతసామాన్యలాక్షణికత్వేవరన్తమప్య యుక్తమ్ - పంచైత్య
 స్యానన్య యచ్చ సంగతో - ఆకాశశ్చక్ర నిష్ఠితే త్తితివృధ గా
 కాశోక్తివైయ్యర్థోచ్చ - ప్రాణాదయోవాక్య శేషాదితి -
 సూత్రవిరోధాచ్చ తతా శ్రే పంచజనశబ్దస్య ప్రాణాదిపర
 త్వ వర్ణనాత్ యత్తు ప్రాణాదయోవాక్య శేషాదిసూత్రమ
 భ్యవగమ్యవాదమాత్త్రంసహాయస్మిన్ పంచపంచజనా ఇతిమరి

శ్లోకానామ సంకలనం

శ్రీ పంజరచక్రవాక్య శేషగత ప్రాణాదిపరస్తస్యనుత్రాం
 తరానుసారేణ జేతనవిశేష పరత్వాత్ - అధర్వ వేదే హిత్య
 యికాం డేపంచమానువాకేనమామ్నాయతేయంగామహా
 తారంనుసాభిసంవిదుః తయోశభావనాః - పంచమానవా
 ఇతి - అస్యార్చనోపేదభాష్యే ర్శ్రితః అగ్నే త్వాత్వాంజహూ
 తారందేవానామాహ్వ తారంనుసాభిసంవిదుః - సన్యక్తావ
 స్త్రియైత్రయోదశభావనాః - భువనస్య మహమ్దైః - ఖత్రాః
 విశ్వకర్మప్రభృతయైత్రయోదశసంఖ్యాకాః - పంచమానవాః
 నిషాదపంచమాశ్చ త్వారోవర్ణాః - సంధర్వాపితిరోదేవాయ
 తూరతూంసీర్వేకఇతియమామహర్మ్యంవనుపంచమానవాస్త్య
 తోనతృప్త్యు - పంచభిక్తానవైర్యమిత్యాదిరపి హూదాహ
 రణంత్రావినిషాదపంచమాశ్చ త్వారోవర్ణాఃపంచమానవా
 ఇతిభాస్కరాభిర్వాక్యభ్యాతం వర్ణేషుపంచమత్వేననిషాద
 గ్రహణం అగ్ని పంచంధాతత ఏవసంత్రవర్ణేజనాయదగ్ని మ
 యజన్తపంచేతి ప్రాయశః ఇతి - తదప్రత్యధాంగీకారేపి ప్రా
 ణాదిశిష్టస్మదైవసామాన్యలక్షణేత్వా యోగ్యాత్ ఏవమ
 ప్రాణిభాసితత్వ సాధకానుమానమస్య సుచితం అజామేకాం
 ల్లాహిసమస్తకృష్యామిత్యత్ర ప్రాణిభాసకాజాయాప్రాజాన్యక
 ల్పనస్య ల్లాహివాతదిత్యోదేవసాధ్విత్యాహోమధుత్వ కల్పనస్యక
 ల్పనోపదేశాద్భువధ్వ నివనవిరోధ ఇతిమాత్రే భవతాంభా
 ష్యేన్ద్రీకృతత్వేనతత్ర వ్యభిచారాత్ సాప్త్యే కపదాగ్ధానామ

ధరణానిత్యాని శుశ్రుమితత్వేనతత్రవ్యభిచారావృ - ఏనం
 పారమార్థికనిష్ఠస్య ప్రాతిభాసికాభావాప్రతియోగిత్వస్యమి
 థ్యాత్వయాపత్వాభావేనపారమార్థికాన్య నిష్ఠా ప్రాతిభాసికా
 భావప్రతియోగిత్వస్యైవమిథ్యాత్వయాపతయా ఉక్తప్రతి
 యోగిత్వే పారమార్థికాన్య నిష్ఠత్వా లాభేనమిథ్యాత్వబోధాని
 ర్వాహశ్చ - యత్తు - కించనైత్యస్యాతోన్యదార్తమితి శుత్యా
 దిమావేనవినాశితయా ప్రమితందృశ్య మిత్యర్థకత్వామక్తప్ర
 తియోగితాయాంవివాశినిష్ఠత్వలాభాత్ ఉక్తమిథ్యాత్వ బోధ
 నిర్వాహా ఇతి - తచ్చింత్యమ్ - వినాశిత్య పరిష్టాత్తభిన్న త్వా
 పేక్షయావివాశిత్యస్యలఘుతయాతత్స మనియతస్యోక్తపరిష్టధ
 ర్తస్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వా సంభవాత్ నచవినాశత్వం
 ప్రతియోగిన్య పలక్షణతయాభాతి ఆత్మభిన్న త్వంచ ప్రతి
 యోగితావచ్ఛేదకతయైవినోక్తద్దోష ఇతివాచ్యమ్ - ప్రతి
 యోగితాసంస్కరకాభావబుద్ధౌ ప్రతియోగికోటాపు పలక్షణత
 యాభానస్య శాస్త్రకారైరనుపగమాత్ యదపి యాదృశా
 భావప్రత్యయైస్య ధర్మస్యప్రతియోగిన్య పలక్షణతయా
 భానే అతిప్రసంగాదిబాధకంతత్రై వతదనభ్యుపగమాయథా
 ముటోనాస్తినిలఘుటోనాస్తిత్యాదౌఘటత్వస్యయత్ర తునబాధ
 కంతత్రతదభ్యుపగమ్యతేషవ - నైయాయైకైరపిజాత్యవచ్చిన్న
 ప్రతియోగితాకోభావ ఇతి ప్రతియోగితప్రకారకజ్ఞానేజాతి
 త్వస్యద్రవ్యత్వేనధూమోనాస్తిత్యాదౌద్రవ్యత్వస్య చోపలక్షణ

తయాభానాంగీకారాత్ ప్రకృతేచబృహ్తాభిన్నత్వస్య ప్రతి
 యోగిరావశ్యేదకతయావివాదాశ్చత్యత్వస్య పరిక్షణతయాభా
 నేనకీందిద్బాధకమితి - తన్న - స్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగిరాక
 త్వసంబంధావచ్ఛిన్నధర్మ్యైవరనిరూపిత ప్రకారత్వానవచ్ఛిన్న
 ప్రకారతానిరూపితవిశేష్యత్వావచ్ఛిన్న ప్రకారతా
 నిరూపితసంస్కరతా సంబంధేన జ్ఞానం ప్రత్యభావీ
 యానుయోగితావిశేషభేదస్యకారణతాయాగదాధరాదిభిః ప్ర
 తియోగికోటాపుపరిక్షణతయాభానపారణాయస్వీకృతతయా
 తాదృశకారణవృత్తాగదాపబాధకస్య నీలాఘటోనాస్తిత్వా
 దాదివ ప్రతియోగికోటాపుపరిక్షణతయాభానంయత్రతత్రస
 ర్యత్ర సమానత్వాత్ - యథాహి స్వావచ్ఛిన్న భావవిశేష్యతా
 నిరూపిత ప్రకారత్వానవచ్ఛిన్నా యావైలాభ్యది ప్రకారతా
 గన్ది నూపితవిశేష్యత్వావచ్ఛిన్న ముటాది ప్రకారతానిరూపిత
 సంస్కరతాసంబంధేన జ్ఞానమనుయోగితాయాన్న జాయతే - త
 ప్రతియోగితాభేదరూపకారణవిరిహితృథాతాదృశేసంబం
 ధావచ్ఛిన్న ప్రకారత్వానవచ్ఛిన్నవివాదాశ్చ ప్రకారతానిరూపి
 తవిశేష్యత్వావచ్ఛిన్నాత్కభిన్ననిష్ఠ ప్రకారతానిరూపితసం
 స్కరతాసంబంధేనాపిజ్ఞానంన జాయతే ఇతీసమానషేవ - వినా
 శీనిష్ఠంయశ్చ సమావాధికరణా ప్రాతిభాసికాభావ ప్రతి
 యోగిత్వంతస్యమిథ్యాత్వరూపత్వా సంభవఃత్వైతస్య పార
 మార్థికత్వేపివివాదాశ్చసంభవాదిపూర్వమేవోక్తః - యదపు

క్రమ తిజన్యబోధేదైవతవత్తద్వై తాభావవిషయకత్వే ఆహార్య
 త్వాపత్తిమాశంక్య ఇదంపదస్య దృశ్య విశిష్టత్వ మ్మబోధక
 త్వేనదృశ్యవిశిష్టత్వ మ్మబోధకత్వేనదృశ్యవత్త్వేనా భావబోధస్య
 ఆహార్య త్వా సంభవాత్ - ఏకధర్మిణియోరూపేణప్రతియో
 గిభావంత్రాపావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకాభావావగూహి
 న ఏవజ్ఞానస్యా హార్య త్వాత్మకృతేదగూపభేదాన్న తదా
 పత్యాశ్చాత్మత్వానుపపత్తిరుక్తబోధస్యతిపరిహృతమ్ - తదపి
 నస్వవిరోధిధర్మధర్మి తావచ్ఛేదకకస్వప్రకారకజ్ఞానస్వేవా
 హార్య త్వేనభవన్తతేదైవతతదభావయోర్విరోధానుపగమా
 దాహార్యత్వేనకాయా ఏవాయుక్తత్వాత్ నచావిరుద్ధయో
 రపిసంయోగతదభావయోరివ అవిరుద్ధత్వాజ్ఞానదశాయాంపర
 స్పరజ్ఞానయోఃప్రతిబద్ధప్రతిబంధకభావోపగమాత్ నిరుక్తా
 హార్యత్వముటకస్వవిరోధిత్వస్వస్వజ్ఞానప్రతిబంధకతావచ్ఛేద
 కవిషయతాశ్రయత్వరూపస్యనివేశాదాహార్యత్వశంకాసామం
 జస్యమితివాచ్యమ్ - ఏవమపివిశాశేదృశ్యవత్త్వేనప్రతియమా
 నేబృహ్మణీబృహ్మభిన్నత్వేనతదభావలాభేపివిశాశేదృశ్యత్వేన
 తదభావలాభంవినామిథ్యాత్వాలాభాదుక్తపరిహారాసంగతేః
 యోనయాపేణయద్వైత్వేనప్రతియమాననిష్ఠాభావీయత గ్రూ
 పావచ్చిన్నతన్నిప్రప్రతియోగితాయా ఏవమిథ్యాత్వరూప
 త్వాత్ ఉక్తిరీత్యాశ్చ తిజన్యబోధస్యాహార్యత్వ పరిహారేష్య
 నుమితేరాహార్యత్వాపరిహారాత్ మిథ్యాత్వానుమితేరాహా

ర్యస్తేపిప్రమాణత్వే శ్రు తిజన్యబోధే అహార్య త్వాంగీకారేపి
 బాధకః రహితత్పరిహరస్యానువిరత్వాత్ యజ్ఞపుక్తశ్రు
 తిజన్యబోధస్యాహార్యశ్చకుంగీక్రియతే ఏవంచవివాశిన్యశ్యత్వ
 స్య స తియోగితావచ్ఛేదకతయాభావాన్చి త్యాత్వలాభః - న
 చవివాశిన్యశ్యవద్బుష్ణాణివివాశిన్య శ్యంవాస్తీత్యా హార్యస్య
 భ్రనుత్వాత్ కథంబుష్ణాణివివాశిన్యశ్య త్వా వచ్చిన్నా భావ
 సాధకత్వంత త్వేవావివాశిన్యశ్య త్వా వచ్చిన్న హిత త్ర సాధ
 యేదితివాచ్యమ్ - శ్రు తేర్హిస్స తాత్పర్య విషయభూతానధిక
 తార్తేప్ర మాణతయాతత్సాధకత్వంవివాశిన్యశ్యత్వావచ్చిన్నం
 చబుష్ణాణి నానధికతంనవాశ్రుతితాత్పర్యవిషయః - లోకసిద్ధ
 త్వాత్ - కింతుతదబావ ఏవలోకాసిద్ధత్వా త్తథాచ ఉక్తాహా
 ర్యచ భావస్యైవసాధకంనప్ర తియోగిన ఇత్య స్య యు క్తత్వా
 త్ నచోక్తశ్రు తేః బాధితార్థగ్రా హితయా ప్రా మాణ్యం
 దుర్వా రమేవతథాచోక్తందీశితే బాధేనహినశ్చ జ్ఞానంప్ర తి
 బధ్యతేకంఠాత్ప న్నై త ప్రా ప్రా మాణ్యంగృ హ్యత ఇతివా
 చ్యంతోక్తి బాధకమానాపేక్షయాశ్రు తేః ప్రా బల్యస్యసిద్ధాంత
 సిద్ధ త్వాత్ సాప్త పేక్షయాప్ర బలప్ర మాణబాధితార్థగ్రా
 హితాయా ఏవా ప్రా మాణ్య ప్రయోజకత్వాదితి - తన్ని -
 ప్ర త్యక్ష ప్రా ప్త ఇవ ప్ర త్యక్షబాధితేపిశ్రు తేస్తాత్పర్య సంభ
 వేచోక్తశ్రు తేర్హేతాభావసాధకత్వాయోగత్ ప్ర త్యక్షబా
 ధితేపిశ్రు తేః ప్రా మాణ్యే ఆదిత్యో యూపాయజమానః ప్రస్త

గణిత్యానామీమాంసకావాలికుణాకథనస్యభవతామపిప్రత్య
యైవికోధాయిత్యనుసీత్యాదౌలక్షణావర్తనస్యానుక్రతాప
స్త్రైలక్షిక

శ్రీ శేషమలతిః కన్యయాదవా త్రినివా సరసికన్యానంతా

కార్యవ్యవస్థానాం యథాస్కరేణ విచిన్తో పాథావిత్యాదీ

ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಭಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಃ.....

యదపిచిద్వాన్నా ననూపాద్విముక్తభిశ్చ శ్చైవ
 మానం ప్రతిసాధ్యా నరముక్తంజ్ఞానవివర్త్య త్వంవానిధ్యాత్వ
 మితి - తన్న - జ్ఞానజన్యధ్వంసప్రతియోగిత్యరూపస్వజ్ఞాని
 వర్త్యత్వస్యోత్తరజ్ఞానవివర్త్యపూర్వజ్ఞానేన త్వేనస్థిసాధనా
 పక్షైః - అవచ్ఛేదకావచ్ఛేదేన సాధ్యసిద్ధేరుదేశ్యత్వ పక్షే శ్చ
 ఉరజ్ఞానవివర్త్యపూర్వజ్ఞానవదేవ ప్రపంచస్య సత్యత్వాపత్యా
 అథాంతరాత్ నచ జ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నజనకతానిరూపితజన్యతా
 వన్నా శ ప్రతియోగిత్య ఔవతత్ ఉత్తరవిశేషగుణత్వా వ
 చ్ఛిన్న జనకతానిరూపితజన్యతావన్నా శ ప్రతియోగిత్యస్య పూ
 ర్వజ్ఞానేన త్వేపినోక్తసిద్ధసాధనంజ్ఞానత్వా వచ్ఛిన్న జనకతాను
 తితసాధ్యాభావాదితివాచ్యమ్ - తథాసతిబాధాపక్షైః అభిస్తా
 నసాక్షాత్ కారత్వావచ్ఛిన్న జనకతానిరూపితజన్యతావన్నా శ
 ప్రతియోగిత్యస్య ప్రపంచేస్వీకారేపి జ్ఞానత్వా వచ్ఛిన్న జనక

తానుతితసాధ్యభావాత్ శక్తిదాప్యేసాధ్యవైకల్యాపత్తే
 శ్చ - తద్దైవత ప్రాపిజ్ఞానత్వా వచ్చిన్న జనకతా నుతితసా
 ధ్యభావాత్ - జ్ఞానత్వవ్యాప్యధర్మావచ్చిన్న జనకతానిరూపి
 తజన్యతాచన్నా శప్రతియోగిత్యవివక్షణేపిస్త్వతిత్వే నజ్ఞానని
 వర్త్యేసంస్కారేశ్చయత్వేననిశ్చయనివర్త్యే సంశయోభగవ
 త్సంకల్పత్వేనతన్నివర్త్యేజగతిచసిద్ధసాధనంపూర్వవనర్థాంత
 రంవా - సాత్త్వికారత్వే నజ్ఞాననివర్త్యత్వవివక్షయోక్తదోష
 వారణేపిముగ్ధరహితానివర్త్యే ఘటాదౌబాధః - ఏ వం ప్ర
 పంచనాశంప్రతిబ్రహ్మజ్ఞానస్య నకారణతాచరమజ్ఞానజన్య
 నాశస్యానాశాతుత్యావిద్వాన్నామయాపాద్విముక్త ఇతి శ్రుతి
 విరోధాపత్తే - తస్యజ్ఞానానివర్త్యత్వాత్పుణ్యత్వాపత్తే - త
 తోన్యదార్థమితి శ్రుతివిరోధాచ్చ - తథాశక్తియాప్యదావప్య
 క్తసాధ్యసత్వేమానాభావ ఇతి నవ్యాదైవతిమతేసాధ్యప్రసి
 ద్దిశ్చ యత్కాల ప్రామాణ్యజ్ఞానానిరూప్యస్వజన్యపటుతనసం
 స్కారసహితసాత్త్వికార్థప్రమాణ్యాపకస్వస్వసంస్కారా
 న్యతరాభావప్రతియోగిత్వంజ్ఞాననివర్త్యత్వం - తాదాత్మ్యే
 నత్యాశప్రమాంప్రతిస్వసమానవిషయకత్వ కాలికవిశేషణ
 త్వోభయసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకస్యాజ్ఞానతత్త్వం
 స్కారాన్యతరాభావప్యస్వప్రయోజకాజ్ఞానసమానవిషయక
 త్వస్వాశ్రయకాలపూర్వత్వోభయసంబంధావచ్చిన్న ప్రతి
 యోగితాకస్యాజ్ఞానప్రయుక్తతత్త్వంస్కారాన్యతరాభావస్య

చవ్యాపకత్వాత్తాదృశాభావప్ర తియోగితామాహాయా జ్ఞా
 నతత్ప్ర యుక్తతత్సంస్కారేషులక్షణసమన్వయః యాయా అ
 ప్రమాణ్యజ్ఞానాదిశూన్యశుద్ధసాక్షాత్ కారప్రమాసాస్వసమా
 నవిషయకశ్యకాలికవి శిషణత్వోభయసంబంధావచ్చి న్నా జ్ఞా
 నాభావవతీ - యాయాస్వజన్య పటుతనుసంస్కారసహితోక్త
 ప్రమాసానిరుక్తోభయసంబంధావచ్చి న్నా జ్ఞానతత్సంస్కారా
 న్యతరాభావవతీతిచ వ్యాప్తే - అత్ర ద్వితీయవ్యాప్తాసహితాంతో
 సాదానాజీవన్ముక్తప్ర మాకాలే అజ్ఞానాభా వేపితత్సంస్కార
 రసత్వేనోక్తోభయసంబంధావచ్చి న్నా జ్ఞానతత్సంస్కారాన్యత
 రాభావస్యతాదృశప్ర మాయానుసత్వేపితవ్యభి చారః - ఏవం
 యాయాస్వ జన్య పటుతనుసంస్కారసహితోక్తప్ర మాసాస్వ
 ప్రయోజకాజ్ఞానసమానవిషయకశ్య స్వో శ్రేయకాల పూర్వ
 త్వోభయసంబంధావచ్చి న్నా జ్ఞానప్ర యుక్తతత్సంస్కారా
 న్యతరాభావవతీతిచ వ్యాప్తే - స్వజన్య పటుతనుసంస్కారస
 హితాధిష్ఠానప్ర మాయాంసత్యంతర్జాలతత్సమా నవిషయ
 కా జ్ఞాన తత్సంస్కారయోస్తమత్తరకాలేచ తాదృశాజ్ఞానప్ర
 యుక్తతత్సంస్కారయోరనంభవత్ - సహితాదృశశక్తిసా
 యోత్కారప్రమా కాలేశుక్త్యజ్ఞానతత్సంస్కారయోస్తమత్త
 రంవాతాదృశాజ్ఞానప్ర యుక్తరజతతత్సంస్కారయోస్తనంభవ
 త్తితిశుక్తిరూప్యాదానసాధ్యవికలతా - నచోక్తసంబంధద్వయేన
 కస్యచిద్యోత్యంతా భావస్తాన్య శప్ర మావ్యాపకస్తత్ప్ర తియో

గిత్వ మెవా స్తుకిముక్తాన్యత తాత్పర్యాభావత్వనివేశేనేతివాచ్యం
 తథానశశశవిషాణాదావతివ్యాప్తైస్తస్యపుక్త సంబంధవచ్చి
 న్నా భావస్యవ్యతిరేకసంబంధావచ్చిన్నా భావరూపస్య తాదృ
 శజ్ఞానవ్యాపకత్వాత్ శశశవిషాణస్యచస్వీయసూక్ష్మా వస్థాదూ
 పసంస్కారాసత్వాచ్చ నోక్తాన్యత తాభావసంభవ ఇతి నత
 త్రాతివ్యాప్తిర్న వా అసత్వపర్యవసానమాదాయాద్ధాంతరం
 కార్యణాంచతదధిష్టాతత్వ సాక్షాత్ కార పర్యంతంకించి
 గ్రూపమావశ్యకంప్రళయకాలేష్యదృష్టాదిజన్యాఃకార్య
 సూక్ష్మావస్థాః తత్కాలసాధక శ్రుత్యాదిసిద్ధత్వాత్ తద్ధే
 దంతర్వ్యాప్యకృతమాసిదిత్యాదిశ్రుత్యాతజ్ఞాతేకార్యస్యాన
 భివ్యక్తరూపేణావస్థితీబోధనాత్ దంణ్ణ ఘాతేనఘటోనాస్తి
 త్యాదిప్రత్యయైవదండఘాతజన్య నాశావగ్రాహనాచ్చ సహి
 తార్కాదాదు తేపి కార్యస్యనాశ ఉపలభ్యతే - పరంతూక్తశ్రు
 త్యానుటోనాశత్వమాపన్నఃపూర్వావస్థైవోత్తరావస్థాజాతే
 త్యాదృసుభ భేదవస్థితనాశస్యపూర్వావస్థాతాదాత్మ్యపన్నే
 త్తిరావస్థాదూపత్వంసచపూర్వోత్తరావస్థయోస్తాదాత్మ్యమను
 పపన్నమితివాచ్యంభిన్న కాలీనయోఃప్రతియోగ్యమయోగి
 భావసంబంధస్యేవతాదాత్మ్యస్యాప్యనుభవబలేనసంభవాత్
 తథాచస్త్వదావ్యవహారకాలేకార్యస్యతాదాత్మ్యపన్నంకిం
 చిత్రైర్యరూపమస్తేతత్వగర్భనంవినాతదుచ్ఛేదాసంభవాదితిన
 త్రాత్యవాసిస్సంఖ్యా నామివాస్తాకమపి - పరంతస్యైకంత

యోజ్యమిదేవ ఇతి - తన్న - అత్యంతాభేదతాదా
 త్య సరిబంధస్య భవత్సింధ్వాంతేనంగీకారాత్తాదాత్త్యేనప్ర
 మాణ్యవ్యాప్యత్వ కథనస్యానుక్తత్వాత్ నచతాన్తశ్చ
 మాత్యవ్యాపకత్వ మభావేనివేశ్యత ఇతినిదోష ఇతివాచ్యంత
 థాపితాదృశప్రమాత్య సమావాధికరణాభావపు తియోగితా
 నవచ్ఛేదకధర్మవత్సరూపవ్యాపకతానివేశితాదృశప్రతియోగి
 తానవచ్ఛేదకప్రమేయత్వ వత్స మాదాయస్థిసాధనప్రసం
 గాత్ తాన్తృశాభావస్యోక్తజ్ఞానేఅసత్వేపుకవ్యాపకతాసం
 భవాత్ నచస్పస్థియసరిస్తారాన్యతరత్వావచ్ఛిన్నా భావత్వే
 నైవవ్యాపకత్వంవివక్షితంస్వపదంచతత్తదన్వ్య కిపదంతథాచ
 తాదృశప్రమాత్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకానుయోగితాపిశిష్టస్వ
 స్థియసంస్తారాన్యతరత్వకత్వంసాధ్యంఅనుయోగితావైశిష్ట్యం
 చస్వ నిరూతాపియాస్వ సమానవిషయకత్వ కాలికొభయసం
 బంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాతదవచ్ఛేదకత్వస్వ నిరూపితస్వ
 ప్రయోజకాజ్ఞానసమానవిషయకత్వస్వ పూర్వత్వో భయసం
 బంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాన్యతరసంబంధే
 తివాచ్యమ్ - తథాసోఘటతత్సంస్తారాన్యతరస్వస్వ సమానభిష
 యకత్వ ఘటితసంబంధద్వయేనాభావమాదాయాజ్ఞానతత్సం
 స్తారాన్యతరస్వచస్వప్రయోజకాజ్ఞానసమానవిషయకత్వ ఘ
 టితసంబంధద్వయేనాభావమాదాయచనిర్ధ సాధనాల్ - తా
 దృశాభావయోర్న్యధికణసంబంధావచ్ఛిన్నా భావత్వేనఘటా

దేజానానివర్త్యతేపి కేవలాన్వయత్వాత్ నచ తాన్య శాను
 యోగితావిశిష్టస్వస్వీయసంస్తారాన్యతరత్వమేవ సాధ్యమ్ - అ
 సుయోగితావై శిష్ట్యంచస్వనిరూపితతాదృశ ప్రతియోగితాన్య
 తగవిశిష్టత్వసంబంధేన - విశిష్టత్వంచ - స్వావచ్ఛేదకత్వస్వావ
 చ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నా భేదతావచ్ఛేదకత్వో భయసంబం
 ధేన - తథాచ నొక్తవ్యధికరణసంబంధావచ్ఛిన్నా భావమాదా
 యసిద్ధసాధనమితివాచ్యమ్ - సకలపక్షసాధారణస్య తృప్తానప
 క్షసాధారణస్య చానుగతస్వత్వస్యా భావేనబాధస్య సాధ్యవైక
 ల్యస్యచ ప్రసక్తేః నచ తాదృశ ప్రమాత్వవ్యాపకతావచ్ఛేదకం
 యదజ్ఞానతత్సంస్తారాన్యతరాభావత్వంతదాశ్రయనిరూపిత
 స్వసమానవిషయకత్వ కాలికోభయసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతి
 యోగితప్రమాత్వవ్యాపకతావచ్ఛేదకాజ్ఞానప్రయుక్తత
 త్సంస్తారాన్యతరాభావత్వాశ్రయనిరూపితస్వప్రయోజకా
 జ్ఞానసమానవిషయకత్వస్వసూర్వత్వో భయసంబంధావచ్ఛిన్న
 ప్రతియోగితాన్యతరవత్వంసాధ్యతయావివక్షితమితి నొక్తసి
 ద్ధసాధనావసర ఇతివాచ్యమ్ - తథాసతి నృప్తానైసాధ్యజ్ఞేక
 ల్యపత్తేః - సామాన్యతోజ్ఞానతత్సంస్తారాన్యతరత్వాద్యవచ్ఛి
 న్నా భావస్య సాధ్యకోటి ప్రవిష్టతేపి శుక్త్యజ్ఞానతత్సంస్తారాన్య
 తగత్వాద్యవచ్ఛిన్నా భావస్యతత్తా ప్రవిష్టత్వాత్ - నచోక్త
 విశేషాభావస్య సాధ్యసుటక తేసీనక్షతిః - తాదృశసామాన్యా
 భావనైవశుక్తి ప్రమాత్వవ్యాపకత్వాత్తాన్య శాభావమాదా

యశుక్తిరూప్యాదౌసాధ్యోపపాదనసంభవాత్ - అజ్ఞానప్ర
యుక్తస్యఘటాదేస్తాదృశప్రమాణాంస్వపూర్వత్వ సంబంధే
నసత్వేపిన్వప్రయోజకాజ్ఞానసమానవిషయకత్వ సంబంధేనా
భావేనోక్తోభయసంబంధావచ్ఛిన్నాజ్ఞానప్రయుక్తతత్సంస్తా
రాన్యతరత్వావచ్ఛిన్నాభావస్యతాదృశశుక్తిప్రమాణ్యవ్యాప
కత్వాదితివాచ్యంపటుతమసంస్కారజనకతావచ్ఛేదకశుక్తిని
ష్టవిషయతాకేవహ్నయంశేఉపేక్షాత్తేనమూహాలంబనప్ర
మారూపజ్ఞానేప్యక్తప్రమాణ్య సత్వేనతత్రశుక్త్యజ్ఞానప్ర
యుక్తతత్సంస్కారాన్యతరత్వావచ్ఛిన్నాభావసత్వేప్యజ్ఞా
నప్రయుక్తతత్సంస్కారాన్యతరత్వావచ్ఛిన్నాభావవిరహాత్
వహ్నయజ్ఞానప్రయుక్తస్యవహ్నివారోపితగుంజాపుంజత్వా
దైస్వప్రయోజకాజ్ఞానసమానవిషయకత్వస్యపూర్వత్వోభ
యసంబంధేనతాదృశసమూహాలంబనప్రమాణ్యాసత్వాత్
తాదృశసామాన్యభావమాధాయదృష్టానైసాధ్యోపపాదనా
సంభవాత్ నచస్వప్రయోజకాజ్ఞానవిషయతాసజాతీయపటు
తమసంస్కారజనకతావచ్ఛేదకవిషయతాకత్వమేవస్వప్ర
యోజకాజ్ఞానసమానవిషయకత్వమ్ - తథాచోక్తసమూహాలం
బనప్రమాణ్యాంవహ్నివారోపితగుంజాపుంజత్వాదేర్నిగు
క్తసమానవిషయకత్వఘటితోభయసంబంధేనాభావాదుక్తసా
మాన్యభావమాదౌఘటవత్ప్రస్తానైసాధ్యోపపాదనసంభవత్యతి
వాచ్యమ్ - కథానతిప్రమాణ్యాంస్వజన్యపటుతమసంస్కార

సహితేత్య స్య వై యథ్యాల్ జీవన్ముక్త ప్ర మాయాంనిరుక్త స
మానవిషయకత్వఘటితసంబంధద్వయోన్మోక్త సామాన్య భావస
త్వేనోక్తవ్య భిన్నాకానభకాశాల్ తాదృ శవిశేషణోపాదాన
స్యోక్త సంబధకాటౌతన్మి వేతతాత్పర్య గ్రాహకత్వాం గీకా
రేపి ప్రాతిభాసికమాత్ర స్యాజ్ఞానప్రయుక్త త్వేనతన్వా త
స్యబృహ్మజ్ఞావాన్నివృత్తావపిజగతస్స త్వేపి ప్రాతిభాసిక ప్రతి
యోగికాజ్ఞానప్రయుక్తతత్సంస్కారాన్య తరత్వా వచ్చిన్నా
భావస్య ప్రమాత్వవ్యాపకత్వసంభవేనతాదృశభావప్రతియో
గిత్వస్య ప్రచంచేస్వకారమాత్రేనోక్తసాధ్యనిర్వాహకత్వాం
తరంఘటోవాస్తీత్యాది ప్రతినిసిద్ధాభావ ప్రతియోగితా
ఘటత్వేన ప్రమేయం నాస్తీతి ప్రతినివిషయ ప్రతియోగితా
భేదేనపటాకాతాదృశ ప్రతియోగితావత్ జగత్వపితాదృశ ప్ర
తియోగితాసంభవాత్ ఉక్తార్థాంతరవారణాయ పక్షకోటావ
జ్ఞానప్రయుక్తత్వస్యనివేశేవిచ్చిన్నత్వసత్తాదాత్మయోర్వయ్య
ర్థ్యం ఆజ్ఞానస్యతన ప్రయుక్తత్వేనపక్షబహిర్భావః పక్షస్యో
భయవాద్య సిద్ధతావ ప్రసజ్యతే - నచోక్తార్థాంతరవారణా
యతాదృశ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాజ్ఞానతత్సంస్కారాన్యతర
త్వాజ్ఞానప్రయుక్తతత్సంస్కారాన్య తరత్వై తదన్య తరవ
త్సమ్ - సాధ్యమంగీకార్య మితివాచ్యమ్ - ఏవమపి - దృష్టాన్తే
సాధ్యవైకల్యస్యదుర్వారత్వాల్ శుక్త్యజ్ఞానప్రయుక్తంహిరజ
తంతస్విషయకవృత్తిశ్చ - ఇయంశుక్తిరిత్యధిష్టానసాక్షాత్సారా

నక్షత్రరంత్రస్థారూపరజతసూక్ష్మవస్థాయా అనావశ్యకత్యై
 పితాదృశవృత్తిసూక్ష్మవస్థాయాపాజ్ఞానప్రయుక్తస్థారస్వా
 వశ్యకత్వాత్ అన్యథారజతస్త్వత్వసుపప్తత్యై రజతవిషయవృ
 త్తినాశరూపతాదృశవృత్తిసూక్ష్మవస్థాయా ఏవరజతస్త్వలి
 హేతుసంస్తారూపత్వాత్ ఉక్తంహిబింధునీ కాయాం - అవ
 శ్యకీచ ప్రాతీతికేష్యవిద్యా వృత్తిః - తన్నా శస్యై వసంస్తార
 త్వాత్ అనుమిత్యాదివృత్తినాశస్యరజతాద్యా కార త్వేనస్త్వలి
 హేతుతాయాః - కృష్ణత్వాత్ రజతాన్యవద్భిన్న మైతన్యవా

శస్యరజతాదితాదాత్మ్యసంభవేపిరజతాదినంబంధ్యా కారాఖ్య
 విషయకత్వాభావాదితి - నచ బాధితరజతస్యస్త్వ రణమస్థిరమ్ -
 అత్రనుయారజతం భ్రాన్తమాసీదితిస్త్వ రణస్యానుభవసిద్ధత్వాత్
 తన్నా శస్యై వసంస్తారత్వా దితి - వదతాంభవతామనుమత
 త్వాచ్చ - యదిచత ర్జజత భ్రాన్తై రేవస్త్వ రణంనరజత స్యైతివ
 రజతవిషయకావిద్యావృత్తినాశరూపతస్సంస్తారాపేక్షేతి నోక్త
 సాధ్యవైకల్యమిత్థ్యచ్య తేతదాప్య ర్థంతరంబు హ్వాజ్ఞానాంత
 రంజగతః - సత్వేపి తాదృశ ప్ర మాయాముక్తోభయసంబంధా
 వద్భిన్నా భాషసంభవాత్ యేనసంబంధేనయత్రయత్నం బ
 ధ్య తేత త్ర తస్సంబద్ధావద్భిన్న తదభావోపర్తర ఇతిభవతామ
 బ్యుపగమాత్ నచబృహ్వాజ్ఞానాంతరంజగతస్సత్వేతాదృశ ప్ర
 మాయాముక్తాభావసంభవేపివతాదృశ ప్ర మూర్త్య వ్యాపకతా

సంభవః - తాదృశాజ్ఞానతత్సంస్తారాన్య తరాభావాభావరూ
 పస్య తాదృశాన్యతరస్యాపీనత్వాత్ తాదృశశ్రమా
 త్వసమానాధికరణాభావాప్రతియోగిత్యవిరహః
 దితివాచ్యమ్ - తథానత్యుక్తాభావే ప్రమాత్వన్యాపక
 తాయా ఏవదుష్టుత్యాపత్యాసాధ్యాప్రసిద్ధ్యాపతేః - తా
 దృశాభావస్యమిధ్యాత్వేనతదభావస్య తాదృశశ్రమాయాను
 తుతత్వాత్ యతుమిధ్యాన్యఘటకాభావః సారమార్థిక ఇతిప
 యధానుసమానాధికరణోన్యావహారికః - ప్రతియోగీవ్యధిక
 రణోన్యాభావస్తాదృశాభావాప్రతియోగిత్యమేవవ
 హ్యేదౌధూమన్యాపకత్వమిధ్యాత్వఘటకాభావోన్యావ
 హారిక ఇతిపతేలోకసిద్ధాభావీయవిశేషణతానానున్యతమ
 త్వేనాభావసంబంధతయాన్యాపకతాశరీరేనీవేశః - క్రియతే
 ఇతిధూనువన్నిగూపితతాదృశాన్యతమసంబంధావచ్చిన్నవృత్తి
 తాకాభావాప్రతియోగిత్యమేవధూమన్యాపకత్వమితిసర్వ
 త్రసర్వాభావస్వీకారేసినన్యాపకత్వాదికమర్వచంతథావ
 ప్రకృతేతాదృశశ్రమాత్వన్యాపకత్వంతాదృశశ్రమానిష్ఠ
 న్యావహారికాభావాప్రతియోగిత్యంతాదృశశ్రమానిష్ఠప్ర
 తియోగీవ్యధికరణాభావాప్రతియోగీత్వంతాదృశశ్రమాని
 గూపితలోకసిద్ధివిశేషణతాదృశన్యతమావచ్చిన్నవృత్తినదభా
 వాప్రతియోగీత్వంవాసాధ్యమ్ - పర్యవసితమితిన్తోక్తార్థంత
 రసాధ్యాప్రసిద్ధ్యతవకాశ ఇతితన్నప్రతియోగీవైయదికర

జ్ఞానిసుకృతవ్యాపకతానివేశే ఉక్తరీత్యా బ్రహ్మజ్ఞానానంత
రంజితస్య త్వేపితదభావస్య వ్యాపకత్వ సంభవేనార్థాంతరా
త్ ఏవం ప్రతియోగ్యనికరణవృత్తిభిన్నత్వస్య ప్రతియోగ్యనికరణ
వృత్తిత్వాభావస్య చ సమానాధికరణప్రతీతితేభేదాభేదభాసం
సర్వత్ర సర్వస్య భావంచాభ్యుపగచ్ఛతాం వహ్నిదీపాన్ని పృథ
వహ్నిద్య భావేపి సంభవాత్ - వ్యాపకహారికత్వేనాభావస్య
వ్యాపకతాఘటకత్వే ప్రతిబాదితులేసాధ్యా ప్రసిద్ధిః - లోక
సిద్ధవిశేషణతానామన్య తమత్వా దినాసంబంధత్వ మప్రా
మాణికమేవ - అన్యతమత్వ ఘటకతద్భిన్న భేదస్య మిథ్యాత్వ
సంపాదకవిశేషణతాస్యప్రకృతీత్యా సంభవాత్ కించబ్రహ్మ
జ్ఞానానంతరంజగతస్య త్వేపి - అజ్ఞానతత్త్వంస్కారాన్య తరా
భావేతాదృశశ్రుమానిషాభావశ్రుతియోగి తాదృశశ్రుతి
యోగిత్వావచ్ఛిన్న భేదాంగీకారమాత్రేణోక్తసాధ్యసిద్ధి
సంభవాదర్థాంతరం మర్పారమ్ - అపిచజగత్కృత్వ తికత్వేపి
బ్రహ్మజ్ఞానసమానవిషయకనిగ్ని కల్పకజ్ఞానానంగీకారమాత్రే
ణోక్తసాధ్యసిద్ధ్యా అర్థాంతరం మర్పారమ్ - తాదృశశ్రుమా
సామాన్యేస్వప్రయోజకాజ్ఞానసమానవిషయకత్వ ఘటితసం
బంధద్వయావచ్ఛిన్నా భావస్యేతాదృశశ్రుమాత్వ వ్యాపక
తాసంభవాత్ - ఏవం బ్రహ్మజ్ఞానానంతరంజగతస్య త్వేపి
కాలానవస్థానమాత్రేణోక్తసాధ్యసిద్ధ్యా త్థాతరం మర్పారంత
ద్దేశాయాంకాలాభావాదేవస్యా శ్రయకలపూర్వత్వ ఘటిత

సంబంధస్వయావచ్ఛిన్నోక్తాన్యతరాభావస్య తాన్యశ్రమా
 త్వ వ్యాకతాఫంభవాత్ సంసారదశాయాంకాలసంబంధితే
 నావస్థితస్యబృహదాశీముక్తాన్యతూపమాత్రావస్థానవన్ముల
 ప్రకృతిజీవేశభేదాదియాచవ్యసర్వస్యపిశ్రుచంచస్య తథావ
 స్థానముఖ్యతేవప్రచురతశ్చిత్త్యావిరోధాత్ ఏతేనవిద్భిన్న
 త్వతియత్కించిద్విషయకశ్రుతూత్వవ్యాభకస్వపూర్వత్వసం
 బంధావచ్ఛిన్నాభావశ్రుతియోగితావచ్ఛిన్నకంద్యశ్యవృత్తిత్వా
 త్పుక్తిరూప్యత్వవదిత్యనుమానేనమిథ్యాత్వసిద్ధిః - శుక్తిశ్ర
 మానంతరంశుక్తిరూపాన్యనవస్థానవన్ములశ్రమానంతరంశ్ర
 చంచానవస్థానచర్యవసానాదినిరవృత్తంఉక్తార్థాంతరాజఃదు
 ర్పారత్వాత్ యదపిజ్ఞానాదీనస్వస్వీయసంస్కారోభయభావ
 ప్రతియోగిత్వమేవజ్ఞాననివృత్తత్వమ్ - ఉత్తరజ్ఞాననాశ్యత్వ
 మాదాయపూర్వజ్ఞానేనైర్దేశాథనాత్ సంస్కారనివేశఃస్మృతి
 నాశ్యసంస్కారకత్వమాదాయానుభవేనైర్దేశాథనావారణాయ
 స్వేత్వస్యనివేశః - నచబృహదాశీముక్తాన్యతూపమాభ్యుప
 గమేవిత్వాత్నామరూపాద్విముక్తాశ్చిత్తానిరవరోధాశ్చిత్తవా
 చ్యమ్ - చరమక్షణస్థైర్యస్వస్వేతాదయావద్వస్తుధ్వంసరూప
 త్వాంగికాతాత్ ఏకత్రాపిరూపభేదేనద్వంసంప్రతిత్రుతి
 యోగిత్వానుయోగిత్వయోగస్సంభవాత్ - సకలదృశ్యత్వేన
 హితశ్రుతియోగిత్వంచరమతత్వజ్ఞానాశ్రయతాత్మకత్వ
 త్తేనైర్దేశానుయోగిత్వమ్ - శుకాభావసంబంధాన్తరేణసహ

స్త్రీత్యా దిప్రత్య యబలేనఘటాభావాదిప్ర తియోగికాత్వం
తాభావత్వ స్వై వజ్ఞానాత్ప ర్వం దృశ్యంనప్తమి త్యా దిప్ర
త్య యబలేనసర్వ దృశ్య ప్ర తియో గిక ప్య చ ర మ
క్షణాను యోగిక ప్య ధ్వంసత్వ స్వ సరిభవాత్ ముద్ధరపా
తాదిసామన్య నా శేపితత్వంస్కారస్యా నాశాదుభయప్రతి
యోగికవాశస్యబృహత్కానమాత్ర ప్ర యుక్తత్వా న్నా తితఘ
టాహాభావ ఇతిన్న - అపేక్షాబుధ్యా త్మకానుభవానంతర
జాతసంస్కారేణస్పృత్యుత్పత్తితాన్యశస్పృత్యానుభవసం
స్కారోభయభావాత్తాదృశ అనుభవేసిద్ధసాధనాత్ నవస్ప
స్వకారణాన్యతరత్వ వ్యాపకప్రతియోగికాకనాశేజ్ఞానాన్య
త్వ నివేశాత్ నోక్తసిద్ధసాధనంత ఇత్యంస్కారకారణానుభవ
ప్రతియోగికవాశస్య ఉత్తరజ్ఞానజన్యత్వేపితాదృశవాశసన్య
కారణి సామాన్య ప్రతియోగికత్వాభావాదినివాచ్యమ్ తథా
సతి స్వేత్యస్యవైయ్యర్థ్యాపత్తేః ఏవం నాశన్యసామన్యధర్మాన
చ్చిన్నప్రతియోగికాకత్వస్వీకారేణసాధ్యాప్రసిద్ధ్యాభావేపిసా
ర్వోక్తరీత్యాదృష్టా నైసాధ్యవైకల్యస్యదుర్వా రత్వాత్ రజతా
జ్ఞానకారణపరంపరాన్తరతస్యరజతసంస్కారస్య శుక్తిజ్ఞానేనా
నాశాత్ అన్యథారజతస్పృత్యనుపపత్తే ధ్వంసస్య సామాన్య
ధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగికాకత్వమంగీకుర్వాణైర్వ్యేకవిశే
షాధికరణసమయేతాదృశధ్వంసానభ్యుపగమాత్ ఏవంజ్ఞానా
ద్దృశ్యమాత్రస్యకేవలప్రాపేణనాశేయాపాంతరేణావస్థా సే

ప్రకృతసాధ్యనిర్వాహదర్థాంతరందుర్వారం ఘటోదరిజాభిమా
 తేననన్య ఇతి ప్రతీత్యాఘటత్వావస్థావిశిష్టస్యవా శేషికపాలత్వా
 వస్థావిశిష్టస్యావస్థానదర్శనాత్ నచతత్త్రఘటత్వా వస్థాయో ఏ
 వనాశోనతుతదవస్థావిశిష్టద్రవ్య స్యేతివాచ్యం ఘటోదన్య ఇతి
 ప్రతీత్యావిశిష్టే ప్రతియోగితాపర్యాప్త్య వగామాహాత్ న
 త్యర్థవాదిభిర్విశేషణవాశస్యవిశిష్ట ప్రతియోగికత్వా వరగీతా
 రేపితథాంగీకారమాదాయార్థాంతరస్యదుర్వారత్వాచ్ఛ - శం
 చ - స్వసమాసాధికరణాత్యంతాభావ ప్రతియోగిత్య రూపసా
 ధ్యస్య ప్రతియోగ్యభావయోరవిదోధిత్యమాదాయపర్యవసాన
 వద్వంసప్రతియోగినోరవిరోధిత్యమాదాయోక్తసాధ్య తర్కవ
 సానప్ర సంగేనార్థాంతరందుర్వారంతథాంగీకారేజ్ఞానార్థ
 శ్యనా శేషియశ్యా వస్థానసంభవాత్ నచస్వప్రతియోగికత్వం
 సాధికరణక్షణావృత్తిర్వస్యపక్షవిశేషణత్వాన్నార్థాంతరవితి
 వాచ్యం తథాసతిచరమక్షణస్యపక్షబహిర్భావ ప్రసంగాత్
 తస్యస్వాత్మకస్వప్రతియోగికత్వంసాధికరణక్షణవృత్తిత్వాత్
 మృదాదీనామసిస్వప్రతియోగికోయోఘటత్వావస్థావిశిష్టత్వం
 సస్తధదికరణక్షణవృత్తి లేనదృశ్యసామాన్యేతాదృశవిశేషణా
 భావేనాశ్రయాసిద్ధేశ్వ - ఏవంచరమక్షణస్యస్వద్వంశరూపత్వ
 కథనమప్యనువిత్తం ప్రతియోగిత్వంపయోగ్యిరోధస్య సర్వాను
 భవసిద్ధతయావిరుద్ధయోశ్చాత్యంతభేదస్యావశ్యకతయోతద
 భేదస్యా సంభావితత్వాత్ ప్రతియోగితానుయోగితావచ్ఛేద

క భేదమాత్రస్యస్వాత్రయయోరవిరోధంశ్రుత్య నుపపాదకత
 యాతద్భేదోపపాదనస్యా కింవిత్కరత్వాత్ నచ శ్రుతియోగి
 ధ్వంసయోర్విరోధ ఏవనాస్తివివక్షంశక్యమ్ - యదా యస్య
 ధ్వంసస్తదానస ఇతికాలికసంబంధభుజితస్యసర్వానుభవసిద్ధస్య
 విరోధస్యదురపహ్నవత్వాత్ - అన్యథాతద్వత్సోపక్ష ఇతిజా
 నతోపిఘటాదినచ్చవసందేహస్యకదాచిత్తటాద్యర్థప్రవృత్తే
 శ్చప్రసంగాత్ దృశ్యసామాన్యధ్వంసస్యాపిదృశ్యావిరోధిత
 యోధ్వంసానంతరమపిదృశ్యోవస్థానప్రసక్త్యాధ్వంసోత్పాద
 స్యనివృత్తిపర్యవసాయిత్వాభావశ్రుతసంగాచ్చ - నచధ్వంసో
 త్పాదద్వితీయక్షణే శ్రుతియోగ్యవస్థానానభ్యపగమాత్తస్మిన్ప్ర
 త్తి - పర్యవస్యతీతివాచ్యం ప్రధమక్షణేసహవస్థితస్యద్వి
 తీయక్షణేసహవస్థానేబాధకాభావాత్ నహిప్రధమక్షణేధ్వంసేన
 సాకంశ్రుతియోగీకుత్రాపిప్రతీతః - యేనద్వితీయాదిక్షణప
 వవిరోధ ఇతికల్పేత - యదిచప్రమాణతేశరివనాపిప్రధమ
 క్షణేనవిరోధః - కింతుద్వితీయాదిక్షణ ఇతికల్పేత - తదాద్వి
 తీయక్షణేపీనవిరోధః - కింతుతృతీయక్షణే తృతీయక్షణేపీనవిరో
 ధః - కింతుచతుర్థ ఇత్యాదీనిబంధశ్రుతపరమప్యవారణీయం
 స్యాత్ నచప్రాగభావస్య శ్రుతియోగినాశ్యతయాశ్రుతి
 యోగ్యత్వత్తిక్షణేప్రాగభావస్యావస్థానమావశ్యకమిత్యా
 ద్యక్షణమాత్రే శ్రుతియోగిప్రాగభావయోరవిరోధస్య దృష్ట
 త్వాత్ తద్వదేవధ్వంసప్రతియోగినోరప్యేకస్మిన్నేవక్షణే

విరోధః కల్ప్యతే తుణ్యయాదిపత్యంతరంసహవస్థానంతుకు
 ప్రాప్యదృష్ట్యాన్న కల్ప్యత ఇతివాచ్యమ్ - ప్రాగభావ
 ధ్వంసంప్రతిప్రతియోగినః - కారణతాపక్షేప్రతియోగి
 ప్రాగభావయోసాన్తూద్విరోధస్యైవాకల్పనీయత్వాత్ ద్వి
 యక్షణేభ్యంసోత్పాద్యేనైవతతుణ్య భృతిప్రతియోగినోప్య
 ర్థతోవిరోధస్యస్థితత్వాత్ ప్రాగభావోఽప్యేకస్యైన్నధికరణే
 కార్యోత్పాదానంతరంపునఃపూర్వసిద్ధయాసానుగ్రాహ్యకా
 ర్యోత్పాదవారణార్థంప్రతియోగిజనకత్వే సతిప్రతియోగినా
 శ్యతయాకల్ప్యతే - నతుధ్వంసభవప్రతియోగివిరుద్ధతయాస
 ర్వానుభవసిద్ధః వస్తుత్వప్రాగభావేనాకమఫిప్రతియోగి
 పక్షక్షణావస్థానంనాస్యైవప్రతియోగిన ఏవప్రాగభావనాశ
 సూపతయాప్రతియోగిసానుగ్రాహ్య - ఏవతజనకత్వాత్ భా
 వాభావయోగైక్యానభ్యుపగమేపిప్రతియోగ్యిరిక్తధ్వంసం
 ప్రత్యేషితత్సానుగ్రాహ్య ఏవజనకత్వాత్ తస్మాద్యత్రకాలవి
 శేషావచ్ఛిన్నవిశేషణతాసంబంధేనతదీయధ్వంసవత్సంతత్రకా
 లికసంబంధేనతచ్ఛూన్యత్వమ్ - తద్వద్భేదఇహినియమస్యయ
 త్రతత్కాలావచ్ఛిన్నవిశేషణతాసంబంధేనతదీయధ్వంసవ
 త్వంతత్రతత్కాలావచ్ఛిన్నవిశేషణతాసంబంధేనతచ్ఛూన్య
 త్వంతద్వద్భేదే - నియమస్యచమరప్రసవతయాస్వస్యై
 విస్వస్వంసజ్యునుసంభవమక్తకషేవ - నచయత్రధ్వంసప్రతి
 యోగిత్వంతత్రధ్వంసాధికరణక్షణోత్తరక్షణవృత్త్యాభావఇ

త్యేవనియమః - స్వీకృతవ్య ఇతి స్వస్థాపిస్వ ధ్వంసత్వ సంభవ
 ఇతివాచ్యమ్ - ఇదానీంఘటధ్వంసోజాత ఇతిప్రతీతిమత ఇదా
 నీం ఘటోస్తితిప్రతీతేగనుభవవిరుద్ధతయాపు తియోగిత
 ధ్వంసయోగుత్పత్తిక్షణ ఏవవిరోధస్యావశ్యకత్వాత్ నచధ్వం
 సోత్పత్తిక్షణేప్రతియోగినోపస్థానానభ్యుపగమేధ్వంసస్యాత్ప
 త్తిశేషమలకాభాకార్యతావచ్ఛేదకసంబంధేనకార్యాధికరణద
 నావచ్ఛేదేనకార్యస్వయం అవ్యక్షణసంబంధఃతస్యైవోత్పత్తిరూ
 పత్వాత్ ఉత్పత్తిక్షణేప్రతియోగితాసంబంధేనధ్వంసాధికర
 ణస్యప్రతియోగినోనవస్థానే ఉత్పత్తిక్షణనిష్ఠకార్యసంబంధేత
 స్యావచ్ఛేదకత్వాసంభవాదవచ్ఛేద్యాధికరణసంబంధిన ఏవావ
 చ్ఛేదకత్వాదితివాచ్యమ్ - వృత్తినియామకసంబంధరూపోయః
 కార్యతావచ్ఛేదకసంబంధ సైవసంబంధేనయత్కార్యాధికర
 ణంతదవచ్చిన్నాదవ్యక్షణసంబంధస్యైవోత్పత్తిరూపత్వాత్
 కాలికదిక్కు తవిశేషణతాభ్యామ్ - కార్యసామాన్యప్రతి
 కాలదిశోస్తాదాత్యేనకారణతయాతాదృశసంబంధేనకార్యాధి
 కరణకాలవిగాదిరూపదేశావచ్చిన్నాదవ్యక్షణసంబంధమాదా
 యోత్పత్తినిర్వాహత్ - ఏవంధ్వంసాధికరణక్షణేప్రతియోగి
 నోపస్థానాభ్యుపగమే ఉత్తరోత్పాదేచపూర్వనిరోధాదితసూ
 త్రభాష్యవిరోధః - బౌద్ధమతనిరాకరణపరతత్వాత్తే ఉత్త
 రక్షణోత్పత్తిసమయపూర్వక్షణస్యనాశేనానవస్థానాత్ ఉత్త
 రక్షణంప్రక్షపూర్వక్షణస్యసమవాయికారణత్వంవసంభవతికా

ర్యసహభూతస్యైవసమహయికారణత్వాదితివ్యుత్పాదనాత్
యదితుద్భవంససమయేపిప్రతియోగినోవస్థానంస్యాత్తదాప్రథ
వక్షణస్యద్వితీయక్షణేభ్యంసోత్పాదేప్యవస్థానసంఖ్యేనద్వితీ
యక్షణసూచకార్యారంభస్యాపినానుపపత్తిరిత్యుక్తసూత్రభా
స్యవిరోధఃస్పష్టః - కించ - అథయదల్పంతన్నర్యమన్య రాజాన
స్నేక్షయ్యులూకాభవస్తీత్యాదిప్రతిభిభ్యంసప్రతియోగిభిరన్య
నిందితత్వాత్ మోక్షస్యాపురుషార్థత్వప్రసంగః చరవక్షణ
రూపావిద్యానివృత్తేరేవమోక్షత్వేనతస్యాపిభ్యంసప్రతియో
గిత్వాత్ అవిద్యాస్తమయోమోక్షస్సచబరిధ ఉదాహృత ఇ
తివార్తికేననిగుక్తావిద్యానివృత్తేరేవమోక్షత్వప్రతిపాదనాత్
ఉక్తావిద్యానివృత్త్యుపలక్షితాత్ స్వరూపస్య మోక్షత్వంచనిరా
కరిష్యతే - యదపిస్వసమానవిషయకత్వ కాలికవిశేషణతోభ
యసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానోయోజ్ఞానతత్సంస్కా
రాన్యతరస్యాభావః - యశ్చస్యప్రయోజకాజ్ఞానసమానవిష
యకత్వస్వపూర్వతోభయసంబంధావచ్ఛిన్నాజ్ఞానప్రయు
క్తతత్సంస్కారాన్యతరాభావోజ్ఞానాదీనః - తన్నప్రతియోగి
త్వమేవజ్ఞాననివర్త్యత్వమ్ - పూర్వమతేనాశస్యేవైతన్నతే అ
త్యంతాభావస్యజ్ఞానసమానకాలీనస్యాపిజ్ఞానాదీనత్వమ్ - తత్వ
జ్ఞానాదజ్ఞానప్రయుక్తముచ్ఛిద్యతేసర్వదృశ్యముచ్ఛిద్యత ఇతి
ప్రత్యయాత్ ననూక్తాత్యంతాభావస్యావిద్యకత్వేనతస్యా
పుక్తాత్యంతాభావోజ్ఞానాదీనోవాచ్యః సవంతస్యాపీత్యనవ

స్వేచ్ఛేన్నై
 తేష్యక్ సైవస్వస్వేచ్ఛోక్తాన్యం
 వితి తదపి న ఘటాదిజ్ఞానై స్వసమానవిజ్ఞానై
 నతాద్యసంబంధద్వయా వచ్చి న్నా భావనా
 రాభావస్యజ్ఞానప్రయుక్తతతోనా
 త్వేనరాద్యశాభావస్య
 జ్ఞానానంతరంజగతస్సప్తేభిః
 రాంతరస్యదుర్వారత్వాత్ ఘటాదిజ్ఞానాభావస్య
 సాధీనత్వసిద్ధిమాదాయార్థాంతరాద్యవజ్ఞానస్థానానా
 శ్చయస్తాద్యశాభావః తత్ప్రయోగీత్యపివయథా నోక్తార్థాం
 తరమితివాచ్యంజ్ఞానాధీ నోజ్ఞాననిష్ఠః కాలికసంబంధేనాజ్ఞా
 నతత్సంస్కారాన్యతరస్యస్వాశ్రయకాలపూర్వత్వసంబంధే
 నాజ్ఞానప్రయుక్తతత్సంస్కారాన్యతరస్యచాభావస్తత్ప్రయో
 గత్వస్యైవజ్ఞాననివర్త్యత్వసాపేక్షసంభవేనజ్ఞానాధీనత్వపివ
 త్మోయాంసంబంధద్వయనివేశనస్యవైయర్థ్యాత్ తావత్ప్రా
 పివత్మోయానుప్యసన్నిష్ఠతాద్యశాభావస్యజ్ఞానాధీనత్వసిద్ధి
 మాదాయార్థాంతరస్యదుర్వారత్వాత్ ఏవం ఘటాదేర్జ్ఞాన
 ప్రయుక్తత్వానభ్యుపగమేస్వప్రయోజకాజ్ఞానసమానవిజ్ఞయ
 కత్వఘటితసంబంధద్వయావచ్చిన్నాభావస్యతేవలాన్వయినో
 జ్ఞానాధీనత్వసిద్ధిమాదాయార్థాంతరమర్వారంవ్యధికరణసం
 బంధానవచ్చిన్నత్వనివేశేపివ్యధికరణసంబంధావచ్చిన్నప్రతి

యోగితాయామేవతదనవచ్చిన్నత్వసిద్ధిమాదాయార్థాంతరమి
తి ఏతేనజ్ఞానాధీనోయఃస్వతాదాత్మ్యావన్నవస్తుసామాన్య
స్యాభావస్తత్ప్రతియోగీత్వంజ్ఞాననివర్త్యత్వంస్యాత్తకంచస్వ
సమానసత్తాకంగ్రాహ్యంతచ్చస్వీయసంస్థారస్వీయ పరిణా
మాదిరూపమేవజ్ఞానై నహ్యజ్ఞానతత్పరిణామ సామాన్యస్యా
త్వంతాభావః స్వోత్పత్తిద్విత్వీయమతావచ్చిన్నసాధ్యతే. సా
ధ్యతాచతత్ర యేమసాధారణీ సభాభావఃస్వాన్యసర్వదృశ్య
విరోధీయఃకీడితదభృత్యల్పపీ నిర్వసఃబ్రహ్మణితాదాత్మ్యసం
బంధేనజగత్స్స త్యేపితత్సంబంధావచ్చిన్నాభావస్యశశశ్శం
గాదినిష్ఠస్వజ్ఞానాధీనత్వమాత్రేణోక్తసాధ్యసిద్ధిసంభవేనా
ర్థాంతరాః ఘటత్వపటత్వాభ్యాంధృశ్యసామాన్యాభావస్యదృ
శ్యావిరోధి సోజ్ఞానాధీనత్వమాదాయార్థాంతరార్థాచ్చ. వ్యధిక
రణధర్మావచ్చిన్నప్రతియోగితాకత్వనివేశేపివ్యధికరణధర్మా
వచ్చిన్నప్రతియోగితాయామేవవ్యధికరణధర్మానవచ్చిన్నత్వ
సిద్ధిమాదాయార్థాంతరాత్ బ్రహ్మణితాదాత్మ్యసంబంధేన
దృశ్యాధికరణతత్సంబంధావచ్చిన్నతదభావస్యత్వంతేనాది
త్యేనతస్వజ్ఞానాధీనత్వాసంభవేనసాధ్యప్రసిద్ధేశ్చ. నచ
జ్ఞాననివర్త్యత్వమిథ్యాత్వమితపయేతేనసంబంధేనతదధికరణత
త్సంబంధావచ్చిన్నతదభావానభ్యుపగమేపిమిథ్యాత్వసిద్ధి
బ్రహ్మణితాదాత్మ్యసంబంధావచ్చిన్నదృశ్యసామాన్యాభావా
నస్వీకరన్యతివాచ్యరజతమత్రనాస్తినాస్నభివ్యతీత్యా

దిచాధబుబిధీనాంత్యదభిమతవ్యావహారిక ప్రమాత్వానురోధే
 సనెహానానాస్తికిందన ఏకమేవాద్వితీయమిత్యాది శ్రుత్యను
 రోధేనచతదధికరణతదభావస్యావశ్యం అంగీకార్యత్వాత్ న
 చపారమార్థికాభావ ఏమౌక్తశ్రుత్యాదీస్థితిః వ్యావహారికాభా
 వశ్చజ్ఞానసాధ్య ఇతినదోష ఇతివాచ్యం. తథాసత్యత్యంతా
 భావత్యస్యపారిభాషికత్వాపత్తేః జన్యభావస్యధ్వంసరూ
 పతాయాపవయ్యక్తత్వాత్ సచాయంసామయికాభావః అధిక
 రణాతానరస్యప్రతియోగిమత్రాదశాయామేవతదభ్యపగమా
 త్ సహితస్తిన్నైవాధికరణస్థితస్యప్రతియోగిసౌధికరణాంత
 రసంబంధవినివృత్తౌసత్యాంసామవాయికాభావః కేనాప్య
 భ్యుపగమ్యతేనచనిత్యసంసర్గాభావత్యమత్యంతాభావత్యమి
 నసంభవతిమత్తతేబృహ్మభిన్నసామాన్యస్యైవాత్యత్యేనవ్యా
 వహారికత్యంతాభావేవ్యాప్తేఃఘటస్యఘటాభావాత్పితౄంతా
 భావత్వానుపపత్తేశ్చకింతునాస్తీతిప్రతీతిసాక్షికోనుయోగితావిశే
 షస్తథాచతావృతత్యంతాభావత్వంజ్ఞానజన్యస్యాపిసంభవీతి
 జ్ఞానజన్యధ్వంసప్రతియోగిత్యయాపపూర్వకల్పాద్వైలక్షణ్యమి
 తివాచ్యంతథాసహస్వాత్పరివృతీయక్షణావచ్ఛిన్నస్యతేమ
 సాధారణసాధ్యత్వసమర్థసవిరోధాత్ ఘటావివజ్జన్యత్వస్యై
 వసంభవాత్ నచదృశ్యసామాన్యభావస్యానాదిత్వేపితస్యస్వ
 ద్వితీయక్షణసంబంధిత్యవిశిష్టస్యజ్ఞానసాధ్యత్వం సంభవతీతి
 వాచ్యం. జ్ఞానపూర్వలక్షణసంబంధస్యజ్ఞానోత్పత్తిక్షణసం

బంధస్యేవచజ్ఞానద్వితీయక్షణసంబంధస్యాపిజ్ఞానంవినైవసం
భవాత్ . నచ, శ్రుత్యాదిబలాత్ నూర్వమువస్థితస్యాప్యభావ
స్యతత్వజ్ఞానసాధ్యత్వమంగీక్రియత ఇతివాచ్యం . ఉక్తగీత్యా
నుపపీన్నైర్థే శ్రుతేస్తాత్పర్యాసంభవాత్ నచానాదిస్థితస్యా
పిన్దుశ్యసామాన్యాభావస్య, లోకనిర్భవిశేషణతయాబ్రహ్మ
వృత్తిత్వంజ్ఞానోత్పత్తిద్వితీయక్షణావచ్ఛేదేనతితాదృశవృత్తి
త్వవిశిష్టస్యసాధ్యతాసంభవాః . తాదృశవిశేషణతాచతా
దృశాభావస్యప్రతియోగ్యనవచ్ఛేదకకాలావచ్ఛేదేనైవబ్ర
హ్మణీనపూర్వంయథానైయ్యాయికమతేనిత్యస్యాపితదధికర
ణపూర్వమువస్థితస్యాపిసుటాద్యభావస్యప్రతియోగ్యనధికర
ణకాలావచ్ఛేదేనైతాదృశవిశేషణతయావృత్తిత్వంకారణాభా
వప్రయోజ్యమితివాచ్యంన్దుశ్యసామాన్యప్రతియోగికేతాదృ
శాభావేస్సప్రతియోగితత్వస్యాప్యక్షణతయాతాదృశాభా
వాధికరణీభూతజ్ఞానోత్పత్తిద్వితీయక్షణావచ్ఛేదేనతాదృశా
భావస్యఉక్తవిశేషణతయావృత్తిత్వాసంభవాత్ ప్రతియో
గిసామాన్యానధికరణకాలావచ్ఛేదేనైవతాదృశవిశేషణత
యావృత్తిత్వాంగీకారాత్ అన్యధాస్వాన్యప్రతియోగినామపి
జ్ఞానోత్పత్తిద్వితీయక్షణేవృత్తిత్వాపాతేనబ్రహ్మజ్ఞానానం
తరంజగతోనువృత్తిప్రసంగాత్ . అతపవస్వాన్యసర్వదృశ్యవి
రోధప్రతిపాదనమప్యయుక్తం . అభావస్యప్రతియోగిమధ్యే
కేనచిత్సాకమవిరోధః . కేనచిత్సాకంవిరోధ ఇత్యస్యకావ్యుద

ర్శనాత్ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకరూపాక్రాంతత్వస్యైవవిరో
 ధప్రయోజకత్వాత్ అన్యథాసామాన్యభావనిశ్చయేష్యవీరు
 ధప్రతియోగివిశేషసంభావనయా సర్వత్ర ప్రతియోగిమత్తా
 బుద్ధేరనివృత్తిప్రసంగాత్ నచ తాదృశాభావస్య స్యాన్యదృశ్య
 సామాన్య ప్రతియోగికత్వ మేవనస్య ప్రతియోగికత్వమపి
 తిరోక్తదోష ఇతివాచ్యం యథాసతి తాదృశాభావస్యా భావా
 న్తరాభ్యుపగమేనవస్థానాత్ తదనభ్యుపగమేనైత్యనభావస్య
 దృశ్యత్వ హేతోర్వ్యభిచారస్యచ ప్రసంగాత్. యదపి
 సచాభావః. యథాకథిత్యక్తంతత్రయథాకథ్యత్వా ముకిం
 ద్వితీయక్షణవృత్తిధ్వంసప్రతియోగిత్వరికింవాస్యవృత్తిశ్చ
 స్యభిన్నక్షణవృత్తిత్వాభేదం సంబంధేనక్షణవిశిష్టాన్యత్వరూ
 పక్షణద్వయావృత్తిశ్చంబివక్షీతం నాద్యః తస్యధ్వంసాభ్యుపగ
 మేపున ప్రస్థాపిధ్వంసభిన్నవస్థానాత్ తద్ధ్వంసస్యధ్వంసాంత
 రంబినానిత్యతయావస్థాసేసత్యత్వప్రసంగాత్ అజ్ఞానాదైరే
 వతాదృశధ్వంసాభ్యుపగమసంభవేన మధ్యేతిభావాన్తరకల్ప
 నవైయగ్ధ్యచ్చ నాపిద్వితీయః అనాదిసిద్ధేరిన్దిక్షణద్వయవృ
 త్తిశ్చ స్యాప్యావశ్యకత్వాత్ తత్త్వజ్ఞానానంతరంక్షణద్వయవృ
 త్తిత్వాభావవివక్షాపి నయజ్యతే తదనంతరంక్షణద్వయవృత్తి
 త్వరూపప్రతియోగినవివలప్రసిద్ధ్యా అభావాప్రసిద్ధేః - నచ
 స్వాధికరణక్షణపూర్వత్వాభావవత్స్వాధికరణీభూతతత్త్వజ్ఞా
 నోత్పత్తిద్వితీయక్షణకత్వమేవక్షణికత్వమితివాచ్యంతత్త్వజ్ఞా

క్రాంతత్వాదినివాత్యం । తథాసదిస్పాధికరణమణిపూర్వ
 త్వాభావవత్త్వజ్ఞానాధికరణమణికన్యనైవజ్ఞానవత్త్వగ్న
 నూపత్వ సంభవేనశేషవైయగ్భాతే । తత్త్వజ్ఞానానంతరీయత
 యుతుణస్యతత్రనిరుక్తమణికత్వపేక్షిద్వదృశ్యసామాన్యాభా
 వస్యచకల్పనాయావైయగ్భాత్యుద్భయదపస్పాధికరణకాలహ
 ర్వ్యోమనస్యజ్ఞానాధికరణకాలకత్వమేవజ్ఞానోచ్ఛేద్యుద్భయా
 పంజ్ఞాననివర్త్యత్వం । స్వపదంచయత్రజ్ఞాననివర్త్యత్వంసాధ్య
 తేతత్త్వందృశ్యాధికరణమణికత్వశ్యాధికరణమణిపూర్వత్వాన
 ధికరణత్వంహిదృశ్యోచ్ఛేదః । శాస్త్రీయచరమతత్త్వజ్ఞానోత్పత్తి
 త్తజచదృశ్యాధికరణమణిపూర్వత్వంనాస్తితదుత్తరంక్షణస్యా
 ప్రసిద్ధత్వాత్తత్రోద్భవ్యమణిపూర్వత్వస్యమణాంతతేప్రసిద్ధ
 న్యాపితత్రాసంభవాత్ । నతునైయాయకాదివధ్వంసపవ
 దృశ్యోచ్ఛేదః । తస్యసత్యత్వేఅద్యైతశ్రుతివిరోధాత్మిభ్యా
 త్వేచచరమమనోవృత్త్యనంతరంఉత్పన్నస్యతస్యసముచ్ఛే
 దకాభావేనోచ్ఛేదాభావాత్విద్వాన్నామరూపాద్విముక్త
 ఇతిశ్రుతివిరోధాపత్తేః - నచోక్తధ్వంసస్యసత్యత్వేపిశ్రు
 తేర్నవిరోధస్సయాభావాద్వైతబోధనాదితవాచ్యం । అనింస
 చితాద్యైతస్యశ్రుత్యేర్థయాప్రతీయమానత్వాదితి । తన్న
 శిష్టాద్యైతసిద్ధాంతేపిసర్వముక్తదశాయాంజడసకృతేరిశ్వగా
 త్పరస్పరంచభిన్నానామనంతగోటిజీవానాంతవీయగుణా
 నాంచలవస్థానవికాలతత్వస్యమణికాద్యాత్మనాతత్త్వైర్భా

నుగుణపరిణామ హేతుభూతకర్తృశేషభావాత్ ప్రకృత్యా
 దైవస్వరూపేణావస్థిత్యా ప్రకృత్యాకౌ సర్వత్రస్వాత్రయ
 కాలపూర్వత్వాభావవద్ధానాధికరణకాలకత్వస్య సత్త్వో త
 దాసంబంధకాలాన భ్యోపగమాత్ మహాకాలకూత్ర సంబంధిత
 యావస్థా నైవితస్యా సాదితయా తదవధిక పూర్వత్వస్య క్వాపి వ
 క్తుమశక్యత్వాత్ నిరుక్తజ్ఞాన నివర్త్యత్వస్య సిద్ధాంతీనః ప్రతి
 సాధనైసిద్ధసాధనస్యదుర్వారత్వాత్ । అతఏవ సకృద్ధి వాహ్నా
 వాస్యభవతీతిముక్తం ప్రతి ప్రకాశైకమయస్య భావినస్సర్వస్యా
 పికాలస్య ఏక దినరూపత్వం స్మృయతే । నూస్తు నాసిద్ధసాధనం
 నిరుక్తరూపోచ్ఛేదస్య సర్వస్యాపి స్వయాం నివృత్తిం వివేచన సం
 భవాదధాంతరస్యదుర్వారత్వాత్ స్వత్వస్యా ననుగతత్వేన
 సాధ్యస్య పక్షాన్యప్రాంతసాధారణ్యా సంభవాచ్చ । నచస్యాని
 కరణత్వేనోత్తరక్షణావృత్తిత్వస్యాధికరణత్వణవృత్తిత్వోభయ
 సంబంధేన తత్త్వజ్ఞానవిశిష్టత్వ మేవజ్ఞాననివృత్తిమిలనానగమ్య
 ద్వితీయసంబంధవివేశాచ్చ నాసత్యమాదాయాంతరమిహ సా
 చ్యంతథా సతివాధావతే । బ్రహ్మజ్ఞానోత్తరక్షణస్యాప్రసిద్ధత్వే
 నస్వాధికరణత్వేనోత్తరక్షణావృత్తిత్వముతితోభయసంబంధే
 నబ్రహ్మజ్ఞానవిశిష్టత్వస్య ప్రపంచే సంభవాత్ నచస్వాధికర
 ణమునోత్తరక్షణవృత్తిత్వం సంబంధావచ్ఛిన్నమిహ ప్రతీయో
 గితాకాభావవత్ప్రస్వాధికరణత్వణవృత్తిత్వోభయసంబంధేన
 తత్త్వజ్ఞానవిశిష్టత్వస్య సాధ్యత్వాన్నబాధః । బ్రహ్మజ్ఞానోత్తర

క్షణస్యాప్రసిద్ధత్వేపి ఉక్తసంబంధావచ్ఛిన్నస్వనిష్ఠప్రతియో
గితాకాభావస్యవ్యధికరణ సంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితా
కస్యప్రసిద్ధి సంభవాదితివాచ్యం । ఏవం సతిఘటనాశాధికర
ణక్షణవృత్తితత్వజ్ఞానమాదాయ ఘటాదౌ సిద్ధసాధనాపత్తేః ।
నచస్వాధికరణక్షణోద్ధర క్షణవృత్తివస్తువిశిష్టత్వ సంబంధా
వచ్ఛిన్న స్వనిష్ఠ ప్రతియోగితా కాభావవత్స్వాధికరణ క్షణ
వృత్తిత్వోభయసంబంధేనతత్వజ్ఞానవిశిష్టత్వస్యసాధ్యత్వాంగీ
కారా స్యాత్ కసిద్ధసాధనం వస్తువిశిష్టత్వంచ స్వతాదాత్మ్యా
వన్నత్వస్య సమానసత్తాకత్వోభయసంబంధేనఘట తా దా
త్మ్యావన్నస్యఘటసమానసత్తాకస్యవస్తునస్తత్ప్రయోజ కా
జ్ఞానాదెన్న క్రిపర్యంతం సత్త్వాద్ఘటనాశాధికరణక్షణవృత్తి
తత్వజ్ఞానస్వోక్తాభయసంబంధే నాభావాదితి వాచ్యం । ఏవ
ంపి బ్రహ్మజ్ఞానానంతర క్షణాప్రసిద్ధ్యా ఉక్తాభయ సంబం
ధేనతత్వజ్ఞానవిశిష్టత్వస్య బ్రహ్మణిసత్వేయధానమిథ్యాత్వం
తత్త్వ దేవజగతోపి సత్యత్వా పత్యా అన్యంతరస్య చుర్వాపర
త్వాత్ । ఏవంస్వోద్ధర క్షణవృత్తిత్వ సంబంధావచ్ఛిన్నస్వ
నిష్ఠప్రతియోగితా కాభావవత్స్వవృత్తిత్వోభయసంబంధేనక్ష
ణవిశిష్టత్వస్యైవనశ ధాత్వర్థత్వే బ్రహ్మజ్ఞానానంతరంవృత్త్యం
నశ్యతీతివద్బ్రహ్మనశ్యతీతివ్యవహారాపత్తేశ్చనచ శ్చన చిత్తః ।
కాలసంబంధిత్యానభ్యుపగమా స్యాత్ కవో షన్వయావకాశఇ
తివాచ్యం । బ్రహ్మణఃకాలాసంబంధిత్యేబ్రహ్మణస్తుచ్యత్వస్య

సదైవసామ్యేనమగ్రతసిద్ధిశ్యాదిశ్రుతీనామప్రామాణ్యస్య
 చస్త్రసంగాత్ । యత్సదైవత్యాదివాక్యముపహితపరం । న
 శుద్ధపరం । నిర్విశేషస్వాధికరణాప్రసిద్ధేః స్వేమహిచ్ఛాతిశ్రు
 త్యాతస్వాధికరణనిషేధాత్ బ్రహ్మణఃకాలాసంబంధిత్యేతు
 చ్యత్యాపత్తిరిత్యపినయ్యుక్తం । నహిక్షణసంబంధాధీనంకస్యచి
 త్త్యవ్యంప్రతిక్షణంపూర్వపూర్వక్షణసంబంధభ్యం సేనజగతః
 క్షణికత్యాపత్తేఃకాశేశ్వరాదీనామనిత్యత్వాపత్తేశ్వన్యాయ
 ననాపిచిత్త్యానాన్తహాకాలవృత్తిత్వానభ్యుపగమేనఅసత్త్వాప
 త్తే । ఆత్మాశ్రయతోషేణమహాకాలస్యమహాకాలవృత్తిత్వాసం
 భవేనమహాకాలస్యైవాసత్త్వాపత్తాతత్సంబంధాధీనస్యజగత
 స్సత్త్వస్యసుతరామసంభవేనశూన్యవాదపర్యవసానాచ్చే
 తి । తన్న । శుద్ధబ్రహ్మణఃకాలసంబంధానభ్యుపగమస్సాధకా
 భావాద్వాపాధికసద్భావాద్వా । నాద్యః । సదైవత్యాదిశ్రుతే
 తేనసాధకత్వాత్ అద్వితీయ్యమిత్యుక్త్యాతస్యాశుద్ధవిషయక
 త్వస్యైవస్వార్థసికత్వాత్ । వివరణకారాదిభిశ్శుద్ధస్వాపికల్పి
 తత్తనవత్తాయాజ్ఞానవిషయకత్వస్యచస్వీకృతత్వాత్ వ్యాధికర
 ణనర్తకవచ్చిన్నాభావాభ్యుపగమేపారమార్థికత్వేనవిశేషాభా
 వవత్త్వస్యస్వసమానసత్తాకత్వస్వాశ్రయత్వోభయసంబం
 ధావచ్చిన్నవిశేషసామాన్యాభావవత్సమాప్త్యవనిర్విశేష
 త్వస్యకాలసంబంధిత్యా విఘాతకత్వాత్ । నద్వితీయఃస్వేమ
 హిచ్ఛాత్వాదిశ్రుతేర్ఘటాదివదన్యప్రయోజ్యస్థినిషేధపర

త్వేనసంగస్యకన్వితతయాసంగత్వాదిశ్రుతేశ్చ । విరోధా
 భావాత్ । సత్త్వస్వరూపసంబంధవ్యాప్యత్వస్వీకారేపి కుణ
 సంబంధానీనత్వాస్వీకారేణజగతఃకుణికత్వాపత్తేరయోగా
 త్ । నైయామికనయోనిత్యానామపికావృత్తిత్వంస్వీకృతమే
 వ । అతఎవదీధితికృతానిత్యానామృహకాలావృత్తిత్వపత్నేస్వ
 రసముద్భావ్యతేసాంకాలవృత్తిత్వపత్నేప్రతియోగ్యనధికరణ
 హత్వధికరణవృత్త్యభావప్రతియోగితాసామాన్యయద్ధర్మావ
 చ్ఛిన్నత్వయత్సంబంధావచ్ఛిన్నత్వో భయాభావనైనసంబం
 ధేవతద్ధర్మావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యంవ్యాప్తిరితిలక్షణాంత
 రముక్తంసిద్ధాంతలక్షణేఅన్యథాతేసాంకాలవృత్తిత్వఘటితకా
 రణత్వానుపపత్తేః । మహాకాలస్యస్వవృత్తిత్వేఆత్మాశ్రయ
 భిత్త్యపిచముక్తం । ప్రమేయత్వంప్రమేయంఘటాభావేఘటో
 నాస్తీత్యాదివత్కాలస్యద్వాపిప్రతీత్యాకాలస్యాపికాలవృత్తి
 త్వసంభవాత్ । యదుక్తంనైయామికాదిమతభివాస్త్యుద్ధాం
 తేధ్వంసోనాభ్యుపగమ్యతభి । తన్న । తథాసతి తత్త్వజ్ఞానప
 ర్యంతమనువర్తమానఃప్రపంచస్తత్త్వజ్ఞానానంతరంక్వగతభిప్ర
 శ్నస్యభవన్తతేతత్తరాభావప్రసంగాత్ । యత్తుధ్వంసాభ్యు
 పగంతృనైయామికాదిమతేపి తత్త్వజ్ఞానపర్యంతమనువర్తమా
 నందుఃఖంక్వగతమితిప్రశ్నస్యకిముత్తరం । అథతన్తతేఅత్యంతి
 కోదుఃఖధ్వంసస్తత్త్వజ్ఞాననజాయతభిచేత్ । కింతావతాదుః
 ఖంక్వగతమితిప్రశ్నానివృత్తేః । అథదుఃఖంనకుత్రాపిగతంతత్త్వ

జ్ఞానోత్తరంన ప్రమీయత ఇతిచేత్ । కుతః ధ్వంసాధికరణకాల
 స్యప్రతి యోగ్యధికరణత్వాభావనియమస్వీకారాదితీచేత్ స
 త్యం । అస్తా భిరపితత్వజ్ఞానోత్పత్తిక్షణస్మదృశ్యాధికరణకా
 లపూర్వత్వాభావనియమస్వీకారాత్ప్రమాయాః స్వసమా
 నవిషయకాజ్ఞానతత్ప్రయుక్తదృశ్యవిరోధిత్వనియమాత్ శుక్త్యా
 దిప్రమాయాంతథాదర్శనాత్ । తథాచధ్వంసమతిరిక్తమంగీ
 కృత్యప్రతియోగినాసాకంతప్రైకకాలఘటితవిరోధకల్పనాపే
 త్తయోధ్వంసజనక త్వేననైయామికాద్యభిమతకారణస్వేవ
 పూర్వోత్తరకాలఘటితవిరోధకల్పనంయుక్తంధ్వంసస్యబహు
 నాంతాదృశధ్వంసంప్రతిషేతుత్వస్యచకల్పనెకౌరవాదితి
 తన్న । తథాసతిదండాభిఘాతేనఘటోనష్టఃతత్వజ్ఞానెనమో
 త్త్యుత్పత్త్యాదౌత్యతీయానుపపత్తేః తద్రదండాభిఘాతజన్యత్వస్య
 ఘటాదినాశేతత్వజ్ఞానజన్యత్వస్యావిద్యానివృత్తిరూపమోక్షే
 భవన్తేనంగీకారాత్ నచతత్రత్యతీయాయాః జ్ఞాపకత్వమరఃన
 శ్చధాత్వర్థస్వస్వోత్తరక్షణావృత్తిత్వస్వవృత్తిత్వోభయసంబం
 ధేనక్షణశిష్టత్వంజ్ఞాప్యజ్ఞాపకభావస్యచవ్యాప్యవ్యాపకభా
 వనియతత్వాత్ దండాభిఘాతవ్యాపకక్షణవిశిష్టోఘటృత్వా
 ద్యస్థలెబోధః । ద్వితీయస్థలేచతత్వజ్ఞానవ్యాపకః । అవిద్యా
 నిష్ఠౌక్షణసంబంధఇతిబోధఇతి నానుపపత్తిరితివాచ్యం । ఎవం
 సతిదండాభిఘాతకాలోత్పత్తికవాయుసంయోగాదివ్యాప
 కత్వస్యనిరుక్తనాశేసత్వేనదండాభిఘాతేనఘటోనష్టఇతివత్త

ద్వాయుసంయోగే నఘటోన్మత్తభివ్యవహారాపత్తేః । ఏవం
తత్త్వజ్ఞానైవ మోక్షభివత్ తత్కాలోన్మత్తభివోదాసేనవత్త్వం
తరేణమోక్షభివ్యద్భావత్త్వం నిరుక్తమోక్షే తత్త్వజ్ఞానవ్యా
పకత్వం సేవతత్కాలోన్మత్తభివత్త్వం తర వ్యాపకత్వస్యాప్యన
పాయాత్ । జనకత్వస్య తృతీయాన్త్యేచతయోరన్యథాసి
ద్ధత్వా మ్నోక్తాపత్తిః । ఏవం తత్త్వజ్ఞానస్యావిద్యానివృత్తిరూప
మోక్షోజనకత్వేముముత్తేః తత్త్వజ్ఞానోద్దేశనశ్రవణాదాప్రప్య
త్యనుపపత్తిశ్చనునోవృత్తిశ్చేషరూపస్యజ్ఞానస్యనుభవఃఖాభా
వతత్సాధనాన్యత్వాత్ । యత్తమమోనిరోధభూర్వకంనిదిధ్యా
సనాదాయతమానస్యముముయు పురుషస్యనుమోనిరోధాది
ప్రయుక్తదుఃఖస్యతత్త్వజ్ఞానోత్పత్తిశ్చణేవిచ్ఛేదాత్తాదృశదుః
ఖిధ్వంసరూపత్వం చరమవృత్తిరూపతత్త్వజ్ఞానై సంభవతి య
స్యోత్పత్తిశ్చణేయద్విద్భిద్యతేతస్మార్థంచవర్తతే స పవమనః
పరిణామస్తస్యమనఃపరిణామస్యధ్వంసఃయథావకతుణాన
న్తరోత్పత్తికసమానవిషయకజ్ఞానైచ్ఛాద్విస్థితేతాదృశోత్తరపరి
ణామస్యపూర్వపరిణామధ్వంసతాతదన్యధ్వంసస్వీకారేత
త్వరూపతద్దేతుత్వాదికల్పనైగౌరవాత్ । తథాచ తత్త్వజ్ఞాన
స్యదుఃఖిధ్వంసరూపత్వాత్తదుద్దేశేనప్రప్యతైసుపపత్తిః । ఏవ
మభివ్యజ్యమానాత్తసుఖవ్యాప్యత్వాచ్చతత్త్వజ్ఞానైచ్ఛాద్విస్థిత
పత్తిః । యోషాయదాయదిచ్ఛతిసకదాచిత్తద్వాయస్యమపీచ్ఛ
తేతిసర్వానుభవసిద్ధత్వాత్ । అతపవవిపదోపస్వకీయాః శ్రీకృ

క్లుభగవద్ధర్మనవ్యాప్యతయా కామితాః కుంత్యాతదుక్తం శ్రీభా
 గవతే । విపదస్సంతునస్తాస్తాస్తత్రత్రజగద్గురోభవతోదర్శనం
 యా త్వాద్ధర్మనర్భవద్ధర్మనమితి । అతపవచమోక్షః పునరాత్యం
 విక్రమః నివృత్తిర్మత్స్యా కామ్యశ్చదుఃఖా భావః దుఃఖస్యస్య
 భావతో హయత్వాత్ । సుభార్థం తథాయమితి చేన్న । దుః
 ఖాభావస్యసుఖా హేతుత్వాత్ అథసుఖవ్యాప్యత్వాత్ సత
 థేతి చేన్న తస్యతదవ్యాప్యత్వాదిత్యుక్తముదయవాచార్యైః పౌ
 ఠాధికారేసుఖవ్యాప్యత్వస్య కామ్యత్వాప్రయోజకత్వే అథే
 త్యాదిశం కామ పపత్యైర్ముక్తంచైతత్ । యస్మిన్ సత్యవశ్యమి
 ష్టాభావస్త్రద్వేషస్యేవయస్మిన్ సత్యవశ్యమిష్టంత్రేచ్ఛా
 యాఅపిసంభవాత్ । తస్మాత్సుఖత్వాదివత్సుఖాదివ్యాప్య
 త్వమపిచ్ఛాప్రయోజకమితి । తన్న । ఉక్తరీత్యా తత్వజ్ఞానస్య
 దుఃఖధ్వంసరూపత్వేన దుఃఖధ్వంసత్వేనేచ్ఛావిషయత్వసం
 భవేపి । బ్రహ్మజ్ఞానత్వేనెచ్ఛావిషయత్వానుపపత్యే తేన దుః
 సేణమోక్షహేతుతాపయోచితరూపావచ్ఛిన్నైర్విష్టసాధన
 తాగ్రహాదిహోపపత్యేయస్యదుఃఖధ్వంసరూపత్వంతస్యదుః
 ఖధ్వంసత్వేరిక్తరూపేణాపిచ్ఛావిషయత్వేఉత్తరదుఃఖస్య
 పూర్వదుఃఖధ్వంసరూపత్వేనదుఃఖత్వేనెచ్ఛావిషయతాప్ర
 సంగాత్ । బ్రహ్మజ్ఞానస్య బ్రహ్మజ్ఞానత్వేనైవెచ్ఛావిషయ
 త్వానుభవాత్ । బ్రహ్మజ్ఞానం మేజాయతామితిచ్ఛాసత్వ
 త్ । యజ్ఞేనదానేనతపసానాశకేనేతియత్కాలత్వేనెచ్ఛావి

పయత్వ బోధనాచ్చసుఖవ్యాప్యత్వ స్యకామ్యతాప్రయో
 జకత్వకథనమప్యనుచితం । వ్యాప్తైస్తదభావవదవ్య త్రిత్వవ్యా
 పకసామానాధికరణ్యాదికూసాయాః । తత్త్వంతాన్యోన్యా భావ
 ఘటితత్వేననానావిధతయాతత్త్వదావావాంప్రత్యేకమిచ్ఛాంప్ర
 తహేతుత్వే పరస్పరంవ్యభిచారేణాన్యవహితోత్తరత్వ స్య
 కార్యతావచ్ఛేదకగర్భేనైవేశావశ్యకతయాగురుతరకా
 ర్యకారణభావబాహుళ్యోపత్రయః । భావోనుభూదివ్యాప్యత్వ
 గ్రహాపితత్రేచ్ఛానుత్పత్త్యాతత్త్వదుఃఖత్వాదిజ్ఞానస్యప్రతి
 బంధకతాయాభివద్భిర్వాచ్యతయాగౌరవాత్ వాయుసం
 యోగాదౌచందన సంయోగాదిజన్యనుభూదివ్యాప్యతాగ్ర
 హాపితత్రేచ్ఛానుత్పత్త్యానుభూదివ్యాప్యత్వగ్రహస్యేచ్ఛా
 హేతుత్వకల్పనస్య అనుభవవిరుద్ధత్వాత్ అభివ్యజ్య
 మానాత్మసుఖవ్యాప్యత్వస్యఉదాసీనపదార్థసాధారణ్యేనఉ
 దాసీనపదార్థేష్యచ్ఛానుత్పాదేనతత్త్వజ్ఞానపవముముత్తమా
 శాంసర్వేసామిచ్ఛేణియమానుపపత్తేతత్త్వజ్ఞానైనమోక్ష
 తత్త్వాదౌత్పత్తీయాయాజ్ఞాప్యజ్ఞాపకభావార్థకత్వాసంభవ
 స్యేషూర్వముక్తత్వేనశ్రుత్యాతత్త్వజ్ఞానేఉక్తిసుఖవ్యాప్యతా
 యాబోధయితుమశక్యత్వాచ్చ । ఏవదస్యంత్యత్వాదికున్తివా
 క్యేచ । ఏవదామిచ్ఛాపీషయత్వముపపద్యతే । తానాంభగవద్వ
 ర్ధనహేతుభూతయద్భగవత్సాన్నిధ్యంతదేతుభూతభగవత్
 స్మరణహేతుతయావరంపరయానుభవయోగికత్వేవశిష్టసాధ

వతాజ్ఞానాదేవతత్రేచ్ఛాసంభవాత్ బోధాధికారవాక్యేపిను
 ఖవాప్యత్వపదస్యనుఖప్రయోజకత్వ పరతయాశం కేనాపప
 త్రైత్వినుఖవాప్యత్వస్యనకామ్యతాప్రయోజకత్వసంభవస్సు
 బాధ్యంతథాయమితిప్రథమశంకాచసాక్షాదేతుత్వమాదాయ
 ప్రవృత్తతేజినసానరుక్త్యమితిబోధ్యం । యదపిజ్ఞానత్వవాప్య
 భక్తావచ్ఛిన్నజనకతానిరూపితాజన్యతావన్నాశప్రతియోగి
 త్వమేవజ్ఞాననివర్త్యత్వం । ఉత్తరజ్ఞాననివర్త్యపూర్వజ్ఞానేచన
 సిద్ధసాధనమ్ । ప్రతియోగితాసంబంధేనయోగ్యవిభువిశేషగు
 ణనాశంప్రతిస్వసామానాధికరణ్యోస్వపూర్వత్వోభయసం
 బంధేనయోగ్యవిభువిశేషగుణత్వేనకారణతయాతావృశవి
 శేషగుణత్వస్యచజ్ఞానాన్యావృత్తిత్వరూపజ్ఞానత్వవాప్య
 త్వాభావాత్ । నచస్మృతిత్వావచ్ఛిన్నజనకతానిరూపితజన్య
 తావన్నాశప్రతియోగినిసంస్తారేసిద్ధసాధనంతద్వదేవజగ
 తోపిసత్యత్వావత్యాఅగ్ధాస్తరంచేతివాచ్యం । స్మృతేస్సంస్తా
 రనాశకత్వేమానాభావాత్ । స్మృతౌవాజాతాయాంసంస్తా
 రోదృఢోభవతీత్యుభవత్ । దృఢత్వంచస్వసమానవిషయ
 కత్వస్వసామానాధికరణ్యోభయసంబంధేనసంస్కారా
 న్తరణిశిష్టత్వంచైవంవిలక్షణస్మృత్యావిలక్షణసంస్కారాను
 మానంనస్యాత్ । స్మృతేస్సంస్కారనాశకత్వేచస్మృత్యాసూ
 ర్వసంస్కారనాశేనవిలక్షణస్మృత్యుత్పత్త్యాతయాతదనుమా
 నసంభవః । వైలక్షణ్యచజాతివిశేషాపినివాచ్యం । స్వసమాన

శ్యామభాస్కర గ్రంథః.

విషయకత్వసామానాధికరణ్యభయసంబంధనసంస్కారవి
 శిష్టసంస్థారత్వేనతత్సమనియతజాతివిశేషణవాచిలక్షణస్య
 తి హేతుతయైశ్చోక్తానుమామోపపత్తౌస్త్వతేస్సంస్కా
 రనాశకతాయాఅకల్పనాత్ తత్ కల్పనగౌరవాదితి తన్నప్ర
 తియోగితాసంబంధనతత్త్వశిష్యకతత్త్వకారకసంస్కా
 రనాశంప్రతిజనకతా సంబంధనతత్త్వశిష్యకతత్త్వకా
 రకస్య తేరనుగతహేతుతయైవనిర్వాహేసంస్థారనాశంప్రతి
 చరమస్యశిష్యక్తీనాంతత్త్వక్తీత్వేనహేతుత్వకల్పనస్యా
 నుచితత్వాత్ । నచస్త్వతసామాన్యస్యసంస్కారనాశకతా
 పత్యేపి నోక్తానుగతహేతుత్వసంభవః । ఘటపటాది
 జూపనానా విషయావగాహినానుభావేనజనితస్యతావ
 ద్విషయకసంస్కారస్యపటాద్యైకైకగోచరస్మరిణేనవినా
 శాత్తాదృశనాశంప్రతిస్పజనకత్వస్వసమానవిషయక
 త్వభయసంబంధనస్త్వశిష్టేనహేతుత్వేచప్రత్యేకగోచర
 నానాసంస్కారజనితసమూహాలంబనస్తరణస్యస్వజనకస
 కలసంస్కారనాశకత్వనుపపత్తిప్రత్యేకంసంస్కారాణాంస్వ
 సమావిషయకత్వాభావాదితివాచ్యం । ప్రతియోగితయాసం
 స్థారనాశంప్రతిస్థానశితిక్తవిషయకత్వస్వసూర్వత్వభయ
 సంబంధనస్త్వతేహేతుత్వేదోషవిరహాత్ । నచస్వానతి
 క్తవిషయకత్వంనస్వావిషయావిషయకత్వంప్రమేయత్వాదినా
 సకలప్రమేయవిషయకస్తరణస్యావిషయాప్రసిద్ధేస్సంస్కార

న్యాయభాస్కరగ్రంథః:-

నాశకతానుపపత్తైః భావత్వాదివాసకలభావాదివిషయకస్య
 రణాత్ ఘటభిత్వాదిజ్ఞానజన్యసంస్కారనాశావత్తైశ్చ కింతు
 స్వావృత్తివిషయతాశూన్యత్వం ఉభయభావసంబంధమధ్యే
 తత్తస్య రణన్యక్తిరూపస్య పదార్థమనంతర్భావ్యావిషయత్వ
 ప్యావృత్తిత్వస్య చాప్రసిద్ధ్యాదుర్నిర్వచతే నతత్తద్వ్యక్తివిశ్రా
 మస్యావశ్యకతాస్య నిష్కభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకవిషయ
 తాశూన్యత్వదూషానతిరిక్తవిషయకత్వేపి భేదతత్తస్య నిని
 మృత్యుమావశ్యకమన్యథాలవచ్ఛేదకాంతస్య విషయత్వావ్యా
 వరకతావత్తేరితివాచ్యం । స్వపిశిష్టవిషయతావన్యసంబంధా
 వచ్ఛిన్నస్య నిష్ఠానచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకభేదవత్స్వస్యై
 వానతిరిక్తవిషయకత్వరూపత్వేనస్య పదార్థస్య సంబంధాప్రతే
 తేపిదోషాభావాత్ । విషయతాయాం స్వపిశిష్టత్వంచ స్వని
 మృత్యుభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేనేతి నచ చరమ
 స్ఫుటివ్యక్తీనాం నాశకతావత్పేషరమస్ఫుటిపామాన్యేవైజా
 త్యం । కల్పయిత్వా లేననూపేణానుగతపాతుత్పకల్పనసంభ
 వశ్చితివాచ్యం । తాదృశవైజాత్యేమానాభావాత్కల్పనాగౌరవా
 చ్చురస్ఫుటివర్తంతమనంతసంస్కారాణాం సుత్వోపగమేస్ఫు
 ఠిధారావత్తేచ్చనచోద్బోధకాభావాన్నతథేతివాచ్యం । సద్భ
 వసంబంధ్యాద్యాత్మకయద్వ్యక్తిజ్ఞానాదేవయత్పరుషస్య స
 తిసంస్కారేయవ్యదగ్ధస్ఫుటిస్ఫుతత్పరుషీయతత్తద్గర్భస్ఫుటా
 తత్తద్వ్యక్తిజ్ఞానత్వేనైవోద్బోధకత్వేనతస్యతత్రసత్త్వాత్

స్వామి భాస్కర గ్రంథః.

అన్యథోద్భవకస్య విశిష్య స్తుతి హేతుతయోచానాది ప్రశంసా
భవస్యాపిత ధేతుత్వం న స్యాత్ ప్రతిపురుషంబగతి సంస్థారోసత్యః
స్యాత్ సంస్థారోనైవ వాస్యాత్ అనుభవధ్వంసేనైవ సజ్జాపా
రతా నిర్వాహాత్ । అతిక్రమంగస్యోద్భవకై నైవ వారణాత్
కించ స్తుతి త్వేన చరమ స్తుతి త్వేన వా సంస్కార వా శకత్వ
మితి విచార ఏ వాన వసర గ్రస్తః । చరమ స్తుతి త్వస్యాపి
జ్ఞానత్వ వ్యాప్యత్వా విశేషేణ తత్కల్పేపి సిద్ధ సాధనా దెద్ధుర్వా
రత్వేన భవతాం స్తుతి త్వేన సంస్కార వా శకత్వ భండన పూ
ర్వకం చరమ స్తుతి త్వేన తద్వ్యవస్థాపనస్యానుచితత్వాత్ ।
యదపి సాక్షాత్కారత్వావచ్ఛిన్న జనకతానితాపితజన్యతావ
వా శ ప్రతియోగిత్వ మేవ జ్ఞాననివర్త్యత్వం । అధిష్ఠానసాక్షాత్
కార త్వేనైవాధ్యస్తనివృత్తిం ప్రతికారణతయోక్త సాధ్యస్య
శుక్తిరూప్యప్రపంచోభయసాధారణత్వాత్ । జనకతాయాం
సాక్షాత్కారత్వావచ్ఛిన్న త్వనివేశాచ్చ నోత్తరజ్ఞాననివర్త్య
పూర్వజ్ఞానైవ వా స్తుతి నివర్త్య సంస్కారైస్థిగ సాధనాదికమితి
తన్న సాక్షాత్కారత్వస్య జనకతావచ్ఛేదకస్య ఉభయవాది
సిద్ధస్య దుర్వచత్వాత్ । తథాపి । న తావదింద్రియజన్యజ్ఞా
నత్వం సాక్షాత్కారత్వజనకతావచ్ఛేదకం శుక్త్యాది సాక్షా
త్కారరూపవృత్తింద్రియజన్యత్వేన గృహ్యతైసాంభోవిపవత్తావ
పిభాధస్య దుర్వారత్వాత్ । తత్వమసీత్యాది వాక్యజన్యజ్ఞాన
స్యేంద్రియజన్యత్వ సుతితనివృత్తసాక్షాత్కారత్వాభావాత్ ।

శాపిజాతివిశేషః । భవంతలే బ్రహ్మభిన్నసామాన్యస్యానిత్య
 త్వేనసమవాయానంగీకారేణచనిత్యా నైకసమవేశాత్కజా
 తేరనంగీకారాత్ । యత్తుయస్యప్రమాతుర్యంబోధమాదాయ
 బోధ్యత్వం తదభిన్నార్థవిషయకజ్ఞానత్వమేవతస్యా పరోక్ష
 త్వంతనభిన్నత్వం చ మనోనవశ్చేదప్రయుక్తోయో భేదస్త
 చూచ్యతావశ్చేదకత్వం । లేనఘటాదిప్రత్యక్షకాశేఘటా
 దౌప్రమాతృభేదేపి నక్షతిః । యద్విషయావశ్చేదేనహివృత్తి
 మాశేణపరిణతమనస్సంబంధస్పద్విషయావశ్చేదేనస్మార్త్యం స
 తక్షక్తభేదస్యనానాదుక్తశూన్యతామఖానా తుసాసహజైవత
 న్ననౌవచ్ఛిన్నచిచ్ఛేదశూన్యతావశ్చేదకవిషయకజ్ఞానత్వమేత్తన
 నోపవచ్ఛిన్నజ్ఞానస్యాపరోక్షత్వమితీవర్యవసితం లేనపురుషా
 న్తరాభిన్నవిషయకజ్ఞానన్నాపరోక్షమితీతన్నప్రపంచనివర్తకవ
 త్తైనిరుక్తసాత్కారత్వభావేనభాధాపత్యైఘటాద్యవచ్ఛి
 న్నచిత ఇవ బ్రహ్మవచ్ఛిన్నచితోస్ససిద్ధత్వేనబ్రహ్మణినిరుక్తభే
 దశూన్యతావశ్చేదకత్వాసంభవాత్తద్విషయకత్వస్యవృత్త్య
 వచ్ఛిన్నచిద్రూపజ్ఞానసంభవాచ్ఛబ్రహ్మణోవృత్తివిషయస్య
 స్యత్వైర్విదండీకారేపిద్విషయత్వస్యత్వైరప్యంగీకారాత్ । య
 దప్యవరణసామాన్యభావప్రయోజకవృత్తిత్వమేవతధాతవ
 గణించద్వివిధః । అసత్వాపాదకం అభానాపాదకం చ తత్రా
 ద్యంపరోక్షపరోక్షసాధారణస్య సమానవిషయకవృత్తిసా
 మాన్యేననివర్తతేద్విత్రియత్వపరోక్షవృత్త్యైవేతినిరుక్తసా

తూర్కారస్య స్యచత్త్యమస్యాదిభాగ్య జన్యవృత్తిసాధార
ణత్వాన్న బాధజితః తత్తుశుక్లాదిగోచరవృత్తిశుక్లాద్యవ
చ్చిత్వా జ్ఞానాభావప్రయోజకత్వేభ్యజ్ఞానసాక్షాన్యాభావ
ప్రయోజకత్వాభావేవద్వైతాంతేపాద్యవైకల్యాత్ సత్య సుద్ధచి
త్తశుక్త్యవచ్చేదేనాజ్ఞానసామాన్యాభావశ్చ క్రిగోచరవృత్తి
ప్రయోజ్యతీతతదవచ్చేదేనవిద్య మానాజ్ఞానసామాన్యాభావ
ప్రయోజకత్వంశుక్తిజ్ఞానైకగుణమితి ననాద్యవైకల్య మితివా
చ్యంతే త్రాదిశుక్తిజ్ఞానస్యశుక్త్యవచ్చేదేనతైత్రియాజ్ఞానసా
మాన్యాభావప్రయోజకత్వేపితదవచ్చేదేనాపితాన్య శివవృత్తి
దశాయాం అజ్ఞానసామాన్యాభావ విరహేణతదృశాభావ
ప్రయోజకత్వాభావేవద్వైతాంతేపాద్యవైకల్యాత్ । పకాజ్ఞాన
వత్తుశుక్త్యాద్యాకారవృత్త్యావరణాచ్చేదేనద్యోమోక్షా
పత్తుశుక్త్యాదిజ్ఞానస్యావరణనివృత్తత్వాభావాన్మృతవంశా
తూర్కారత్వేనజ్ఞాననివృత్త్యాన్యనివేశేపరోక్ష ప్రమానివ
త్త్యోపరోక్షభవవిషయ ప్రాతిభాసికేనిరుక్తిసాధ్యాభావే
నతత్త్రదృశ్యత్వస్యవృత్తిచారావత్తి పతముపాదానప్రత్య
క్షస్యసాతూర్కారత్వేనప్రవృత్తిప్రాగభావనా శాత్తకప్రవృ
త్తిప్రతికారణతయాతాన్యశ్చప్రాగభావేసిద్ధసాధనాత్ । నచ
ప్రాగభావస్యానంగీకారాన్నతత్త్రసిద్ధసాధనం । తాశ్చత్వేనా
త్యంతాభావత్వేనవాప్రయోజ్యత్వవేగాతదంగీకారేపినదో
క్షఃప్రవృత్తిత్వేనస్మప్రాగభావనాశిస్యపాదానప్రత్యక్ష

ప్రయోజ్యత్వేపినాశత్వేనత త్ప్రయోజ్యత్వాభావాదితివా
చ్యంతరిక్తపాక్షభావానంగీకారేపిప్రతియోగిజనకస్యగన్నా
శ్యావస్థావిశేషస్యప్రత్యక్షాదిసిద్ధసాధ్యవశ్యకత్వాత్ । తత్త్వేన
సిద్ధసాధనాత్ । ప్రపంచస్యకేనచిద్రూపేణనాశస్యసాక్షాత్తా
రప్రయోజ్యత్వాంగీకారమాత్రేణోక్తసాధ్యసత్త్వనిర్వాహ
ణోక్తసాధ్యస్యబ్రహ్మజ్ఞానానంతరం అననువృత్తిపర్యవసా
యిత్వాభావాత్ స్థూలరూపవిశిష్టస్యనాశేపిసూక్తరూపేణావ
స్థానసంభవాత్ సాక్షాత్ కారత్వావచ్ఛిన్నప్రయోజ్యస్య
స్వపాదానాన్యతరత్వావచ్ఛిన్నాభావకత్వమితి । పరిష్కారే
చసాక్షాత్కారత్వావచ్ఛిన్నప్రయోజకతానివేశవైఫల్య
త్ । జ్ఞానప్రయోజ్యత్వనివేశేనేమోదపత్యైః పూర్వోక్తపరిష్కా
రపవర్యవసానేనపూర్వోక్తదోషాణామందుర్వారత్వాదిదిక్

————— ఇత్యంతార్యస్యకృతౌన్యాయభాస్కరే —————

————— శ్రిజ్ఞాననివర్త్యత్వభంగశ్చతుర్థఃశ్రి —————

యదపిస్వార్థంతాభావాధికరణవివప్రతీయ
మానత్వంవాసాధ్యం । తచ్చస్వప్రకారకధీవిశేష్యతావ్యాప
కాభావప్రతియోగిత్వపర్యవసితం । ఏవకారస్యవ్యాపకత్వగూ
పాశేషపరత్వాత్ వాచ్యవివమేయత్వమిత్యాదౌవాచ్యత్వే
మేయస్వప్రేవప్రకృతేస్వార్థంతాభావేస్వప్రకారకధీవిశే
ష్యత్వవ్యాపకతాతాభాత్ । నచసమవాయోనఘటాధికరణే
కపాలేసుయోగేనాభావమాదాయసిద్ధసాధనమితివాచ్యం ।

స్వనిష్ఠప్రకారతావచ్ఛేదకసంబధావచ్ఛిన్నత్వేన ప్రతియోగి
తాయావిశేషణీయత్వాత్ । నచ సమవాయాదినాఘటాన్యధి
కరణకపాలాదౌ సమవాయసంబధావచ్ఛిన్నాభావస్వీకారే
కపాలాదౌఘటాదిప్రత్యక్షకాలేఘటాభావాదెరపిప్రత్యక్షాప
క్షిః । కపాలాదికంసదాఘటాద్యభావవదిత్యాదిజ్ఞానస్య ప్ర
మాతృవ్యవహారాపత్తిశ్చేతివాచ్యం । అధిష్ఠానగతస్య సత్త్వ
స్యారోపానాదిదృశవాసనాసహితోహోషవిధయాతత్రమి
థ్యాత్వగ్రహప్రతిబంధకఇతిఘటాదిప్రత్యక్షకాలేచయురా
దినాఘటాభావాదేప్రత్యక్షాపత్తివిరహాదుక్తప్రమాతృవ్యవ
హారాపత్తేర్చవారణాత్ । మిథ్యాత్వగ్రాహకశ్రుత్యాదినా
ఉక్తారోపస్యోపమర్థానంతరంతస్యప్రత్యక్షాదిసంభవాత్ ।
నచప్రతియోగ్యభావయోరేకాధికరణవృత్తిత్వంనసంభవతీతి
వాచ్యంతయోరేకకాలవృత్తిత్వసంభవవదేకదేశవృత్తిత్వావి
రోధాత్ । నచప్రతియోగ్యధికరణకాలేతదభావవృత్తిత్వమువచ్ఛే
దకభేదేనైవతదాదేశేపిస్యాత్తదాచనమిథ్యాత్వమితివాచ్యం
కించిద్దేశావచ్ఛేదనకాలేకించిత్కాలావచ్ఛేదనచదేశేభావ
స్యవృత్తిరితిస్వీకారేదేశకాలనిష్ఠానంతావచ్ఛేదకతావ్యక్తీనాం
కల్పనైమహాగౌరవాత్ । ఘటాదెరత్యంతాభావస్యానవచ్ఛిన్న
మైవసర్వత్రస్వీకారాత్ । నచైతత్కాలేగృహఘటోనా
స్తితిథిఃకాలనిష్ఠమవచ్ఛేదకత్వమువగ్రాహతఇతివాచ్యం । గృహో
దీనిస్తాయాలధికరణతాయాలవచ్ఛేదకత్వస్యాభావహేసా

తత్కారేవ గాహితేన స్వేనంకార్యావ్యవహితప్రాకృ- లాభ
 చెప్పెదనకార్యవద్దె శేవరమానస్యాభావస్యప్రతియోగిత్వే సత్య
 నన్యథాసిద్ధత్వంకారణత్వమిత్యాదివ్యవహారో నోపపద్యత ఇ
 తిచేత్ । నోపపద్యతాంత ధాపీయతే యథావాచ్యేదేనోత్పద్య
 మానస్యకార్యస్యయద్దేశసంబంధస్తే యథావ్యవహితస్పృహ
 యథావాచ్యేదేనకారణస్యతద్దేశసంబంధ ఇతియత్తై ర్యనిష్ఠం
 కారణస్యసామానాధికరణ్యంతదవచ్చేదకఘటత్వా దిహూప
 స్యదండాదివ్యావృత్తస్యఘటాదికార్యేన త్వేనస్వసామానా
 ధికరణ్యావచ్చేదకఘటత్వకత్వదూపస్యఘటకారణత్వస్యదం
 డాదౌవ్యవహారేపపద్యతేవవేత్ । తన్న అవృత్తిత్వమాదాయా
 ధారంతరాదిభిరుక్తసాధ్యపరిష్కారస్యఘర్ష మేవనిరస్తత్వా
 త్ఘటాదివిశేష్యకాశిష్టానగతసత్త్వరోపస్మప్రతిబంధక తా
 స్వీకారేణఘటాధికరణకతాదృశాభావప్రత్యక్షోపత్తివారణ
 మప్యనుచితం । వస్తుతోఘటాదిమద్యద్భూతలాదితద్విశేష్యక
 ఘటాభావ ప్రకారకప్రత్యక్షం ప్రత్యుక్తసత్త్వరోప స్యప్రతి
 బంధక త్వేభూతలేఘటాదిప్రత్యక్ష ప్రతిబంధక
 దోషాది సమవధానదశాయాం । ఘటాదాపుక్తసత్త్వరో
 పకారేణజాయమానస్యతన్మాత్రేఘటాద్యభావప్రత్యక్షస్యా
 నుపపత్తేఃప్రతియోగిమత్యపిప్రతియోగిగ్రహప్రతిబంధకదోషా
 ది సత్త్వేతదభావప్రత్యక్షస్యసర్వైరవ్యభుక్తపగమాత్ । న
 చఘటవతిభూతలేదోషాదిసత్త్వేపివ్యావహారికస్య పారమా
 ధికాకస్యవాఘటాభావస్యచప్రత్యక్షంతథాసతితాదృశజ్ఞా

నైభ మత్వవ్యవహారానుపపత్తేః బ్రహ్మప్రమాతికజ్ఞానకా
 ధ్యానవిషయకత్వరూపభావమత్వస్య తాదృశజ్ఞానైతిభావాత్
 కింశుప్రాతిభాసికస్యైవఘటాభావస్య తత్ప్రత్యక్షం త
 ధాచతాదృశభూతలాదివిశేష్యకప్రాతిభాసికాన్యఘటాభా
 వప్రత్యక్షంప్రత్యక్షసత్త్వరోపస్య ప్రతిబంధకత్వేన కించి
 ద్వాధకమితివాచ్యం తాదృశభూతలాదివిశేష్యకప్రాతిభా
 సికాన్యఘటాన్యభావప్రత్యక్షస్యాప్రసాధితత్వానుగృహ్య
 తకల్పనాదేవతాదృశప్రత్యక్షం పరివారణేకత్వప్రతిబంధక
 తాకల్పనస్యనిర్ధకత్వాత్ నచజీవన్ముక్తాదేహిర్ముక్తసత్త్వా
 రోపాపమర్తవతాంతాదృశప్రత్యక్షం ప్రసిద్ధమితితాదృశప్రత్య
 క్షసామగ్మ్యోకల్పనీయతయాతాదృశసామగ్మీ బలాదిదానీం
 తాదృశభావప్రత్యక్షవారణాయచిగుక్తప్రతిబంధకత్వకల్పన
 మావశ్యకమితివాచ్యం ఘటస్సన్నిత్యాదిరూపసత్త్వరోప
 మాన్యతాదశాయాంతాదృశభావప్రత్యక్షంపత్తేరేవమప్యవా
 రణాత్ నచతాదృశారోపజన్యోద్భుక్తసంసారస్యతాదృ
 శారోపమాన్యతాదశాయానుపసత్త్వోక్తప్రతిబంధకత్వం
 ఏవమపిఘటవన్ముత్తలైఘటాభావవిషయకయోరనుమితిశాబ్ద
 బోధయోరప్రాతిభాసికాభావభావసోక్తప్రతిబంధకబలెన
 వారణాసంభవేనతాదృశజ్ఞానయోః ప్రమాత్వవ్యవహారస్య
 వారయితుమశ్యక్తత్వాత్తాదృశానుమితిశాబ్దబోధయోః ప్రమా
 త్వవ్యవహారస్యైవప్రత్యక్షేపితాదృశవ్యవహారేతిష్టాప

త్రిసంభవేననిరుక్తప్రతిబంధకతాకల్పనస్య వ్యర్థత్వాత్ నచ
 ప్రత్యయోగిప్రమాప్రతిబంధకదోషాదిసమవధానదశా యాం
 తాదృశప్రత్యక్షమస్యేష్వత్వే పితాదృశదోషాదివిరహదశా
 యాంతిభావప్రత్యక్షవారణాయనిరుక్తప్రతిబంధకత్వకల్పన
 మావశ్యకమితివాచ్యం । తద్దశాయాంఘటాదిలోకకప్రత్యక్ష
 సామగ్రిరూపప్రతిబంధకబలాదేషోక్తాపత్తివారణాత్ నిరుక్త
 సత్త్వారోపప్రతిబంధకతానుతేషితద్దశాయాం ప్రాతిభాసిక
 ఘటాభావప్రత్యక్షోపత్తివారణాయోక్తసామగ్రిలభావ
 గోకికప్రత్యక్షం ప్రతిప్రతిబంధకతాయావశ్యకత్వాత్ యద
 పుక్తమిదానీం గైహఘటోనాస్తీతిబుద్ధేరేతత్ . కాలేగృహాది
 నిష్ఠఘటాన్యధికరణతావచ్ఛేదకత్వాభావవిషయశ్చితి । త
 న్నప్రతియోగ్యభావయోరవిరోధవాదినాంభవతాన్వితేతి
 భావాధికరణతాయాశ్చప్రతియోగ్యధికరణతాయాపికిం
 చిదవచచిన్నతయోగ్యహానికఘటాన్యధికరణతావచ్ఛేదక
 త్వస్యైవప్రతిసంకల్పత్వేనతదభావాప్రసిద్ధేః । ప్రతియోగ్యభావ
 యోర్నిగోధభంజనార్థమేవావచ్ఛేదకభేదస్వీకారాత్ ప్రతి
 యోగ్యభావయోరవిరోధేతివచ్ఛేదకభేదస్యాకల్పనీయత్వా
 తేతత్తాలేగైహఘటాభావశ్చితిప్రతీతేరేతత్తాలావచ్ఛేదేన
 గైహఘటాభావవిషయకత్వేనతత్సమానవిషయకత్వేనాను
 భవసిద్ధాయాశ్చిదానీం గైహఘటోనాస్తీతిబుద్ధేరపినితత్కా
 లావచ్ఛేదేనగృహదోఘటాభావవిషయకత్వస్యయుక్తత్వా

న్నచైతత్ కాలే గృహే ఘటాభావః । ఇత్యత్రైతత్ కాలవిశిష్ట గృహే ఘటాభావవిషయకత్వం న త్వేతత్ । కాలావచ్ఛేదే నగృహాదౌ ఘటాభావవిషయకత్వం విశిష్టంచాతిరిక్తమితి వాచ్యంతథా సతీ దానీం గృహే ఘటానాస్తీతి బద్ధేరపి విశిష్ట గృహే ఘటాద్యభావవిషయకత్వేనైవోపపత్తావవచ్ఛేదకత్వాభావవిషయకత్వకల్పనస్యాయుక్తత్వాత్ । ఇదానీం గృహే ఘటానాస్తీత్యాదావవచ్ఛేదకత్వానుల్లేఖనావచ్ఛేదకత్వాభావవిషయకత్వస్యాయుక్తత్వాత్ । యాదృశశబ్దాద్యాదృశార్థః ప్రతీయతే అసతి బాధకేతాదృశశబ్దబ్లిఖితప్రత్యయస్య తాదృశార్థవిషయకత్వనియమాచ్ఛయదపి స్వమతేన ర్హేషాంకాగణానాం కార్యావ్యవహితసూర్వత్వాణావచ్ఛేదేన కార్యాధికరణవృత్త్యభావాప్రతియోగిత్యాసంభవేపి స్వసామానాధికరణ్యావచ్ఛేదకఘటత్వాదిమత్వరూపఘటాదినిష్ఠవ్యాప్తిరూపకత్వఘటితంకాగణత్వందంతాదేరుపపద్యత ఇత్యుక్తం । తన్న అథేయతావచ్ఛేదకత్వస్యాతిస్త సక్తధర్మ సాధారణతయా తద్విశేషరూపసామానాధికరణ్యావచ్ఛేదకత్వస్యాపితథాత్వావశ్యంభావేన తాదృశధర్మవత్త్వస్య వ్యాప్తిరూపత్వాభావాత్ ఘటత్వాద్యైర్భూతలాదివృత్తితావచ్ఛేదకత్వస్యానుభవసిద్ధత్వాత్ ఏవంకాగణతాశరీరేనిరుక్తవ్యాప్తిః ఘటకత్వేనియతాన్వయవ్యతిరేకనిశ్చయస్య కారణతాగ్రహం ప్రతిసర్వానుభవసిద్ధం । హేతుత్వంవ్యతిరేకవ్యభిచారజ్ఞానస్య తత్త్వైర్బంధ

కత్వంచనస్యాత్ । తాదృశవ్యాప్తిగ్రహణస్యావిరోధిత్యాది
 తి । యదపిఘటత్వాద్యవచ్ఛిన్న ప్రకారతామాన్తాభిన్నత్వావ
 చ్ఛిన్న ప్రకారతాంవాపక్షీకృత్యస్యవ్యాపకాభావప్రతియోగి
 తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వస్వనిరూపితత్వో భయసంబంధేనవి
 శేష్యతావిశిష్టత్వంసాధ్యం । నృశ్య నిష్ఠ ప్రకారతాత్వం హే
 తుః ఇనంరజతమిత్యాదిజ్ఞానీయరజతాదిప్రకారతాదృష్టాన్తః
 తాదృశజ్ఞానీయరజతాదిప్రకారతాయాముక్తౌభయసంబంధే
 నశుక్త్యాదిస్థవిశేష్యతావిశిష్టత్వస్యసత్వాత్ । ఏనంచప్రా
 తిభాసికానభ్యవగమేపినక్షతిఃయద్వాప్రాప్తిభాసికానభ్యవగమే
 పిగగనాభావాదికందృష్టాన్తీకృత్యస్యసమానాధికరణాభావ
 ప్రతియోగిత్వంప్రపంచేసాధ్యతేతచ్చస్వాధికరణావృత్తిత్వవృ
 త్తిత్వోభయాభావవదభావప్రతియోగిత్వగగనాభావేచగగ
 నాన్తకాభావప్రతియోగిత్వమాదాయదృష్టాన్తేసాధ్యనిర్వా
 హఃఅవృత్త్యభావాప్రతియోగిత్వస్యపక్షవిశేషణత్వాచ్చ
 నావృత్త్యభావప్రతియోగిత్వమాదాయాగ్ధాన్తరంబధవా ।
 సంయోగాదికందృష్టాన్తీకృత్యస్యసమానాధికరణాభావప్రతి
 యోగిత్వమేవసాధనీయం । ఆవ్యాప్యవత్త్యన్తాభావాప్ర
 తియోగిత్వేనపక్షవిశేషణాత్ । తాదృశవిశేషణవిశిష్టేనిరు
 క్తసాధ్యంవ్యాప్యవృత్త్యన్తతాభావేనపర్యవస్యతీతతన్నప్ర
 థమకత్పేభమీయప్రకారతాయాన్తిరుక్తసాధ్యస్యసిద్ధత్వా
 త్ సిద్ధసాధనాత్ । అవచ్ఛేదకావచ్ఛేదేనసాధ్యసిద్ధిముపగ

మ్యోక్తహోషవారణేశ్వరకృపాదోషహి మంత్రావిత్త్యాదిజ్ఞా
నీయ ప్రకారతాయాఃపర్వ తహృదోభయనిష్ఠవిభిన్నపితృవ్య
తానిరూపితత్వేనోక్తోభయసంబంధేనహృదనిష్ఠవిశేష్యతా
విశిష్టత్వేపియథానవప్నోర్నిధ్యాత్వం తథాజగన్నిష్ఠకా
రతాయాస్తథాత్వేపినిధ్యాత్వాపత్తిమాదాయార్థానరస్య
దుర్వార్హత్వాత్ నవతద్భవకావతాయాంస్య నిరూపితవిశే
ష్యతావ్యాపకాభావప్రతియోగితావచ్చేదకావచ్ఛిన్నత్వస్య
సాక్ష్యత్వంగీకరణాన్నదోషఃప్రసిరూపితవిశేష్యతాత్వేన
స్వాధికరణనిష్ఠవిశేష్యతాయా అపేక్షం గ్రహణాభావత
ద్వ్యపకత్వసిద్ధ్యేనాక్తసాధ్యమ్యవసానాదితివాచ్యమ్ |
దృష్టాంతపక్షసాధారణస్యైకస్యస్వత్వస్యాభావేనసాధ్యమ
మగమాప్తతేఽద్వితీయకత్వైతివృత్త్యభావాప్రతియోగిత్యస్యవ
త్తు విశేషణత్వేతశ్చయాన్విత్యాభావస్యాధికరణస్వరూపత్వే
నగగనాదినిష్ఠస్యప్రపశ్చాభావస్యసంబంధాంతరీయవిచ్ఛిన్న
ప్రతియోగితాకస్య వైశిష్ట్యవ్యాసజ్యవృత్తిభగ్నావచ్ఛిన్న
ప్రతియోగితాకస్యచగగనాదిరూపత్వేనావృత్త్యభావాప్ర
తియోగిత్యస్యచప్రపంచే అభావాత్ ఏవంప్రపంచస్య కాలిక
సంబంధావచ్ఛిన్నాభావస్యప్రళయాద్యవచ్చేదేనవిచ్ఛిన్నమన
స్యావచ్ఛిన్నవృత్తికత్వేనతాదృశాభావాప్రతియోగిత్యాభా
వాదాశ్చయాన్విదేస్తృతీయకల్పాప్తినోచితే అవచ్ఛిన్నవృత్తికా
భావాప్రతియోగిత్యస్యపక్షవిశేషణత్వేనిధ్యాత్వమటకాభా
వస్యవ్యావహారికత్వకల్పేతాదృశాభావస్యప్రతియోగ్యవ

చేదక దేశ కాలావచ్చిన్నప్పటికే త్వేనతాదృశాభావా ప్రతి
యోగ్యస్య ప్రపంచేతిభావా చేతిదిక్ || ఇతి శేషకులతిలక స్మృతి
నంతాచార్యస్యకృతౌన్యాయ భాష్య రెస్వాత్యంతాభావాధి
క రిణపప ప్రతియమానత్వేరూపమిథ్యాత్వ భంగఃపంచమః.

యదపి సద్విచిత్రత్వ మేవమిథ్యా త్వంసాధ్యం । స
త్వంచ ప్రమాణ సిద్ధత్వం ప్రమాణత్వంచ దోషాజన్యజ్ఞానకరణ
త్వంతథాచదోషాజన్య జ్ఞానవిషయభిన్నత్వంసాధ్యం ఫలితం ।
ప్రపంచజ్ఞానైతివిద్యాయా ఇందియ సన్నికర్తాదేరేవ వాదోష
విధయా హేతుత్వాద్దోషాజన్య జ్ఞానంతత్వ మసీత్యాదివాక్య
జన్యనిర్వికల్పకజ్ఞాన మేవతద్విషయాన్యత్వం ప్రపంచేచ్ఛుణ్ణంన
చదోషత్వస్మృతిననుగతత్వాదింబ్రయ సన్నికర్తాదిజన్య త్వేనా
మనంతానాం ప్రాతిస్వికరూపేణాభావమాటనివేశేదుజ్జేయ
తాస్యాదితివాద్యం । భమజనక త్వేనదోషాణామనుగమేనభ్ర
మజన క జన్యధీవిషయాన్యత్వమిథ్యాత్వ మితిసుజ్ఞేయ ప్రకార
సత్వాత్ భ్రమత్వస్యాపిజాతవిశేషరూపత్వేనతత్తద్విషయ
ఘటితత్వనిబంధనదుజ్జేయత్వస్యాభావాచ్చ । నచాక్షలక్షణ
స్యాసత్సాధారణ్యేనాసత్వేపర్యవసానసంభవాదర్థాంత
రంతసతోవృత్తివిషయత్వాభావేనోక్తధీవిషయాన్యత్వస్మృ
తత్రసత్వాత్ । వృత్తిస్సత్వేనసదసతోస్ససర్గాభావేనాస
తోవృత్తివిషయత్వాసంభవాత్ । అలీకామయకేనాపివికత్వే
నశశవిషాణాదిపదోక్తిరూపవ్యవహారోద్భవత్తిసంభవాత్ తస్య

తాదృశవృత్తివిషయత్వేపితాదృశవృత్తేర్భ్రమత్వా భావాత్
 ప్రమాణబాధ్యవిషయకస్యైవభ్రమత్వాత్ ప్రమాణవిపర్య
 యవికల్పాః ద్రాస్తృతయశ్చివృత్తివిభాజకపాతంజలసూత్రేవి
 పర్యయాత్ పృథగ్వికల్పస్య పరిగణనాదసద్విషయకవికల్ప
 భ్యవృత్తేర్థత్వా భావాత్ హీర్థీభీరిత్యేతత్ సర్వమృనవవేతి
 శ్రుత్యామమోవృత్తైరేవధీతోక్తైరేవంబృహ్మణోవృత్తివిషయ
 త్వాభావపక్షేఽక్షలక్షణస్యబ్రహ్మసాధారణ్యేనతద్వత్సత్య
 త్వాసత్యా అర్థాంతరంచేతివాచ్యం । సత్ప్రతియోగిత్యవిశి
 ష్టతాదాత్మ్యాధికరణత్వస్యాపుకతసాధ్యకోదానివేశేనారాం
 తరాభావాదితి । తన్నవానస్పతిమతేభ్య మజనకాజన్యగీవిష
 యస్యాప్రసిద్ధ్యాతదన్యత్వయాపసాధ్యాప్రసిద్ధేః । తన్నతేఅఖం
 డాకారచరమవృత్తైరపిస్వోపహితయాపదాధితార్థవిషయకత
 యాభ్రమత్వాదళికవిషయకవృత్తేక్తిత్వా భావస్యస్వయమే
 నౌపపాదితత్వా తేవివరణాదిమతే శుద్ధస్యవృత్తివిషయత్వ
 స్వీకారేపితన్మతరీత్యాఉక్తపరిష్కారాశ్రయణేఉక్తపరిష్కా
 రస్యబ్రహ్మసాధారణ్యాప్రసక్త్యైబ్రహ్మవారకవిశేషణోపా
 దానవైయర్థ్యప్రసంగాత్ వాచస్పతిమతపవలవిద్యాయా
 దోషవిభయా హేతుత్వస్వీకారాచ్చనచాసత్ భ్యాతిస్వీకారా
 తాదృశగీవిషయస్యాసత్వేపితదన్యత్వప్రపంచేవక్తుంశక్యమి
 తివాచ్యం । అసత్ భ్యాతివాదిభిరప్యసన్నభవతీతిప్రతిత్యాఅస
 త్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకభేదాభ్యుపగమేషీదంశశశ్చంగం

నభవతీప్రతీత్యసిద్ధ్యాశశశ్చం తద్వద్యవచ్చిన్నభేదస్యైర
 ప్యనభ్యుపగమాత్ తన్మతరీత్యాభ్రమజనకాజన్యధీషయత్వస్య
 విశిష్టశ్చంత్వసమశీలత్వాత్ నచతన్మతేభ్రమజనకాజన్యధీష
 యాన్యత్వస్యాప్రసిద్ధిత్వేపిస్యస్థనీవిషయతాత్వవ్యాపకభ్రమ
 జనకరూపదోషనిరూపితజన్యతావచ్చేదకతాకత్వంసాధ్యమతీ
 నసాధ్యాప్రసిద్ధిఃశుక్తిరూప్యస్థనీవిషయతాసామాన్యస్యదోషజ
 న్యతావచ్చేదకత్వాభావేనతత్రసాధ్యోపపత్తిశ్చైవచ్యం।జగ
 ద్విధ్యైత్యాద్యాకాంకజీవన్ముక్తాదిజ్ఞానీయవిషయతాయాదోషజ
 న్యతావచ్చేదకత్వాభావేనబాధావత్తేషుక్తిరూప్యమిథ్యానైవం
 రజతమిల్యదిజ్ఞానీయవిషయతాయాదోషజన్యతావచ్చేదకత్వా
 భావేనదృష్టం తేసాధ్యవైకల్యాచ్చవ్యాపకత్వమవివేక్యదో
 షజన్యతావచ్చేదకస్వనిష్ఠధీవిషయతాకత్వస్యసాధ్యత్వాంగీ
 కారేచబృహ్మక్షణిమిత్యాదిజ్ఞానవిషయతాయాదోషజన్య
 తావచ్చేదకత్వేపిబృహ్మణోమిథ్యాత్వాభావేనోక్తసాధ్యస్య
 సత్యత్వావిఘాతకత్వేవాగ్ధాంతరాతనచస్వాభావావిషయక
 జ్ఞాననిరూపితస్వనిష్ఠవిషయతాత్వవ్యాపకదోషజన్యతావచ్చే
 దకతాకత్వస్యసాధ్యత్వాన్నోక్తదోషఃప్రపంచోమిథ్యాశుక్తి
 రూప్యమిథ్యైత్యాదిజ్ఞానస్యస్వాభావవిషయకత్వేనతదవిషయ
 కత్వాభావాదితివాచ్యం।ఏకభ్రమైయస్యదోషస్యకారణత
 తస్యతదస్వనిష్ఠత్వావచ్చిన్నప్రత్యేకకారణతయూతాన్య
 భ్రమవిషయప్రాతిభాసీకేరుక్తసాధ్యాభావావత్తే

తాదృశదోషజన్యతావచ్చేదకవిషయతాయాఅనివేశాత్ । ఏ
 వంసమావాకారాయాదృశయాదృశప్రాతిభాసికవిషయక
 భ్రమాభిన్నదోషేణజాతాస్తాశ్చప్రాతిభాసికేష్వపి
 నిరుక్తసాధ్యసంభవః । తత్రదోషాణాంపరస్పరంవ్యభిచా
 రవారణాయజన్యతావచ్చేదకకౌటావవ్యవహితోత్తరస్వ
 స్యనివేశావశ్యకతయాతత్రవిషయతానివేశేప్రయోజనవిరహా
 త్ । ఏతేనభ్రమవిషయత్వమవినాశ్యవృత్తిధర్మవత్సంవాసా
 ధ్యమితినిర్దేశంసర్వస్యాపిరుణికత్వాదిప్రకారకభ్రమవిష
 యత్వేనసిద్ధసాధనాదెర్దుర్వారత్వాత్ । స్వవిషయకజ్ఞానత్వ
 వ్యాపకభ్రమత్వకత్వస్యసాధ్యత్వాంగికారేచబాధాదె
 ర్దుర్వారత్వాత్ । ప్రపంచోమిధ్యేత్యాదిజ్ఞానస్యభవంతతే
 భ్రమత్వాభావాత్ । స్వవిషయకజ్ఞానస్యాన్యంగేభ్రమత్వ
 మాదాయాన్ధాంతరస్యదుర్వారత్వాచ్చ । అయంఘటభద్రంరజ
 తమితిసమూహంబరస్యఘటాంశేప్రమాణ్యకస్యాపిరజతాం
 శేభ్రమన్వస్యవృష్టత్వాత్ । నచస్వవిషయకజ్ఞానత్వవ్యా
 పకప్రమాభేదకత్వంసాధ్యమితిసోక్తాగ్రాంతరమితివాచ్యంత
 ధాసత్యయంఘటః అహంబ్రహ్మస్తీతిసమూహంబరస్య
 శుద్ధవిషయకస్యతదంశేప్రమాత్వేనస్వవిషయకజ్ఞానత్వవ్యా
 పకప్రమాభేదకత్వస్యసాధ్యత్వేభాధాపత్తే । ద్వితియ్యసా
 ధ్యేవినాశిత్వస్యైవసాధ్యత్వసంభవేనావినాశ్యవృత్తిత్యా
 దిశిరోవెష్టనంవ్యర్థం । వస్తుతోవినాశిత్వస్యావినాశ్యవృత్తిధ

ర్వశ్యస్య వాతవచ్చేదకావచ్చేదేనసాధ్యత్వేసిద్ధసాధనాభా
వెవ్యథా నరమ్ గౌరవి నాశిత్యేపిఘటా దెరమి థ్యాత్వస్య
దైవతవాదిమతసిద్ధత్వాదిత్యలంఘిస్తరేణ

— అభిత్వనన్తాచార్యస్యకృతా న్యాయభాట —

— శిష్టరేమి థ్యాత్వనిరుక్తిభంగక్షుప్తశి —

శ్రీయైనమః

అస్మన్నామి థ్యాత్వంయశ్చింత్యేత్ ఇథాపితథాభూతంమి
థ్యాత్వంసత్యంమి థ్యావానాద్యః|అదైవతహానేతత్ర దృశ్య
త్వంవా తోర్వ్యభిచారాచ్చ| తత్రా నుమితిషయత్వసత్వే
నదృశ్యత్వాత్ తే| నాంత్యః మిథ్యాభూతమిథ్యాత్వస్య స్వ
స్థాత్వంతాభావప్రతియోగిస్వప్రకారకధీవశేష్యతావ్యాప
కీభూతాభావప్రతియోగిత్వకత్వేపర్యవసానేనతస్యప్రపంచేత
స్తాభిరప్యభ్యుపగమేన సిద్ధసాధనాత్| నచ తాదృశమిథ్యాత్వ
స్యస్వ రూపసంబంధేన సాధ్యత్వా తైనసంబంధేనప్రసంచే
అనంగీకారాన్న సిద్ధసాధనమితివాచ్యం| ఏవమపి జగతస్స
త్యతాయామర్పారత్వాత్| జగత్సత్యంస్వస్థాత్వంతాభా
వప్రతియోగిస్వప్రకారకధీవశేష్యతావ్యాపకీభూతాభావప్ర
తియోగిత్వకత్వాదాత్తేవదిత్యనుమానాత్| నచాత్మత్వముపా
ధిః స్వస్థాంతేసాధ్యవ్యాపకత్వాత్పతేసాధనావ్యాపకత్వాని
తివాచ్యంసత్యత్వనుస్తుత్తత్వంమాస్తిత్వప్రయోజకత్వశం

కాయాంవారకతర్కభావే సోపాధే సాధ్యవ్యాపక-
 త్వసంబేహత్ । నచైవమపితస్యసంధిగ్లోపాధిత్వం దుగ్వా
 రమితి వాచ్యం మిథ్యాత్వే దేహేద రూపసత్యత్వాభావే నిర-
 వచ్చిన్న విశేషణతయా మిథ్యాత్వాభావానుపపత్తిరూపాను-
 కూలతగ్గ స్య సత్యత్వసాధకానుమానే సత్త్వేన సంధిగ్లోపా-
 ధేన దోషత్వాత్ । అనుకూలతగ్గవిరహదశాయామేవ తస్య
 దోషత్వాత్ । నచైవమపి మిథ్యాభూత మిథ్యాత్వాశ్రయే శు-
 క్తిరూపే సత్యత్వాభావాద్వ్యభిచారో దుగ్వారితీవాచ్యం
 శుక్తాభాసమానరూపస్యైవ శుక్తిరూప్యశబ్దార్థతయా తస్య స-
 త్యత్వాత్ । మిథ్యాభూతస్య రూప్యస్య తత్తోత్పత్తిస్త్వి కాశేపి-
 త్యతమిథ్యాత్వస్య మిథ్యాత్వైవ మాణాభావాదుక్తవ్యభిచా-
 రాప్రసక్తేన చ శుక్తిరూప్యగత మిథ్యాత్వమిథ్యాభూతాదర్శి-
 కత్వాత్ స్వప్నజడూపవదిత్యనుమానాత్తత్ర మిథ్యాత్వసిద్ధ్యా
 వ్యభిచారో దుగ్వారితీవాచ్యం తాదృశ మిథ్యాత్వన్న మిథ్యా-
 సత్యభూతతద్విరుద్ధసత్యత్వాసమావాధికరణత్వాత్ యత్స-
 త్యభూతయద్విరుద్ధసమానాధికరణం నభవతి । ఇన్ది ధ్యానభవతి
 యథా సౌత్వవిరుద్ధసత్యతభూ సౌత్వభావాసమానాధిక-
 రణం సౌన్దిప్యం సౌత్వం న మిధ్యేత్యనుమానే సౌక్తానుమాన-
 స్యసత్యతాపక్షితత్వే న తాదృశ మిథ్యాత్వస్య మిథ్యాత్వాసంధ్యే-
 నచ వంధ్యానుతాప్తిగౌరవ్యే తద్విరుద్ధసత్యభూతశ్యామత్వా-
 సమానాధికరణే మిథ్యాభూతే నిరుక్తసామాన్యవ్యాప్తే వ్యభి-

చారణప్రతిపక్షస్యహీనబలత్వాన్న సత్ప్రసవహీనత్వం సా
 మాన్యవ్యాప్త్యై సహనవస్థితాదిసాధారణం । విరోధముని వేద్య
 తదభావశ్యముపరిరోధని వేదేపీయ త్రస్వస్వైషణ్యాధికరణ
 వృత్తిత్వేనగజతద భావయోజ్ఞానంత్రోగజాభ వాగిద్ధ స
 త్యభూత గజాసనూనాధికరణే మిధ్యాభూత గజాభావేన్యభి
 వాలోదుర్వారశ్చివాచ్యం । ఎవమపి సత్యభూత బ్రహ్మధర్మత్వ
 స్య భవన్త తే సత్యత్వా సాధకత్వవన్తి ధ్యాభూతధర్మకత్వస్య
 పి మిధ్యాత్వా సాధకత్వేన తాదృశమిధ్యాత్వే మిధ్యాత్వసా
 ధకానుమానస్యాప్రయోజకత్వ శంకాక బలితత్వాత్ । వస్తు
 తస్మయ్యయోర్విరుద్ధయో రేకమిధ్యాతయోరేకా సేషయా
 అపరమధిక సత్తాకమితినియమాత్ప్రసంచ గత స్య మిధ్యాత్వ
 స్యమిధ్యాత్వే సత్యత్వస్య తాత్పర్యకత్వందుర్వారం నతు విరుద్ధ
 యోర్యన్తి ధ్యాతద సేషయా అపరమధిక సత్తాకమితినియమః
 శుక్తిరూప్యేవ్యావహారిక మిధ్యాత్వయైకై తాత్పర్యకత్వత్వా
 పత్తైః । యత్తు మిధ్యాత్వా వచ్ఛేదకీణులైకధర్మ సూన్యయో
 యోర్విరుద్ధయో రేకమిధ్యాతద సేషయా అపరమధిక
 సత్తాకమి త్యేవనియమః యథాపరస్పరవిరహరూపయోరజత్య
 తదభావయో శుక్తయథావాపరస్పర విరహవ్యాపక యోర
 జతభిన్నత్వరజతత్వయోస్తత్తై వక్షభయ త్రరజతత్వా సేష
 యాతదభావతదవచ్ఛిన్న భేదయో రధిక సత్తాక త్వాత్ । అత్ర
 శూన్యాంతో పాదానాదేక గజారోపితయోః పరస్పరవిరుద్ధ

యోగోగత్యాశ్వత్సయోరేకాపేక్షయాఅపరస్యేతి కస
త్రావిరహాపినక్షతిః । తత్రగజత్వా త్యంతావహ్యాప్యత్వరూ
పమిథ్యాత్వావచ్ఛేదకైకధర్మసత్వేన తయోస్తచ్చా
స్యత్వవీరహాతీపవరచప్రపంచగతమిథ్యాత్వాపేక్షయాసత్య
త్వస్యాధికస త్రావిరహాపినక్షతిః । తత్రసత్యత్వ మిథ్యాత్వ
యోర్తిథ్యాత్వావచ్ఛేదకీభూతదృశ్యత్వరూపైకధర్మవత్స
నత చూస్యస్యత్వవీరహాదితి । తన్న । భేదాభావస్యప్రతియో
గితాపచ్ఛేదకస్వరూపతయా రజతభిన్నత్వరజతత్వ యోరపీప
రస్స రాభావరూపతా యా ఏవయుక్తత్వాత్ । పరస్పరవిర
హవ్యాపకత్వోక్తేరయోగాత్ । యదిచ భావత్వాభావత్వయో
ర్విరోధాద్రజతత్వేన్నరజతభేదా భావరజతభేదస్యేతదభా
వాభావరూపత్వా చ్చనాన వస్థేతివిభావ్యతేతదారజ తత్వ
తదభావయోఃపరస్పరవిరహరూపత్వోక్త్య సంగతిః । తత్రా
పీరజతత్వాభావస్త్వేనతదభావాభావ రూపత్వాత్ । ఇంచోక్త
నియమప్రపిప్లవిరుద్ధత్వన్నలావదే కాధికరణావృత్తిత్వంవికగ
జారోపితయోగోత్వాశ్వత్సయోరుక్తవిరోధా భావాదేవవ్యా
వృత్త్యాశూన్యాంతోపాదానవైయ్యర్థ్యాత్ । రజతత్వే తదభా
వయోరపీశుక్తాసామానాధికరణ్యసత్వేనతత్రనియమోపపా
దనాయోగాచ్చకింతుపరస్పరాభావతద్వ్యాపకోభయసాధా
రణంపరస్పరాభావవ్యాపకత్వంతథాతస్యచ సోత్యాశ్వత్వ
వ్యావృత్తత్వేనతద్వ్యావర్తకవిశేషణానుపాదానాదుక్తాశ

మర్త్యత్వాతాయత్తయథాచ సత్యత్వమిథ్యాత్వయోర్మ
 పరస్పరవిరహాదూపత్వంన వాపరస్పరవిరహవ్యాపకత్వంత
 ఘోషపాదితమథ స్థానిత్యదైవతసిద్ధావుక్తంత ద్భ్యాంతిమూలం
 పూర్వమదైవతసిద్ధోసత్యత్వమిథ్యాత్వయోఃపరస్పరవిరహ
 రూపత్వాభావాదరనుపపాదనాత్ । పత్యుతద్వితీయమిథ్యా
 త్వమిథ్యాత్వాభావసృత్యత్వమిత్యుక్తత్వాచ్చయఃపయధేతి
 యేనప్రకారేణైత్యన్యః । తథాసప్రకారః । ఉపపాదితంసత్వాస
 త్వేతికృత్యజ్ఞాపితతథాచసత్వాసత్వయోఃపరస్పరాభావ
 త్వన్నాస్తప్రపంచేతయోరేకాసత్వేష్య పరసత్వాదితియథో
 క్తంప్రథమమిథ్యాత్వేతథాసత్యత్వమిథ్యాత్వయోరపితత్రతు
 థేద్వయోఃప్రత్యేకాసత్వాదితభావశబ్దలఘుచంద్రికాయాం
 తాదృశసేధివాక్యంవ్యాఖ్యాతం । తన్నతుచ్ఛస్వీకర్తృమ
 తేమిథ్యాత్వసత్యత్వయాఃప్రత్యేకాసత్వవిరహాణతయోః
 పరస్పరాభావదూపత్వేబాధకాభావాత్తుచ్ఛస్వీకర్తృమ
 తేపివశేషాభావకూటాతిరిక్తసామాన్యాభావాప్వీకర్తృత్వాణాం
 భవతాన్ములేఽఽభయాభావస్యప్రత్యేకాభావానతిరిక్తత
 యాస్సప్రకారకధీవశేష్యతావ్యాపకీభూతాభావప్రతీయోగి
 త్వసత్తాదాత్మోభయష్యవసితసదసద్విలక్షణత్వరూపమి
 థ్యాత్వాభావశ్చసత్యసత్యత్వేప్రతిత్యేపుమశక్యత్వాత్మమిథ్యా
 త్వాభావసృత్యత్వమితిమూలవిరోధాచ్చ । యత్తుతయోఃపర
 స్పరవిరహదూపత్వేసిభిన్నసతాకర్తృత్వవిరోధః । వ్యావహ

రికమిథ్యాత్వేనవ్యావహారికసత్యత్వాపహరేపికాల్పనికసత్య
త్వంపహరగాదితీతదపిన । ప్రపంచగతసత్యత్వస్యప్రాతిభా
సికత్వేతదాశ్రయస్యప్రపంచస్యప్రాతిభాసికత్వాపత్యైతి
భక్తియాకారిత్యానుపపత్తేః । సత్యంతాన్యతంతసత్యమభ
వదితి శ్రుతావన్యతపదజైయథ్యాపత్యైశ్చ సత్యస్యబ్రహ్మ
ణఃప్రాతీతికసత్యత్వాశ్రయాకాశాదిరూపవ్యావహారికశుక్తి
రూప్యాదిరూపప్రాతిభాసికోభయదిభప్రపంచకారణత్వేకైక
న్యతపదంవినాపి సంభవాత్ శుక్తిరూప్యాదివ్యావృత్తసత్య
త్వస్యసత్యపరేనగ్రహణేచశుక్తిరూప్యాదిగ్రహకత్వేనాన్య
తపదసార్థక్యాత్ । యత్తుశుక్తిరూప్యాత్కావ్యావహారికస్య
మిథ్యాత్వస్యప్రాతీతికస్యసత్యత్వస్యచదృష్టత్వేనప్రపంచే
పితాదృశేతేకత్వేతే । శుక్తిరూప్యాదావినప్రపంచేపి మిథ్యా
త్వాజ్ఞానవసత్యత్వేత్వత్తేరివప్రపంచమిథ్యాత్వపుమయా
తాదృశాజ్ఞానతత్కార్యసత్యత్వయోరుచ్ఛేదస్వీకారాద్భ్ర
హ్మన్యప్రమాబాధ్యత్వేనశుక్తిరూప్యాదిగతస్వేవప్రపంచగత
స్యాపి సత్యత్వస్యప్రాతీతికస్వయంయక్తం । శ్రుతౌచ సత్యపద
స్యవ్యవహారికాలాబాధ్యపరత్వేనాన్యతపదంవ్యర్థమితి । త
న్నప్రపంచోత్పాదకాజ్ఞానస్య బ్రహ్మప్రపంచయోః పరస్పర
తాదాత్మ్యాభ్యాపజితస్థర్థయోః పరస్పరాధికరణేనంసర్థా
భ్యాసేపివాతూతాయాః క్లిష్టత్వేననిత్యత్వాదేరివసత్యత్వ
స్యాపిబ్రహ్మధర్మస్యప్రపంచేతమపాదానాజ్ఞానానేవసరి

సృష్టకుఁ పేదోత్పత్తి సంభవాఁ మి ధ్యాత్వా జ్ఞానస్య సత్య
 త్వోత్పత్తి హేతుత్వకల్పనే గౌరవాత్ । మిథ్యా త్వజ్ఞానాత్ప
 త్యత్య తత్సంసర్గయోన్వయోదోత్పత్తికల్పనా సేతుయాప్ర
 పంచోత్పాదకాజ్ఞానాత్పత్యత్వసంసర్మా త్రసోత్పత్తికల్ప
 నేలాసువాత్ । ప్ర పంచేభాసమానసత్వత్వస్య బ్రహ్మధర్మ
 త్వేన పారమాధికతాయా స్తస్మింసర్గస్య వ్యాతహారిక తా
 యాశ్చ మిథ్యాత్వవాచశ్రద్ధాభుభిః కల్పయితం యుక్తత్వాత్
 తాన్యశశ్రద్ధాపరిత్యాగే చ తత్సంసర్గే పృజ్ఞానస్య హేతుత్వా
 కల్పనైవ తాన్యశాజ్ఞానతత్సార్వయోనితృప్తత్వజ్ఞానస్య హే
 తుతాయా అకల్పనేన చ లాఘవాత్సత్యత్వ తత్సంసర్గప్రపం
 చానాం పారమాధికత్వస్యైవ యుక్తత్వాత్ యదపి సత్యత్వ
 మిథ్యాత్వయోస్సమసత్తాకత్వేపి సంయోగతదభావవదవి
 రోధశ్చిత్త్య క్తంతన్న సంయోగతదభావరప్యే కావశ్యేదేనావృ
 త్తిత్వతాపవిరోధసత్వాత్ సమసత్తాకయోరప్య విరోధేభే
 దాభేదయోరపిరోధాధానుభేదోపాదానా భేదకల్పనేతి త
 యోగిన్నసత్తాప్రతిపాదనపరచాచతీ గ్రన్థవిరోధాచ నచ
 మిథ్యాత్వస్య సత్యత్వ మిథ్యా త్వభ్యాం సమాపణం నిత్యసమా
 జాతిః । తల్లయ తా భావాత్ పత్యే సాధ్యవై శిష్ట్యభంగప్రయో
 జకీ నూతసాధ్యధర్మకసాధ్యతదభావవికల్పప్రతిపాదకవాక్య
 త్వస్యైవ తల్లయ తత్వేన మిథ్యాత్వస్య సత్యత్వే అద్వైతహాన
 రేషాక్తత్వేన పత్యే సాధ్యవై శిష్ట్యభంగప్రయోజకత్వా బా

వాత్ ధర్మస్య తదతద్రూపకల్పనానుపపత్తితః ధర్మః నిస్తద్విశి
ష్టత్వభంగో నిత్యసమాభవేదితి ప్రాచీనోక్తేయ తు వికల్పితకో
ట్యో రేకస్యాలదైవతహానిప్రయోజకత్వేన్యన్యస్యః ప్రపంచ
సత్యత్వతాత్వికత్వావత్తిద్వారాప్రపంచేనర్తిణిమిథ్యాత్వవై
శిష్ట్యభంగప్రయోజకత్వాదుక్తలక్షణమన్యేవాలక్షణేవికల్పిత
కోట్యోరన్యతరస్యతదైవశిష్ట్యభంగప్రయోజకత్వస్య వివక్షి
తత్వాత్ కల్పితకోటిద్వయస్య తదైవశిష్ట్యభంగప్రయోజక
త్వస్యోక్తకారికాన్యరసాల్లాభేషివానుపపత్తిమిథ్యాత్వస్యా
పిమిథ్యాత్వధర్మత్వేనతస్యసన్యతేషమిథ్యాత్వవైశిష్ట్య
భంగాదితత్త్వః కల్పితకోటిద్వయస్య యదాసంభవంప్ర
పంచసత్యత్వావత్వదైవతహాన్యోప్రయోజకత్వేపిధర్మః
ణిమిథ్యాత్వవైశిష్ట్యభంగప్రయోజకత్వాభావాత్ తాత్వికస
త్యత్వస్యమిథ్యాభూతమిథ్యాత్వంబ్రహ్మవిరోధితేనతాత్వికస
త్యత్వావత్తిద్వారాపితదైవశిష్ట్యభంగప్రయోజకత్వాయోగా
త్ వియోమిథ్యాత్యాదివిశేషధర్మావచ్ఛిన్నేమిథ్యాత్వస్యసా
ధ్యతేషమిథ్యాత్వస్యమిథ్యాత్వధర్మత్వాభావేనమిథ్యాత్వ
స్యసత్యత్వకోటేరపిధర్మణిమిథ్యాత్వవైశిష్ట్యభంగప్రయో
జకత్వాసంభవాచ్ఛేత్తి.....

ఇతి శేషకులతలకస్యయాదవాద్వివాసరసీకస్య అనం
తాచార్యస్యకృతాన్యాయభాస్కరేనామ్యాతమిథ్యా
త్వభంగస్సప్రమాణః.....

మిథ్యాత్వేనాధ్యే హేతుకృత స్థలశ్యత్వ మపికింజాపం । న
 తావద్వృత్తేరాకారాఖ్యవిషయత్వరూపంవృత్తివ్యాప్యత్వం । న
 త్వరూపజాతివిశేషాత్కస్యవృత్తిత్వస్యప్రీధిర్నీతి తేతత్వ
 ర్స్వస్మిన్పవతి । శ్రుత్యా మనోవృత్తా వేష ప్రతిపన్న త్వేనత
 స్యాపిద్యావృత్తిసాధారణ్యవిరహానశుక్తిరూప్యాదౌసాధనవై
 కల్యోత్ । ప్రాతీతకాలవిద్యావృత్తివిషయత్వస్యవివరణానుయా
 యిభిరంగీకారేవ్యవక్తకరణవృత్తివిషయత్వస్యకైరవ్యనంగీకా
 రాత్ । అంతఃకరణశుద్ధర్థసుఖదుఃఖాదౌసాక్షీభావ్యేవృత్తివిషయ
 త్వాభావేనభాగాస్పృశ్యైర్జనచశుక్తిరూప్యసుఖాదేఃప్రత్యక్షౌత్త
 కవృత్తివిషయత్వాభావేవ్యనుమితి శౌబ్దబాధాదిరూపవృత్తివి
 షయత్వమస్మ్యేవేతి నోక్తదోషభివచ్యం - ఏవమపిబ్రహ్మ
 జీవ్యభిచారస్యదుర్వారత్వాత్ । ఆత్మావారేద్రష్టవ్యభిత్వత్ర
 తవ్యప్రత్యయేనబ్రహ్మవేదేత్యత్రుద్వితీయయాబ్రహ్మజిజ్ఞా
 సైత్యత్రకర్తృణిషష్ట్యాచ శుద్ధస్యవృత్తివిషయత్వప్రతిపాద
 నాత్ - నచశుద్ధస్యవృత్తివిషయత్వానంగీకర్తుః వాచస్పతేర్న
 తేనగత్రవ్యభిచారఃతన్నతేఆత్మావారేద్రష్టవ్యభిత్వాదౌఽప
 హినినైవవిషయత్వప్రతిపాదనాత్ - తత్రచమిథ్యాత్వ
 స్యాపిసత్వేనవ్యభిచారాభావాత్ - అతఏవసర్వప్రత్యయ
 తేద్యేచబ్రహ్మరూపేవ్యవస్థితభిస్సృతచనవిరోధస్యాపినాద

కాశః ఉప వాతస్యైవసర్వప్రత్యయకెద్యతాయాస్తత్రవివ
 ఖీతత్వదితివాచ్యం ఏవం సతిసయోహనైతత్పరంబ్రహ్మ
 వేదేత్యాదిశ్రుతివిరోధాపత్తైః పరత్వస్యతన్నతరీత్యాశుద్ధ
 తామాత్రయాపత్వాత్. వహిసత్యత్వవాదినభవజ్ఞానశక్త్యాది
 భిః సర్వోత్కృష్టత్వంబ్రహ్మణః పరత్వ మితిశ్చూహవాది మో
 భ్యుపగచ్ఛన్తి. తస్మాద్యశుద్ధకౌటినివిష్టతయానివర్తనీయాం
 తర్గతస్యనివర్తకజ్ఞానవిషయత్వాసంభవాత్. ఆత్మావాతరేద్ర
 వ్యవ్యత్యాదౌఉపహితస్యైవదగ్గునవిషయత్వేతాదృశజ్ఞాన
 స్య మోఽసాధనత్వానుపపత్తిః. ఉపహితవిషయకస్యాపిత
 ధాత్వే అహమ్భజ్యత్యాదిజ్ఞానస్యాపితధాత్వాపత్తిః యత్తు
 సాధ్యవిషయకత్వే సత్యుపహితవిషయకజ్ఞానస్యైవప్రపం
 చోపాదానాజ్ఞాననివర్తకత్వం స్యవిశేషబ్రహ్మవిషయకవృత్తే
 రపి స్తోపహితబ్రహ్మవిషయకత్వాత్. సత్యంతం స్తో
 పహితాన్యావిషయకత్వంతదర్థః స్వావిషయకత్వస్య సత్యం
 తాగ్ధత్వేఉక్తవిశేషవిషయకవృత్తివారణేపివృత్త్యుపహితాం శే
 అజ్ఞానాదిప్రకారకజ్ఞానస్య సంగృహపత్తైః. తుచ్ఛాకారజ్ఞా
 నేసత్యంతసత్వాత్తద్వారణాయవిశేష్యదళం. నచ సవి
 షయకత్వనూత్రేణతస్య వారణ సంభవాత్. స్తోపహిత
 నివేశేనారవమితివాచ్యం. స్వరూప సంబంధేన విషయతావి
 శిష్యత్వరూపసవిషయకత్వాపేక్షయా స్తోపహితాఖండవృ
 త్త్యావిషయతాసంబంధేనవిశిష్టత్వస్యాగురుత్వాత్తుచ్ఛాకా

రన్యత్రైస్సవిషయకత్వమతేతేనతదవారణాచ్చ అహంబ్రహ్మ
 ఘటోపినాశీతి సమూహాలంబనజ్ఞానస్య మూలాజ్ఞాననాశ
 కత్వస్వీకారేతుస్వోపహితబ్రహ్మనిష్ఠాయాఅన్యవిషయత్వాని
 రూపితవిషయతాతచ్ఛానిత్వమేవసమానవిషయకత్వన్నివర్త
 కత్వోపయికంవాచ్యంనివర్తకత్వంచజ్ఞానస్యత్యేషమానవిషయ
 కంతదాశ్రయమనోఽరూపితంయదజ్ఞానంతదాశ్రయకాలస్యా
 ర్వత్వశూన్యత్వమిహ్యాదికంభూర్వమేవోక్తంమయాబ్రహ్మజ్ఞాతం
 ననీవస్తుక్తేనెతిప్రతీతేర్నానాజ్ఞానపత్యేమనోవిశేషస్యాజ్ఞానవి
 శేషనిరూపకత్వంబోధ్యమిశ్యపహితవిషయకజ్ఞానస్యమోక్ష
 హేతుతాయానస్తేక్తదోషభితితన్నతుచ్చవిషయకవికల్పాఖ్య
 వృత్తేగ్రీవాభావాదేవానిచ్యుక్తకర్తృవసత్తాదిశేష్యనశచైయ
 గ్ధ్యాత్తుచ్ఛాకారవృత్తైస్సవిషయకత్వమతేస్వోపహితాన్యా
 విషయకత్వశూపసత్యంతాభావాదేవవారణాత్తద్దర్శవిశేష్య
 నశోపాదానస్యాయుక్తత్వాచ్చకించసమానవిషయకయోరే
 వజ్ఞానాజ్ఞానయోనివర్త్యనివర్తకదావస్యలోకసిద్ధత్వాద్వృ
 త్త్యుపహితవిషయకజ్ఞానస్యాజ్ఞాననివర్తకత్వన్నసంభవత్వేన
 భీన్నవిషయకత్వాత్. అజ్ఞానంనాశుద్ధవిషయకంవాస్వోప
 హితవిషయకంవానత్వంతఃకరణవృత్తీవిశేషోపహితవిష
 యకంతిశ్రయశ్చవిషయత్వభాగినిర్వియగ్వితీకేవలారేవస్యా
 ర్వసిద్ధతమసోపాపశ్చిమోనాశయోభవతినాపిగౌఠరభిత్వ
 క్తరీత్యాఅజ్ఞానస్యస్వకర్తృవహితవిషయత్వసంభవాత్

ఉక్తకారీకాయాంవివరణాదిమతేకేవలపదస్య శుద్ధపరతయా
 వాచస్పతిమతేలజ్ఞానకార్యానుపహితపరతయా
 భవద్భిర్వాప్యభ్యుత్తాతానచవృత్తైఃపృష్ఠానపరిణామో
 న్తకరణపరిణామత్వాదజ్ఞానరూపత్వమస్తిసమానవిషయక
 త్వనిర్వాహా ఇతివాచ్యం । తథాసజీసుటాదేరప్యజ్ఞానకార్య
 త్వేనశదుపహితజ్ఞానస్యోపసమానవిషయకత్వనివర్తక
 త్వాపత్తేః । నచవృత్త్యుపహితవిషయకత్వస్యైవవిశిష్టనివర్త
 కత్వావచ్ఛేదకకౌటొనివేశాన్నఘటామ్యుపహితజ్ఞానమాదా
 యాతిప్రసంగఇతివాచ్యం । ఉభయోరప్యజ్ఞానసమానవిషయక
 త్వాభావేనవివిగమనావిరహణద్వయోరపినిర్వృత్తతాయా
 దుర్వారత్వాత్ । కీచశుద్ధస్యశృణ్వీవిషయత్వాభావేశుద్ధం
 స్వప్రకాశకమితివాక్యజన్యబోధేషిశుద్ధస్యాభావాత్ శుద్ధం
 స్వప్రకాశంనవేతిసంశయానివృత్తిప్రసంగః । యత్తుధర్మితావ
 ఛేదకతాసంబంధేనతత్కారకబుద్ధిప్రణిశేయతాసంబం
 ధేనతన్వ్యావకీభూతాభావప్రతియోగిత్వనిశ్చయస్యప్రణిబం
 ధకత్వమునుభవసిద్ధం । వహ్నిభావవ్యావకీభూతాభావప్రతి
 యోగీధూమఇతినిశ్చయస్యోక్తుద్ధసంస్కారస్యవాచిత్యేష్యతా
 సంబంధేనధూమేనత్వేధూమవావహ్నిభావవానిత్యా
 కారకజ్ఞానస్యధర్మితావచ్ఛేదకతాసంబంధేనధూమేన
 త్వాదాత్ ఏవమస్వప్రకాశత్వవ్యావకీభూతాభావప్రతియో
 గీఅనుపహితత్వగుణశుద్ధత్వమితినిశ్చయోఉచ్ఛేదసంస్కారే

వాసతితదవచ్చిన్నవిశేషకాస్వపు కాశత్వపు కారక బుద్ధిర్న
జాయతే। పంచశుద్ధస్వప్రకాశమితివాక్యస్యలక్షణం యా
శుద్ధస్వమస్వప్రకాశత్వవ్యాపకీభూతా భావప్రతియోగిత్యరూ
పస్వప్రకాశత్వనిరూపితవ్యతరేకవ్యాప్తిమదిత్యర్థ ఇతితాత్పర్య
వాక్యస్య శుద్ధపశ్చేషకాస్వపు కాశత్వ సంశయానుత్పాద
ప్రయోజకబోధజనకత్వరూపంశుద్ధస్వపుకాశత్వ సాధకత్వ
ముపపన్నమితతన్న ఉక్తిబోధహేతుభూతం దావపదలక్ష
ణాజ్ఞానస్య శుద్ధస్వవృత్తివిషయత్వం। వివా అసంభవాత్ల
క్షణాయాశ్చశక్యసంబంధరూపత్వేనశక్యజ్ఞానాధీనజ్ఞానవి
షయత్వాత్ నచశుద్ధస్వప్రకాశాదిపదానాంశుద్ధత్వస్వప్రకా
శత్వాద్యుపహిత ఏవశక్తిర్న శుద్ధ ఇతినతదజ్ఞానాపేక్షేతివా
చ్యం। ఏవమప్యవహితత్వా భావరూపశుద్ధత్వస్యాప్య పాశ్చి
త్వేనశుద్ధత్వవ్యాపూతఇత్యాశంకతాదృశోపహితత్వా భావ
స్యబృహత్ స్వరూపతయాసమాధానస్యాదైవతసిద్ధిద్వితీయ
పరిచ్ఛేదప్రతిపాదితత్వేనశుద్ధత్వమస్వపుకాశత్వవ్యాపకీభూ
తాభావప్రతియోగీతివాప్తిజ్ఞానశుద్ధస్వావశ్యంజ్ఞాతవ్యత్వా
త్ యదపిస్వీయధర్మితే వచ్ఛేదకతానిరూపితాయాప్రతి
యోగితాసంబంధావచ్చిన్నావచ్ఛేదకతాతదవచ్ఛేదకతాస
ంబంధేనతద్వత్తాబుద్ధాధర్మితావచ్ఛేదకతాసంబంధేనతద్వాన్య
పకత్వజ్ఞానంప్రతిబంధకంయథావహ్నయభావవిశిష్టేధూమవ
త్తాజ్ఞానేనహి ధూమవ్యాపక ఇతిజ్ఞానస్య వ

హి త్వనిష్ఠ ప్రత్యా సక్త్యా ప్రతిబంధక తా పవంచో
 పహితత్వమస్య ప్రకాశత్వ వ్యాపకమితిజ్ఞానస్యో పహితత్వ
 నిష్ఠ ప త్యాసక్త్యా ఉ పహితత్వా భావవదస్య ప్రకాశ మి
 జ్ఞానప్రతిబంధక త్యామపహితత్వా భావరూపశుద్ధత్వస్యో జ్ఞా
 నేపినతత్వ భావావృత్త వాక్యస్య ఉపహితత్వమస్య ప్రకాశత్వ
 వ్యాపకమిత్యర్థకతయాపూర్వోక్తసంశయానుల్పాదప్రయో
 జక త్వ ముభ పన్న మితితదపిన। అ స్య ప్రకాశత్వస్య
 స్యప్రకాశత్వ ఘటితత్వేనస్య ప్రకాశత్వ స్య చబృహత్త్వ
 రూప త్వేనశుద్ధస్యవృత్త్యవిషయత్వే నిరుక్త వ్యాప్తిజ్ఞానస్య
 వాసంభవాదుక్తంచాదైవతసిద్ధోస్య ప్రకాశత్వ లక్షణోపప
 త్తౌ అవేద్య త్వేనత్యవరోతువ్యవహరయోగ్యత్వాశ్యంతాభా
 వానధికరణత్వంస్య ప్రకాశత్వంనచ మోక్షే వ్యాప్తిః అనధిక
 రణత్వస్యస్వరూపతయాతదాపి సత్త్వాత్ నచస్య రూపత్వే
 తుణత్వానుపపత్తిత్వన్నయెబృహత్కేభిన్నానంవాఙ్మగుణ త్వ
 వ్యవహారవత్ స్వరూపేవ్యనధికరణత్వేలక్షణత్వవ్యవహా
 దితినచస్యవ్యవహారేస్వాతిరిక్తసంవిత్సాపేక్షత్వ మేవాస్య
 ప్రకాశత్వంతదభావస్యస్యప్రకాశత్వరూపత్వాత్ తథాహ
 త్తాస్యప్రకాశత్వ వ్యాపకత్వ జ్ఞానెనబృహత్తజ్ఞానా సేత్యైతివా
 చ్యం। ఏవమపుష్పహితత్వస్యోస్యప్రకాశత్వ వ్యాపకత్వ జ్ఞా
 నార్థంశుద్ధత్వస్యప్రకాశత్వ యోగి హచారజ్ఞానస్యోపేక్ష
 త్యాత్ అన్యథోపహితత్వా భావవదస్య వృత్త్యేవప్రకాశత్వమి

నివృత్తిచారజ్ఞానానుచ్ఛేదేనోక్తవ్యాపకతాజ్ఞానాసంభవా
 త్ ఉక్తసహచారస్యశుద్ధత్వముటతత్వేనతద్బుద్ధేశుద్ధత్వముటి
 తత్వాత్ నచశుద్ధస్యవృత్త్యవిషయత్వేనతద్బుత్తితవ్యభిచారా
 కారవృత్తిసామగ్ర్యా అకల్పనాదేవసోక్తవ్యభిచారాకారవృ
 త్తిసంభవఃయద్వాఙ్మహితేశుద్ధత్వ భమకాలే ఉపహితకా
 పాధికరణమూదాయసహచార భమసంభవేనోక్తవ్యాపక
 త్వజ్ఞానంనిరాబాధమితివాచ్యంతథాసతీతాదృశనామగ్ర్య
 అకల్పనాదేవశుద్ధత్వప్రకాశత్వయోర్వైశిష్ట్యగ్భివారణేఉ
 క్తవ్యాపకతాజ్ఞానస్యోక్తగ్రహణేబంధకస్య జనకంశుద్ధంస్వప్ర
 కాశమితివాక్యమిత్యుక్తైర్వైయర్థ్యాత్ ఉపహితేశుద్ధత్వభ
 మాంగీకారేశుద్ధత్వేనూపహితానగాహినశుద్ధత్వావచ్చిన్న
 విశేష్యకస్యప్రకాశత్వప్రకారకబోధస్యోక్తవాక్యజన్యత్వే
 పితావృశస శయనివృత్తినిర్వాహితాదృశవాక్యస్యలక్షణా
 మంగీకృత్యశుద్ధంస్వప్రకాశంనవేత్వా దిసంశయామత్పాద
 ప్రయోజకత్వభిధానస్యానుచితత్వాత్ । యత్త శుద్ధ స్వప్ర
 కాశమితివాక్యస్య లక్షణయా అశుద్ధత్వం అస్యప్రకాశత్వ
 వ్యాపకమిత్యర్థభిదితతామయమభిప్రాయశుద్ధపిశేష్యకా
 న్యప్రకాశత్వజ్ఞానస్యోప్రసిద్ధ్యాతాదృశజ్ఞానసామగ్ర్యా అక
 ల్పనాదేవసోత్పత్తిధర్మతానచ్ఛేదకతాసంబంధేననుబ
 త్వాదోప్రసిద్ధస్యో స్వప్రకాశత్వప్రకారకబోధస్య శుద్ధత్వే
 ఉత్పత్తిప్రయోజకసామగ్ర్యా సంభవేపి సోత్పత్తిసంభవః ।

ఉక్తప్రతిబంధకజ్ఞానసత్వా దితి । తన్న ఉక్తకీర్త్యో షహితత్వా
భావపశి ష్టేస్వప్రకాశత్వా భావజ్ఞానవారణాపిస్వప్రకాశగ్భం
శుద్ధవృత్తివ వేతి సంతయోవరణాత్ ఉక్తసంతయసామగ్ర్యాంక
ల్పనతాదృశసంతయప్రతిబంధకబోధనోక్త వాక్యాదనుత్ప
త్తైశస్వాచ్ఛుద్ధస్యాపివృత్తివిషయత్వ సువశ్యమా గీక ర్శమి
తి । తత్రవృత్తిన్యాప్యత్వ సూప హేతోర్వ్యభిచారోదుర్వారః
కించ సత్యత్వ వాసిమతరీత్యా బ్రహ్మజన్యభిచారోదుర్వారః స
హ్య నుమానమయేనపు యజ్య తేనన్తతరీత్యైరప్యభిచారోమా
షణన్న ప్రతివాదిరీత్యై తిసంభవతి ప్రతివాదిరీత్యా వ్యభిచార
జ్ఞానైసత్యపిపరేషాం సరామగ్మానుదయేనానుమితే సంతభవా
త్ తయత్కా క్తవివరణా ను యాయభిసంధేపివృత్తివిషయత్వ
మస్మైవకేవల నిర్గుణత్వ శుక్త్యా బ్రహ్మజీవరమాధ్యక్షాధర్మ
నిషేధేపివా; వహారికధర్మానిరూపాత్ అన్యథో పసి శాబ
ప్తా తాదాశ్యస్యసిద్ధేత్యనన్యంనాచ్య త్వేనోక్త సువివాధా
పత్తై బ్రహ్మజన్య ప్రకాశ త్వే పికల్పితాజ్ఞానవా శార్థంవృత్తివి
షయత్వస్య క్త్యాత్ కీచనస్వ ప్రకాశేచిదం శైలిజ్ఞానం
కింశాన్యందాం శేత భావతస్య శుద్ధస్యాపివృత్తివిషయ త్వమా
వశ్యకంతకుక్తవృత్తిన్యాప్యత్వ మేవాస్యశాస్త్రకృద్విర్మి రా
కృతంబ్రహ్మజ్ఞానసాశార్థంవృత్తిన్యాప్య త్వమిష్యత ఇతిపపం
చస్యనుతేపి బ్రహ్మజన్యభిచారస్య నిరాబాధత్వాత్ తద్వార్త
ణాయశబ్దాజన్యత్వ త్తివిషయత్వ మేవ హేతుస్తేనబ్రహ్మజన్య

జనశాబ్దబోధాత్మకవృత్తివిషయత్వేపితదన్యమానస్యతత్రా
 ప్రచక్షుర్నవ్యభిచారఃపవంతుశ్చేపి నవ్యభిచారఃశబ్దజ్ఞానా
 నుపాశీషసుశూన్యోపకల్పణనిపాతంజలనూత్రాభ్యశపిషాణా
 దిశస్తైస్తుచ్చవ్యవహారాచ్చతుచ్చస్యశాబ్దవృత్తివిషయత్వేపిత
 దని కర్ణిషయశ్వాభావాదితతదయుక్తంబృహ్మణ సుస్వజ్ఞత్వ
 సుఖసంకల్పత్వాదిశుణస్యత్రైకైకగమగమ్యతయాత
 త్రోక్తవాతోర్థాగాసిద్ధేః నచసుస్వజ్ఞత్వాదికంబృహ్మ ధర్మస్త
 థా శుతిభోధ్యత్వాదిత్యమనూననాపివేద్యత్వాన్నభాగాసిద్ధి
 రినివాచ్యంథా సతిఅనుభూతిఃస్వపకాశా అనుభూతిత్వాది
 త్వాదిస్వప్రకాశత్వాదిసాధకైజీవఃపరమాత్మమోనభిద్య
 తెచేతనత్వాదిత్యాదిజీవబృహ్మభేదసాధకైశ్వానుమానైవేద్య
 త్వాత్ బృహ్మణీవ్యభిచారసదవస్థసకామతో హమజ్ఞాత్యా
 దిప్రత్యక్షైశ్చేపి వేద్యత్వాచ్చనచోపహితమేవప్రత్యక్షవే
 ద్యంఉపహితస్యభానెస్వరూపస్యాపిభానావశ్యకత్వాత్
 అన్యథాపిక్షేపినితేపిస్వరూపే సంశయావత్తే నచవిశిష్ట
 జ్ఞానమేవశుద్ధైస్సంశయనివర్తకమితివ్యాచ్యంఅన్యజ్ఞానస్యా
 స్యసంశయనివర్తకత్వామోగాత్ అన్యథాఉపహితజ్ఞానా
 దేవశుద్ధైశ్చజ్ఞాననివృత్తిసంభవేనశుద్ధస్యవృత్తివిషయత్వాం
 గీర్తావైఫల్యాత్ పవంతుచ్చంవృత్తివిషయోవ్యవప్రియమా
 నశ్వాత్తుచ్చంనతుణికమకారణత్వాదిత్యాద్యనుమానవే
 ద్యత్వేనతుశ్చేపివ్యభిచారోదుర్వారఃయదపిసత్తాదాచ్యత్ర

కారకవృత్తివిషయత్వం హతుః బృహ్మణితుచ్ఛేదసర్వనియోగ
గిత్వం బ్రహ్మతాదాత్మ్యాభావానోక్తర్థిత్యావ్యభిచారభేదతన్మ
సత్తాదాత్మ్యే సత్తాదాత్మ్యాభావేనభాగాసిద్ధేః ఘటాస్పర్శి తివ
త్ బృహ్మ సత్త్వతీతత్యాసత్తాదాత్మ్యప్రకారక వృత్తివిషయత్వ
స్వబృహ్మణివ్యభిచారాత్ తుచ్ఛేపిశశవిషాణం సదితిప్రతీత్యా
వ్యభిచారాచ్ఛేదతేన సత్తాదాత్మ్యతత్వావ్యతరప్రకారకవృ
త్తివిషయత్వం హతురతస్మిత్తాదాత్మ్యే నాసిద్ధిర్ముక్త్యా వపిన
ని గాఢః సత్తాదాత్మ్యతత్వావ్యతరస్మైవ హతుత్వ సంభ
వేన శేషవైయక్త్యా చ్చ తావత్తాత్రస్య హతుత్వసంపదయ
క్తంభవదభిహత సత్తాదాత్మ్యసౌభయవాద్యసిద్ధత్వేన హతు
త్వాసంభవాత్ సత్తాదాత్మ్యపదేన సత్తాజాతేర్విషయతేనా
మాన్యా దౌ భావత్వస్య వివక్షణేచాభావేభాగాసిద్ధేః కాలసం
బంధిత్వనివర్తకేదబృహ్మణివ్యభిచారాత్ యదపిస్వ సమాన
సత్తాజ్ఞానవిషయత్వమేవద్వ శ్రేణ్యం జ్ఞానేస్వ సమానస
త్తాకత్వసంవేశాద్బృహ్మతుచ్ఛయోర్నవ్యభిచారః స్వ సమాన
సత్తాకత్వం చ నాప్త నాశకజ్ఞానానాశ్యత్వం తేన సత్తాత్మైవిధ్య
సిద్ధిర్నిధృత్యత్వసిద్ధ్యంతరభావితేపినాన్యోన్యా శ్రయః త
త్తజ్ఞానవహోపాదానాచ్ఛేదఘటాదిజ్ఞానస్యకస్యచిత్ ఘటా
ద్యనాశకేనపటాదిజ్ఞానేననాశ్యత్వేపిఘటాదౌవాసిద్ధిః । ఇ
హ్మచ్ఛేదవహోపాదార్యోన్మన్మఘటాదిజ్ఞానమాదౌమైవ హ
రూపపాదనాత్ యాదృశవిషయవిశేషవిషయకజ్ఞానసామా

నమిచ్చాభ్యుదయమనంతరం దృశ్యవిషయశ్చ ప్రసిద్ధపవన
 ర్విశ్వాపివస్తున ఇచ్చావ్యవహితపూర్వపుష్టినస్సర్వమే
 యమిత్యాకారకయత్కించితజ్ఞానవిషయత్వాత్ నచబృహ్మ
 జీవనవాదిరీత్యాబృహ్మానాశకజ్ఞానానాశ్యజ్ఞానవిషయత్వ
 స్యసత్త్వానుందిగ్ధవ్యభిచార ఇతివాచ్యం స్యానాశకజ్ఞాననా
 శ్యత్వేనాదైవతమతసిద్ధంయత్తదవ్యజ్ఞానవిషయస్వస్వవిన
 తీతత్వాత్ బృహ్మజ్ఞానసామాన్యస్యబృహ్మజ్ఞాననాశ్యత్వే
 నాదైవతమతసిద్ధతయాతదవ్యజ్ఞానవిషయత్వాభావాత్ ఇ
 ద్దంచస్వనిష్ఠనాశకతాసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభా
 వవజ్ఞాననాశ్యత్వప్రకారకాదైవతసంబంధిజ్ఞానవిషయస్వ
 సుబంధావచ్ఛిన్నస్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాక(ప్రతియోగితాకభే
 దవజ్ఞానవిషయత్వతాదాత్మ్యభయసంబంధేనకీంచీద్విశేష
 త్వంచృశ్యత్వమితిఫలితంతేననాననుగమనవాసుటానికంస్వ
 పదేనూపాదాయబృహ్మజీవ్యభిచారస్తాదాత్మ్యనివేశాదితత
 న్నఇచ్చావ్యవహితపూర్వోత్పన్నబృహ్మజ్ఞానమాదాయబృహ్మ
 జీవ్యభిచారస్యదుర్వారత్వాత్ నచస్వనిష్ఠనాశకతాసంబం
 ధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవజ్ఞాననాశ్యస్వస్వోపా
 దాననాన్యతరకత్వేనాదైవతమతసిద్ధంయత్తద్భిన్నజ్ఞానవిష
 యత్వస్యవినతుణాన్నబృహ్మజీవ్యభిచారఃఇచ్చావ్యవహిత
 పూర్వోత్పన్నబృహ్మజ్ఞానస్యబృహ్మజ్ఞాననాశ్యత్వవికాపిత
 న్నాశ్యోపాదానకత్వేనాదైవతమతసిద్ధతయాతద్భిన్నత్వా

సాధ్యమనవిధమున సప్త ప్రయోజ్యత్వే పితౄన్యచ దప్రయో
జ్యత్వే న బ్రహ్మణి నికుత్తస్వప్రకాశత్వానన్యప్రతిధే సైతత్వే
దాభావాచ్చ సోక్తవ్యభిచారః । సహవరోక్షత్వస్యైకా
వత్వాపేక్షయా జ్ఞానవిషయత్వాభావవిశిష్టచిహ్నపత్వం యి
క్తం లాఘవాదితి వాచ్యం । సాయోత్తరోతేస్స కర్తృత్వానురో
ధే నాపరోక్షతాయాపక్తయనుత్పాదకత్వత్ . ఛాత్పర్వతా
వచ్ఛేదకఫలకాంత్యం హికర్తృత్వం ఫలప్రయోజకవ్యాపారఘ
టితవాచకత్వం ఛాత్ సుకర్తృత్వమితీతార్థిహేనయః । సర్వవా
చ్యవ్యాపారవ్యధికరణతియత్వలంతన్వాచకత్వం ఛాత్ సు
కర్తృత్వం ఫలతత్ప్రయోజకయోగ్ధానుసాచ్యఘటకత్వే ఛా
త్ సుకర్తృత్వానువప్తిః । అత ఏవ జ్ఞాత్యర్థిగ్రహపస్యగుర్
ణస్యావ్యసత్వాపాదకోజ్ఞానవిషయత్వాభావప్రయోజకవి
శిష్టచిహ్నపత్వమేవ న త్వసత్వాపాదకజ్ఞానమృచిద్రూప
త్వం । జానాతే సుకర్తృత్వానువప్తిః । తద్వ్యవప్రయోజకం
ఘటాదిప్రత్యక్షస్థలెఘటాద్యాకారత్వత్విజనకసామగ్రిః । సు
ఖాదిప్రత్యక్షస్థలెనుభావిజనకపానుగ్రీతాత్వత్వకాలాత్వచ్ఛే
దే . సూక్ష్మరూపేణేద్యమానెనుభావోవర్తమానసాభ్యానవి
షయత్వస్య సుఖాభ్యుత్పత్తితత్వేతి భావోవర్తమానోభూతా
ద్యశశామగ్రిప్రయుక్తః । ఇదానీమజ్ఞానావిషయత్వం సుఖాదౌ
చందనయోగాధిప్రయుక్తమిత్యేమిథ వాత్తితిన్మంజుశ్చగత
సోక్తైవరోక్షత్వస్య ఛేదాంత్యవ్యవప్తివ్యవప్తిన్మచిద్రూప

యోగ ఉపపన్ను || గామప్రాప్త్యనువధానపిగ్రామంగవచ్చునీ
 త్యాది ప్రయోగవత్ | పనంకాలసంబంధ ప్రయోజకః ఉత్ప
 త్తి ప్రయోజకౌ హయత్నః | కరోత్స్వర్గః ఘటంకరోతీత్యాదౌ
 ఘటనిష్ఠకాలసంబంధప్రయోజకయత్నభోధాత్ | ఉత్తంచకర్త
 వత్ కర్తృణామితి క్రియభిసూత్రేయోగకర్తృణః | కృత్వా కర్త
 కతాపత్రైః నహియత్నోర్ధవ్యతే | కింతూత్పాదనమివాతః
 కర్తవత్సాధ్యగాద్యపీతి ఉత్పాదనముత్పత్తి ప్రయోజకవ్యా
 పారః యత తేషు కేవలయత్నార్థకత్యాన్న సకర్తత్వమితి | ఇ
 న్ని - తథా సతియత్రపుత్రాదిసుఖేచ్ఛయావ్యజనాదిచాలనం
 సామగ్రివశాచ్ఛః సన్నిహితశత్రోరపిస్సుఖాత్పత్తితత్తలం
 స్యస్సుఖమిచ్ఛతీతివత్ శత్రోస్సుఖమిచ్ఛతీతి ప్రయాగాపత్రైః
 తత్తతాద్భి శేచ్ఛాప్రయోజ్యస్య ఉత్పత్త్యాదిహాపఫలస్య
 పుత్రసుఖ ఇవ శత్రుసుఖేపి సత్వాత్ విషయతాయాద్వితియా
 ర్థత్యేవ శత్రుసుఖవిషయశేచ్ఛాపిరహాన్నతదాపత్తిః | ఏవంయ
 త్రద్వేషప్రయోజ్యసామగ్రిశత్రోరివమితస్యావ్యనిష్టోన్మత్తి
 స్రుత్రమితం ద్వేష్టితవ్యవహారాపత్తిః శత్రోస్సుఖం నేచ్ఛనీ
 మిత్రం న ద్వేష్టితవ్యవహారానుపపత్తిశ్చ | ఏవముత్పత్తి
 ప్రయోజకయత్న స్యకరోతివాచ్యత్యేజలాహరణాద్యనుకూ
 లయత్నై న శ్రమోన్మత్తిత్వేజలాహరణంకరోతీతివచ్చునం
 కరోతీతివ్యవహారాపత్తిః | శ్రమంకరోతీతివ్యవహారానుపపత్తి
 శ్చ | కింకసాక్షాత్కరోతేదానా తేనోక్తార్థకత్యేక్ష్మక్తిరూప్యం

సాక్షాత్కారోతిజానాతీత్యనయోరనుపపత్తిః । ప్రాతిభాసికస్యా
జ్ఞానవిషయతానవచ్ఛేదకత్వేనద్వితీయాంతార్థసృజితీ
ప్రాయదివిదూషితావచ్ఛేదకత్వేనసంబంధావచ్ఛిన్నాధేయత్వ
స్యైకత్వాజ్ఞానవిషయత్వాభావబాధాత్ । ఘటంజానాతీత్యా
దోద్వితీయాంతననుటాత్పిరూపితావచ్ఛేదకత్వసంబంధా
వచ్ఛిన్నాధేయత్వస్యభాసాత్ । ఏవంస్వవాచ్యవ్యాపార
వ్యధికరణంయత్ఫలంతద్వాచకత్వంధాతోస్యకర్తృకత్వమి
త్యేపినయైకైఫలస్యాపేకించితపేక్షయశచవ్యాపారత్వేనస్వ
వాచ్యవ్యాపారవ్యధికరణఫలాప్రసిద్ధేసంభవాపత్తేః । ఏ
థతత్తత్వాదీనామపివరస్పరవ్యధికరణనానావృధ్యాదివా
చకత్వేనతాదృశవృద్ధిరప్యన్యసేతుయావాఫలత్వేనస్వ
వాచ్యైకవృద్ధియావవ్యాపారవ్యధికరణస్యాపరవృద్ధిగాప
ఫలస్యతాదృశవృద్ధిప్రయోజ్యఫలస్యవాచాచకత్వసత్త్వా
దతవ్యాప్తిః । నచఏథధాతోస్వపదేనోసాదానెవమిదాసామా
న్యస్యస్వవాచ్యత్వేనస్వవాచ్యవ్యాపారాధికరణత్వావ
చ్ఛిన్నభేదవద్వృత్తత్వరూపంతాదృశవ్యధికరణత్వంనవృ
ద్ధ్యంతరేతత్ఫలపాసంభవతీతిమోక్షాభివ్యాపిరితివాచ్యం । సక
ర్మకథాశుసామాన్యస్యస్వపదార్థత్వేష్వవాచ్యవ్యాపారా
ధికరణసామాన్యభేదాప్రసిద్ధేః । కాలమాత్రయతేసర్వమి
త్యాదివ్యవహారోసర్వత్రాపితాదృశయత్కేంద్రిద్వై
పారసత్వాత్ । నచస్వవాచకత్వస్పష్టిశిష్యవ్యాపారవాచక

కర్తవ్యభయసంబంధేనఫలవిశిష్టత్వ మేవసకర్తకత్వం । వ్యా
పారేస్వవైశిష్ట్యంచస్వసమానాధికరణభేదప్రతియోగితావ
చ్ఛేదకత్వస్వప్రయోజకత్వోభయసంబంధేన । తథాచసం
యోగాద్యధికరణగ్రామాదినిష్ఠభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదక
త్వసంయోగప్రయోజకత్వయోగ్యత్వేనతాదృశవ్యాపారఫ
లోభయపాచకస్యగమ్యాదే సకర్తకత్వం । ఏత ఇత్యాదౌచ
నాతివ్యాప్తిః । ఏకవృద్ధిఫలసమానాధికరణభేదప్రయోగితా
వచ్ఛేదకత్వస్యవృద్ధ్యంతరేనత్వేపిప్రయోజకత్వాభావో
దిగివాచ్యం । ఘటంసామ్రాత్యం రోతీత్యానామాయుషాదివ్యత్య
వద్భిన్నవితః పమాతరీవఘటాదావపితాద్యభ్యసంబంధేనస
త్వేనాజ్ఞానవిషయత్వాభావరూపఫలవృద్ధికరణత్వాభావేన
సకర్తకత్వానుపపత్తిశాదవస్యాత్ - ఏకవృద్ధిఫలసమానాధిక
రణభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్యరూపయోగ్యతారూపత
త్వలప్రయోజకత్వయోగ్యవృద్ధ్యంతరేనత్వేనాతివ్యాప్తైశ్చ-ఫ
లోపథాయకత్వనివేశికాశేషచ్యుతఫలిన్యత ఇత్యాదావవ్యా
ప్త్యాస్యరూపయోగ్యతారూపసైగ్యవపయోజకత్వస్యనివేశ్య
త్వాత్ - ఏకస్యైవవధాతోర్ధ్వభేదేనసకర్తకత్వాకర్తకత్వ
దర్శనసకర్తకత్వలక్షణసాధ్యభేదఘట్టితస్యైవవక్త
వ్యత్వేనసామాన్యతోలక్షణకథనసాధ్యమచితత్వా
చ్చ - వస్తుతోద్వియాగ్ధాధేయత్వస్థిపకారతాదిరూ
పితయాదృశఫలస్థివిశేష్యతాశాలిబోధోపయికాకాం

తౌవత్వం యాద్య శధాతోస్తాద్య శఫలావద్భిన్నవ్యాసా
 రెబోః యి తాద్య శధాతోస్సకర్తకన్యమితయు క్తం. అతప
 వాత్తనః పాకమిచ్చతి పాకీయతీత్యాదౌ ప్రకృత్యర్థస్య పాకాదే
 స్సకర్తకతయా సంతభాతు సముదాయవత్ కృజంతపచాదిప
 దసముదాయస్య సకర్తకతాయాదుర్వారతయా తండులు పా
 కీయతీత్యాది ప్రయోగాపత్తిరితి నిరస్తం కృ భాతు సమానార్థక
 య తేరివసన న్తసమానార్థకకృ జంతాదేరపికర్తబోధక సుప్తాన్
 కాంత త్వానుపగమేవ తన్మలంపిపక్ష తేతివ త్తన్మలంపాకీయతీతి
 ప్రయోగాప్రసంగాత్ - పవంహం సాయతే రామా ఆచార్యా
 య తే శిష్య ఇత్యాదౌ హంసకర్త కాచారస్య గమనాదేరాచా
 ర్యకర్త కాచారస్య జ్ఞానాదే శిష్యజ్ఞాద్యంతార్థత్వేపి గ్రామం
 హం పాయతే నా స్తమాచార్యాయ త ఇత్యాదికోన ప్రయోగః -
 తాద్య శధాతో రపికర్తబోధక సుప్తాన్ కాంత త్వానుపగమాత్
 కించ నారాయణం నమస్క- రోతి పండితం పురస్క- రోత్య స్త్రం
 ప్రాచుష్క- రోతి కుఃఖమావిష్క- రోతి కన్యామలంకరోతీత్యా
 దావివక్షుటం సామ్రాజ్యరోహిత్యాదావపి ఫలస్య నిపాతార్థత్వమే
 వ నతు ధాన్యక్షమాటకశ్చం నారాయణం నమస్క- రోతి త్యక్త హి
 స్వా పకర్త వధిత్య ప్రకారకబోధ విషయ తానమః సదాగ్రః -
 వ్యాసారః క్షధాన్యః - శధాచనారాయణస్థితాద్య శబో
 ధవిషయతా ప్రయోజకన్యా + రానుకూలకృమానిబోధః |
 తాద్య శవిషయతా శ్రయతయాచనారాయణస్యకర్తత్వం య

తోధత్వర్థతావచ్చేదకఫల శాలిత్వంకర్తృత్వమిత్యత్రధాత్వ
 ర్థతావచ్చేదకత్వంనధాతుశక్యతావచ్చేదకత్వంకింతువ్యాపా
 రణాపార్థే అనుకూలతాసంబంధేన విశేషణతయా ధాతుప్ర
 తిపాద్యత్వం నిపాతార్థస్యచధాత్వరేసాక్షాదవ్యయేనతా
 దృశబోధిషయతాయపధాత్వర్థతావచ్చేదకత్వమయతమే
 వ. ఎవం అగ్రదేశావస్థానరూపపురః పదార్థస్యజ్ఞానరూపా
 విరాసిపదార్థస్యభూషణ సుయోగ రూపాలంపదార్థస్యచా
 నుకూలతాసంబంధేనకర్మధాత్వరేవిశేషణత్వాత్తత్తాత్రయ
 పండితాదేఃకర్తృతాతదాప్రకృతేసాక్షాత్పదార్థస్యప్రత్యయ
 స్యకర్మధాత్వరేవిశేషణత్వంవిషయతయూతదాత్రయఘ
 టాదేఃకర్తృత్వంచేత్యలంప్రాసంగికవిచారణేన కించోక్తస్య
 ప్రకాశత్వావచ్చిన్నప్రతియోగితాకభేదస్య హేతుత్వేబృ
 హ్మణివ్యభిచారోచుర్వారః స్వప్రకాశోబృహ్మసాక్షాదవరో
 తద్బృహ్మతిలోకీకవైదికసామానాథికరణ్యప్రత్యయేనబృ
 హ్మణిస్వప్రకాశత్వావచ్చిన్నభేదస్యావశ్యకత్వాత్ అన్యధా
 తత్రస్వప్రకాశతాదాత్మ్యానుపపత్తిః నిహంస్వప్రకాశతో
 పహితేమిథ్యాభూతేతద్భేదాభావనభాగాసిద్ధిశ్చ. నచ
 స్వప్రకాశత్వోపలక్షితప్రతియోగికభేదస్యేవహేతు
 త్యాన్నదోషఇతివాచ్యం. ఉపహితభేదాతిరిక్తాపలక్షి
 తభేదస్యోభయవాద్యసిద్ధత్వాత్ యదపి. అజేవ్యత్వేన
 త్యపరోక్షవ్యవహారయోగ్యత్వరూపంయస్వప్రకాశత్వంత

దధావరూపమస్వప్రకాశత్వంవాద్యశక్తిత్వంవేద్యత్వం
 సావచిచ్ఛన్నచిద్విషయకంయదభానాపాదకాజ్ఞానంతన్నివ
 త్తకవృత్తివాప్యత్వరూపంఫలవాప్యత్వం తచ్చనబృహణి
 యత్రోక్తవాప్యశక్తిత్వం స్థాప్యంతైవస్వపదార్థతయా
 బృహత్సావచిచ్ఛన్నచిద్వత్సద్దేః తథాచనీరుక్తవేద్యత్వాభావస
 మానాధికరణస్వాభానాపాదకాజ్ఞాననివర్తకవృత్తివిషయశ్చ
 రూపాపరోక్షవ్యవహారయోగ్యత్వస్యబలప్రమాత్రని
 స్థత్వాదైదభావరూపందృశ్యత్వంప్రపంచేక్షుణ్ణంశుక్తిరూ
 ప్యాదేరతత్త్వాదిదశాయాంతస్యాసత్వాపాదకాజ్ఞాననివ
 ర్తకామమిత్యాదివృత్తివాప్యత్వేష్యభానాపాదకాజ్ఞాననివ
 ర్తకవృత్తివాప్యత్వభావేనతత్రనిరుక్తావేద్యత్వస్యతేపిత
 త్రోక్తాపరోక్షవ్యవహారయోగ్యత్వాభావాన్దృష్టాంతస్యసా
 ధనివత్ప్రముపపన్నంఘటావోక్తాపరోక్షవ్యవహారయోగ్య
 త్వస్యతేపితత్రావేద్యత్వాభావేవిస్తాభావోక్షితవఃతత
 న్నసావచిచ్ఛన్నచిద్విషయకాభానాపాదకాజ్ఞాననివర్తకవృత్తి
 విషయత్వాభావసమానాధికరణాభానాపాదకాజ్ఞాననివర్తక
 వృత్తివిషయత్వరూపస్వప్రకాశత్వస్యబృహత్సావచిచ్ఛన్నకాల
 వసత్వేనతదభావస్యబృహత్సాధారణతయావ్యభిచారా
 తఃనచోక్తస్వప్రకాశత్వాభావస్యనీరవచ్చిన్నవిశేషణ
 తాసంబంధేనహేతుత్వానైనా కన్యభిచారభిలపాద్యః
 క్తస్వప్రకాశత్వస్యాపిమిత్యాత్వేనతదభావస్యనిరవచ్చిన్నవి

శ్రేష్ఠతా సంబంధేనాపిసత్వే నవ్యభిచారాపరిహారాత్ సక
 వచ్చిన్నభేదస్య హేతుత్వేపిస్వప్రకాశంబృహత్సమానా
 భిగణపతీత్యాబృహ్మణితాన్యశభేదస్యాపిసత్వే నవ్యభిచా
 రావారణాత్ బృహ్మనిష్ఠతదవ్యక్తిత్వా సేతుయా క్తస్వప్ర
 కాశత్వస్యగురుత్వే నతిదవచ్చిన్నభేదప్రసిద్ధేతుచ్ఛేపంచమ
 ప్రకారావిద్యానివృత్తౌచవ్యభిచారాద్యుత్పత్తిః ఆజ్ఞానా
 ప్రయుక్తాసత్యయజ్ఞస్యంతనవ్యత్వే సతికాలసంబంధిన్య
 హేతుః సవేశ్యంపంచమ ప్రకారేనత్యంతా భావాత్తుచ్ఛేప
 కాలసంబంధిత్యాభావాన్నవ్యభిచారభింతన్నసత్యస్యవాది
 నుతేసుకా హాసత్యంతావావేనాసీధేః భవన్తతేపిజీవన్త
 భోగాదాసత్యంతాభావేనభాగాసీధేః పంచమ ప్రకారేపిప్ర
 త్యయోగివిధయా అజ్ఞానస్యకారణత్వేనసత్యంతేనతదవారణా
 ద్యుత్పత్తినచాజ్ఞానప్రయుక్తత్వమజ్ఞానతల్లేశాన్యతరతాదాత్మ్యా
 పన్నత్వంపంచమప్రకారస్యప్రతియోగివిధయా అజ్ఞానప్ర
 యుక్తత్వేపితనసమానకాలీనత్వేనతత్తాదాత్మ్యాపన్నత్వవిర
 హాసత్యంతేనతద్వారణంజీవన్తక్తభోగస్యాజ్ఞానాసమాన
 కాలీనతయాతత్తాదాత్మ్యావాసన్నత్వేపితల్లేశతాదాత్మ్యాపన్న
 త్యాన్నాసిద్ధికివాద్యంతభాసత్యజ్ఞానప్రయుక్తత్వస్యగురు
 క్తరూపస్యైవహేతుత్వంసంభవేనైవరాంత్యవైయ్యర్థాత్
 శ్రీశ్రీత్యంతార్యస్యకీతాన్యాయభాసురైదృశ్యత్వభంగః
 సప్తమఃశ్రీ.....

జడత్వ మపిన హేతుః . జడత్వ మహిజ్ఞాత్వ భిన్నత్వంత త్ర
జ్ఞాత్వ త్వం యదితాదాత్మే నవ్య త్రివత్వ భూషంతదాతా
న్మ శజ్ఞాత్వ త్వస్య వృత్త్య ధిస్తానచైతన్య ఇవాంతః కరణేపిస
త్వేనజ్ఞ క్తవాతో స్మత్ర భాగాసిద్ధ్యాః త్రైయదిచాసత్త్వాపా
దకా జ్ఞానవిషయత్వా భావప్రయోజకః శిష్టచిత్తాదాత్మ్యమేవ
జ్ఞాత్వత్వం ఘటంజానాతిత్యానౌప్రమాత్మచింతాదృశతాదాత్మ్య
భానాదిత్యుచ్యతేతదాఘటాదిప్రత్యక్షస్థలెఘటాదిరూపవిష
యేపితాదృశచిత్తాదాత్మ్యసత్వేనఘటాదావసిద్ధిః । నచమ
నోవచ్ఛిన్నంతాదృశచిత్తాదాత్మ్యమేవజ్ఞాత్వత్వంనతు
తాదృశచిత్తాదాత్మ్యమాత్రంతథాసతిఘటాదిప్రత్యక్ష
స్థలెఘటోజానాతి । ఘటోజ్ఞాతేత్యాదివ్యవహారా
వత్తై । తథాచ తాదృశవ్యవహారప్రయోజకంయన్తనో
వచ్ఛిన్ననిగుక్తచిత్తాదాత్మ్యంతదవచ్ఛిన్నభేదస్య హేతుత్వా
త్ । నఘటాదావసిద్ధిరితివాచ్యం । తథాపిమనోవచ్ఛిన్నచితి
భాగాసిద్ధేః । నచమనోవచ్ఛిన్నచితోనజ్ఞాత్వత్వంసుషుప్తౌ
తదభావేష్యవిద్యావృత్త్యాశ్చకస్య సుఖాదిజ్ఞానస్య సాక్షిణీద
ర్శనాదితివాచ్యం । తథాప్యవిద్యాశిష్టరూపేణచితోజాగ్రతిజ్ఞాత్వత్వేపిసుద్ధ
స్వాజ్ఞాత్వత్వేనతత్రవ్యభిచారాత్ నీచజ్ఞాత్వపదజన్మ్యాపస్తి
తివిశేష్యత్వావచ్ఛిన్నభేదస్య హేతుత్వాన్నిసిద్ధివ్యభిచారా
నితివాచ్యం । జ్ఞాతేతిసముదాయస్య క్వాపిశక్త్యభావేనతాదృ

కనుమదాయజన్యోపస్థిత్య ప్రసిద్ధేః॥ వై యాకరణ రీత్యా తతః
 కక్తిస్య కారేపినతాదృశ భేదస్య హేతుతా సుంభవః జ్ఞానాను
 కూలవ్యాపార వత్సేనఽత ఇవమనసోపిజ్ఞాన పదజన్య ధీము
 ఖ్యవిశేష్య త్వేన ఉక్తభేదస్యాసిద్ధత్వాత్॥ యత్తుజ్ఞానపదజన్య
 ధీముఖ్యవిశేష్యత్వావచ్ఛిన్న భేదవివభజత్వం॥ త్రవృత్తేర్మదప
 రాగార్థత్వ పత్తే ప్రతిబింబప్రయోజక మసౌవచ్ఛిన్న చైతన్యం
 జానాత్యర్థః॥ మసౌవచ్ఛిన్న చితోఘటాద్యాకారవృత్తాప్రతి
 బింబోదయాత్ ఘటాదిజ్ఞానంగిర్యా హ్యంఘటంజానాతితై
 త్ర ఇత్యాకౌఘటాదికంస్వాకారవృత్తిస్థిత్యసంబంధేనజా
 నాత్యర్థైక దేశప్రతిబింబరూప ఫలన్వేతి - సుఖాదౌవృత్తిస్వీకా
 రేస్వాకారవృత్తిస్థిత్యసంబంధేనైవప్రతిబింబేసుఖాదెరన్వయః
 తదస్వీకారపత్తేసుఖాదావేవమనోవచ్ఛిన్నచితఃప్రతిబింబోత్ప
 త్తిస్వీకారాత్ స్వనిష్ఠత్వసంబంధేనైవతత్రతదన్వయః॥ సుఖ
 త్వంజానామిత్యాదౌసుఖత్వాదౌవృత్తేఃప్రతిబింబస్యచాస్వీ
 కారేపిస్వాత్రయసుఖాదిస్థిత్యసంబంధేనసుఖత్వాదేఃప్రతి
 బింబేన్వయః॥ తథాచాత్రకల్పేజానతీసమభివ్యాప్యతద్వితీ
 యాయాః - స్వనిష్ఠత్వస్వాకారవృత్తినిష్ఠత్వస్వాత్రయనిష్ఠ
 త్వాద్యన్య తమసంబంధోర్థ ఇతిబోధ్యం॥ సామూత్ర ర్థోన్య
 ర్థస్పృహయవిశిష్టంయత్ప్రతిబింబంతత్ప్రయోజక ప్రయోజ ప్ర
 తిబింబవిశిష్టాచిదేవవిషయవిశిష్టత్వంచస్వావచ్ఛిన్నవృత్తినిష్ఠ
 త్వంస్వనిష్ఠత్వంచైత్యాద్యన్య తమసంబంధేనవాద్యం॥ వృత్తే

తావరణభంగార్థస్వపత్యేత్వసత్త్వాపాదకాజ్ఞానవిషయశ్వా
 భావప్రయోజకవిశిష్టచైతన్యంజానాత్మకః ఘటంజానాతీత్యా
 దావాథేయత్వస్యద్వితీయార్థస్యశాద్వశాజ్ఞానవిషయశ్వా
 భావే అన్వయః - తథాచకల్పద్రుయేపిజానాత్మకేవిశేష్యత
 యాచితః ప్రవేశాత్తనవచ్చిన్నభేదస్యదృశ్యమాత్రనిష్ఠస్య
 హేతుశాసంభవతితిశన్నజ్ఞానపదప్రయోజ్యశాబ్దబోధీయ
 ముఖ్యవిశేష్యశ్వానచ్చిన్నభేదస్యహేతుత్వేజ్ఞానవిషయస్య
 గ్న్యమితవాక్యజన్యబోధీయవిశేష్యతాయాజ్ఞానపదప్రయో
 జ్యాయాసగ్న్యసాధాన్యేనశాద్వశవిశేష్యత్వావచ్చిన్న
 భేదాప్రసిద్ధేః నచశాబ్దబోధీయముఖ్యవిశేష్యతాయాంజ్ఞానప
 దప్రయోజ్యగ్న్యంహిజాననగజన్యశావచ్ఛేదకశ్చవాచ్యమ
 న్యస్యదుర్వచత్వాత్ తథావతాన్మృతవిన్యస్తవిషయతా
 శాలిబోధంపశ్యేవజ్ఞాననగజ్ఞానస్యకారణత్వేనశాద్వశవి
 నిష్ఠముఖ్యవిశేష్యతాయాఽపి తాదశవిషయతాత్వేనజన్య
 తావచ్ఛేదకత్వాదుకబోధీయసర్వత్వావచ్చిన్నవిషయతా
 యాశ్చైతథాత్వాన్నాసిద్ధితివాద్యంతథాసతిపగ్న్యాయప
 దాంతరజన్యబోధేన్యభిచారవారణాయావ్యవహితోత్తరత్వ
 స్యజన్యశావచ్ఛేదకకోటానివేశావశ్యకత్వేనవిషయతాయా
 స్తాశానివేశేననిగుక్తప్రయోజ్యత్వస్యవిషయతాయామసంభ
 వేనఅసిద్ధేః జ్ఞానపదప్రయోజ్యాయావిషయతావ్యక్తసాద్వశ
 విషయతావ్యక్తైస్తద్వ్యక్తిత్వేనస్వరూపతోవాభేదప్రతియో

గీతావచ్చేదకత్యసంభవేనజ్ఞానపన ప్రయోజ్య విషయతాత్మ్య
విశిష్టస్యగురుత్వావృన్దజ్ఞానపదప్రయోజ్యాంబిన్ని స్థవిషయ
తావ్యక్తితద్వ్యక్తిత్వేనగృహీత్వాతన్ని శరీరవచ్చిన్నావచ్చే
దకతాకభేదస్యతద్వ్యక్తిత్వావచ్చిన్నావచ్చేదకతాకభేదస్య
వాచాత్మ్యమనుమతిపావ్యం । తదాదిపదేనవాత్మాదిని
ద్వేకస్యన్యాయప్రయోగేతసాంప్రదాయకత్వస్యభవచ్చిరేవా
సక్యదుక్తత్వాత్ । కింవతాదృశముఖ్యవిశేష్యతాఉపహితనిష్ఠ
పనతుశుద్ధవిన్మోహుద్ధస్యసవికల్పకావేద్యత్వాత్ తథాబోక్త
ముఖ్యవిశేష్యత్వావచ్చిన్నభేదస్యశుద్ధేవ్యభిచారోదుర్వారః
నచతత్తమపహితత్వావచ్చిన్నభేదస్యతద్వ్యక్తిత్వత్వావచ్చిన్న
భేదస్యచశుద్ధిస్త్వకారేవ్యపహితాదిఘటకవిశేష్యాంశత్వావ
చ్చిన్నభేదస్యశుద్ధేనంగీకారాన్నవ్యభిచారః తాదృశవిశేష్యాం
శత్వావచ్చిన్నభేదస్యప్రాక్తముఖ్యవిశేష్యత్వావచ్చిన్నభేద
త్వేననివేశాదితిపావ్యం । ఔత్రియఘటాద్యా కారవృత్తినిష్ఠప్ర
తిబింబప్రయోజకశుద్ధచితమాదాయ మైత్రియజ్ఞానవ్యవహారా
పత్రైర్వారణాయజ్ఞాధాత్వగోకుద్ధుతోనప్రవేశః । కింతుమనోవ
చ్చిన్నచితభిభవచ్చిరేవబిందుటీకాయాముక్త్యేనమనోవచ్చి
న్నచితవజరిశేష్యాంశత్వేనతదవచ్చిన్నభేదస్యమనోవచ్చిన్న
చిత్తభావేశభాగానిద్దేశ్యుద్దచివ్యభిచారస్యచ ప్రసంగాత్ ।
స్వదిగ్భిత్వత్వాకారవృత్తినిష్ఠత్వస్వప్రయత్నితత్వావ్యతమసం
బంధోజానానిశమభివ్యాహృతద్వితీయార్థభిత్వపినయుక్తంసుఖ

న్యంజానాతీతవత్సఖవృత్తియావద్ధర్మాజానాతీతవ్యవహారావత్తైస్సాశ్రయనిష్ఠత్వసంబంధేనప్రతిబింబేసుఖత్వస్యైవ తద్వృత్తిధర్మాంతరస్యాపిసత్వాత్ । యథవిజ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నభేదవివజడత్వంతత్రజ్ఞానత్వంచనతావజ్ఞాతిః । వృత్తిప్రతిబింబితజ్ఞానాభాసేషుతత్సంభవేపిలఖండబృహ్మరూపజ్ఞానైతదయోగాత్ । కింత్వర్థప్రకాశత్వంనచమోక్షేలన్యార్థోల్లేఖాభావాత్ । స్వరూపాల్లేఖచసవిషయత్వాపాతాదుక్తజ్ఞానత్వంన సంభవతీతివాచ్యం ముక్తావగ్రాభావేష్యార్థోపలక్షితప్రకాశత్వానసాయాదితి । తన్నముక్తప్రకాశ్యాగ్రాభావేనప్రకాశత్వస్యైవాసంభవేన్యార్థోపలక్షితప్రకాశత్వస్యాప్యసంభవాత్ । ముక్తీసాధారణప్రకాశత్వస్యదుర్వచత్వాచ్చకించజ్ఞానత్వం హిసవిషయకత్వవ్యాప్యంసవిషయకత్వంచస్వసమానసత్తాకవిషయసంబంధవ్యాప్యంఇచ్ఛాదౌతథాదర్శనాత్ । తథాచసర్వదృశ్యోచ్ఛేదేమోక్షేవర్తమానస్యశుద్ధస్యసవిషయకత్వాసంభవేనజ్ఞానత్వోపలక్షితసత్వరూపత్వాసంభవాత్ । తద్భేదస్యహేతుత్వే శుద్ధేవ్యభిచారోదుర్వారః । యత్తుసవిషయకత్వేస్వసమానసత్తాకవిషయసంబంధవ్యాప్తిరేవాసిద్ధా ఇచ్ఛాయాంసవిషయకత్వస్యైవాసిద్ధేః । యాచితమండనన్యాయేనస్యజనకజ్ఞానీయవిషయతయైవేచ్ఛాదౌసవిషయకత్వవ్యవహారాత్ । జ్ఞానవిషయతాప్రత్యక్షేష్యేష్యవిషయకతాత్వస్యకల్పతత్వాదితి । తన్నముటమిచ్ఛతీత్యాదౌహివిషయ

తాని రూక జ్ఞానజన్య త్వం ద్వి తీయార్థ ఇతిభవద్భి ర్వక్తవ్యం । త
 థాచ ఘట ఇష్ట సాధనం పటశ్చ వ్రతేయ ఇతి సమాహారం బన
 జ్ఞానజన్యేచ్ఛాదశా యాంఘటమిచ్చ తీతివత్ పట మిచ్చ తీతివ్య
 వహార ప్రసంగః నచ స్వ జనక తావచ్చేదక విషయ తావత్వ మే
 వ ఇచ్ఛాయాస్సంబంధః । సైధాచనోక్త దోష ఇతి వాచ్యంత థా
 పిష్ట సాధనత్వ విషయ తా యాస్వ జనక తావచ్చేదక త్వేన ఘట
 మిచ్చ తీతివద్దిష్ట సాధనత్వ మిచ్చ తీత్యాదివ్యవహారాప త్తేనచ
 స్వ జనక తావచ్చేదకీ ఘటేష్ట సాధనత్వ ప్రకార తానిరూపిత
 విశేష్య తావచ్చేదక ఘటత్వాదిమత్వ మేవ ఇచ్ఛాయాస్సంబం
 ధ ఇతి నైష్ట సాధనత్వ మిచ్చ తీతివ్య వహారాపత్తేరితి వాచ్యం । షవ
 మపిని త్యేచ్ఛాస్సతేతత్త్వ సంబంధా సంభవేన తస్య స్ఫుర్వ విష
 యక త్వానుపపత్తేః । కించ జ్ఞానస్య జ్ఞాతృ జ్ఞేయని రూప్య త్వని
 యమా ద్జ్ఞాన ప్రకాశత్వస్య విషయాదిషు కాశత్వ వ్యాప్యత్వం
 సిద్ధం । తథాచ భవన్త తేజ్ఞేయజ్ఞాత్వ విశేషిత శుద్ధవిద్రూపేణా
 వ్యసంప్రజ్ఞాత సమాధౌమోయే చాత్మనః ప్రకాశమానత్వాన్న
 జ్ఞానత్వోపలక్షిత స్వరూపత్వం । అత ఏవోక్తం వివరణేజ్ఞాతుర
 ద్దప్రకాశస్య జ్ఞానత్వాదితీతత్ర జ్ఞాన్య జ్ఞేయయోర్వ్యత్యవ
 ద్భిన్న చైతన్యరూపలసత్వా పాదకాజ్ఞానవిషయత్వాభావ
 ప్రయోజకవిశిష్టచైతన్య రూపే వాజ్ఞానపదార్థైఘటక తావిర
 హేపిజ్ఞాతురశ్చైతన్య కారానస్య జ్ఞాతృ జ్ఞేయనిరూప్యత్వ లాభార్థ
 త్వత్ ఏవంచ జ్ఞాతృజ్ఞేయా విశేషిత రూపేణ భాసమాన

స్యాత్ సోజ్ఞానత్వా సంభవాచ్చ ధాత్వనిజ్ఞానత్వా వచ్చి
 న్న భేదస్య వృత్తైర్వ్యభిచారోదుర్వా రఃనచసిద్ధాంతేజ్ఞా
 త్యజ్ఞేయావిశేషిత రూపేణభా సమానానాంజీవేశ్వరనిత్యవి
 భూతీనాంకథంజ్ఞానత్వ మితివాచ్యం । జీవేశ్వరయోః ప్రత్య
 క్త్వవిశిష్టతన్మై వభానాంగీ కారేణస్వాత్కజ్ఞాత్య జ్ఞేయవిశే
 షితరూపేణైవభానాత్ ప్రత్యక్త్వస్యచస్పృశ్యైర్మృకవృషహర
 జనకతా వచ్ఛేదకస్వనిరూపితవిషయతాశ్రయత్వ రూపత్వా
 త్ నిత్యవిభూతేశ్చజ్ఞేయా విశేషిత రూపేణ భానవిరహాత్
 స్వప్రకాశత్వేనైవభానైనస్వాత్కజ్ఞేయ విశేషితతయైవభా
 నాత్ యశ్చయథాజాతైర్వ్యతినిరూప్యత్వే పిగౌత్వ ప్రకా
 రేణాశ్వావగాహి భ్రమేవ్యభి చారేణజాతిప్రత్యక్షత్వ స్వ
 నవ్యక్తివిషయకత్వ వ్యాప్యతాకింతుభ్రమాన్య జాతిప్రత్యక్ష
 త్వనైవ్యవతథాజ్ఞానస్యజ్ఞేయాదినిరూప్యత్వే పిజ్ఞానత్వ విశిష్ట
 ప్రకాశత్వమేవవిషయప్రకాశత్వవ్యాప్యంనజ్ఞానత్వో పలక్షిత
 ప్రకాశత్వముదాహృతవివరణ వాక్య మపిజ్ఞానత్వ విశిష్టస్వ
 జ్ఞేయాదినిరూప్య తాపర మితిసో క్తదోషభితి । తన్న అశ్వానా
 తాదాత్మ్యేనగవాది భ్రమస్యభవన్తతస్మిద్ధత్వే గోవ్యక్త్యవి
 శిష్యకగోత్వ ప్రకారక భ్రమాసిద్ధ్యాదృష్టాన్తాసిద్ధేఃనచాశ్వో
 గౌరిత్యాకారకజ్ఞానంభవత్ప్రత్యాకారకవిషయాంతరజిజ్ఞాసా
 రూపేప్రతిబంధకేసతిజాయమానప్రత్యక్షేగవాదిభానాసంభ
 వాద్యవ్యక్త్యవిషయకజాతివిషయకప్రత్యక్షప్రసిద్ధ్యానదృష్టాం

తాస్మిన్నిరిత్యాచ్యంతాదాత్మేనసౌ ప్రకారక భృమస్యాప్య
 శ్వనిప్తవిశేష్య తానిరూపిత సౌత్వనిష్ఠ ప్రకారతాకత్వేన
 శ్వఃగౌరిత్యాకారకతాసంభవేనతాదృశ భ్రమేతాదృశేచ్ఛా
 యాఃప్రతిబంధకత్వాప్రసక్తేః । తాదాత్మేనధర్మ్య ధ్యాస
 స్థలైశ్చద్ధర్మసంసర్గాధ్యా సనియమాత్ - నచసౌనిష్ఠవిశేష్య
 తానిరూపితప్రకారత్వానవచ్చిన్నా శ్వనిప్తవిశేష్య తానిరూప
 తగోత్వప్రకారతాశాలిజ్ఞానం జాయతామితీచ్ఛాదశాయా
 నోక్తతాదాత్మ్యరోపసంభవఇతివాచ్యం । తద్దశాయామప్య
 వచ్చేద్యావచ్చేదకభావానాపన్న సౌత్వనిష్ఠప్రకారతాద్వ
 యనిరూపకస్య తాదాత్మ్యరోపస్య సంభవాత్ నచగోతా
 దాత్మ్యవిషయకజ్ఞానంజాయతామితీచ్ఛాదశాయాంనతత్సం
 భవఇతివాచ్యం । తథాసతితుల్యయుక్త్యా ప్రాతిభాసికావిష
 యకభ్రమోజాయతామితీచ్ఛాదశాయాంజాయమాన భ్రమే
 ప్రాతిభాసికభావాసంభవేనతస్య ధాఖ్యాతిస్వీ కారావతైః
 అస్తువాగ్ధర్మి తాదాత్మ్యరోపవిన్దైవధర్మసంసర్గారోపః । త
 ధాపివ్యాప్యతావచ్చేదకేభ్రమాన్యత్వనివేశనమథలంతాదృశ
 భ్రమదశాయాంతశ్చేగోత్వసంసర్గోత్పత్త్యాఅశ్వస్యైవసౌ
 త్వాశ్రయవ్యక్తిత్వాజ్ఞాతి ప్రత్యక్షత్యస్యతదాశ్రయవ్యక్తివి
 షయకత్వవ్యాప్యత్వా విఘాతాత్ । ఏవంయన్ని రూపితవిష
 యితావిషయవిషయకత్వాభావవ్యాప్యతస్య ఘటాదివశజ్ఞా
 నత్వా సంభవేననిర్వికల్ప కజ్ఞానస్థాయాః శుద్ధవిషయతా

నామకాండ

యావిషయవిషయక త్వాభావవ్యాప్యత్వాచ్యుద్ధస్యజ్ఞానత్వా
 సంభవః : యత్తుజ్ఞానత్వాంశేనిర్వికల్పకేజ్ఞానత్వోపలక్షితవి
 శేష్యకన్యసిహ్వాకారవ్రత్య త్మశుద్ధవిషయతాసత్వేపివిషయ
 విషయకత్వాభావవిధ హేణవ్య భిచారాన్న శుద్ధస్యజ్ఞాన
 త్వేవాధకమితి - తన్న తాదృశజ్ఞానవృత్త్య వచ్చిన్న స్యవిష
 యావచ్చిన్నస్యవాచైతన్యస్య విషయత్వే పిశుద్ధస్యా విషయ
 త్వోపలన్యధానుటస్సన్నిత్యా దిజ్ఞానపితదాపత్తేః । పవంజ్ఞా
 నస్యసజ్ఞేయత్వంసజ్ఞాతృకత్వంచస్యాభావికమితిభవదభిమ
 తశుద్ధస్యజ్ఞాతృజ్ఞేయవిరహితస్యజ్ఞానత్వా సంభవాత్ । ఉ
 క్తహేతోర్వ్యభిచారఃయత్తుజ్ఞానస్యసజ్ఞేయత్వంసస్యాభావి
 కంతర్థజ్ఞేయజన్యత్వంవాజ్ఞేయవ్యాప్యత్వంవా । వాద్యః । పరో
 త్తజ్ఞానోఽశ్వరజ్ఞానేచాభావాత్ పరమతే యశ్వరజ్ఞానస్యా
 జన్యత్వాత్ మన్తతేపీం ద్రియసన్ని కర్తవ్యేవవిషయస్యాపిత
 త్రాహేతుత్వాత్ । నాపిద్వితీయః । యదాయస్యాథాస్య
 జ్ఞానంతదాసోధాభితికాలికవ్యాప్తా । పరోత్తజ్ఞానోఽశ్వరజ్ఞా
 నేచవ్య భిచారాత్ జ్ఞానార్థయోగైశికవ్యాప్తేశ్చసంభవా
 త్ జ్ఞాతరిజ్ఞానవత్కర్తాభావాదితితన్నయ త్రజ్ఞానత్వంత త్ర
 విషయతా సంబంధావచ్చిన్న ప్రమేయాభావ వద్భేద ఇతి
 వ్యాప్తేస్వీకారాత్ శుద్ధస్య నిర్విషయత్వే నవిషయతాసం
 బంధావచ్చిన్న ప్రమేయాభావవత్తయాజ్ఞానత్వా సంభవా
 త్ సిద్ధాంతేజీవబృహ్మణోః నిత్యవిభూతేశ్చజ్ఞానత్వేపితత్త విష

యతాసంబంధేన స్వాత్మకప్రమేయసత్వే నడుక్తసంబంధా
 వచ్చిన్న ప్రమేయాభావవత్వ విరహాణోక్తవ్యాప్త్యావ్యభిచా
 రవిరహాత్ । అసద్విషయకవికల్పాభ్యవృత్తైచ్చ జ్ఞానత్వాభా
 వేనతాదృశవృత్తావిషయతాసంబంధావచ్చిన్న ప్రమేయా
 భావవత్వేపివ్యభిచారాభావాత్ యదపిజ్ఞానస్య సజ్ఞాత్మక
 త్వంనస్వాభావికంజ్ఞానస్య సజ్ఞాత్మకత్వంనస్వాభావికమివ్యసే
 నయత్ । జ్ఞానత్వంతత్రజ్ఞాత్మజన్యత్వమితివ్యాప్తివత్స
 యాంనైయాదిమతే ఈశ్వరజ్ఞానవ్యభిచారః । సిద్ధాం
 తెపివాచస్ఫుతిమతే మాయావృత్తిరూపజ్ఞానానంగీకారేణ
 చైతన్యస్యైవేశ్వరజ్ఞానరూపత్వాత్ తత్రవ్యభిచారఃన
 చతన్తతేవిషయావచ్చిన్నచిక్రూపేణజ్ఞాత్మజన్యతేతివా
 చ్యం । అవిద్యాద్యనాదివిషయస్యానాదిత్వేతయోజనస్య
 జనకభావవిరహాత్ యత్రజ్ఞానత్వంతత్రజ్ఞాత్మసమవేతత్వమితి
 వ్యాప్త్యాచాప్రయోజకతాజ్ఞానస్యజ్ఞాత్రజన్యత్వవత్ జ్ఞా
 త్రసమవేతత్వస్యపిసంభవాత్కదాచిజ్ఞాత్మసంబంధేనైవో
 క్తవ్యాపైరుపపత్వాసర్వదాజ్ఞాత్మసంబంధాసాధకత్వాత్
 జ్ఞానస్యగుణత్వక్రియాత్వయోరనభ్యుపగమేనద్రవ్యాశృత
 త్వనుమానయోగాత్ అనాదేశ్యక్రియాత్వాసంభవాత్
 నచైవమస్తిబృహ్మత్యత్రకర్తరిలకారోనస్యాత్సత్తయా అ
 నాదిత్వేనక్రియాత్వాసంభవాదితివాచ్యం । మణికారమతే
 చైత్రోజానాతీత్యాదౌజ్ఞానకర్తృత్వాదేరసంభవాత్ జ్ఞా

సాశ్రయత్వాదిలక్షణాయాం గౌరవాచ్చావచ్ఛేదక తానంబం
 ధేనజ్ఞానప్రకారకశాబ్దనీస్వీకారా దాఖ్యాతస్యకర్తృత్వార్థక
 త్వసంభవాత్ సాధుత్వార్థత్వవత్ ప్రకృతేబృహ్మసత్తా
 యాఅనాదిత్వేనతత్కర్తృత్వబోధా సంభవాత్ ఘటో
 స్తీత్యాదావపి క్రియాభావేనకారకాన్వయబోధాసంభవా
 దాశ్రయత్వస్యైవ తిఖ్యాతతోబోధాచ్చబృహ్మస్తిపదాభ్యా
 మఖండబృహ్మబోధస్వీకారేణాఖ్యాతస్యసాధుత్వమాత్రా
 ఛత్వాదితి । తన్నయత్రజ్ఞానత్వంతత్రాధేయతయా ప్రమే
 యాభావవత్ భేద ఇతివ్యాప్తాదోషవిరహాత్ జీవస్య నిత్యవి
 భూతేశ్వజ్ఞానస్వరూపత్వేపీతత్రాధేయతయైశ్వరస్యసత్త్వా
 దీశ్వరస్యతదాత్మేపీతత్రయఃపు థివ్యాంఠిష్ఠన్నిత్యాదిత్రు
 త్యుక్తగీత్యాసర్వస్యాపిసత్వేనతేషువ్యభిచారవిరహాత్ జ్ఞా
 నస్యజ్ఞాదాత్వార్థత్వరూపక్రియాత్వసత్వేనకించిదాశ్చ త
 త్వస్యావశ్యకత్వాచ్చ । అస్తిబృహ్మత్వత్రాఖ్యాతస్యసాధు
 త్వమాత్రాఛత్వమయుక్తం । సత్తాయాఅనాదిత్వేనతదను
 కూలకృతేరప్రసిద్ధావపితదాశ్రయత్వస్యప్రసిద్ధాశ్చదోష
 బాధకవిరహాత్ నచబృహ్మణ ఏవసత్తాస్వరూపత్వేన అభే
 దాధాకాధేయభావోపనాస్తితివాచ్యం । సత్తాయా బాధ్య
 త్వాభావరూపత్వాదభావస్యచానికరణస్వరూపత్వాత్ బ్ర
 హ్మభిన్నత్వేపిబ్రహ్మవృత్తిత్వస్యాపిభవద్భిరేవస్వీకారాత్ అ
 న్యధాసత్త్వాత్వనాభావాసత్త్వాత్వనాభావోభయరూప

సదసద్విలక్షణత్వస్య బ్రహ్మణ్యతీవ్యాప్త్యవతైః ఉక్తంచల
 ఘనచంద్రికాయాం సదసద్విలక్షణత్వరూపమిథ్యాత్వనిరుక్తా
 తథాచ భావరూపధర్మానాశ్రయత్వే పిచాధ్యత్వా భావరూప
 ధర్మాశ్రయత్వాన్నితివ్యాప్తిరితి | నచ బ్రహ్మపదస్య చేత
 న్యస్వరూపమాత్రాధికత్వత్రాఖ్యా లేనాశ్రయత్వబో
 ధనన్న యుజ్యతే | నిర్ధర్మితావచ్ఛేదకకళాబ్జబుధ్యసంభ
 వాదితివాచ్యం | నిష్ప్రకారకళాబ్జబోధాంగీకర్తృణాంభవతా
 నిర్ధర్మితావచ్ఛేదకకళాబ్జధీస్వీ కారేభాధకవిరహాత్ ఖణ్డ
 వాక్యాధికబోధపూర్వకమహావాక్యాధికబోధస్వీకర్తృను
 లేనుటాద్భిన్నంపటనూనయత్యాదౌ ఘటాద్భిన్నమిత్యంతేన
 ఘటభేదప్రకారకస్య నిర్ధర్మితావచ్ఛేదకకళాబోధస్యనైయా
 యికైరపిస్వీకారాత్ | బ్రహ్మపదస్యబ్రహ్మత్వా దివిశిష్టపర
 త్వేననిర్ధర్మితావచ్ఛేదకకళాబోధప్రసక్తైరభావాచ్చ | బ్ర
 హ్మపదస్య స్వరూపమాత్రాధికత్వే పినిర్ధర్మితావచ్ఛే
 దకకళాబోధానంగీకారేపి ఆఖ్యాతస్యసాధుత్వమాత్రార్థస్య
 యుక్తంభాధ్యత్వాభావస్సతేతికల్పేయధాఅభానాపాదకాజ్ఞా
 నవిరోధినీచిద్భావంతానానందాపాదకాజ్ఞానవిరోధినీచిదానంద
 సదాఅసత్వాపాదకాజ్ఞానవిరోధినీచిత్తేతి పతేపి | బ్రహ్మ
 తీన్నాశ్రయితాతదృశసత్తేతిబోధస్యధాత్వధావిశేష్య
 కస్యసంభవాత్ ధాత్వధావిశేష్యకళాబోధస్యైవస్సత్వత్వదు
 మతత్వాత్ ఆన్యధాబ్రాహ్మణ్యవివాహా ఆహూయయత్న

న్యాయతేస్వయం ఇతి స్మృతివాక్య దాహ్యనపూర్వ కం
 స్వయంకన్య దానం బ్రాహ్మణ వివాహ ఇతి తత్కలా భానువ
 పత్యైః యదిచ బ్రాహ్మణ వివాహ ఇతి స్మృతివాక్య స్మృతా
 ద్భుతకన్య దానం బ్రాహ్మణ వివాహ ఇతి వాక్యః గాంధ
 వాది వివాహ సాధారణ్య యవహ ప్రాపణ ఇతి ధాత్వ సుసా
 రేణ చ వరనిష్ఠ కన్య ప్రాప్త్య సుకూల విలక్షణ న్యాయ పారస్మై
 వ వివాహ తయా కన్య దానస్య వివాహ త్వా భావాత్ ఆత
 పవ స్మృత వివాహ స్యాష్టధా విభాగ స్సంగచ్ఛ తేనా మన్యథ
 మాక క్రాంతానాం పితృషు శిష్యుః పితృపాదన్యైవ విభాగ
 త్వాత్ కింశుయత్ యాదృశాత్త కన్య పారాయ ఆపూయ
 స్వయందీయ తేకన్య సన్యా పారో బ్రాహ్మణ వివాహ ఇ
 త్యేవ అథ ఇతి న స్మృతే ధాత్వ త్వా విశేష్య కబోధ వరత్వం ప్ర
 కమాం నాథాన్యముఖ్య విశేష్యతా చ శ్రుత్య ననుతా అధైత
 యోః పథోః కత రేచన తానీమానియు ద్రాణ్య సకృదావృత్తి
 భూతాని భవన్తి జాయస్వ మృయస్వ త్యే తత్ తృణీయం స్థా
 నం తేనా సోలోకోన సంసూర్యత ఇతి చ్ఛస్సోగ్య శ్రుతౌ తానీ
 మాని భూతానియు ద్రాణీదంశ మశక కీటాదీని అసకృదావృత్తి
 సన్తి జాయస్వ మృయస్వ త్యే తిభవన్తి జనన మరణా భిన్న భవనాశ్ర
 యా ఇతి ప్రథమా నాథాన్య విశేష్య కబోధేన త్యేవ ఏతచ్ఛబ్దేన
 భూతానాం పరా మర్శో పపత్యైః సర్వ నామ్నాం ప్రధాన పతా
 మర్శకత్వాత్ ధాత్వ త్వా విశేష్య కబోధ వరత్వే చ జనన మరణా

భిన్నభవనస్యపతచ్ఛబ్దేనపరామర్శావద్భిన్నఙ్మేషాభ్యుదయస్యత
యోతతోపలభ్యేతిసూత్రభాష్యేత్పత్యస్థానశబ్దేనకేవలపాప
కమాణాడవ్యవర్తిత్యుక్తేః । పవంసదేవసోమ్యేనమగ్రాసీదితి
శ్రుతౌతదైక్షరేతితచ్ఛబ్దేన బ్రహ్మపరామర్శోపి ప్రథమాన్తార్థ
విశేష్యతాగమకః । తోకేపి ప్రయాతిపురుషస్తస్యపాదయోగభి
వాదయోత్యాదౌతథాదర్శనాదిత్యాదికంవిభావ్యతేతథాపినా
మపవతిః । నీలంఘటంజానాతీత్యాదోనీలప్రకాగకఘటవిశేష్య
కజ్ఞానవానితిబోధస్యేవబ్రహ్మవిశేష్యకసత్రాశ్రయత్వప్రకా
రకజ్ఞానవానితిబోధస్యైవోక్తశ్రుతివాక్యాదుశ్చతైరితిడిక్

ఇతి శేషకులగిరికస్సానంతర్యస్యకృతాన్వాయభాస్క-

రేజడత్వభంగలప్తమః॥

పవంపరిచ్ఛిన్నత్వమపినహేతుః పరిచ్ఛిన్నత్వంహివ్యా
వర్తితత్వంఅనుజ్ఞాదిగుణేనక్రయసాధనగవాదికంపరిచ్ఛిన్న
మితివ్యవహారాత్ వ్యావర్తితత్వంచఇతరభేదవిధేయకామమి
తివిషయత్వంచస్యచనహేతుతాసంభవః । బ్రహ్మగుచ్ఛయో
ర్వ్యభిచారాత్ విషయత్వమాత్రస్య హేతుత్వచంభవేనత
రాంతరేవైయ్యర్థ్యాశ్చ యత్తుపరిచ్ఛిన్నత్వం గ్రహిధందేశపరి
చ్ఛిన్నత్వంకాలపరిచ్ఛిన్నత్వంచస్తుపరిచ్ఛిన్నత్వంకాలత్ర
యద్యపిదేశపరిచ్ఛిన్నత్వాదికంకించద్దేశాదిలింగకేతరభేదా
మమితివిషయత్వాదియావంతయంఘటపతదేశపరిచ్ఛిన్నత్వ
స్యపతన్తుటపతదేశేనదేశాంతరావచ్ఛిన్నైభ్యోవ్యావర్తిత

ఇత్యర్థాత్ । పవమే తత్కాలపరిచ్ఛిన్న ఇత్యాదావపితథాపిని
 దుక్తదేశపరిచ్ఛిన్నత్వస్య దేశాంతరనిష్ఠాభావః । ప్రతియోగి
 త్వంవి నామపవన్నతయా అర్థావత్యా దేశాంతరనిష్ఠత్వంతా
 భావప్రతియోగిత్వస్యదేశపరిచ్ఛిన్నశబ్దేనలాభాదుక్తీత్యై
 వకాలాంతరనిష్ఠత్వంసప్రతియోగిత్వస్యకాలపరిచ్ఛిన్నశబ్దేన
 వత్స్వంతరనిష్ఠభేదప్రతియోగిత్వస్యచవస్తుపరిచ్ఛిన్నశబ్దేనలా
 భాత్తత్రాపిదేశాంతరాదిఘటితస్య హేతుత్వేతస్య సర్వద్భ
 శ్యాననుగతత్వాదత్యంతాభావః । ప్రతియోగిత్యాదిభిన్నాంశస్య
 వ్యర్థత్వాచ్చాత్యంతాభావప్రతియోగిత్వందేశపరిచ్ఛిన్నత్వం
 ధ్వంసప్రతియోగిత్వంకాలపరిచ్ఛిన్నత్వంభేదప్రతియోగిత్వం
 చవస్తుపరిచ్ఛిన్నత్వమితి । త్రివిధంపరిచ్ఛిన్నత్వమపి హేతురితిత
 న్న - సమవాయుసంబంధావచ్ఛిన్నాభావప్రతియోగితాయా
 బ్రహ్మణిసత్వేనప్రథమహేతోస్తత్రవ్యభిచారాత్ । సంయో
 గసంబంధావచ్ఛిన్నభావ । ప్రతియోగితావివక్షణేవ్యమూర్త
 నిష్ఠసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నాభావప్రతియోగినిబ్రహ్మణివ్య
 భిచారాత్ నచతత్రవ్యభిచారవారణాయమూర్తనిష్ఠత్వంతా
 భావీయసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయాహే
 తుత్వమంగీక్రియత ఇతివాచ్యం । అకాశకాలప్రకృత్యాదావని
 క్షేపేనర్వముతాతేష్యాకాశమిత్యాదిప్రతీతేర్వృద్ధియామక
 సంయోగేనాప్యాకాశస్యాత్యంతాభావవిరహాత్ । క్వంసప్ర
 తియోగిత్వయావద్వి తేయహేతోశ్చ ప్రకృతికాలాదావనిష్ఠి ।

కారణాద్యంతవత్సరిత్యాసతతవిక్రియత్యాదిభిః ప్రకృత్యాదెన్ని
 త్యత్యావగమాత్ | భేదప్రతియోగిత్యరూపత్య తీయ హోశ్చ
 బ్రహ్మణివ్య భిచారః | తస్యజడనిష్ఠభేద ప్రతియోగిత్యా దన్య
 భాజడత్వాపత్తే | యదపిస్వ సమానసత్తాకత్యంతా భావప్ర
 తియోగిత్యం దేశవరిచ్ఛిన్నత్వంతాదృశ భేదప్రతియోగిత్యంచ
 తత్ప్రపరిచ్ఛిన్నత్వంయత్ర హతుః స్థాప్యః సస్వపదాధానత భావా
 త్తని హతోస్థాపనతస్మై వస్వపదేన భార్యత్వా తత్సమానస
 త్తా కాత్యంతాభావాదేర ప్రసిద్ధ్యా అనాత్మనమవస్వపదాధా
 త్యాన్నా త్తనివ్యభిచారభితి తదశీన | అవిద్యాకాశాదేర్వ్యావ
 హారిక స్యపారమాధి కాభావపత్యేస్వ సమానస త్తా కాభా
 వప్రతియోగిత్యా భావేన అసిద్ధేః శుక్తిరూప్యాదేః ప్రాతి భాసి
 కస్యవ్యావహారి కాభావ ప్రతియోగిత్యే నదృష్టా నైసాధ నమై
 కల్యాప్త | నచస్వామ్యానస త్తా కాభావప్రతియోగిత్యస్యపివ
 త్మణాన్నదోషభితివాచ్యం | స్వత్వస్యాననుగత త్వేన భా గాసి
 ఙ్గేః నచపారమాధి కనిష్ఠంయ ద్వా వ్యవహారికాభావ ప్రతియోగి
 త్వంతద్భిన్న త్వే సతిపారమాధి కనిష్ఠంయ త్రా తిస భాసి కాభావ
 ప్రతియోగిత్వంతద్భిన్నప్రతియోగిత్యస్య హేతు త్వే తాత్పర్యా
 న్న భా గాసిద్ధిరితివాచ్యం | వ్యావహారికత్వప్రాతి భాసిక త్యాదీ
 నాంసత్యత్వ వాదినుతే అసిద్ధ త్వేవతస్థ తిత హతోదుభయవా
 ద్యసిద్ధత్వాత్ శుభోనా స్తిశుట త్వేన ప్రమేయంనా స్తితిప్రతితివి
 దయూభూతాభావయో రైకేనతథా కైకే ప్రతియోగితావచ్ఛే

దత్త క్షేప్రతియోగితాయా నిక్షేపఘటాదినిష్కన్యాయవహారికా
భావప్రతియోగితాయా ఆపిపారమార్థికనిష్కత్వేన తద్భిన్నత్వా
భావావసిద్ధిసక్తరీత్యేవ దృష్టాం తే సాధనవైకల్యాచ్చ. ఏతే
నవస్తుతస్తులాఘవాదాత్తావృత్తిత్వవిశిష్టప్రతియోగితాసం
బంధేన అత్యంతాభావోభేదోవాహితబోధ్య ఇత్యపినిర
స్తం. ఉక్తరీత్యాఘటాదినిష్క ప్రతియోగితాయాః ఆత్మావృత్తి
త్వాసంభవేనాసిద్ధేః ఆత్మావృత్తిత్వవిశిష్టసంబంధేన అత్యంతా
భావాదైర్ఘ్యత్వమిత్యేతావలైవనిర్వాహతత్రసంబంధతావ
చ్ఛేదకే ప్రతియోగితత్వనిషేకవైఫల్యాచ్చ. కింఘటోనా
స్తీతిబుద్ధావభావాంశే ప్రతియోగిన ఏవ ప్రకారతయా భావాన్త
న్యభావాః కారణత్వే ప్రతియోగినో వచ్ఛేదకత్వాచ్చ భా
వనిష్కసంప్రతియోగినీ రూపితానుయోగితాభ్యసంబంధస్యావ
శ్యమంకీకార్యత్వే ప్రతియోగిన్యభావవిశిష్టబుద్ధ్యాన్తకస్యా
భావీయోఘటఇత్యాదిపత్యయస్యానుభవవిరుద్ధత్వాత్ ప్రతి
యోగిన్యవహారికస్య చానుయోగితానిరూపకత్వావలంబనతయై
వోపపత్తే శ్చ అభావీయప్రతియోగితాభ్యస్వరూపసంబంధేమా
నాభావాత్ ప్రతియోగితాసంబంధేన అత్యంతాభావాదైర్ఘ్య
త్వమనుచితం. నచ ధ్వంసస్య ప్రతియోగినిష్కప్రత్యాసక్త్యా
ప్రతియోగిజన్యత్వానురోధేన తస్య ప్రతియోగిత్వసంబంధోప
గమ ఆవశ్యక ఇతివాచ్యం అత్యంతాభేదతాదాత్మ్యానంగీక
ర్తృతాంభవతాం ప్రతియోగితాసంబంధేన ధ్వంసం ప్రతితా

వాత్సేయప్రతియోగి సూహతుత్వమిత్యస్యాసంభవాదభా
 వానరస్య తాదృశసంబంధే మానాభావాద్యస్య పంచేనం
 పూర్వపక్షవ్యాప్తివిచారగాదాధర్యాం ఏతేన ఘటావయః
 స్వానుగతప్రతిభాసేన స్తుకకల్పితావిభక్తత్వాత్ స్వానుగత
 ప్రతిభాసేనావిదము శేకల్పితసర్వమాలావిషదిత్యను మానా
 వ్యి ధ్యాత్వసిద్ధిః స్వానుగత ప్రతిభాసేకల్పితత్వంచస్య నిష్పవేశే
 ష్యతామయాభిత తాదాత్మ్యసంబంధావచ్చిన్న ప్రకారతావ్యాప
 పకస్వనివృత్తకథీవిషయతాకత్వంతాదృశ ప్రకారతావ్యాప
 కస్వాత్మ్యంతాభావకత్వంచా। అత్ర తాదృశ ప్రకారతా సమా
 నాధి కరణస్య నివృత్తకథీవిషయతా కత్వస్య సాధ్యత్వే ఘ
 టాదేస్య తాదాత్మ్యధీవిషయ ఘటత్వాదౌకల్పితత్వ మాదా
 యసరైరర్థాంతరం వాద్య మతో వ్యాపకత్వముక్తంతాద, శ ప్ర
 కారతాచనిరవచ్చిన్నా గ్రాహ్యే తేన స్వనిష్ఠవిశేష్యతానిరూపిత
 ప్రకారతావతిద్రవ్యగుణాదౌస్య నివృత్తకథీ విషయత్వాభావే
 సినక్షుతిఃప్రతియోగి తావిషయ తాదేరనవచ్చిన్న ప్రకారతాస్వీ
 కారేతత్రస్య నివృత్తకథీ విషయతావిరహాన్ని రూపితాంతస్థా
 నేస్వతాదాత్మ్యసమానాధికరణేతివాద్యం। ఏవంచ సామా
 నాధి కరణ్యమపి వ్యాపకత్వస్థానేవ క్తుశక్యం ద్వి తీయసాధ్యే
 తునప్రకారతాయాః అనవచ్చిన్నత్వంచే యంవిభక్తత్వంచ
 స్వసమానసత్తాక భేదప్రతియోగిత్వ మితిన బ్రహ్మణీవ్యభిచా
 రిత్యేత్యానందబోధానుమానపరిచూహోపసరస్వఃఖండోగోర్ముం

ఊగారిత్వనుగతప్రతీతాగవాసిమతాదాత్మ్యేన ప్రకారీభూతే
 గోత్వాకౌగవాసినివతాకధీవిషయత్వాభావేనప్రథమసాధ్యే
 బాధాపత్యేనచఖండోగారిత్వాదాప్రకారీభూతంగౌత్వంస
 ద్రూపమేవ పరాభిమతాయావత్యోవ్యక్తయస్తావదన్యతమో
 ఖరక్తసద్రూపస్యైవగారిత్వాదివ్యవహారకారణత్వాద్భుత
 త్యాదివ్యవహారేపితాద్యశయావద్వ్యక్త్యన్యతమోపరక్తస
 ద్రూపస్యైవకారణత్వాత్తథాచనబాధకతివాచ్యంతావదన్య
 తనుత్వఘటకభేదానావిశేషణవిశేష్యభావేవినిగమనావిర
 వాణతావదన్యతమోపరక్తసద్రూపస్యగారిత్వాదివ్యవ
 హారకారణతాయాఃఆనుత్వప్రసంగాత్ గౌరవాద్ధర్మై
 త్యాచ్చక్తాన్యతమత్వఘటితస్య తథాత్వాసంభవేనాతి
 రిక్తగోత్వాదేఃకల్పనస్యైవయుక్తత్వాత్తావదన్యతమోప
 రక్తప్రమేయశ్వవస్తుత్వవాచ్యత్వాదీనాంతథాత్వకల్పనమా
 దాయువినిగమనావిరహాచ్చనచోక్త్యాన్యతమత్వస్యాఖండస్య
 స్వరూపతపవనివేశాన్నగౌరవంచురైయత్వంచేతివాచ్యంత
 థాసనితాద్యశాన్యతమత్వస్యైవతథాత్వోచిత్యాత్తతగ
 వాదీనాంకల్పితత్వాభావేనబాధస్యదుర్వారత్వాత్ పతేన
 తావద్వ్యక్తీనాయావన్తిసద్రూపేణ సహతాదాత్మ్యాని
 తావదన్యతమత్వవిశిష్టసంబంధేనసద్రూపవిశిష్టంగారిత్వాది
 వ్యవహారవిషయః తేనసంబంధేనసద్రూపంతర్గతస్థకార
 ణతాదేరవచ్ఛేదకంతథాచఖండోగారిత్వాదిప్రతీతాసతపవ

ప్రకారత్వాత్ త్రకల్పితస్వస్యగవాదిసుసత్వాన్న బాధితీరి
 రస్థం । కారణతాపాహుళ్యే గౌరవదుర్జ్జ్వలత్వా దేహూర్వో
 క్తరీత్య ప్రసంగాత్ । అన్య తమత్వస్యైవతథాత్వావ త్రైశ్చ
 ఏతేన అనంతాహి మూలాజ్ఞానీయాః కార్య జననాను కూలావి
 యేవనా మకశక్తయోనిర్విషయకాః । అవరణశక్తేరేవ సవిష
 యకత్వాత్ తథాచ శుటవ్యక్తిభిరవచ్ఛిన్నా జలాహరణాదికా
 ర్యానుకూలా తాదృశశ్యక్తిరటత్వ మేవంపటుత్వా దికమపివా
 చ్యమితిప్రత్యుక్తం యత్తుగోత్వాదిజాతీస్వీకారేపి తాదృశాన్య
 తమత్వస్య కారణతావచ్ఛేదకత్వ వారణా యతస్యోభాభ్యామ
 ప్యన్యథాసిద్ధినిరూపకత్వ స్వస్వీకారాన్నీకాప త్తిరితితన్న స
 ద్రూపాతిరిక్తజాతీస్వీకారప యే సద్రూపస్యాప్యన్యథాసిద్ధిరూ
 పకత్వకల్పనాత్ । కించ । అత్ర సాధ్య శుటకీభూతంస్పనివతక
 ధీవిషయత్వం యదిస్వనాశ కజ్ఞానవిషయత్వరూపంతిదా యా
 దృశపూర్వజ్ఞానస్యోత్తరేణజ్ఞానత్వజ్ఞానేనాశస్తాదృశపూర్వ
 జ్ఞానేసిద్ధసాధనాత్ । అవచ్ఛేదకావచ్ఛేదేనసాధ్య త్వేపితద్వ
 దేవవియదాదేరమిథ్యాత్వా పత్యాధ్ధాం తరాత్ ముద్ధరపా
 తాదినాన ష్టే శుటాదౌ బాధాచ్చ స్వస్వకారణాన్యతరత్వా
 వచ్ఛిన్నాభావ ప్రయోజకత్వ రూపబాధకతానివేశేచ తాదృ
 శాన్యతరత్వావచ్ఛిన్నాభావప్రయోజకధీవిషయతాకత్వ మా
 త్రస్యసాధ్యతయైవ సమీహితనిగ్వాహవ్యాపకాంతనివేశ
 శచైయర్థ్యాత్ ద్వితీయసాధ్యవిశిష్టాభాసౌభయాభావసం

భంధాంశరావచ్చి న్నా భావవారణందర్శ్యటంస్వ నిష్ఠ విశేష్య
 తావచ్చే దక కమావచ్చి న్నత్వ తాదాత్మ్య సంబంధావచ్చి
 న్నత్వయోః ప్రతియోగితావిశేషణ త్వేనతద్వారణేష్య ధాంత
 రందుర్పారం । స్వా నధికరణఫలస్వ నిష్ఠ । విశేష్యత నిగూఢిత
 ప్రకారతాసధ్యాఖ్యక్తసాధ్యస్యపర్య వసానసంభ వేనతదధి
 కరణేతదత్యంతా భావాసిద్ధేః । స్వాధికరణతాసమానాధికర
 ణప్రకారతానివేశేచ ప్రకారతానివేశవైయభ్యంస్వా ధికర
 ణతావ్యాపకాభావప్రతియోగిత్య పై వసాధ్య తాసంభవా
 త్ తావన్నాత్రస్యచప్రాగేవనిరస్తత్వత్ అతీవవఘటాదిస
 ద్రూపేకత్వతంప్రత్యేకంతదనువిద్ధత్వేన ప్రతీయ మానత్వాత్
 జలతర గచం ద్రవదిత్య నుమానాన్తి ధ్యాత్వసిద్ధిః । త్రసద్రూ
 పేకత్వితత్వంస ద్రూపజ్ఞాననివర్త్యత్వంతదనువిద్ధతయాప్రతి
 యమానత్వంచసత్తాదాత్మ్యేన ప్రతీయ మానత్వం । తథాచ
 ఘటాదీనాంసర్వేషాంసత్తాదాత్మ్యేనప్రతీయమానత్వాత్ ఘ
 టాదికంసర్వంసద్రూపజ్ఞాననివర్త్యమితిపర్య వసీతం తరంగ
 స్థశబ్దంత్రసన్నితిప్రతీత్యా సత్తాదాత్మ్యస్యసద్రూపజ్ఞానని
 వర్త్యత్వస్యచతరంగచంద్రేసత్వా దుదాహరణ సంగతిరితి
 బ్రహ్మసిద్ధికారోక్తమపినిరస్తం । బృహ్మణోరూపాదిహీనస్యచా
 రుపాదివిషయత్వా సంభవాత్ బృహ్మణస త్తాదిజాతి రూప
 తయాద్రవ్యతాదాత్మ్యపన్నజాతిస్థలోక విషయితాసంబం
 ధేనప్రత్యక్షం ప్రతిస్వా శ్రయతాదాత్మ్య సంబంధేన రూప

స్వకారణత్వే న లేన సంబంధనబృహ్మలోకా పాదిమత్వే
 పితస్యచాక్షుషాసంభవవనతస్య సంసారమజ్ఞానావృతత్వే
 నశబ్దైక గమ్య తయా ఘటస్సన్నిత్యాదిబుద్ధివిషయత్వా
 నుపపత్తేనచాక్షుషాపశ్య తికశ్చనై నంసరాం చిఖానివ్యసృణ
 త్స్వయంఘూరిత్యాదిశ్రుతివిరోధాత్ । అన్యథాన ప్రకారక
 శబ్దాజన్య వృత్తివిషయత్వ రూపదృశ్యత్వాపత్వామిధ్యాత్వా
 పత్తేయదపిసద్భా నానందాం శానామ్మధ్యే ఆనందాంశరూ
 పేణైవబృహ్మమూలాజ్ఞానావృతంపూర్ణానందోమైన భాతీతి
 ప్రత్యయాత్ సద్భానరూపేభానేత ఇతిప్రత్యయాచ్చ నచస
 ద్భానాంశయోరనావృతత్వే ఘటాద్యా కారవృత్త్య భావకా
 లేపిఘటస్సక ఘటోభా తీతిధీస్యాదితివాచ్యం । సద్భానాంశ
 యోర్ములాజ్ఞానెనానావృతత్వేపి ఘటాద్యవచ్చిన్నైదజ్ఞాన
 సరూలాజ్ఞానశబ్దితేనావృతత్వాత్ తాదృశవృత్త్య భావకాలేత
 ధాబుధ్యాపాదనాసంభవాత్ ఏత్యాతాదృశఅజ్ఞాననాశేచ
 తథావ్యవహారాత్ ఏకాజ్ఞానపత్యే మూలాజ్ఞానైవైవసద్భా
 నాంశయోరావృతత్వేపివృత్త్యాతమచ్చే దాసంభవేపివృత్తికా
 లేతథావ్యవహార ఉపపద్యతే । ఘటస్సక ఘటోభాతీత్యాది
 వ్యవహారంప్రతి ఘటాద్యాకారవృత్త్య భావ విశేషమూలాజ్ఞాన
 విషయతాయాః ప్రతిబంధకత్వేనవృత్తినశాయాం ప్రతిబంధ
 కవిరహాత్ తథాచ ఘటస్సన్నిత్యాది ప్రతీతాబృహ్మలోకవిషయ
 త్వముపపన్నమితి । తన్న । ఘటన్న జానామీతిసాక్షీధియాఘ
 టాదైరేవ అజ్ఞానవిషయత్వా వ గాహనేనతన్నివతాకృతాక్షు

షాదిన్యత్తాఘటాదేవభానాచిత్యాత్ సద్రూపస్య భానాం
 గీకారస్యానుచిత్యాత్ నచఘటాద్యవచ్ఛేదేనచితఃస్ఫురణ
 నారణాయఘటాద్యవచ్ఛేదేనచిత్యజ్ఞానవిషయతానామవ
 శ్యంకల్పనీయతయాతదవచ్ఛేదకత్వేనైవఘటాదీనామస్ఫుర
 ణోపపత్తౌ తేష్యజ్ఞానవిషయత్వాంతరకల్పనెకారవమితివా
 చ్యం । ఘటాద్యవహితచైతన్యానాం కేవలదితో భిన్నత్వప
 యేషపహితచైతన్యేష్యజ్ఞానవిషయత్వానాంఘటాదిమతద
 వచ్ఛేదకత్వానాంకల్పనీయతయాతదపేక్షయాఘటాదిష్య
 జ్ఞానవిషయత్వానాంకల్పనాయాపవలభీయస్వాత్ తాదృ
 శచైతన్యానాంకేవలదిదిభిన్నత్వపయేపి ఘటాదివిశేషితచి
 ద్రూపెసంశయాద్యభావరూపస్ఫురణస్యఘటాదావజ్ఞానవిష
 యత్వాంగీకారమాత్రేణైవనిర్వాహాత్ తాదృశచిద్రూపెలజ్ఞా
 నవిషయత్వాకల్పనాత్ సచాద్యపయేఘటాదావవచ్ఛేదక
 త్వనినకల్పనీయత త్రాజ్ఞాతచిత్తాదాత్మ్యాదేవాజ్ఞాతత్వ
 వ్యవహారోపపత్తిరితివాచ్యం । పినిగమకాభావాత్ ఘటాదావ
 జ్ఞాతత్వస్వీకారేపృజ్ఞాతచిత్తాదాత్మ్యాదేవతదుపహితచిత్స్వ
 జ్ఞాతత్వవ్యవహారనిర్వాహాత్ నచచిత్పృజ్ఞాతత్వస్వీకారేలజ్ఞా
 తత్వశూన్యచిద్రూపమపరోక్షజ్ఞానమితిసంభవతి ఘటాదౌత
 త్వీకారేతునాపరోక్షత్వంధాఘటాద్యాకారవృత్త్యనుత్పత్తి
 కారేపిఘటాదౌరపరోక్షత్వప్రత్యేకింత్యజ్ఞాతత్వశూన్యోప
 హితత్వవిశిష్టచిద్రూపంతథావాద్యమితగౌరవాచ్చిత్పృజ్ఞాతత్వ

స్వీకారపక్షేలాఘవమితివాచ్యం । ఘటాదావజ్ఞాతత్వస్వీకారపక్షేవ్యజ్ఞాతత్వాభావస్యైవాపరోక్షతాదూపత్వసంభవాత్ నచైవమర్థికస్యాప్యపరోక్షత్వాపత్తిస్తస్యాజ్ఞాతత్వశూన్యత్వాదితివాచ్యంవృత్త్యభావనశా యాం అజ్ఞాతత్వసత్వేపిప్రాతిభాసికస్యాజ్ఞాతత్వాభావస్యసంభవేనకద్దశాయామపరోక్షత్వవ్యవహారవారణాయస్వసమానసత్తాకాజ్ఞాతత్వసామాన్యాభావకత్వస్యైవాపరోక్షతాదూపత్వవశ్యతయాభీకస్యాపరోక్షత్వాపత్తివిరహాత్ అస్తువాసద్రూపస్యాజ్ఞానవిషయతాతథాపితన్నివతాకన్యోవిషయత్వంసద్రూపస్యానావశ్యకం । నచతథాసతిసద్రూపావరణానాశేషుటస్సన్నిత్యాదివ్యవహారానువపత్తిరితివాచ్యంఘటాదివిషయకవృత్తేరేవఘటాద్యవచ్ఛేదేనసద్రూపావరణాభిభావకత్వసంభవాత్ అజ్ఞాతావిషయకత్వేపిఘటాద్యాకారవృత్తైరజ్ఞానానవచ్ఛేదకవిషయకత్వేనైవప్రమాత్యసంభవాత్ తాత్వికప్రమాత్యమేవాజ్ఞాతవిషయఘటితం బృహ్మకారవృత్తావివక్ష్య శక్యత్వాత్ । యదపినవ్యప్రాభాకరమతే విషయావభాసకసామగ్ర్యాపవజ్ఞానగ్రాహకత్వవత్మీమామాంసకమతేకాలసంబంధిగ్రాహకసామగ్ర్యాః కాలగ్రాహకత్వవత్పతాశ్రయగ్రాహకసామగ్ర్యాస్సత్తాగ్రాహకత్వాంగీకారాత్ సత్తాదూపంబృహ్మసర్వప్రత్యయేషుభాసతేనసోన్మిప్రత్యయోలోకేయశ్రవణోనభాసత్యతిశాబ్ధికోక్తనియమవన్నసోన్మిప్రత్యయోలోకేయ

ప్రకారాన భాసత ఇతినిమాంసకనియనువచ్చు. నసోస్తి ప్ర
 శ్య యోలోకేయ ప్రసత్తాన భాసత ఇతినియనుస్య సిద్ధాంతే
 స్వీకారాదితి తన్ను. కేవలవహ్ని వ్యాప్త్య దిజ్ఞానాత్సత్తావి
 శిష్టన హ్ని ద్యనుమిత్యా దెరసంభవేన కేవలవహ్ని దివా
 చకపదేన సత్యావిష్టన హ్ని దిబోధాసంభవేనానుమిత్యానా
 సత్తాభానా సంభవాత్ వహ్ని నాసన్నిత్యా దిజ్ఞానానంత
 రజాతానుమితౌవహ్ని నాసత్తా భానాసంభవాచ్చు. నచ
 వ్యాప్త్య దిజ్ఞానేపి సత్తా విశిష్టన హ్ని దేనేవ భానాదనుమి
 తాసత్తావిశిష్టన హ్ని దిభాన సంభవః. వహ్ని త్నా సన్ని
 త్యా దినీకానేపి సత్తావహ్ని శ్వయోదేక ప్రద్యయమితిరీత్యా
 ప్రకారత్వ సంభవాదితివాద్యం. ఏవం సతిషామానాధికరణ్యే
 నసిద్ధ్యా దిప్రతిబద్ధ్య తావచ్ఛేదకగర్భే శుద్ధవహ్ని త్వావచ్చి
 న్న విధేయత్వ శుద్ధవర్వ తత్వా వచ్చి న్నో ద్దేశ్య త్వా దేర్ని
 వేశానుపపత్తేః. వహ్ని త్వ నిష్ఠనిరవచ్చి న్నా వచ్ఛే దకతాభి
 న్న సత్తానిష్ఠనిరవచ్చి న్నా వచ్ఛే దకతాభి న్నా వచ్ఛే దక త్వాని
 రూపకశ్వరూపశుద్ధవహ్ని త్వావచ్చి న్న త్వ స్య విధేయతాయా
 ని వేశేత శుద్ధవర్వ తత్వా వచ్చి న్న త్వ శుద్ధ సంయోగావచ్చి
 న్న త్వ యోరపు క్తరీత్యే వని వేశ్య తయా అధిక భేదనివే
 శాద్విశేషణ విశేష్య భావేవిగనునానిరహ్ని సుతరప్రతిబద్ధ్య
 ప్రతిబంధకజావబాహుళ్యో పత్తిః. ఏవం పరావర్తకార్య తా
 వచ్ఛే దకబాద ప్రతిబద్ధ్య తావచ్ఛే దకాదానపితథానివేశావ

శ్య కతయాబహుతరశౌతవందుర్వారం | ఏవంవహ్నినాన్తీ
త్యాదిబుద్ధౌసత్తాయానహ్నిం శేషపలతుణతయాభానంస్వీ
కార్యంసత్తావిశ్చవహ్నిశ్యస్య గౌరవేణానవచ్ఛేదకత్వాత్ |
తథాచ | మహానసీయవహ్నిర్నాన్తీత్యాకౌమహానసీయత్వా
దేరుపలతుణతయాభాన వారణాయకల్ప నీయాయాః స్వా
వచ్ఛేదప్రతియోగితాకత్వ స బంధావచ్ఛేదధర్మ్యంతరని
రూపితక్షకారత్వానవచ్ఛేదప్రకారతానిరూపితవిశేష్యత్వా
వచ్ఛేదప్రకారతానిరూపితసంసర్గతాసంబంధేనజ్ఞానప్రత్య
భాషియానుయోగితాభేదస్య కారణతాన్మాదేభవత్తయేప్రకా
రత్వా నవచ్ఛేదప్రకారతాయాంసత్తాన్య నిష్ఠత్వస్యనివే
శ్య తియాగౌరవాత్ | తస్మాత్సత్తాయా స్సర్వ ప్రత్యయవే
ద్యత్వ మనుచితం | యదపిసత్తాదాత్మ్యేనప్రతియమానత్వం
చసదవృత్తిత్వ విశిష్టంభేదప్రతియోగితత్వంతథాచ యదుక్తప్ర
తియోగితత్వ తత్స ద్రూపధీనివత్త్వంయథాతరంగచంద్ర ఇవే
త్య త్రతాత్పర్యా న్నానుషప్తిరీతి తదపిస సదవృత్తిత్వ విశి
ష్టస్థైర్య హేతుత్వసంభవేనత్రభేదప్రతియోగితాత్వనివేశ
వైయర్థ్యాత్ | అసతీవ్యభిచారాత్ | జగత్సత్యత్వవాదిమ
తసదవృత్తిత్వ విశిష్ట ప్రతియోగితత్వ దేః ప్రపంచే అస్వకారే
ణసందిగూసేదేశ్య.

ఇతిశేషమలతిలకస్యానంతాచాత్యస్యకృతౌవ్యాయ భాష్యరేప
లిచ్ఛిన్న త్వభంగోనవమః శ్చ అయంపట పితత్తంతునిష్ఠాత్వం

తాభావప్రతియోగీ అంశీత్వాన్ ఇతరాంశివదిత్య నుమానాన్ని
 ధ్యాత్యసిద్ధిః | నచపటేతత్వవచ్చిన్నచిజేవోపాదానన్నతంతు
 రితిను తేసిద్ధసాధనంతాదాత్మ్యేనతంతౌ పటస్యాత్మంతాభావ
 సత్వాదితివాచ్యం | తత్రతంతు పదస్యోపాదానపరత్వాదుక్త
 నుమానేనస్యోపాదాననిష్ఠాత్మంతాభావ ప్రతియోగిత్వ లక్ష
 ణమిథ్యాత్వసిద్ధేః | నచకస్య చిత్పటస్యసంయోగసంబంధే
 వైతత్తంతంతుషు సత్వే నతత్రతన్నిష్ఠాత్మంతాభావప్రతియోగిత్వ
 విరహోద్వ్యభిచార ఇతివాచ్యం | తత్సమవేతస్య తనిష్ఠాత్మం
 తాభావ ప్రతియోగిత్వమంగీకుర్వ తస్తత్సంయుక్తస్యాపితన్ని
 ష్ఠాత్మంతాభావప్రతియోగిత్వస్య కారేణపక్షసమత్వాత్ |
 అభావశ్చ ఎతత్పటానవశ్చేదకావచ్చిన్నవృత్తికాన్యత్వేనవి
 శేషణీయః | తేన నాన్యా ప్యవృత్తితామూదా యాగ్ధాంత
 రం | నచామిథ్యాత్వస్ఫుటకాత్మంతాభావస్యావచ్చిన్నవృత్తి
 కాన్యత్వస్య కారేపక్షతీరితిచిత్సు భాచార్య పక్షోపేనయుక్తః |
 విశిష్టాభావముభయా భావంసంబంధాంత రావచ్చిన్న ప్రతి
 యోగితాకాభావంచాదాయసిద్ధసాధనాన్ | వైశిష్ట్య వ్యాస
 న్యవృత్తిధర్మావచ్చిన్నత్వే సతితాదాత్మ్యసంబంధావచ్చి
 న్నత్వస్య ప్రతియోగితాయాంనివేశేచ ప్రతియోగితాయాః |
 ప్రతియోగిస్వయాసత్వపక్షేచానః ఏతత్పటత్వావచ్చిన్నైత
 త్పటాత్తకప్రతియోగితాయా ఏవవైశిష్ట్యద్వవచ్చిన్నత్వా
 త్సంబంధాంతరావచ్చిన్నప్రతియోగితాయా అపితాదాత్మ్య

సంబంధావచ్ఛిన్నత్వాత్ । ప్రతియోగితాయా అతిరిక్తత్వేపి
యాదృశప్రాతిభాసికవిశేషస్య వై శిష్ట్యవ్యాసబ్యవహరేణ
భ్యామేవ భానంతాదృశప్రాతిభాసికేవ్య భిచారశ్చత్రత్రైవి
ష్ట్యాద్యనివచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వ సత్వేనానాభావాత్ । నచై
తత్పటత్వమేతత్తత్త్వనిష్ఠాత్మ న్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదక
మంశివృత్తిత్వాద్భటత్వాదివదిత్యత్రతాత్పర్యాన్నదోషభి
వాచ్యం । కంబుగ్రీవాదిమత్వాదౌవ్య భిచారాత్ । సురారనివ
చ్ఛేదకత్వాత్ । ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వే సతీతి హేతువిశేష
ణేపితత్రవ్యభిచారతాదవస్థాత్ । కంబుగ్రీవాదిమత్వస్యవిష
యితాసంబంధావచ్ఛిన్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వా
త్ అయంఘటభిత్వాదిజ్ఞానేపికంబుగ్రీవాదిమత్వావచ్ఛిన్నవిష
యితాసంబంధావచ్ఛిన్నాభావనత్వేనతాదృశాభావప్రతియో
గితాయాంఘటత్వాదెవచ్ఛేదకత్వా సంభవాత్ । తద్వ్యతి
యోగితాన్యా పకత్వే సతీతత్ప్రతియోగితానిరూపకాభావన
ద్విత్వితానవచ్ఛేదకత్వసైవ సంభవతిలఘావ్యత్రసంభవ
త్సరూపత్వాత్ తాదాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావ
చ్ఛేదకత్వే సతీతి హేతువిశేషణేపితద్దోషతాదవస్థ్యం । భవ
న్తతేపిషయితాయాశ్చిచ్ఛేత్త తాదాత్మ్యరూపత్వాత్ । ఏవం
సాధ్య ప్రబుష్టప్రతియోగితాయాంతాదాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్న
త్వనివేశేపితత్తత్త్వసూయక్తపటేవ్య భిచారశంకాయానుబ్ధి
తిః । తాదాత్మ్యవతస్సంబంధాన్తరావచ్ఛిన్నాభావమాదాయసి

ద్ధసాధనం చ । తాదాత్మ్య సంబంధనిష్ఠాసంబంధవిధియా
 అవచ్ఛేదక తాదాత్మ్యనిష్ఠసంబంధానవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదక
 తారూపాతనిర్మాణవత్త్వస్యనివేశితాదాత్మ్యసంయోగోభ
 యసంబంధావచ్ఛిన్నాభావస్యావ్యాప్యతైతాదాత్మ్యతి
 క్తసంబంధానవచ్ఛిన్నత్వనివేశితస్వాత్రయతాదాత్మ్యసంబం
 ధావచ్ఛిన్నాభావస్యావ్యాప్యయోగికతాదాత్మ్యసంబంధావ
 చ్ఛిన్నాభావస్యచావ్యాప్యత్యానిద్ధసాధనమగ్నార్థం । తాదా
 త్మ్యనిష్ఠాతిరిక్తభర్తానవచ్ఛిన్న తాదాత్మ్యనిష్ఠావచ్ఛేదకతా
 నివేశితస్వరూపతోన్యానుయోగికతాదాత్మ్యనిష్ఠావచ్ఛేదకతా
 మాదాయదోషోదుగ్ధార్థః । కించాన్యా సమవేతస్యాంత్య
 మేతత్తత్తు సమవేతస్వంవినానయ్య కమితివిరుద్ధోవాతః ।
 యదప్యేతత్తత్తునిష్ఠాత్వంతాభావప్రతియోగిత్యేపిపతత్తు స
 మవేతత్వస్య సంభవాన్నవిరోధః । నహ్యేతత్తునిష్ఠాత్వం
 తాభావాప్రతియోగిత్యేమేతత్తు మవేతత్వేప్రయోజకం । పర
 మతేకేవలాన్వయిధర్మమాత్రస్యైవతత్తు మవేతత్వాపత్తేః
 కిత్వేతన్నిర్మలాభావ ప్రతియోగిత్యంతచైతన్నిష్ఠాత్వం
 తాభావ ప్రతియోగిత్యేపి నవిరుద్ధమితి । తన్న । ఏతత్తునిష్ఠా
 త్వంతాభావాప్రతియోగిత్యస్యైవతత్తు సమవేతత్వవ్యాపక
 తయావ్యాపకాభావాద్వాప్యవ్యాభావేతిపాడితేన్యాపకతా
 విరుద్ధనస్యయ్య కత్వే నతదపహాయకేవలాన్వయిధర్మేవ్యభిచా
 రాదుక్తత్వంతాభావాప్రతియోగిత్యస్యఏతత్తు సమవేత

త్వవ్యాప్యత్వంనసంభవతీతిఃఖండనస్యైత్యుక్తత్వాత్ । యజ్ఞ
పినహ్యేతత్తంతునిష్ఠేత్యదిగ్రంథస్సనువ్యాపకతాఖండనప
రః । ప్రయోజకమిత్యేష్యసమవ్యాపకమిత్యగ్గాదితద్యగ్రంథసం
గమనంతదపిన । సమవ్యాపకతాఖండనస్యా నవసరగ్రస్త
త్వాత్పరోక్తాపజిహేతుభూతవ్యాపకతాఖండనస్యైవ అవ
శ్యకత్వాత్ । సమవ్యాపకతాఘటకవ్యాపకత్వా ఖండినేన
తత్పరత్వ సంభవాచ్చ । ఏవమేతన్నిష్ఠాత్మంతాభావా స్రుతి
యోగిత్వమేతన్నిష్ఠసమవాయ సంబంధావచ్ఛిన్నా భావా
ప్రతియోగిత్వంచాచ్యం । అన్యథా । సర్వస్యాపి సంబంధాంత
రావచ్ఛిన్నాభావప్రతియోగిత్వేనా ప్రసిద్ధ్యాపత్తేః । తథాచః
ప్రమేయత్వాదౌష్యభిచారోక్త్యసంగతీః । ఏవమేతన్నిష్ఠప్రా
గభావప్రతియోగిత్వస్యైతన్నిష్ఠాత్మంతాభావప్రతియోగి
త్వేనావిరోధకధనమసంగతంత్యంతాభావప్రాగభావయోగి
రోధాత్ । యత్తుఅత్మంతాభావప్రాగభావయోగిత్విరోధస్తు
దీధితావేవనిరస్తః । అంతరాశ్యామేరక్తయాపనాస్తీతి ప్రత్య
యాత్ తస్యప్రాగభావాదిషయకత్వేనూర్వాపరరక్తీనుధ్వం
సప్రాగభావవతినుధ్వరక్తేపితథా ప్రత్యయప్రసంగాదితీ॥ త
న్న ॥ అతిరిక్తాత్మంతాభావవాదిమతేరక్తతాదశాయంతాద్య
శాత్మంతాభావసత్వేపి ప్రతియోగ్యనశికరణకాలావచ్ఛిన్న
స్వరూపస్యసంబంధతయాతదభావాత్తాద్యశప్రత్యయాభా
వాత్ప్రాచీనధ్వంసప్రాగభావయోరేవసామాన్యధర్మవచ్ఛి

న్నప్రతియోగితాకతయాతాదృశప్రతివిషయత్వేపిసామాన్య
 ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వవిశిష్టంప్రతితాదృశ
 స్వరూపస్వైరవసంబంధత్వకల్పనేనోక్తాపరిహరణం । ఉ
 క్తయుక్త్యరక్తప్రాగభావవతితదత్యంతాభావసిద్ధావపిపట
 ప్రాగభావవతితదత్యంతాభావాసిద్ధేశ్చప్రాగభావహేతుత
 యాపటత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వవిశిష్టస్వైర
 రూపసంబంధేన హేతుతయేనవాపటవతిపటోత్పత్తివాసా
 న్నదర్శనమత్యంతాభావహేతుత్వానావశ్యకత్వాత్పట
 త్వాద్యవచ్ఛిన్నాధికరణేపటత్వాద్యవచ్ఛిన్నప్రతియోగితా
 కాభావసిద్ధిమాత్రేణమిథ్యాస్వనిర్వాహితదర్శనంప్రాగభావా
 ధికరణేత్యంతాభావసాధనస్యవిఫలత్వాచ్చ । అత్రకేచిత్
 అయింపటఃపతత్తంతునిష్ఠాత్యంతాభావప్రతియోగీనః పతత్తం
 త్వాదృశత్వాత్వ్యతిరేకేణపటాంతరవదితిప్రతిరోధః । నచాప్ర
 సిద్ధవిశేషత్వం । పతత్తంతునిష్ఠాత్యంతాభావప్రతియోగిత్వం
 కించిన్నిష్ఠాత్యంతాభావప్రతియోగీసంసర్గాభావప్రతియోగిత్వ
 వ్యాప్యత్వాత్ప్రాగభావప్రతియోగితావదితిసామాన్యతస్త
 త్రప్రసిద్ధేరితవదుతి ॥ యత్తుకించిన్నిష్ఠేత్యాప్యసమానన్నసం
 భావమక్తికం । సంసర్గాభావప్రతియోగిత్వస్వైరతతాదాత్మ్య
 నహేతుత్వసంభవేనవ్యాప్యత్వాంశక్తేయధ్యాత్ కించయ
 దివ్యాప్యత్వంయేనకేసచిగ్రూపేణోచ్యతే । తథాఆకాశాభా
 వస్యాపిఘటాదివృత్తిత్వవిశిష్టత్వేనసంసర్గాభావప్రతియోగి

స్వవ్యాప్యత్వాత్తత్రచాత్వంతాభావ ప్రతియోగిత్వా భావా
 వ్యభిచారః । అత్యంతాభావ ప్రతియోగితాత్వేనశబ్దాన్తా
 నవైకల్యంసంసగ్ధాభావ ప్రతియోగితాత్వేనశబ్దాన్తాన్తా
 పక సాధ్యసమానాధికరణవృత్తి సేనాతుతావచ్ఛేదకరూపవ్యా
 ప్తిరూపసాధనేసంసగ్ధాభావ ప్రతియోగితాత్వస్వప్రబృష్టత్వే
 నతస్సైవ సేనాతుతావచ్ఛేదకత్వ సంభవాదితరాంతరీయ
 ర్థమితి ॥ తన్ను ॥ స సర్వాభావ ప్రతియోగితాత్వానవిచ్ఛిన్న
 భావవనవృత్తిత్వవిచ్ఛిన్నసైవశబ్దాన్తస్వవ్యాప్తిత్వసేనావచ్ఛేద
 త్వేనవైయ్యర్థాభావాత్ । స్వసమానాధికరణవ్యాప్యసా
 వచ్ఛేదకధర్మాంతరానుబంధసైవవ్యాప్యతావచ్ఛేదకత్వవి
 త్యత్రస్వసమానాధికరణపదేన స్వవ్యాప్తిత్వసైవపదేన
 తత్వేనసంసగ్ధాభావ ప్రతియోగితాత్వస్వచ్ఛేదకవ్యాప్యత్వేన
 టకత్వేపితద్వ్యాపకత్వాభావాత్ । అన్యభావస్వసమానవ్యా
 వృత్తిత్వస్వవిచ్ఛిన్న వ్యాప్యతావచ్ఛేదకత్వానపర త్వే । ఇద
 పియత్రైతత్తత్తునిష్ఠాత్వంతాభావ ప్రతియోగిత్వంతత్వై
 తంతాత్వరబ్ధత్వాభావ ఇతివ్యతిరేక వ్యాపావేతత్తత్తునిష్ఠ పా
 గభావాప్రతియోగిత్వసోపాధిత్వాన్న సత్ప్రతిపత్తితా । ఏత
 త్తత్త్వారబ్ధత్వాభావ సృజకస్య ఏతత్తత్తునిష్ఠప్రాగభావా
 ప్రతియోగిత్వప్రతిత్తత్త్వవచ్ఛిన్న విచపాదానక ప్రాగభా
 సికసర్వాదావత త్తునిష్ఠాత్వంతాభావ ప్రతియోగిత్వాన్తా
 పకత్వాత్ । ఏతత్తునిష్ఠ ప్రాగభావా ప్రతియోగిత్వమిత్య

త్యోగశత్రుపదేనైతత్తత్వవద్భిన్న చిత పవగ్రహణాత్తన్ని
 ప్రాంతభావా ప్రతియోగిత్వస్య ప్రాతిభాసిక సర్వాదావభా
 వాత్ । ఉక్తవ్యతిరేక భ్యా మ్మతాదృశ సర్వే వ్యభిచారస్యదు
 ర్నారగ్యాదితి ॥ తన్న ॥ ప్రాతిభాసికాన్య త్వేన త్యేత తంత్వర
 భ్యా సైస్సప్రతి హేతు తయావి వక్షత త్వేన తదభావస్యతం
 ద్యవిద్భిన్న దిమపాదానక సర్వాదిసాధారణతయావత త్తతు
 నిష్ఠ పాదభావా ప్రతియోగిత్వస్య తద్వ్యాపకత్వా భావేనో
 మాభివ్యాసంభ వాత్ । ఉక్తి ప్రతియోగిత్వ రూపసాధ్యాభావ
 పర సర్వేననిష్ఠ హేత్వ భావస్యాపి స త్వేన వ్యభిచారాభావా
 త్ । ఏచవత త్తంత్యుస్య ప్రాగభావ ప్రతియోగిత్వ ప్రాతిభాసికాన్య
 త్వోభయాభావస్య ఉక్తి హేత్వ భావ వ్యాపకస్య పక్షావృత్తైః
 పరివృత్తితయా సందిగ్ధమానై త త్తతు నిష్ఠాత్వంతా భావ ప్రతి
 యోగి త్వ వ్యాపకత్వా దుపాధిత్వం దుర్వారమితివాచ్యం ।
 సాధ్యాసమానాధిక రణధర్మ వద్యత్సా ధనవ త్తన్ని స్థాభావ ప్ర
 తియోగితావచ్చే దక సాధ్య సమానాధిక రణవృత్తిర్యోధర్మస్త
 ద్వస్య రూపస్య దీధితికారామ్యుక్తస్య పాధిలక్షణస్య తత్రా
 భావేన తస్యోపాధిత్వా సంభ వాత్ । సాధనవ త్తయానిష్ఠితే
 సాధ్యాసమానాధిక రణధర్మ వత్వా భావాత్ । సాధ్యాసమా
 నాధిక రణధర్మ వత్సాధనవ త్తయా సందిగ్ధస్య పితలక్షణఘ
 టక త్వేవృద్ధిభిరేభ్యోభిన్యత ఇత్యైకా పాక జరూపాభావా
 దెరుప్య పాధితావత్వా వ్యతిరేక్యచ్ఛేదాప తైః । పృథివీత్వా

భావవ్యాపకస్యపక్షౌవ తైఃపాకజరూపాభావస్యపక్షౌవృత్తి
తయా సంపద్యామానపుద్గీతరత్వావ్యాపకత్వాత్ । వస్తుత
స్తుప్రారోప్తస్తాపనాను మానేసిద్ధ సాధనమర్పారం । సిద్ధా
నైఅవయవాతిరిక్తావయవ్యనంగీకారే అసమవాయికారణత
యాభినుతిసంయోగ విశేష పిశిష్టతన్తో రేవపటశబ్దార్థయూత
త్రతస్తుప్రదాభావ ప్రతియోగిత్వాత్ తే । విలక్షణ సంయోగ
స్యపూర్వ మసిద్ధ త్వే నతదర్థంకారకవ్యాపారస్యసార్థభృనా
భేదేపికార్యకారణభావనిర్వాహాత్ । ప్రపంచితంచేతనసిద్ధాంత
సిద్ధాంజనై । ఏవమంగిత్యాదిత్య నేనావయవ సమవేతత్వావ
యవజన్యవ్యూహార్పివక్షణమన్తే తేఅసిద్ధిః । అవయవసముదా
యత్వ పివక్షణేతువైయర్థ్యం । అపేక్షాబుద్ధివిశేషవిషయ
త్వరూపసముదాయశ్వ ఘటకవిషయత్వ మాత్రస్యైవతథా
త్వసంభవాత్ । కించమిథ్యాత్వ ఘటకాభావస్యతాత్పర్యే
ఏకమేవాద్వితీయమితి శుతివిరోధః । యత్తురాద్వశశ్రుతేబ్రహ్మ
హ్మభిన్న భావ కూన్యత్వమర్థః అభావ హంపాధర్మాఃనాద్యై
తంసఘ్నంతీతిమండనాకైః । తాదృశశ్రుతేర్లక్షణార్థత్వాద్వా
నవిరోధః । నచైవంతాదృశాభావస్య తాత్పర్యత్వన్న సంభవ
తి తత్త్వావేదక ప్రమాణవేద్యత్వాభావాచ్ఛ్రుతేరేవతత్త్వా
వేదకత్వాదితివాచ్యం । మిథ్యాత్వానుమానేస్వసమావాధిక
రణస్వాధిక సత్తాకాత్య న్నాభావస్య గుణనమతేసాధ్యేనివేశే
నతస్యైవతత్త్వావేదకత్వాత్ । తాత్పర్యదైవ్యతాభావవిషయ

కన్యాదేవహిణస్యద్వైత గ్రాహి ప్రత్యయోదివాచకత్వమితి
 హర్షనాగ్నిసామ్యాత్ । కించతత్త్వజ్ఞానో దేశేనముముతూ
 కాంసప్యత్యై స్తత్త్వజ్ఞానకార్యో విద్వాద్వంసస్తాన్వికోనాన్య
 స్సస్యమిథ్యాత్వేతత్త్వజ్ఞానభాద్యత్వేనతత్కార్యత్వానుపప
 త్యై పరాపమిథ్యాత్వ ఫటకౌత్యవాభావోఽవిద్వాద్వంస
 శ్చన్యూనమతేతాన్వికోనత్వభావాంతరమితి॥ తన్న॥ అభావస్య
 సత్త్వత్వేతత్త్రావానత్వతత్సంబంధతదధికరణత్వానాంబహు
 ణీచాభావసంబంధతదనుయోగిత్వ యోరవశ్యంవాచ్యతయా
 భావాద్వైతస్యాపిదుర్లభత్వాపత్యై । నచాభావస్య తత్సం
 బంధాకెన్యాకరణసూపత్వాన్నదోష ఇతివాద్యం । స్వంతస్త్వి
 యమిథ్యాత్వనుభావాన్విస్యస్యసంబంధత్వేతిత్రావయా
 పత్యైస్సస్యసూపస్యసంబంధత్వాసంభవాత్ ॥ అన్యభావణ
 సుత్యాదిస్థితిపిస్వరూపస్యసంబంధత్వా వత్సాభావనాన్వాదా
 త్యవిరోధప్రసంగాత్ । కించాభావస్యసత్యత్వే । బహుప్రమే
 త్యాదిపక్షతావచ్ఛేదకాత్రానైవత్రసాధ్యాభావాద్వాదః । అ
 భావాన్యస్య స్థాపిపక్షతావచ్ఛేదక గచ్ఛేదివేదేతజీవబ్రహ్మ
 తేదాద్వైత్యాన్యాసిధ్యా భేదవాదాపత్తిః । అనుమానాంతరే
 ణతత్రమిథ్యాత్వ సాధనపుక్తానుమానద్వయ స్వాదేపార
 మార్థికాభావేవ్యభిచారః । అభావాన్యత్వస్య హేతుకౌటా
 వపినివేశేహాసయోజకతా । మిథ్యాత్వాభావేవ్యభావానాద్య
 శ్యత్వాద్యుపపత్తివత్పత్యైపితదుపపత్త్యా వక్యమాణతర్కా

జామనవకాశాత్ । అపిచానుమానవేద్యస్యా భావస్య సార
 మార్గికతాన్వేకృత్యా ద్వితీయ శ్రుతిసంకోచాంగీక ర్మణాం
 శాస్త్రప్రమితకల్యాణగుణానా మపిపార మార్గికత్వాంగీకార
 స్యయ్యుక్తత్వాత్ ఉత్పర్గాపనాదన్యా యేననిషేధస్య తదంగి
 క్తపరత్వసంభ వాదితి ॥ ఇతి శేషార్థవంశజిలక స్యయాదవాద్ర
 నివాసరసికీస్యావస్తాచార్యస్య క్మతాన్యాయభాస్కరే అంశ
 త్వ హేతుభంగపరానశః-
 సోపాధికాశ్చ పృశ్యత్వాదయః । స్వబాధకాభి మతాబాధ్య
 దోషత్రయ్యుక్తభావత్వంస్వ బాధకాభిమతాబాధ్య భాగికిం
 తినిషేధ్య త్వేనవిషయత్వంచేత్సుపాధి సంభ వాత్ । యత్రో
 పాధిస్థాప్యఃసస్వపదార్థః । శుక్తిరూప్యా దైస్వపదేనగ్రహణ
 తద్బాధక త్వే నాభిమతమియంశుక్తిరిత్యాదిజ్ఞానంధిదబాధ్య
 దోషశ్చసాదృశ్యాది ప్రత్యయ్యుక్తవిషయతా ప్రయిష్టస్యశు
 క్తిరూప్యాదౌసత్వేనసాధ్య వ్యాపకత్వాత్ వియదాదైస్వప
 దేనోపాదానైతద్బాధకబ్రహ్మజ్ఞానాబాధ్యదోషా ప్రసిద్ధాన
 మపాదానాసంభ వేనశుక్తిరూప్యాదౌప్రసిద్ధస్యతస్యవియదా
 దిసాధారణసాధనా వ్యాపకత్వాత్ । ఏవంస్వ బాధకశుక్తిజ్ఞా
 నాబాధ్య బాధకంన్యాత్ర రజతమిత్యాదిజ్ఞానంతాదృశబాధకం
 ప్రతినిషేధ్య త్వేనశుక్తిరూప్యా దైస్వపయిత్వేన సాధ్యవ్యాపక
 త్వాత్ ఆకాశాదిబాధకధియశ్చాకాశాదిబాధక బ్రహ్మజ్ఞాన
 బాధ్యత్వా దాకాశాదాపుక్తోపాధ్యభావేన సాధనావ్యాపక

త్వాత్ । యన్యపుష్కకోపాధిద్వయస్య ద్వైతమతేన ప్రసిద్ధిసం
భవః । శుక్తిరూప్యా దేరనిర్వచనీయస్యా నంగీకారాత్ । త
థాపి పరర్థే త్యేవోపాధికథనాన్నా ప్రసిద్ధిః । వాతోరుభయ
మతేష్య దుష్ప్వస్య వక్తవ్యత్వేన పరర్థిత్యాపి వోపస్య వారణీ
యత్వాత్ । కేవలం వోపప్రయుక్త భానత్వస్య బాధకజ్ఞానం ప
తనిషేధ్య త్వేన విషయత్వస్య చ తన్త తే ప్రపంచసాధారణత్వే
న సాధనావ్యాపకత్వా సంభవాత్స్వబాధకాభిమతాబాధ్య
త్వం విశేషణం । ద్వైతవాదినా శుక్తిరూప్యా దేర్బాధకాస్యే కా
రాత్తన్మనోరథ్యానోపాధిసంభవ ఇతి సూచనాయాభిమతే తు
క్తం । న చ స్వస్య స్వానుగతస్యా భావేన సకలప్రాంతి భాసిక సా
ధారణమిథ్యాత్వ వ్యాపకత్వ మ్నోపాధేస్సంభవ తీతి వా
చ్యం । స్వబాధక బాధ్యత్వ సంబంధావచ్ఛిన్న స్వనిష్ఠావచ్ఛేద
కలాక భేదవద్వోపప్రయుక్త విషయత్వ తాదాత్మ్యభయ సం
బంధేన కేందిద్వి శిష్టత్వస్య తాదృశ భేదవద్బాధక జ్ఞాననిరాపి
త ప్రతియోగి తా సంబంధావచ్ఛిన్న ప్రకారత్వ తాదాత్మ్యభ
య సంబంధేన కేందిద్వి శిష్టత్వస్య చోపాధి త్వే తాత్పర్యాత్స్వ
త్వస్యాననుగత త్వే పితృత ఫిరహతే ప్రతేన స్వబాధక త్యాజో
స్వబాధక బాధ్యత్వం యది స్వజనకాజ్ఞాననివర్తక నివర్త్యత్వం
తదాజనకత్వస్యా వచ్ఛేదక ఘటితత్వాచ్చుక్త్యవచ్ఛిన్నఽఽద్వి
షయకాజ్ఞానత్వాది గూపా వచ్ఛేదక భేదేన భిన్నత్వాన్నివర్త
కత్వఘటక నివృత్తిజనకత్వస్య చ శుక్తిత్వ ప్రకారకేదం విశేష్యక

త్వాదిరూపా వచ్చే దక భేదేనభిన్నత్వాదననుగమః । నహిస్త్వ
త్వస్యానుగత త్వేపి తదనుగమ సంభవః ॥ ద్రవ్యజనకతాత్వేన
తూపేణకపాలత్వ తస్తుత్వాద్య వచ్చిన్న జనకతానామనుగ
మాప తైస్తభాచ సోక్తోపాధేస్సాధ్య వ్యాపక తెతివిర స్తంభ
క్తిరూప్యా దేరుపాధి త్వేజజనకతానా ఏవ సంసర్ త్వేనప్ర
భిష్టతయాజనకతానామనను గత త్వేపి తుతివిరహాత్ ॥ సంస
ధాననుగమస్యా దోషత్వాత్ । అన్యధాసిద్ధ్య నిరూపకతాప
చ్చేదకనియత పూర్వవృత్తితా వచ్చేదకధర్మ వత్ప్రకాశజనక
తానామవచ్చేదక భేదేపితాదృశధర్మ త్వేనానుగమ సంభ వా
త్ స్వావచ్చేదకానుతితస్యా భిన్నోపాధిరూపస్యజనకత్వస్య
తత్వస్యవాసంభ వాత్పు । కపాలత్వత నుత్వాద్యవచ్చిన్నజన
కతానాంచ ద్రవ్యజనకతాత్వేనానుగమాభివ్యత ఏవ । అతఏవదీ
ధితావతయవగ్రంథే ప్రకృతానుమితి జనకతా వచ్చేదకవిషయ
తాత్వేనాన్వయవ్యతిరేక వ్యాప్తివిషయ తయోస్సంస్కృతిపక్ష
గ్రంథేన విరోధ్యుమితిజనకతాత్వేన నానావిధ వ్యాప్తిజనక
తానాంచానుగమఃకృతః । యదపిరూలాజ్ఞానా స్వీకారపక్షే
శుక్తిరూప్యాద్యుపాదానభూతబ్రహ్మజ్ఞాననివర్తక బ్రహ్మజ్ఞా
నాభాద్యదోషాప్రసిద్ధ్యాఉక్తోపాధిర్న సంభ వతీతి ॥ తన్న ॥ తూ
లాజ్ఞానాంగీకారేణైవఉక్తోపాధికథనాత్ । రూలాజ్ఞానానం
గీకారేతుస్వనిష్ఠవిషయతా ప్రయోజక దోష ప్రయోజ్యవిష
యతాత్రయాన్యత్వం ॥ స్వవాచకాభిమరాభాద్యత్వంశుక్తిరూ

వ్యాయాసవిషయతా ప్రయోజకసాదృశ్యాదిరూపదోష ప్రయోజ్య
విషయతాశ్రయత్వస్య సాదృశ్యాదిరూపదోషే అభావాత్తా
దృశదోషప్రయోజ్యవిషయతావత్వస్య సాధ్యవ్యాపకత్వాత్
ఘటాదినిష్ఠవిషయతా ప్రయోజకాపిద్యారూపదోష ప్రయోజ్య
విషయతాశ్రయత్వస్య పిద్యారూపదోషసాధారణ్యాత్తదన్య
దోష ప్రయోజ్యవిషయతావత్వ పర హేతుఃసూక్తిదోషానా
వ్యాపకత్వే సూపాధిత్వ సంభవాత్ । అథ వాతూలాజ్ఞానా
స్వీకర్తృసుతేపిద్యాతిరిక్తదోష ప్రయోజ్య విషయతావత్వ
ముపాధిః ॥ తస్యశుక్తిరూప్యాదోసాధ్యవ్యాపకత్వాద్వటాదో
సాధనావ్యాపకత్వాత్ దేహోత్తైక్యాదావపిద్యా తిరిక్తదోషా
భావేతత్రసాధ్యవ్యాపకత్వాభావేనతస్యోపాధిత్వా సంభవే
తుస్వమిధ్యాత్వనిశ్చయానిశ్చితమిధ్యాత్వకదోషప్రయుక్తభా
వత్వముపాధిర్ఘోస్యం ॥ నచనిశ్చయత్వస్యధర్మి తావచ్ఛేదకా
దిభేదేననానాత్వాదననుగమ ఇతివాద్యం ॥ స్వావచ్ఛిన్న ప్రతి
బంధకతానిరూపిత ప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకత్వస్య సామానాధిక
రణ్యో భయసంబంధేనవిషయతావిశేష్యవిషయతాశూన్యత్వ
రూపానుగతనిశ్చయత్వస్యైవనివేశాత్ అన్యాయశేసంశయా
నాత్మకమిధ్యాత్వనిశ్చయమాదామైహోపాధ్యుపపాదనసం
భవేనాన్యాయశేసంశయాత్తకస్యమిధ్యాత్వనిశ్చయస్యాసం
గ్రహపేక్షావిరహాత్ । యద్వా ప్రకారితాంతరానవచ్ఛిన్నమి
ధ్యాత్వ నిరూపిత ప్రకారితకత్వమేవానుగతమిధ్యాత్వనిశ్చ

యశ్చ సంశయో కౌటిద్వయాయ ప్రకారశయోరవశేః ద్వా
 వచ్ఛేదక భావస్య సత్ప్రతిపక్ష గ్రంథసిద్ధత్వాత్ । జాతేరన్యాయ
 వ్యవృత్తితాస్యైకగ్రమిద్రావిమతేషు సంశయత్వజాత్యవ
 ఛేదకమిధ్యాత్వవిషయతాకత్వమేవమిధ్యాత్వనిశ్చయత్వం ।
 స్పష్టంచేదుకేవలాన్వయ గ్రంథగాదా ధర్మాంశస్తుతస్తుం
 దేహ్యైత్యాకారక ప్రతినిధిద్వోవిషయతా విశేష సంశయత్వమి
 త్యస్యస్వయమేవాభ్యుపగతతయా మిధ్యాత్వనిశ్చితాదృశవి
 షయతా భిన్నవిషయతాకత్వమేవమిధ్యాత్వనిశ్చయత్వమితి
 సంభవాదననుగతుకథనం స్వాభ్యుపగమవిరుద్ధం । యదపినై
 హనానైతిశ్రుత్యాజిజన్య నిశ్చయనై శ్వరీయ నిశ్చయేరవద్యత్య
 మాత్రస్యమిధ్యాత్వేననిశ్చితత్వాదతాదృశదోషప్రసిద్ధినిత
 న్న ॥ నైహనానైతిశ్రుతిజన్య బోధస్య ఈశ్వరీయజ్ఞానస్యచమి
 థ్యాత్వనిశ్చయరూపత్వాసిద్ధేః ॥ సిద్ధావపిదోషభిన్నంయశ్చ
 భిన్నంశదవిశేష్యకమిధ్యాత్వనిశ్చయరూపిత్వతనా ధ్యాత్వకత్వ
 వివక్షణేనదోషాభావాత్ ఉక్తశ్రుతిజన్యస్యై శ్వరీయస్యచని
 శ్చయస్యదోషభిన్నస్యభిన్నవిశేష్యకత్వేనశదవిశేష్యకత్వా
 భావాత్ । స్వభిన్నా విశేష్యకమిధ్యాత్వనిశ్చయరూపిత్వమి
 థ్యాత్వకదోష ప్రయిక్తభావత్వస్య ఘటాగానపిసత్వాత్సా
 ధనావ్యాపకత్వ నిర్వాచ్యదోషభిన్నైతి । స్వభిన్నంయదో
 షభిన్నమిశ్వరఃశదవిశేష్యకైఃఘటాపిద్యేమి ఛ్యేత్యాదినిశ్చ
 యేనావిద్యారూపదోషమిధ్యాత్వనిశ్చితమితిసాధనావ్యాపక

త్వనిర్వాహాత్ । యదప్యక్తరూపస్యోపాధిత్వన్న సంభవతి
 శుక్తిరూప్యతదాపకదోషేమిధ్యేత్యాదినిశ్చయమాదాయసా
 ధ్యావ్యాపకత్వాత్ । యత్రప్రాతిభాసికాన్తరావిశేష్యకంస్వ
 విశేష్యకమిధ్యాత్వజ్ఞానన్నజాతంతత్రసాధ్యావ్యాపకత్వా
 ద్భేదః । తన్న॥ సర్వాంశే ప్రమాత్వేనోభయమతసిద్ధత్వస్య
 తాదృశనిశ్చయవిశేషణత్వాత్ శుక్తిరూప్యతత్ జ్ఞాపకదోషేమి
 థ్యేతినిశ్చయస్య ప్రాతిభాసికమాత్రమిధ్యాత్వవాదిమతేజ్ఞా
 పకమిధ్యాత్వాంశేభ్యమత్వాత్ తాదృశనిశ్చయవారణాత్
 స్వభిన్నంయద్దోషభిన్నతదవిశేష్యకత్వస్థానస్వాభావావిశే
 ష్యకత్వస్యనివేశేననెహనానెత్వాదిత్రుత్వాదిజన్యబోధవార
 ణస్యప్రాతిభాసికాన్తరావిశేష్యకయత్కించిత్ప్రాతిభాసికవిశే
 ష్యకమిధ్యాత్వనిశ్చయసంగ్రహస్యచసంభవాత్ । యదపిదో
 షత్వస్యసకలదోషానుతస్యైకస్యాభావాదైకైకదోషస్య
 దోషత్వేననివేశితత్వయ్యుక్తభానత్వస్యనసాధ్యవ్యాపకతా
 సంభవః । అన్యతమత్వేనయాపేణదోషాణాన్నివేశితనన్తదో
 షగుటితాన్యతమత్వస్య దుర్జ్జయత్వాపత్తిః తావదన్యతమత్వ
 వ్యక్తైఃస్వరూపతోనివేశితత్వజ్ఞేయత్వేప్యవిద్యాన్యదోషాణా
 మేవతావదన్యతమత్వరూపేణనివేశసంభవేనాబాధ్యాన్నవై
 య్యగ్ధాత్మకైః । తేనయాపేణసాధ్యవ్యాపకతాగ్రాహకతగ్ధా
 భావశ్చ । అన్యథాప్రాతిభాసికానామన్యతమత్వేనైవయాపే
 ణతాదాత్మ్యసంబంధేనోపాధిత్వస్యాపత్తిః । కించస్వాప్నా

దిభ్యమే ప్రాతీతికదోవస్యాపిసంభవేనతస్యస్యబాధకజాగ్ర
దాదిబోధబాధ్యత్వేనసాధ్యవ్యాపకత్వహనిశ్చేసి। తదపివ
భ్రమత్వావద్భిన్నజన్యతానిరూపితజనకతావత్వేనదోషాణా
మనుగమాత్। ఉక్తహిప్రత్యక్షమణిదీక్షితా। భ్రమత్వావద్భి
న్నకార్యతానిరూపితకారణతాశాలిత్వంచదోషత్వమితి। అ
వ్యాప్యవృత్తిజాతీస్వీకర్తృమిత్రాదిమతేభ్రమత్వస్యావ్యాప్య
వృత్తిత్వేపిజాతిరూపతాసంభవేనతస్యాప్యనుగతత్వాత్ జా
తౌవ్యాప్యవృత్తిత్వాస్వీకారేపిస్యప్రతియోగినిష్ఠత్వస్వాను
యోగిన్యపిశేష్యతానిరూపితత్వస్వావద్భిన్నత్వైతత్వైత
యసంబంధేనసంబంధవిశిష్టాన్యప్రకారతాశాలిత్వరూపస్యా
నుగతభ్రమత్వస్యగదాధరేణైవహతుగ్రంధేర్నచనాత్।
అన్యథాఖ్యాత్యీస్వీకర్తృశాంతరూప్యనిరూపకభావావన్నవి
షయతాకజ్ఞానద్వయస్యభ్రమరూపత్వాంగీకర్తృశాంతిధా
న్తినాన్తుతేపిస్వనిరూపకజ్ఞానానిరూపితత్వస్యనిరూపితత్వో
భయసంబంధేనవిషయతాఽశిప్తవిషయతావదానత్వంభ్రమ
త్వమిత్యనుగమప్రకారస్యాస్తాభిగ్ధానయాధార్థ్యవాదేప్రద
ర్శితత్వాత్। సద్వివిక్తత్వరూపమిధ్యాత్వవిచారేభ్రమత్వస్య
జాతిరూపతాయాన్తదవద్భిన్నజనకత్వేనదోషానుగమస్యచభ
వత్రేవోక్తత్వేనాప్రాననుగమోక్తేస్సంసర్పపిరుద్ధత్వావృత్తి
న్యతనుత్వేనాపిదోషాణానుగమసంభవః। అన్యథాభ్రమత్వస్య
చస్వరూపతోభావాంగీకారేణదుర్జయతావిరహాత్। నచైవం

వ్యక్త్యన్యతమత్వేనైవానుగత ప్రతీత్యుపపత్తావతరి క్తజాత్య
 సిద్ధ్యాపత్తిరితివాచ్యం । ఇష్టత్వాన్సిద్ధా నైతిరి క్తజాతేరనంగీకా
 రాత్ । నచావిద్యాన్య దోషాణామేవాన్యతమత్వేననివేశసం
 భవేనాబాధ్యాన్తవైయ్యర్థ్యమితివాచ్యం । అవిద్యాతిరి క్తదో
 షమాత్రనిష్ఠాన్యతమత్వ ఘటితోపాధావ బాధ్యాన్తస్యావివే
 శాత్ । అవిద్యాసాధారణత్వ ఘటితోపాధావేవతస్మిన్వేదానుబ
 ద్యాసాధారణాన్య తమత్వ తనతిరి క్తదోషమాత్రనిష్ఠాన్యతమ
 త్వయోర్భేదాదబాధ్యాన్తా ఘటితతాదృశాన్య తమత్వఘట
 తస్యలఘోరుపాధిత్వ సంభవేపి ప్రకృతేవైయ్యర్థ్యానవకా
 శాత్ నచరాదృశలఘురూపస్యోపాధిత్వాసంభవః తేనయాపే
 ణసాధ్యవ్యాపకతాగ్రాహకతరాభావాత్ । అన్యదాప్రాతి
 భాసికానానున్యతమత్వేనోపాధిత్వా పత్తిరితివాచ్యం । సత్తా
 యావిశిష్టసత్తాయాశ్చ ద్రవ్యత్వవ్యాపకతా గ్రాహకతర-వ
 ద్దోషజన్యజ్ఞానవిషయ వ్యాపిచ్యాన్యదోషజన్యజ్ఞానవిషయత్వా
 యోరపితత్సంభవాత్ ప్రాతిభాసికానానున్యతమత్వేనోపా
 ధిత్వస్యేష్టత్వాత్ దేహత్వైకైతిరి క్తదోషాభావే అవిద్యాతి
 రి క్తదోషనిష్ఠాన్యతమత్వ ఘటితస్యోపాధిత్వాసంభవ స్త్విష్టప
 వ । దేహత్వైకైకసాధ్య వ్యాపకతా భంగాత్ । తదానీమబా
 ధ్యాన్తఘటితస్యైవశాసాధారణ్యేనఉపాధిత్వసంభవాత్
 స్వాపాదిభ్యమే ప్రాణేకదోషస్య సంభవేపి యత్కించిన్ని
 బ్రావిద్యా దిదోషస్యవ్యాపవహారికస్యస్వాప్న బాధకాబాధ్య

స్య సంభవేన తమాదాయైవోపాధేస్త్రోపపాదనీయత్వాత్
 తథాచన్యశ్యత్వానుమానే ఉక్తోపాధిద్వయందుగ్ధారం । అ
 స్యచోపాధిద్వయస్య విపర్యాయప్రకృత్యుచిత్యాచ్య వ్యాప్తి
 త్తత్వాత్సాధ్యసమవ్యాప్తస్యేవోపాధిత్వ మిత్యదయనహ
 తేషుపాధిత్వోర్వాహః । నిరుక్తోపాధిసాధ్యయోర్వ్యతిరేక
 వ్యాప్తిసత్వాచ్చసాధ్య భావవ్యాప్యస్వాభావకత్వేన తిసా
 ధనావ్యాపకత్వముపాధిత్వమితిను తేపీనానుపపత్తిః ॥ యత్తుబ్ర
 హ్మజ్ఞానమాత్రబాధ్యేదేహాత్మేత్మేమిథ్యాభూతేనాధ్యవ్యా
 పకత్వాన్నానయోరుపాధిత్వసంభవ ఇతి । తన్న । నెవంజత
 మితిప్రాయశ్చప్యశుక్తిరూప్యబాధికతావన్నాహందేహాత్మప్ర
 త్యక్షస్యైవప్రామాణ్యజ్ఞానానాస్కందితస్యచేహాత్మైక్య
 బాధకతయాతదబాధ్యావిద్యాదిరూపవోపప్రయుక్తభావత్వ
 స్మృతత్రసత్వాత్సాధ్యవ్యాపకతానిర్వాహతోత్తస్యబ్రహ్మజ్ఞా
 నమాత్రబాధ్యత్వే ప్రమాణాభావాత్ అన్యథాశస్యాపీబ్రహ్మ
 ప్రమాణ్యాభాధ్యత్వేనపర్యంతర్భావావత్సాధనస్యదు
 ర్వారత్వాత్ యదపిపర్వతావయవశృశ్యన్యత్వాదివత్సాధన
 వత్పక్షమాత్రవ్యావర్తకవిశేషణవత్వేనపర్యంతరత్వతుల్య
 త్వాన్నానయోరుపాధిత్వసంభవః । ఉక్తహినుశౌ । నహిప
 ర్యంతరత్వేస్సవ్యాఘాతకత్వేనానుపాధౌ ఉపాధిలక్షణస్యా
 తివ్యాప్తిః । తత్రానుకూలతర్కాభావేనవ్యాపకర్వానిశేచ
 యాత్ బాధోన్నీతేవతర్కోస్యైవ । ఏవంపర్వతావయవశృ

త్వస్యత్వాదికన్నోపాధిఃపక్షమాత్రవ్యావర్తకవిశేషణవత్వా
దితి॥ తథాచపక్షేతరత్వ తుల్యత్వేనపర్వతావయవవృత్తస్య
త్వాదేర్వ్యభోక్తమణి వ్యాఖ్యే నుపాధిత్వముక్తం । తథాతత్సద్భు
శయోస్సుభాధకేత్యాద్యుపాధ్యోరపీతి॥ తన్న॥ అపాధ్యా
న్తవిశేషణస్య వాసనాదిదోష ప్రయుక్తవికల్పవిషయాదతీక
రూపవిపత్నోద్వ్యావర్తకత్వేనపర్వతావయవవృత్తిత్వవిశేష
ణస్యచపర్వతావయవరూపాదితోవిపత్నోద్వ్యావర్తకత్వేన
దృష్టాన్తద్వాన్తీకయోరుభయోరపీ సాధనవత్పక్షమాత్ర

వ్యావర్తకవిశేషణవత్వాభావాత్ । నచసాధనవత్పక్షమాత్ర
వ్యావర్తకత్వన్నామసాధనవద్విపత్నో వ్యావర్తకత్వం । సాధ
నవద్విపత్నస్థితభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాఅనవచ్ఛేద
కంయద్విశేషణంతద్వ్యతితత్వపర్యవసేతం । తథాచపర్వతావ
యవవృత్త్యాదికంపిశేషణవన్యత్వాదిస్తాయాఉక్తావచ్ఛేదక
తాయాఅనవచ్ఛేదకమితితద్వ్యతితస్యోపాధిత్వం । సాధనవ
ద్విపత్నేఅయోగోభకాజాపర్వతావయవవృత్త్యన్యత్వాదిమ
తోభేదాసత్వాత్ । ఆగ్రేంద్రంధనవిశేషణస్సార్థ్యత్వస్యచసా
ధనవదయోగోభకస్థితభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావచ్ఛేద
కత్వాన్తద్వ్యతితస్యోపాధిత్వసంభవామితివాచ్యం । తథాసతి
ప్రకృతేసాధనవద్విపత్నోప్రసిద్ధ్యాప్రకృతోపాధ్యోస్తస్మిన్
భేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకతానవచ్ఛేదకవిశేషణఘటితత్వ
స్యసంభవేనఉపాధితాయాదుర్వారత్వాత్ । నచయద్వి

శీషణఘటితస్య స్యోపాధేగా శ్రయాద్భిన్నే న్యసిక్తకృ
 సాధనవత్సవముతో భయాభావోఽస్తి త్రతద్విశేషణంసా
 ధనవద్విపత్నో వ్యాపర్తకమిత్యబాధ్యాంతపిశేషణస్యాపితా
 దృశత్వాన్నానయోరుపాధితాసంభవత్యైవాచ్యంప్రకృతాను
 మానేప్రత్యక్షాదినాబాధస్యవత్సమాంతయాంపక్షిన్నైవసా
 ధనవద్విపత్నత్వేనతద్వ్యాపర్తకపిశేషణఘటితత్వేపుష్పా
 ధిత్యాపిరోధాత్ । ఎన్నిరనుష్టత్యుక్తత్వాదిత్యాకాపయేనా
 ధ్యాభావనిశ్చయదశాయాంపక్షిన్నైవస్యస్యపుష్పాంధిత్వేన
 సుర్వసిద్ధత్వాత్ । యదపియద్రూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా
 కాభావత్వంసాధ్యాభావవ్యాప్తతావచ్ఛేదకంతద్రూపావ
 చ్ఛిన్నస్యసాధ్యవ్యాపకత్వనిశ్చయాయుపాధిత్వంయథాత
 రేంధనత్వావచ్ఛిన్నాభావత్వస్యధూమాభావవ్యాప్తతా
 వచ్ఛేదకత్వాత్తద్రూపావచ్ఛిన్నస్యతథాత్వం । ప్రకృతేవస్వ
 బాధకాభిమతాదాధ్యరోషప్రయుక్తభావత్వత్వావచ్ఛిన్నా
 భావత్వస్యలఘునాదోషప్రయుక్తభావత్వత్వావచ్ఛిన్నాభావ
 త్వేనవ్యాప్తతావచ్ఛేదకాంతరేణఘటితత్వాన్నీలధూమ
 త్వాదివద్వ్యాప్తతావచ్ఛేదకత్వాభావేనతద్రూపావచ్ఛి
 న్నస్యోపాధితాసంభవః । ఏవంద్వితీయోపాధానపి అశప
 వశరీరజన్యత్వాభావత్వస్యనక్తర్థజన్యత్వాభావవ్యాప్త
 తావచ్ఛేదకత్వంలఘునాజన్యత్వసామాన్యాభావత్వరూపవ్యా
 ప్తతావచ్ఛేదకాంతరేణఘటితత్వాదిత్యుక్తమణాపిత । తదపి

న । విశిష్టా భావస్యాశ్చి క్తస్వేనధర్మభేదేనవైయ్యుక్త్యా భా
 వాత్ । స్వసమానాధికరణవ్యాప్యతావచ్ఛేదకాంతరస్పటి
 తస్వస్యైవవ్యర్థవిశేషణణా దూపత్వాత్ । నచవిశేష్యవిశేష
 ణాభావయోరేవవిశిష్టాభావరూపత్వాదైవ్యుక్త్యా క్షీరాన్
 మాత్రానివాచ్యం । తథాస్వీకారేపి వైయ్యుక్త్యా సంభవాత్ । స్వ
 సమానాధికరణవ్యాప్యతావచ్ఛేదకాంతరేత్యత్రస్వ సమా
 నాధికరణసదస్యస్యవ్యాపకపరత్వాత్ । అన్యథాపిహిమా
 న్నస్మిన్మదన్యావృత్తీర్థ్యాదావహిన్మదన్యావృత్తిస్వస్యా
 పివహిన్వ్యాప్యతావచ్ఛేదకత్వానుపపత్తే । స్వసమానాధిక
 రణసదస్యైక్యాపరత్వాభిప్రాయైవే వసామాన్యనిగుక్త్యాదా
 ధరేణాభిహితం । తత్త్వత్వావచ్ఛిన్న నిరూపితవిషయితాన్య
 తమవిషయనానిరూపకతావచ్ఛేదకధర్మత్వస్వస్యలక్షణత్వే
 త్వధికవికాసకతమావిశేషణసాధ్యక్యమిత్యవసేయమితి । య
 దపియేనవిశేషణస వివాపివ్యాప్తిగృహ్యతేతదేవవ్యర్థవిశేష
 ణమితిస్వీకారాదుక్తస్థితైవైయ్యుక్త్యా సంభవః । అచాధ్యాంత
 విశేషణంపినాపిహిప్రయుక్తభావత్వమాత్రస్య సాధ్యవ్యా
 ప్తిగృహసంభవాత్ । ఉక్తంహిమనో - ఉక్తస్థితేశరరాజన్య
 త్వైవ్యర్థవిశేషణత్వం । లాఘవేనాజన్యత్వస్యైవ వ్యాప్య
 గ్వాత్ । యేనవిశేషణేన వినానవ్యాప్తిగృహ్యతే తస్యైవ
 వ్యాప్యతావచ్ఛేదకత్వనియమాత్ । ఆన ఏవమాత్రేంద్రియం
 పౌద్ధవంరూపాదిఘపంచసుమధ్యగంధస్యైవాభివ్యంజకత్వా

జిత్యాదౌరుపాదిషుమవ్య ఇత్యసేద్ధివారకమపివన్యగ్ధం తేనవి
 నాపివ్యాప్తైర్గ్రహాదితి అత్రోచ్యతే యేనవి శేషణేనవినాన్యా
 ప్తిర్మహ్యతేతదేవన్యగ్ధవిశేషణ మిత్యస్యవ్యాప్తిగ్రహత్వస
 మానాధికరణభేద ప్రతియోగితావచ్ఛేదక విషయితానిరూప
 కతావచ్ఛేదకత్వం యత్రతత్రవ్యాప్యతావచ్ఛేదకత్వాభావః ।
 యథాజన్యత్వాభావక్తృజన్యత్వాభావవ్యాప్య ఇతిగ్రహే
 శరీరజన్యత్వాభావత్వావచ్ఛిన్ననిరుపితవిషయతావచ్ఛేదక
 త్వాత్ । శరీరజన్యత్వాభావత్వంనన్యాప్యతావచ్ఛేదకమిత్య
 గ్ధః । సనానుక్తవహ్ని వ్యాప్యవానితివ్యాప్తిగ్రహేగూను
 త్వావచ్ఛిన్నవిషయితావచ్ఛేదకత్వేనధూమత్వ స్యాపివ్యా
 ప్తిరూపచ్ఛేదకత్వాభావాపత్తేః । నచకించ్ఛిర్వావచ్ఛిన్నప్రశే
 ప్తికయద్వ్యాప్తిగ్రహత్వసమానాధికరణభేద ప్రతియోగితా
 వచ్ఛేదక విషయితానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వం యస్య తస్మాత్
 ద్వ్యప్త్యవచ్ఛేదకత్వాభావ ఇత్యేవవ్యాప్తిః । తథాచన్య
 త్రితావచ్ఛేదకకవ్యాప్తిగ్రహేగూనుటాదినిరుపిత గూనుటానయో
 గాదిస్థవ్యాప్తిగ్రహేపిగూనుత్వావచ్ఛిన్నవిషయితావచ్ఛేద
 కత్వేపివత్తతః । యత్ప్రదేన వహ్నివ్యాప్తేన గ్రహణాదితి
 వాద్యం । సాధ్యాభావవదప్రతీత్వానిరూపవ్యాప్తేగూనుత్వా
 లోకత్వాది రూప హేతుతావచ్ఛేదకభేదేవ్యభిన్నతయాతి
 లోకౌకౌవహ్నివ్యాప్య ఇతిగ్రహేగూనుత్వావచ్ఛిన్న విషయ
 తావచ్ఛేదకత్వాత్ । నచాత్రవ్యాప్తివదేన హేతుతావచ్ఛే

దకఘటితహేతు సమానాధికరణత్యాది వ్యాప్తిరేవదివత్
 తా కిందిథ ర్వావచ్ఛిన్నవిశేష్యకత్వంచ మోపాదేయమితివా
 చ్యం । తథాసతిశరీరజన్యత్వా భావత్వావచ్ఛిన్న సమానాధి
 కరణత్వంతాభావ ప్రతియోగితా వచ్ఛేదకత్వా భావఘటిత
 త్యాప్తితోజన్యత్వసామాన్యభావత్వావచ్ఛిన్న సమానాధిక
 రణత్వావ ప్రతియోగితా వచ్ఛేదకత్వా భావఘటిత వ్యాప్తి
 న్న రియోగరీరజన్యత్వాభావత్వ ఘటిత వ్యాప్తిగ్రహత్వ సమా
 నాధికరణభేద ప్రతియోగితావచ్ఛేదకవిషయతానిరూపక తావ
 త్చ్ఛేదకత్వా భావేనతాదృశ వ్యాప్త్య వచ్ఛేదకతాయాదుర్వా
 రత్వాత్ । ఏవంస్వబాధకాభిమతబాధ్యదోషప్రయుక్త భావ
 త్వా భావత్వా వచ్ఛిన్న ఘటిత వ్యాప్తీతాదృశా భావత్వస్యావ
 చ్ఛేదకతాయా అనపాయేనా భాధ్యాంత విశేషజఘటితస్యో
 పాధిత్వం ముర్వారమితి । యదపి కేవల దోషజన్య జ్ఞానవిషయ
 త్వే సాధ్య వ్యాపక తాగ్రాహకతర్క సత్వేస్వబాధ్యాంతవిశేష
 కఘటితేన భావేన సాధ్య వ్యాపక త్వా భావాత్తద్ఘటితస్యనో
 పాధిత్వమితి తన్న । శుద్ధసత్వవిశిష్టసత్వయోర్ద్వైవ్యత్వ వ్యా
 పకతావద్రాపితత్వంభవాత్ । ఏవం అధిష్ఠానత్వాభిమతస
 మసత్తాక దోషజన్య జ్ఞానవిషయత్వమభ్యుపాధిః । శుక్తిరూ
 ప్యే శుక్త్యాదిరూపాధిష్ఠాన సమసత్తాకదోషసాదృశ్యాదిదోష
 జన్యజ్ఞానవిషయత్వ సత్వేన సాధ్య వ్యాపకత్వాత్ ఘటాదౌ
 కాధిష్ఠానత్వాభిమత బ్రహ్మ సమసత్తాకదోషాప్రసిద్ధ్యా ఉక్తో

పాదేసాధనావ్యాపకత్వాత్ । యత్తునిరుక్తభావస్యనోపా
 ధిత్యంసంభవతి బ్రహ్మణ్యారోపితక్షణికత్వాదౌమిధ్యాభూతే
 నిరుక్తరూపాభావేనసాధ్యవ్యాపకత్వాత్ । తద్రాధిష్ఠానభూ
 తబ్రహ్మసమసత్తాకదోషప్రసిద్ధేరితి తన్న అభిష్ఠానపదేనస్వ
 జనకజ్ఞానవిషయావచేదకస్యైవవిషయతానన్విత్వావచ్ఛిన్న
 బ్రహ్మవిషయకాజ్ఞానకార్యక్షణికత్వే స్వజనకాజ్ఞానవిష
 యావచ్ఛేద్యకీభూతనిరత్వ సమసత్తాకదోషజన్యజ్ఞానవిషయ
 త్వసత్వేనసాధ్యవ్యాపకతా నిర్వాచకత్ । వ్యతిరేకసాధన
 వ్యగ్రవిశేషణత్వంతాపూర్వవన్నిరసనీయం । ఏవంప్రతితాత్ప
 ర్యావిషయత్వసంపుష్టసాధిః తస్యచప్రాతిభాసికేసాధ్యవ్యా
 పకత్వాద్విషయదాది ప్రపంచేసాధనావ్యాపకత్వాత్ । యత్తు
 స్వర్గసాధనత్వాదిజిష్టతయాగాదావివృత్త్య మాత్రేపి
 మిధ్యాత్వాదిజిష్టతయా ప్రతితాత్పర్య సత్వాత్తద్విషయ
 త్వాభావస్య సాధ్యవ్యాపకత్వా మ్నోపాధిత్యసంభవః
 ప్రతిపరమతాత్పర్యవిషయత్వాభావస్యచసాధ్యవ్యాపకత్వే
 పీతాదృశతాత్పర్యవిషయత్వస్య బ్రహ్మమాత్రనిష్ఠతయాతద
 భావస్యసాధనవ్యాపకత్వా మ్నోపాధిత్యమితి । తన్న - స్వ
 ర్గాదిసాధనత్వప్రకారక ప్రతితాత్పర్య విషయత్వాభావస్యే
 ప్రోపాధితత్వాత్ । తస్యప్రాతిభాసికేసాధ్యవ్యాపకత్వాద్య
 గాతౌసాధనావ్యాపకత్వాత్ । ఏవంప్రాతిభాసికత్వసంపుష్ట
 సాధిః । తచ్చబ్రహ్మస్యవిషయకజ్ఞానబాధ్యత్వంచేహత్వేత్యే

బ్రహ్మన్యదేహభేదాది విషయకజ్ఞానబాధ్యత్వ సత్త్వాన్నసా
 ధ్యవ్యాపకత్వాను పపత్తిః - ఏవంప్రతిభాస మాత్రశరీరత్వసు
 ప్యుపాధిః - తద్భస్వవిషయకజ్ఞానానధికరణకాలాసంబంధి
 త్వంపతేనప్రతిభాసమాత్రశరీరత్వంయద్యజ్ఞానవిషయానవచ్ఛే
 దకత్వంతదాశుక్తిరూప్యాదేరసత్త్వవాది నాంమాధ్వానాంఘ
 తేశుక్తిరూప్యాదేరత్వంతాసత్త్వనతేషుతదసిద్ధిసాధ్యవ్యాపక
 తాభంగః । నచాత్యంతాసత్త్వ దేవనతత్రాజ్ఞానవిషయావచ్ఛే
 దకత్వమితితదభావస్యాక్షతత్వాత్సాధ్యవ్యాపకత్వముపపన్న
 మితివాచ్యమ్ - అసతస్సత్త్వే నధీ వాదినాంభవతాంతత్సంభ
 వాత్ - శశశృంగం సదితి జ్ఞానవిచ్ఛేద శశృంగాజ్ఞానస్యయుక్త
 త్వాత్ - స్వకాలత్వవ్యాపకస్వసేకత్వం ప్రతిభాసమాత్రశరీ
 రత్వమిత్యక్తావశిశుక్తిరూప్యాదౌతదసిద్ధిః అసతస్స్వకాలాప్ర
 సిద్ధిరితినిరస్తమ్ । నిరుక్తప్రతిభాసమాత్రశరీరత్వస్యాసత్త్వవా
 దిమతేపుష్పతైరితి॥

కృతశేషకులతీలకస్యయాదవాద్రినివాసరసీకస్యానంతాచా
 ర్యస్యకృతాన్యాయభాస్కరేదృశ్యత్వాది హేతునానిరు
 పాధికత్వభంగోద్వాదశః-

శ్రీ మైనమః.

(న్యాయభాస్కరగ్రంథస్సమాప్తః)

